

Zábavná bibliotéka.

Vydává:

Bernard Plaček.

Pořádá:

Karel Šťastný.

Poslední dnové Jerusalema. **Kletba.**

D'le

Antonietty Klitsche de la Grange

zčeštil

P. Sarkander Navrátil,

kněz řádu sv. Benedikta v Rajhradě.

V BRNĚ 1875.

Tiskem a nákladem pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Poslední dnové Jerusáléma.

Historická povídka z prvního století křesťanstva

od

Antonietty Klitsche de la Grange.

Z vlašského

od

P. Sarkandra Navrátila,

kněze řádu sv. Benedikta v Rajhradě.

V BRNĚ 1875.

Tiskem a nákladem pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských.

„Nebude zůstaven kámen na kameni.“
(*Mat. 24, 2.*)

Hlava první.

Chýže u mrtvého moře.

Bylo v podvečer; slunce ponenáhlu se kloníc ukrývalo polovici svého kruhu za strmými horami, které od úrodného kraje jerišského rozcházejí se až za neplodné břehy moře asfaltického čili mrtvého. Vše bylo pohříženo v nejhlubší ticho, poslední paprskové zapadající stálice ozářovali růžovým světlem slané vody mořské a tmavý písek je obkličující. Večerní vánek neschlazoval vzduchu rozpařeného nesmírným vedrem dne letního; a příroda zdála se na tomto prokletém místě býti zahalena rouškou umrlčí. Vysoké hory obkličující rozsáhlou planinu vůkol mrtvého moře a táhnoucí se až k Zoaře zdály se býti více než jindy chmurné, a ana záře na nich se odrážela, měly vzezření ohnivých sopek, nacházejících se u výbuchu.

A hle! uprostřed tohoto ticha jako ve hrobě, onou pustatinou hrůzyplnou z trestu Božího kráčela

děva dvacetiletá nemající nikoho v průvodu než lva, jenž volným a vážným ji následoval krokem.

Svěží a křepká byla chůze oné děvy, a její obličej osmahlý palčivým sluncem krajin meziobratníkových byl rázu ryze hebrejského. Mělať ústa maličká, jejichž polootevřené rty nechávaly viděti skvělý lesk zubův; a její nos poněkud orličí dodával jejím tahům výrazu odhodlanosti, nezlehčující však její krásy; ale tento ráz, jenž při prvním pohledu zdál se býti odstrašující, byl ojemňován z části andělskou líbezností jejich černých očí, okrášlených dlouhými brvami. Její oděv pozůstával z dlouhé, šedovlněné suknice, okolo pasu provazem stažené. Tolikéž vlněná plena otáčela se jí okolo hlavy zcela ukrývající husté kadeře, které činily výstroj hlavy poněkud obsáhlejší, a její malé nožky měly hrubé sandály s dřevěnými podešvemi upevněné k nohám síťovými provázky. Koš upletený ze suchého listí palmového visel jí na pravé ruce, a jsa plný výborného ovoce, rozšiřoval vůkol vůni nej příjemnější.

I kráčela děva bystře ku jižní straně moře mrtvého; ale co chvíli otáčela hlavu brzy ku Jerichu, od něhož každým krokem se vzdalovala, brzy ku Jerusalému. Na co asi myslila děva pohlížeje tak truchlivě na ta dvě města?

Myslila snad na žírné kraje, kde libovonný cypr vypíná se svojí trojhrannou lodyhou, a kde bujně roste růže neporušná, jsouc ovlažována vodou, na níž spočívalo požehnání proroka Elisea? Čili, obraceje zraků svých ku Sionu, zalétala v duchu

do tábora nepřátel zdí městských dobývajících, a v živé obraznosti dvaceti let viděla stany tábora nepřátelského a lesklé brnění utiskovatelů Judska?

Nikoliv, na nic takového nemyslíla děvka. Květy a léčivé vody jerišské nevyluzovaly více úsměvu na rty její, od té doby, co neštěstí srdce jí zranilo, aniž pomýšlela na stany římské; nýbrž vzpomínala na svou otčinu, kde odpočívaly kosti její matere, na otčinu, která ji vypověděvši do samoty na poušť ji vyhnala zároveň se staříčkým jejím otcem.

Večer nastával, a děvka urychlovala kroky své, aby došla cíle své cesty; vykračujíc pak poněkud kvapněji pohlížela jen zběžně na moře, jež nejsou více ozářováno paprsky slunečními, bylo barvy olověné.

Hezký kus kráčela pocestná na pobřeží moře asfaltického; odtud obrátivši se ku východu zaměřila zrovna ke skupině stromů nepříliš daleko se vypínajících; a když nastávala noc, došla malé oasy, kteráž zdála se býti takorča rájem uprostřed neúrodné pouště.

Několik krskových palem bylo semotam viděti roztroušených na prostore ne příliš veliké, a některá tropická květina s pichlavými a přižloutlými listy s těží se tam uživila přicházejíc nicméně bujnou zraku poutníkově přivyklému na zsinalosť oné nekonečné pouště. Tři skalní balvany do trojhranu složené sloužily za ohradu studně, nedaleko níž nacházela se chýže stlučená ze pňů palmových a síťovými rohožkami pokrytá.

Děva stanouc na prahu příbytku hluboce si povzdechla; na to pozdvihnuvši zraků k nebesům vkročila, an zatím lev blíže studně se uložil.

Vnitro chýže poskytovalo pohled největší bídy: rohožka dělila ji ve dvě části, v nichžto první nacházel se slamník ze suchého listí pokrytý vlněným cárem. Jedna nevydělaná dřevěná stolička sloužila za sedadlo, jiná za stůl, na němž stály dvě hliněné nádoby a jedna číše. Na zděch bylo viděti pověšených mnoho palmových větví se zralým ovocem na nich se stkvícím, a naproti vchodním dveřím vypínal se mohutný kříž.

Ve vedlejší části nebylo jiného nářadí, leč slamník a veliký kámen. Na slamníku ležel kmet oděný vlněným pláštěm; bílé jeho kadeře jako sníh splývaly mu na prsa mísíce se s vousy rovněž bílými. Postavy byl vyzáblé, tak že vyjma zimničný lesk jeho očí, jenž podivnou činil protivu s umrlčím výrazem jeho obličeje, bylo lze považovati jej za umrlého.

Ležel na zádech ruce maje sepjaté na prsou a chvílemi bolestně sténal s těží dýchaje.

Libý dech děvy sklonivší se k loži vzbudil chorého z jeho nepohyblivosti; pozdvihna hlavu pravil hlasem chraplavým:

„Jsi ty to, Anno?“

Anna políbila pravici kmetovu; rozžala hliněný kahan; vzavši pak z koše malou láhvi s balsámem dala ležícímu několik kapek vsrknouti; na to usednuvši na zemi uchopila opět ruku kmetovu a

políbivši ji mnohokráte jala se mluvití hlasem nejlíbeznějším :

„Otče, byla bych si přála míti křídla, abych mohla dříve přijíti; ale ty víš, cesta z Jericha sem vedoucí není krátká, a já musela prodloužiti ji, abych se vyhnula stanům římským, rozbitým na velikém poli.“

„Viděla jsi Saru?“

„Nikoliv, otče, před pěti dny opustila ona Jericho a odebrala se do Jerusaléma. Ubohá žena jest na mysli všecka pomatená od té doby, co její manžel bojuje na hradbách sionských, a nejsouc pamětliva nebezpečí, v jakéž vydává život svých dítek, odebrala se hledat Zoele.“

„Ta nerozvážlivá!“ připojil kmet hlavou potřásaje.

„Proč ji zoveš nerozvážlivou, otče? Neřekl jsi mi často, že manželka musí následovati chotě svého v života štěstí i neštěstí, ve dnech klidných i bouřlivých?“

„Ano, dcero; a to tobě praviv nečinil jsem nic jiného, než že jsem ti opakoval slova Spasitelova, jehož příkázání povýšila ženu na roveň muži, jehož otrokyní byla; avšak kdy povinnost manželčina na odpor jest oné světější mateřské, nesmí u volbě rozpakovati se. Vzdálena jsouc od Zoele byla by Sara mohla jemu věrnou býti, aniž by vydávala své nedospělé dítky v nebezpečí obležení města; všecko má své meze na tomto světě, a také sebe čistější

cit může státi se trestuhodným, stane-li se přepjatým.“

Anna sklonila mlčky hlavu; kmet pak po dlouhé přestávce jal se opět mluvit hlasem slabším:

„Nuže, neudělila ti Sara obvyklé almužny?“

„Nikoliv, nýbrž z její vůle dala mi Lia, stará její služka, ovoce, chleba i balsámu.“

„Dověděla jsi se něčeho o Jerusalému?“

„Potýkají se tam; a Římané vítězí, kdežto Israelité podléhají.“

„Tak stojí psáno; moc synů Jakobových stane se mdlou naproti vůli Věčného. Jerusalém padne v ssutiny; sovy budou přebývat v jeho zříceninách, a divoké šelmy upraví si tam své pelechy.“

Promluviv tato slova sklesnul kmet zbaven smyslů na lože; a děva myslíc na předpovědění učiněné rodné její zemi zastřevši si tvář oběma rukama plakala.

„Neslyšela jsi ničeho o Danielovi?“ otázal se ještě kmet.

Při této otázce projel čivní mráz žilami děvy, jež s velikým úsilím přemohši náramné pohnutí odpověděla:

„Ničeho jsem neslyšela . . . Snad již v tomto okamžiku leží mezi mrtvolami, nebo zápase s Římany nachází se na prahu své smrti.“

Nemocný podepřel se na jeden loket, aby pohlédnul na dceru, sklonivší bledou svoji tvář k prsům; položiv svou hubenou ruku na hlavu její, pravil:

„Neukrývej mi slz svých, Anno, i plačiz volně. Či se domníváš, že jsem já netrpěl při šlechetné tvé oběti? Mýlíš se, tak-li smýšlíš; neboť pláč dítek jest jako šíp pronikající duši rodičů. Stud tě přiměl tajiti všem tvůj bol, avšak staříčkový tvůj otec jej uhodnul . . . Daniel byl soudruhem tvého dětství; onť jest syn něžné přítelkyně tvé matky; a já doufal, že budu moci uzavříti oči své obklopen jsa vaším potomstvem. Bůh tomu nechtěl. Daniel uzavřel uši své přede slovem pravdy; nepoznal v předpověděném od proroků Vykupitele; a když ti s rukou chotě nabízel pohodlí života zámožného, ty's nepřijala návrhu jeho, abys následovala opovrženého svého otce do bídy a na mrtvou poušť. Učinila jsi svou povinnost, dceruško; avšak onen Bůh, jenž přijímá oběť srdce rozbolného, za to ti odmění v nebesích.“

„S tebou, otče, nebyla mi poušť trapnou; a když někdy při vzpomínce na blahé dni mého mládí slza brvy mi skropila, tu jsem pohlédla jen na tvé šediny; a vidouc tvé strasti nepomyslila jsem na své,“ — odvětila děva smáčeje slzami ruku kmetovu, jenž jal se opět mluvit:

„Ubohá Anno! ty's nevypila ještě dokona ka-lichu hořkosti . . . Jest mi bolestno říci ti to; ale neštěstí jest méně trapné, když přijde byvši předvídáno.¹⁾ Brzy staneš se sirotkem nemajíc jiné

¹⁾ Sv. Řehoř Veliký hom. 35. in Evang.

podpory na světě leč víru Kristovu, jiného utěšení .
leč své svědomí.“

Při těchto žalostných zvucích dala se panna
do vzlykání, i pravila hlasem pro pláč často pře-
trženým :

„Ó můj otče, pros Všemohoucího, aby mne
s tebou odvolal na onen svět; bez přátel, sirotek,
co bych činila na tomto světě?“

„Nestrachuj se, Anno milená; Bůh na tebe
nezapomene. Vyjdi z této chýže, pohlédni k ne-
besům, dceruško, i uzříš je posetá nesčíslnými
hvězdami, jichž nebudeš moci spočítati, které však
svou velikostí převyšují zemi námi obývanou; ony
se pohybují svými dráhami vedeny jsouce rukou
nejvyššího Tvůrce, jenž je vytáhnul ze tmavé smě-
sice, aby třpytily se na obloze. Pohlédni na hmyz,
jenž plíží se po písku pouště nebo se svíjí v bahnu
mořském, i uzříš, že má čím uživiti se; a ty bys
chtěla domnívati se, že Ten, jenž bdí nad oněmi
zářivými světy a péči má i o hmyz, zapomene na
dceru muže, jenž v Něho důvěřoval? To ti opakuj,
Anno, nebudeš samotna; Bůh bude bdíti nad
sirotkem.“

Kmet umlknul; unaviv se dlouhým mluvením
počal úzkostlivě oddychovati; ruce složil na prsa;
ukloniv hlavu na jednu stranu klesnul v horečný
spánek.

Anna sebou nehnula ze strachu, aby ne-
zbudila drahého nemocného; její oči plné slz byly

upřeny na bílou hlavu jejího otce, na onu ctihodnou hlavu, kterouž měla v krátkosti uložití do hrobu.

Hrozná jest úzkost toho, jenž bdí u smrtelného lože osoby milované; nuže, jaký musel býti stav Anny? Ubohá panna zadržujíc vzlykot obracela zraků svých k nebesům prosíc Boha o srdnatost odevzdati se do jeho vůle. Hezky dlouho plakala ubohá tiše; pak přemožena jsouc umdleností zavřela oči ke spánku, avšak neusnula zcela; polobdící a v rozčilené ospalosti zdálo se jí, jako by slyšela rachot lučákův a praků ničících hradby jerusalémské; viděla klíny vojska israelského vítězně vrhati se na orly římské . . . Konečně podeprouc hlavu o loket zavřela oči, i nebylo pak v chýži moře asfaltického ničeho již slyšeti, leč libý dech děvy a těžké povzdechy kmeta, jenž spal, čili lépe řečeno, ve trapné ležel zmrtvůli.

Hlava druhá.

S l i b.

Nitřenka ozářovala rozsáhlou planinu mrtvého moře, když děva procitnuvši spatřila kmeta spícího; krácejíc potichouнку, aby nezpůsobila chřestotu, vyšla z chýže, a vyšedši ven spatřila hustou mlhu vyvstávající z moře a rozprostírající se vzduchem. Ve svém žalu poklekla opuštěná, by se pomodlila za svého otce, jenž snad neměl dožítí se sklonku tohoto dne. Horoucně se pomodlivši vrátila se zpět do příbytku pro nádobu sloužící ku čerpání vody i odebrala se ke studni. Kdo by ji byl viděl truchlivou a sličnou pohybovati se po oné poušti, byl by ji připodobnil ku Racheli, ana vzdálena jsouc od příbytku Labanova setkala se s mladistvým Jakobem.

Zpozorovav děvku lev, jenž skrčen u obrubu podrímal, zatřásl hřívou a vstana zařval, jakoby chtěl pozdraviti paní svou.

Bylať čtyři léta uplynula, když jedna karavana vracející se z nejzazších krajin sodomských a ubírající se ke břehům Jordanu, nechala tam mladého

lva, nedlouho před tím od matky vzatého, v okolí mrtvého moře, kde by hladem byl pošel, kdyby děva nebyla přispěla ku jeho pomoci. Od té doby rostla šelma u chýže na poušti, a zkrotivši divoký svůj pud stala se jako pes přítulnou ke svým dobrodincům.

Anna pohladila hlavu lvovu, pak vzavši opět nádobu, již byla na zemi postavila, a bolestně si oddechnuvši chtěla zpět vkročiti do příbytku, když najednou zarazivši se zbledla i vzkřikla úžasem, zočíc muže zdaleka přicházeti k sobě.

Jsouc uvyklá samotě bázlivá děva zalekla se neočekávaným zjevem neznámého; puzena jsouc bázní utekla se do chýže; na to však vzpamatovavši se dodala si srdce říkouc sama k sobě:

„Zpozdilá jest bázeň má; na jedinké moje pokynutí sežral by Zabul člověka, by mne zachránil. Snad jest to pocestný, jenž zabloudil na poušti, a chýže poustevníků moře asfaltického nesmí nepohostinu uzavříti se.“

To promluvivši vrátila se Anna ven, a zavolavši Zabula podepřela se zády o drsný peň jedné palmy; tu čekala, až by neznámý přišel blíže.

Tento nezdál se býti ani pocestným ubírajícím se do Jericha, ani jedním z plahočilů, kteřížto z Jerusaléma byvše vyhnáni a od pluků Titových pronásledováni poušť znepokojovali. Bylť obrněn na způsob Římanův; přilba z kůže tigří kryla jeho hlavu; španělský meč visel mu na pravém boku a štít koží potažený sloužil mu k ochraně.

Anna zachvěla se vidouc Římana; ačkoliv byla křesťanka, narodila se přece v Jerusalemě, i nemohla překonati nelibosti, jakouž v ní vzbuzovali nepřátelé ode drahých časů krutě nakládající s její vlastí. Nicméně chůze a pohyby onoho muže nepřicházely jí nové; a čím více se přibližoval, tím více zdála se ho poznávati. Najednou položila ruce na prsa, jakoby chtěla zadržeti tlukot srdce, otevřela rty chtějíc pronést jméno, ale hlas jí uváznuv v hrdle, i cítíc, že jí přichází na nic, opřela se o peň stromu. Tu domnělý Říman přiblíživ se k ní pravil hlasem milostným a zároveň zvučným:

„Neboj se, Anno; já jsem to.“

Při zvuku tohoto hlasu zachvěla se panna ode hlavy až k patě; ale přemohši silou rázné vůle pohnutí své a sebravši se pravila hlasem poněkud třesavým:

„Ty zde, Danieli? A tak oděn, zbraní římskou? Opustil jsi snad hradby, kde bratři tvoji zápasí, abys se spojil s pluky nepřátelskými?“

„Nejsem tak podlý,“ odvětil Daniel hrdě hlavu pozdvihna; pak smeknuv přilbu hodil ji na zemi, a křížem přeloživ ruce zahleděl se s nevýslovným pocitem na pannu, jež bledá a třesoucí se stála před ním s očima sklopenýma.

Daniel byl mladý muž šestadvacetiletý prostřední postavy a silných údů. Méně pravidelné měl tahy, ale výraz jeho obličeje vnukal soucit, a šedé jeho oči upíraly se zádušně a mnohdy roztržitě na osoby. Vlasy jeho byly barvy světlo-

kaštanové, a jeho pleť, ačkoliv sluncem osmahlá, byla méně hnědá než jiných lidí jeho národa. Jeho postava jevila ráznost a odvážlivost, kteráž dobře slušela udatnému Israelitovi.

Hezky dlouho stáli oba mladí lidé mlčky jeden naproti druhému; konečně pozdvihla Anna bledou svoji tvář, kteráž v tom okamžiku zruměnila se, i jala se mluvití líbezným svým dívčím hlasem:

„Co tě přivádí na písečnatou poušť? Přišel jsi snad podívat se, kterak potomek Hasmoneův umírá v bídné chýži, kamž jej zloba synů Jakobových byla vystrčila?“

Při těchto slovech zbledla tvář Danielova, blesk hněvu zajiskřil se v hezkých jeho očích, i nevěda na kom si vyliti zlost, která ho napadla, kopnul nohou do přílby; na to upokojiv se pohlížel truchlivě na ženu. Přeloživ ruce opět křížem přes prsa pravil k ní:

„Veliká musí býti nenávisť, jakouž ti vnukám, ana tě přiměla k tomu, za tak zkaženého považovati přítele tvého mládí! Nikoliv, já jsem nepřišel sem potěšit se ze smrti Šimonovy, anobrž posledníkráte stisknout jeho ruku, dříve nežli ulehne na vždy ke spánku ve hrobě. Přicházím sem vyjevit ti: Anno, brzy pozůstaneš sama na této zemi; zabezpečím tedy osud tvůj v osudu mém; neníť mi více dopráno poskytnouti tobě pokoj života blaženého, teď, kdy vlast naše jsouc ohrožena od Římanův a válkami občanskými rozervána zachvívá se pod hrozivou rukou Boží. Nicméně po boku mém budeš

bezpečnější než na této poušti: a když já v boji padnu, budou spolubojovníci moji chrániti vdovu mou; proto přicházím sem . . . Uplynula čtyři léta od té doby, co otec tvůj vypuzen byl z Jerusalema; moje prosby i moje hrozby byly marny; starší odvolali se k prokonsulu římskému, jenž byl neuprositelný. Od té doby duch můj ustavičně sledoval tebe na poušti; kolikráte odebral jsem se ku břehům mrtvého moře, abych jen zdaleka zočil chýži tebe přechovávající! Kolikráte slýchala tato samotina ozvěnu povzdechů mých! . . . Mnohdy podala mi Sara zprávu o tobě; ale po delší čas ničeho se nedověděl jsem u vrcholu svého hoře. Ve své ohnivé obraznosti vidíval jsem tě neustále vydanou úkladům Římanů; při této myšlence lítal jsem zoufale smrti vstříc! An velitel pluků nepřátelských obleženým tři dni příměří povolil, tu jsem vynasnažil se, abych konečně mohl potajmo sejíti s hradeb jerusalémských; a zahaliv se do tohoto ošklivého oděvu spěchám sem vyjevití tobě: Anno, ustrň se nade mnou, a svol k tomu, abych směl nazvati tebe chotí svou!“

Daniel umlknul. Tvář děvy slzami smočená prozrazovala bolné pohnutí, jakéž slova mladistvého Israelity vzbudila v duši její. Chvilí také ona stála mlčky; pak položivši ruku na srdce, jakoby chtěla utlačiti silný jeho tlukot, odvětila hlasem bolestným:

„Když nebudu již viděti šedin svého otce, když nebudu již slyšeti hlasu jeho, myslíš snad, že pak uchopím se myšlenky na svou budoucnost?“

Daniel chtěl děvku přemluvit, ale neuspěl; nýbrž ona odmítajíc všeliké důvody jala se mluvit:

„Prosím tě, nemysli na mne; spokoj se odpuštěním a požehnáním Šimonovým, a nežádej ničeho již. Teď však počkej zde chvílku; chorá jest mysl otce mého, a každé sebe menší pohnutí mohlo by přetrhnouti niť života jeho.“

Vkročivši do chýže blížila se děvka k nemocnému, jenž otevřev oči pravil k ní hlasem slaboučkým strašně sebou házeje na slamníku:

„Dcero, rty mé jsou vyschlé, dech počíná mi docházeti.“

Anna podala kmetu několik kapek balsámu; pak sklesnuvši na kolena a sepnuvši ruce pravila odhodlaně:

„Otče, jeden muž přišel do písečné pustiny i vydal se v nebezpečenství života, aby si jen vyprosil tvé požehnání!“

Kmět pozdvihnuv hlavu od slamníku a hodiv zrakem zběsilým vůkol tázal se s živou úzkostlivostí:

„Kdo jest to?“

Anna váhala odpovědět, nachová barva polila tvář její; sklonivši se pak k uchu otcovu zašeptala hlasem přidušeným líbezně jméno Daniele.

„Daniel!“ zvolal kmet; a usednuv si, jakoby najednou docela byl nabyt síly, jal se mluvit: „Přišel snad, aby tě odtrhnul od boku mého, aneb aby ti slyšeti dal řeči úlisné a trestuhodné?“

Anna prosila otce, aby se upokojil, a pak mu vypravovala, kterak mladistvý žid opustil Jerusaleým,

a nechtíc lháti, nezatajila mu návrh, jakýž jí byl učinil.

Kmet znal šlechetnou mysl Danielovu; když byl první postrach úžasem zplozený přešel, vyjasnila se tvář jeho, i povelal dceři, aby zavolala mladíka.

Daniel vkročiv do chýže sklesnul k zemi na kolena i pravil hlasem pohnutým:

„Rabbi, srdce mé šíří se radostí, an tebe opět vidím.“

Kmet neodpovídal; hleděl dlouho na mladíka s něžností téměř otcovskou; a pak řekl:

„Sedni si tu vedle mne, synu, a vypravuj mi o Jerusalemu.“

„Bojuje se tam, Rabbi, ale marně; neboť orlové římsští vítězí; an národ vyvolený nachází se ve sváru, hladu a moru. Israelité dopouštějí se nešlechetností neslýchaných; pouze hrstka mužů bojuje s pravou horlivostí o zachránění chrámu; kdežto většina vedena jsouc Janem Gischalejským a Šimonem Giorovcem oddává se loupežím, svato-krádežím a všelikým nepravostem.“

„A do tohoto nového Babylonu chceš zavléci dceru mou?“ připojil Šimon zlostně.

„Na poušti bude Anna více vydána v nebezpečství, nežli v městě obleženém; a když tebe již nebude, ó Rabbi, kdož bude stírati slzy opuštěné?“

Šimon zůstal dlouhou chvíli zamyšlen; pak pravil hlasem třesavým, jakoby veliké pohnutí v nitru jeho vířilo:

„Anno, dcero oné moudré ženy, jižto brzy uzřím v nebesích, ponechávám ti volbu na vůli. Chceš svěřiti se ochraně božské, nebo zvoliti sobě chotě, jehož bys byla družkou na zemi, kde dnové rychle plynou v žalu, od něhož však odloučena budeš na věčnosti? Doposud jsem ti mluvíval mocí příkázání Božích; teď ničeho tobě neradím, nýbrž svobodnou nechávám ti vůli.“

Anna odvrátila zraky své od Daniele i pohlédla na kmeta. Zápas bolestných pocitů následoval v srdci ubohé panny na okamžik váhající; ale láska dcery zvítězila nad láskou milenky; výraz rekovné odhodlanosti objevil se na zkormoucené její tváři; pozdvihnuvši pravici jala se mluvit s vymoženým poklidem:

„Umírej tiše, Šimone; dcera tvá nestane se nikdy chotí Israelity. U lože tvého smrtelného volám Boha za svědka svého slibu!“

Výkřik úzkosti a nevole vyšel ze rtů Danielových, kdežto kmet sepnuv ruce a pozdvihnuv oči k nebesům řekl s přízvukem nevýslovné vděčnosti:

„Děkuji, věčný Bože! Onať podstoupila vítěznou zkoušku; a ty ve svém milosrdenství neopustíš dceru svého sluhu.“

Na chvíli panovalo nejhlubší ticho v chýži. Daniel zbledlý, bolem stísněný, měl oči k zemi upřené. Anna utírala si slzy, které jí hojně kanuly, a Šimon tiše se modlil. Konečně ustanul kmet v modlitbě, a aby oba mladé vytrhnul ~~z kruhu~~

jich mlčení, dal dceři rozkaz, aby přinesla něco hostu k občerstvení.

Daniel nevzal než několik datlí; pak se chystal k odchodu; ale dříve přistoupiv k panně řekl k ní truchlivě:

„Ó, Anno, nechtěj, abych odsud daleko od tebe odešel s myslí zoufalstvím rozhořčenou a naděje zbavenou!“

„Slyšel jsi můj slib; nestanu se chotí Israelity, ale mohu státi se manželkou křesťana,“ odpověděla děva upřeně hledíc líbezným svým zrakem na Daniele.

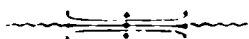
„Nezapru víry otců svých v okamžení, kdy jest pohrdána a utiskována!“ pravil jinoch hrdě potřásaje hlavou; položiv pak pravici na srdce připojil s trpkostí: „Bláhové bylo toto srdce, které pro tebe tlouklo; ale neboj se, ono nalezne smrt na hradbách jerusalémských.“

„Ty neumřeš, protože smrt straní se těch, kdo ji hledají,“ ujal se slova kmet; ale Daniel ho již neslyšel, an byl vyběhnul z chýže.

Anna zakryvši tvář rukama tiše plakala; pak vyšla též ze příbytku a vidouc v dáli mladíka odcházejícího dala se do vzlykání.

Ubohá plakala hořce; ale pláč její nebyl urážkou Boha, jenž zná oceniti oběti bolestné, a před nímž ctnost tím jest krásnější a vznešenější, čím těžší jest ve provedení. I plakala dlouho; přišedši však na jiné myšlenky činila si předhůzky ze svého lkání, jakoby byla zapomenula na blízkou

smrt svého otce, oddávajíc se bolu, jakýž v ní byl vzbudil přítel jejího mládí. S myslí ztrpčenou těmito myšlenkami navrátila se do chýže; přemáhajíc se usmívala se na nemocného, i skrývala hrozný bol, jenž jí rozrýval srdce, tak že se závistí vzpomínala na hrob, do něhož brzy uloženy býti měly k odpočinku smrtelné ostatky potomka Hasmoneův.

Hlava třetí.

Úmrtí samotáře u mrtvého moře.

Nříštího dne po neočekávané návštěvě Danielově zhoršila se nemoc Šimonova. Leže na tvrdém lůžku sotva dýchal; chvílemi pozbývaly tahy jeho všeho výrazu; vzezření jeho bylo umrlčí.

Anna stála ustavičně u něho všelikou péčí jemu poskytujíc. Brzy mu podávala balsám, brzy mu svlažovala rty vodou; často přiklekla k němu, a mnouc svýma rukama údy jeho snažila se vzbuditi teplotu životnou; avšak marně se namáhala, jelikož studený pot smrti již mu vystupoval zbledňuje údy umírajícího.

Šimon ležel sebou nehýbaje, oči maje zavřené. Paprsek slunce vnikající skrze malou štěrbinu ve zdi odrážel se na bílé jeho hlavě ozařuje ji jako světlou korunkou. Někdy pootevřel polouhaslé oči hledaje zrakem svým jedinou bytost, kteráž mu byla drahá, a kterouž ve krátkosti měl zanechatí sirotnou a opuštěnou.

Bditi u lože osoby milované umírající jest věc, nelze popírat, trudná; ale trudnější ještě, když bída a samota překáží zmírniti hmotnou posilou trapné bolesti onoho, jenž se chystá opustiti zemi. Kdo viděl smrt ve příbytku chudobného, kdo patřil na slzy matky nebo choti ztrýzněných ne méně vědomím blízkého úmrtí dítěte nebo chotě, jako viděním ho ležícího na tvrdém loži zraňujícím údy jeho; kdo to viděl, může pochopiti, jak krušný jest osud ubohých, kteří v nedostatku žili a na slámě zemřeli. Zármutek pozůstalých po boháčích zřídka jest srdcelomný; a jestliže, pak mohou potěšiti se přesvědčením, že vše učinili, co po lidsku učiniti se dalo pro zachování života milovaného zemřelého. Ale chudobný umírá častokráte z nedostatku pomůcek, a jeho pozůstalí bědují: „Snad by byl pomohl ten aneb onen lék; ale my jsme neměli peněz, zač ho koupiti!“

Takové byly úzkosti Anniny. Nebohá! Viděla otce svého ležeti na bídém loži ze suchého listí, i byla by život svůj obětovala, kdyby jej byla mohla viděti uloženého v měkkých peřinách. Týrána jsouc touto myšlenkou pozdvihla oči svých k nebesům, řkouc:

„Bože můj, ty, jenž jsi umřel na kříži, opuštěn a zbaven vší útěchy, smiluj se nad Šimonem a učiň mu méně bolestné poslední jeho okamžiky!“

Tohoto dne nevzdálila se děva ani na okamžik od nemocného, jenž již byl pozbyl smyslův; i volala naň chvílemi, ale marně, an neslyšel. Když

se byl přiblížil večer, rozzžala malý hliněný kahanec, jehož slabý svit sotva ozářoval zdi bídneho příbytku, poněkud však objasňoval mladistvou její tvář, jež bledá jsouc žalostí zdála se označovati úzkost pocestného, který učiniv první krok na trnitou stezku poděšen hledí na dalekou cestu, kterouž má proběhnouti; kdežto veselá tvář Šimonova vyjadřovala poklid poutníka, jenž došed cíle klopotné cesty, raduje se, že si může odpočinouti.

Až přes půlnoc trval kmet ve své nepohnutelnosti; pak sebou pohnuv vztáhnul ruku hledaje malý dřevěný kříž stojící vedle něho; a když ho byl zulíbal, položil si ho na prsa; na to zavolal na dcerušku, jež uklonivši se k němu pravila:

„Otče, zde jsem; nevidíš mne?“

Kmet se pousmál; snažil se povstati, ale síly mu nedostačovaly, i sklesnul zpět na slamník řka hlasem tak slabým, že sotva bylo ho slyšeti:

„Anno, až mne již nebude, opusť poušť a jdi k Saře a Zoelovi; oni tě budou chrániti . . . Zůstaň věrnou víře otce svého a nezapomeň na slib, jejž jsi mi byla učinila.“

„Vyplním vůli tvou, otče můj,“ odpověděla děvča vzlykajíc, a sepnuvši ruce zvolala: „Otče, uděl mi požehnání!“

Kmet vztáhnuv ruku položil svou hubenou pravici na hlavu děvče říkáje tichou modlitbu; na to sklesla ruka jeho na lože, i zůstal bez pohnutí jako socha.

Ustrnulá přiblížila Anna bledou tvář svou ke rtům umírajícího, i ujistila se pozorujíc, že otec ještě dýchá. Pak usednuvši si podle lože se zrakem upřeným, se srdcem tlukoucím hleděla dlouho na Šimona, vidouc, že spí spánek sladký a tichý, jako bývá spánek dítěte; naděje, poslední posila nešťastných, ještě jednou přistoupila potěšit mysl její. Pomýšlejíc tedy na uzdravení otce blahořečila Nejvyššímu, i nemohouc déle odolati spánku tížícímu brvy její sklonila hlavu na prsa a usnula.

Když nastával den, procitnula. Kahanec byl zhasnul, a bledá ještě zář zory osvětlovala poněkud chýži. První myšlénka děvy byla, ukloniti se k nemočnému, aby naň lépe viděla; i potěšila se, neboť se jí zdálo, že kmet tiše spí a v libém snění se usmívá; aby blahočinný tento spánek nepřerušila, ani sebou nehnula ze svého místa.

Zatím se vždy více rozednívalo; první paprskové sluneční vnikající do příbytku prozrazovali Anně, že zsinalosť tváře otcovy se zvětšila a na sebe přijala barvu umrlčí. Třesouc se položila ruku na rty jeho, a cítíc je studené zvolala zoufale:

„Otče! otče, odpověz mi!“

Simon neodpovídal . . . duše onoho spravedlivého byla před vícero hodinami opustila zemi! Vymořený poutník proběhnuv cestu trnitou odpočíval v lůně Věčného!

Očima vypoulenýma, s tváří vyděšenou hleděla Anna na otce; pronikavým hlasem naň volajíc prosila ho, by jí odpověděl, a neslyšíc již onoho

tak drahého hlasu dala se do zoufalého křiku. Dlouho plakala — přirozenost splácela zármutku hojnou daň slz; pak sklesla ubohá beze smyslův u noh smrtelného lože.

Přišedši zase k sobě povstala se země i zůstala chvíli zpřímá státi, zakrývajíc si oči rukama; pak jí sklesly ruce dolů a bledá její tvář zdála se býti jako klidná; zoufalost mizela v duchu ustupujíc oddanosti křesťanské.

Přistoupivši k umrlému otci zatlačila mu vděčně polootevřené oči, položila mu malý dřevěný kříž na prsa, a klečíc modlila se dlouho. Po-modlivši se usedla i plakala znova. Chvillemi však setřevši slzy a pozdvihnuvši oči k nebi říkala:

„Věčný Bože, budiž veleben v zármutku i v radosti, veleben, i když povyšuješ i když stíháš služebníky své!“

K večeru vskočila ubohá zkormoucená všecka poděšená na nohy slyšíc temnozvuké řvaní přicházející od prahu dveří; zapomnělať na Zabula, jenž neobdržev denní svůj pokrm přišel oň poprosit.

Děva vyšedši z chýže brzy se vrátila nesouc kus masa, jež hodila lvovi; ale Zabul na to nedbal, nýbrž nakloniv hlavu k umrlému očuchával jej od hlavy až k patě; pak zařval opět a zatřesa huňatou svojí hřívou skrčil se u noh lože, aniž by se byl ohlédnul na kus skopoviny, kterýž ho měl nasytiti.

„Také ty kvílíš nad úmrtím svého pána,“ pravila Anna sedajíc, aby bděla u mrtvoly.

U večer a po celou noc bděla osiřelá; řvaní nejdivočejšího všech zvířat a povzdechy dceřiny činily pohřební píseň samotáře u mrtvého moře.

Ráno příštího dne seděla Anna ještě vedle umrlého, a upřeně naň hledíc mluvila k němu s něžnotou slibujíc, že nikdy neodloučí se od jeho strany; ve svém blouznění nepomyslna pochovati pozůstatky, které jižjiž počínaly kaziti se.

Dlouho se nahleděvši na Šimona, jenž zdál se spáti, uklonila se, aby ho políbila; ale ihned trhla hlavou nazpět, nemohouc přemoci mimovolný, ale přirozený odpor, jakýž se jí zmocnil, ona zpozorovala, že zárodek hniloby probíhá údy otcovy.

Poděšena touto myšlénkou vzlykajíc prosila úpěnlivě Nejvyššího, aby mrtvola tato zůstala neporušena; ale pak naznajíce lichotu své prosby, zvolala s pláčem:

„Bůh nepřevrátí pro mne pořádek přírody! Jediné v poslední den, podle vidění Ezechielova, připojí se kosti ke kostem, a odějí se opět masem; teď musí písek pouště pokryti potomka Hasmoneův až do onoho dne posledního.“

To pravivši odešla plna srdnaté odhodlanosti od umrlého, a vzavši železný rýč vyšla z chýže; zašedši za skupeninu palem zastavila se u jednoho tamarindu, jenž se vypínal uprostřed jiných vždy zelených a libovonných.

Truchlivě pohlédla na ten strom, pod nímžto sedával Šimon, a jako Israelité zavěsivše na vrbí

s pláčem pluňky své bědovali nad zajetím baby-lonským, tak on též truchlival vzpomínaje na svou vlast.

Namáhavou nebyla práce vykopati hrob, ana pŕda nad míru sypká byla; ale ubohá panna zmo-řená bděním a žalem cítila, že jí každým okamžikem docházejí síly. Vykopavši hrob sdělala s hlavy vlněnou plenu a svinuvši ji na způsob polštáře po-ložila ji dolů. Pak se vrátila do chýže, a po-zdvihnuvši s těží mrtvolu zaměřila nesouc umrlé to bŕimě k tamarindu. Ale když zašla za studni, na-jednou vystoupil muž z pozadí skupeniny nízkých palem a položiv jí ruku na rameno zastavil ji.

Byl to muž věku ještě mladistvého, vysoké postavy, silných údů; dlouhé, černé vousy splývaly mu na prsa, tahy východní jeho pleti jevily dumný a žaluplný výraz, a oči jeho pohybovaly se v důlkách jako oči slepého, stíženého bělmem, jenž hezké má zornice, ale zbavené života; avšak nebyl on slepý, an byl děvŕu viděl a ten prázdný výraz jeho zraku mohl přičítati se jeho lhostejnosti ke všemu, nač se upřely. Oděn byl jako lidé nejnižší vrstvy židovské, na nohou měl nové sandály, a ruce jeho draslavé a mozolné zdály se býti zvyklé namá-havým pracím.

Anna bázkivě naň pohlédla, a tisknouc k srdci milenou mrtvolu, jako by jí chtěla použití za záštitu, tázala se třesavým hlasem:

„Kdo jsi?“

„Pocestný, jenž od nesčetných dní putuje,“ odpověděl neznámý hlasem chraptivým, jakoby vycházel ze hrobu.

„Nuže dobře, jdi dále svou cestou a nepřekážej dceři vykonati svatou povinnost,“ — pravila děva odhodlaně.

„Věčný mstitel řídí kroky moje i velí mi zastaviti se a uleviti slabému od břemena, kteréž ho tíží.“

To praviv vzal tajemný muž mrtvolu z náručí děvy a přišed ke hrobu uložil ji tam; vezma pak rýč ležící na zemi začal hrob pískem zahazovati.

Anna padla na kolena na okraji hrobu. Až do tohoto okamžiku nezdála se jí ztráta otce býti tak velikou, protože viděla jeho mrtvolu; ale teď, kdy hruda jej zraku jejímu zahalovala, úzkost její dostoupila stupně nejvyššího, i byla by ji dohnala k samovraždě, kdyby skrze víru, onu kotvu nešťastných, onu podporu utiskovaných, nebyla slyšela hlasu Božího.

Neznámý pohlížel okem závistným na ty náhrobní hrudy; mohlo se říci, že pohled na smrt byl by potěšil srdce jeho. Dokončiv své dílo přikročil k děvě řka k ní:

„Přestaň kvíleti, děvo, i zanoť píseň díkův, an potomek Hasmoneův nekráčí již na zemi, nýbrž odpočívá.“

Anna nezaslechla těch slov; pohřížena jsouc v bolu svém vzdálila se ode hrobu a odešla do chýže pro dřevěný kříž, aby jej vsadila pod tama-

rindem. Navrátilivši se marně hledala neznámého. chtěla se mu poděkovati; bylť odešel, a kráčeje, jakoby klouzal po písku, aniž se ho sandály dotýkal, ubíral se směrem k Jerusalemu.

„Ten tajemný člověk mne děsí,“ pravila děvka přisedši ke hrobu; vidouc Zabula, jenž tu skrčen ležel: „Ejhle,“ zvolala, ukazujíc na zvíře, „jediný přítel, jenž mi zůstal na zemi!“

Myšlénka, že jest sama a opuštěna na světě, tížila jí teď tak trpce srdce, že by bylo veta bývalo po ní, kdyby se jí bylo nedostávalo božské posily z křesťanské nábožnosti a víry! Avšak jaké dojmy a pocity povstávaly v nitru jejím při pohledu na ten jednoduchý kříž, jenž se vypínal nade hrobem otcovým! Toto posvátné znamení lidského vykoupení, tento vznešený pomník umučení a smrti, jež na této bídné zemi vytrpěl sám vtělený Syn Boží, tento kříž přicházel jí v tom okamžiku jako ozářený nebeským světlem, kteréž rozptylovalo dumné temnoty jejího žalu; i zdálo se jí, jakoby slyšela hlas Onoho, jenž pravil: „Pojďtež ke mně všichni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím!“ (Mat. 11, 28.) Běžela obejmout onen kříž a obmyvši jej nejvroucnějšími slzami na něm vylila svůj bol i našla útěchu a sílu k odevzdání se do vůle Boží.

Hlava čtvrtá.

S e t k á n í.

dyž se byla dlouho u noh kříže modlila, vrátila se pak Anna do příbytku; avšak tu se bol její opět zvýšil, když si pomyslila, že zde strávila čtyři léta zasvěcená oddaností. S otcem nepřicházela jí samota na poušti tak strašlivou, jako se teď jejímu hledu představovala, i snášela ji dříve srdnatě nechtíc více ještě ztrpčovati vysoké dni svého otce; ale tohoto dne mělo pro ni všechno konec na světě. Šimon vzal s sebou do hrobu všechnu důvěru, a všelike pouto lásky bylo přetrženo pro opuštěnou osiřelou.

Týrána jsouc tak hroznými myšlenkami pohlédla na lože úmrtní, u něhož často sedávala naslouchajíc slovům plným víry, kteráž ji pobízela skloniti hlavu před vůlí Boží bez reptání. Ale nemohouc déle snést pohled na ono místo, kde každá maličkost jí připomínala otce, vyšla z chýže a

zaměřila volným krokem ku pobřeží moře mrtvého; došedši tam usedla si na zemi upřeně hledíc na rozsáhlý, ale zádušný pohled, jaký se naskytoval zraku jejímu.

Slunce bylo překročilo téměř polovici svého běhu, a nebe bylo zahaleno rudou mlhou, která tím parnější činí vzduch onoho palčivého podnebí. Dvě pásma hor táhnoucích se rovnoběžně a kraj Sodomy obkličujících vystupovala tmavěji než obyčejně, čímž odrážel se tmavošedý lesk planiny, skrze niž běží řeka ponenáhlu tekoucí do moře, kteréž ji polyká.¹⁾

Solná šupina pokrývá břehy moře mrtvého, jehož voda mění barvu dle paprsků slunečných na ní se odrážejících, a která slanější jsou než jiná voda mořská vydává zlopary nad míru hnusné a nezdravé. Tu a tam podél břehu vyvstává některý zkřivený a solí potažený strom, jehož ovoce na pohled krásné, odznak to rozkoší světských, vábí pocestného, aby ho okusil, ale pak mu ztrpčuje rty popelem, jež v nitru svém ukrývá pod šupinou.²⁾

Nejhlubší ticho zde panovalo. Anna sedíc na zemi s rukama ve klíně složenýma brzy pohlížela na blízké vrchy, svědky to zázrakův, o nichž hlásá Písmo svaté, brzy zírala na moře; i zdálo se jí

¹⁾ Tato řeka jest Jordán, jenž se vylévá do mrtvého moře.

²⁾ Josefus Flavius ve své „Válce židovské,“ pak Tacitus ve čtvrté knize své historie, cestovatelé po Palestině všech dob i novější zmiňují se o tomto ovoci.

jakoby viděla na dně obrovské stíny měst do propasti uvržených hněvem Božím,¹⁾ a zkormoucená její mysl stala se ještě truchlivější; ale zármutek byl milý srdci jejímu; úsměv přírody a lidí byl by jí býval protivný v tom okamžiku.

Když se byla drahnou chvíli na vody mořské nadívala, obrátila hlavu k Jerusalému. Najednou vzkřikla úžasem vidouc v dáli sloup prachu vystupovati k nebesům. Mnouc si oči slzami zkalené pohlížela s větší pozorností, i zpozorovala brzy, že prach ten povstává od mnoha koní, kteří cvaleni ženou směrem k moři.

Brzy na to zastavila se tlupa římských jezdců nedaleko onoho místa, kde děva seděla.

Vůdce jejich seskočil v okamžiku se svého arabského koníka pěnícího se a v písku hrabajícího, a hodiv otěže jednomu z jezdců kráčel k vodě moře mrtvého.

Byl to jinoch; vzezření jeho důstojné a tvář jeho jevila dobrotu. Na hlavě měl spěžovou přílbici s vyčnívajícím orlím pérem ozdobenou dvěma obrubci, jež pod bradou se spojující sloužily za ochranu skrání. Brnění z malých železných kroužků pospolu jako v řetízky svázaných krylo jeho prsa, a krátká suknice utkaná z vláken nachových splývala mu až po kolena nechávajíc viděti plechovice

¹⁾ Podle Deuteronomium (4. kn. Mojž. 29, 23.) byla čtyři města hněvem Božím podvrácena, totiž: Sodoma, Gomorrha, Adam a Seboim; ta města stávala tam, kde nyní jest mrtvé moře.

na nohou. Meč s jílcem drahokamy okrášleným visel mu po boku, a jeho ruce jemné, jako nějaké ženské osoby, byly prsteny ozdobeny.

Kvapně kráčel k moři, a pokleknuv na jedno koleno na břehu nabral si do dlaně solné vody; avšak sotva ji přiblížil ke rtům, zakroutil ústa, i zvolal:

„U vavřínu císařova! voda řeky Stygu nemůže býti pekelnější než tato, a já jsem byl pravý blázen, že jsem konal tak dalekou cestu, abych jí okusil. Decie, zavolej Terencia, ať mi přinese můj obyčejný nápoj.“

To praviv obrátil se k jednomu z jezdců, kterýž ho byl následoval, a jenž po révovce,¹⁾ kterou měl zavěšenou na pravém boku, poznával se jako setník.

Tento hnul se ke tlupě jezdcův, a promluviv několik slov k jednomu vojínu vrátil se k onomu, jenž podobal se býti vůdcem, podáváje mu malou číši plnou medového vína.²⁾

Chtivě pil obrněný jinoch sladký onen nápoj; ale opět zakroutiv ústa pravil:

„U všech bohů mé vlasti! Toto víno mi přichází ošklivé, an jsem okusil té vody se žlučnatou chutí. Chtěť bych dáti tisíc sestercií, kdybych mohl dostati číši čerstvé vody! Moje hrdlo jest vysmahlé prachem a vedrem.“

1) Odznakem setníka byla révovka, kteráž sloužila ku potrestání provinilců.

2) Oblíbeným u Římanů nápojem bylo víno smíchané s medem.

„Zde bys nemohl dostati čerstvé vody, i kdybys chtěl v záměnu dáti poklady domu císařova,“ — odpověděl setník. Tu zpozorovav Annu vztáhnul ruku a ukazuje na ni zvolal: „Tam dole jest jedna žena! Snad jest to manželka nebo dcera jednoho z našich nepřátel; zmocněme se jí.“

Záblesk nevole změnil krásnou tvář mladistvého vůdce, jenž zuřivě o zemi zadupnuv pravil:

„To, co navrhuješ, jest nehodno Římana; přišlit jsme sem pokořit národ odbojný, nikoli však válčit proti ženám. I kdyby to byla choť Jana Gischalejského, pro mne byla by nedotknutelnou; a kdo by se opovážil dotknouti se jediného jejího vlasu, padl by ke smrti mečem mým!“

A an takto mluvil, zdála se tvář jeho býti ještě vážnější a krásnější; pak zaměřil k děvě, a nejsa pozorován hleděl na ni hezkou chvíli obdivuje její bohaté a černé kadeře, jež zbaveny jsouce vlněné pleny splývaly jí na ramena zahalující ji na způsob smutečné roušky; najednou přestal zírat na ni a puzen jsa zvědavostí rychle přiblížil se k ní tázaje se:

„Co tu činiš, děvó, na této poušti?“

Anna vskočila na nohy i hleděla upřeně očima vypoulenýma na římského vojína stojícího před ní; pak bázlivě ustoupila nazpět, jakoby chtěla hledati útulku a ochrany na dnu mořském.

„Proč se bojíš?“ pravil jinoch laskavě se usmívaje a poněkud ustupuje, aby ji nepoděsil. „Ale rci mi,“ pokračoval pak dále, „mohla bys mi ukázati pramen sladké vody?“

První myšlénka osířelé byla dáti mu odpověď zápornou a tak ho donutiti, by se vzdálil; avšak útrpnost byla silnější bázně. Přemohši odpor, jakýž cítila k těm, proti nimž Daniel bojoval, ukazovala pravici tam, kde stála chýže, i pravila hlasem libozvučným jako pluňka Davidova:

„Pojď za mnou, Římane!“

Vojín nenechal se dvakráte vyzývati, nýbrž ihned se odhodlal následovati ji. Anna obcházejíc okolo moře vedla jej tam, kde v dáli pozorovati bylo skupeniny palem.

Setník kráčel po boku jinocha; vida však, že pán jeho příliš se oddaluje ode tlupy jezdců, pravil k němu přidušeným hlasem:

„Buď opatrný, mohl bys padnouti do nějaké zálohy.“

Na tuto radu zatřásl mladistvý voják hlavou na znamení, že tomu nevěří, i ubíral se dále cestou, kdežto setník mezi zuby mumlal:

„Tvář sličné děvy působí, že na opatrnost zapomíná i sebe moudřejší člověk.“

Když se přibližovali ke příbytku, zočil římský vůdce tamarind, pod nímž zasazen byl kříž; obrátiv se ke svému soudruhu pravil:

„Tato ženská jest nepřítelkyní Israelitů více, než my, protože onino ukřižovali Nazaretského.“

„Jestli ona Nazarenka, pak jí nedůvěřuj,“ řekl setník; „neboť stoupenci Galilejského, jenž byl odsouzen Pontským Pilátem, jsou kouzelníci a . . .“

Tu přetrhl setník další svou rozpravu, a s úžasem, spojeným se strachem, pohlížel na Zabula pomalu si vykračujícího.

„Soudruh mé samoty jest méně divoký, než bys uvěřil,“ pravila osiřelá, ana otočivši hlavu zpozorovala leknutí setníkovu.

A v pravdě očmuchav ruku své paní, jakoby od ní očekával znamení vrhnouti se na příchozí, navrátil se lev a skrčil se opět tiše u hrobu.

„Ona jest čarodějnice!“ zvolal setník nanejvýš jsa udiven vida účelivost divokého zvířete

Mezitím zastavila se Anna na prahu své chýže a obrátivši se k cizincům, jež se sebou přiváděla, pravila k nim vážně:

„Přijmětež skromnou pohostinnost příbytku, jenž vždy otevřen jest jak pro obyvatele jerusalemského, tak pro Římana; pro Israelitu rovně, jako pro modloslužebníka.“

Na to vkročila do chýže a postavivši na kámen, jenž za stůl sloužil, koš plný datlí, pobízela oba cizince, aby se občerstvili.

Setník nedělal mnoho okolků, nýbrž s dychtivostí zakusoval do ovoce podav je dříve soudruhu svému; tento však poděkovav se přijal jen číši čerstvé vody, a pak se ohlížel vůkol. Ta bída na tomto místě přicházela jeho očím uvyklým na sibaritickou nádheru obkličující šlechtice římské mnohem velikolepější; a proto objevil se výraz útrpnosti na jeho obličejí, když pomyslí, že tato tak krásná děva musela žíti v tomto příbytku, kdežto tak mnozí

plýtvají přepychem a nádherou. Ponejprve vida chudobu z blízka uvažoval, jak trudná to věc jest, i uznal, že boháč, pro nějž nedostávání se nadbytečného bývá obtížnou nesnází, měl by se vynasnažiti, by chudšasovi, kterýž ho potká, nedostávalo se aspoň věcí potřebných. Při pohledu na tuto bídnou chatrč, v nížto něžné údy děvy si odpočívaly od lopot denních na několika suchých listech, bylo srdce jeho dojata onou šlechetnou milosrdností, kteráž měla později slávou zahrnouti krátký jeho život, tak že jméno jeho obdivováno bylo od potomstva.

Když dlouho byl příbytek onen prohlížel, přikročil vojin k panně tázaje se jí:

„Přebýváš zde sama v té samotě?“

„Ano, sama, od té doby, co jsem pohřbila mrtvolu svého jediného přítele,“ odvětila Anna utírajíc si rukou slzu lesknoucí se v oku jejím.

„Kdo jsi, děvo, krásná jako cudná bohyně?“ zvolal vojin překonán jsa soustrastí, jakouž v něm budil zármutek její.

„Vedouc tebe pod střechu svou netázala jsem se tě po jménu tvém,“ odpověděla děva s přízvukem výčitky.

„Byl jsem nezdvořilý, odpusť mi,“ řekl jinoch; pak pokročiv k setníkovi strčil ruku do váčku, kterýž tento na boku měl zavěšený, a vytáhnuv hrst peněz podával je Anně řka: „Opusť tuto poušť, zaopatř si, co potřebuješ, a kdyby se ti nedostávalo peněz, zajdi do tábora Titova, i obdržíš s dostatek.“

Tvář dcery Hasmoneův při tomto jednání a při těchto slovech polila se ruměncem; odstrčivši ruku nepřítele své vlasti zvolala:

„Já neprodávám pohostinnost v chýži, v nížto zemřel otec můj. Podrž si své zlato pro jiné, Římane; jáť bych nevěděla, co s ním počítí.“

Obličej její byl tak krásný a hrdý v tom okamžiku, že vojín nemohl než s obdivem pohlížeti na ni. Na chvíli umlkli všichni; konečně vytáhl jinoch ze svého brnění malou tabulku pergamenem potaženou a napsal na ni slonovým písmem několik slov; pak podáváje to Anně pravil:

„Kdybys byla ohrožena strážníky římskými, kteříž mohou až sem doraziti, ukaž jim toto písmo a budeš šetřena; s tímto písmem budeš také, chceš-li, moci naleznouti útulek a ochranu pod stany římskými.“

Anna přijala tabulku a položivši ruce křížem přes prsa uklonila se ku poděkování, kdežto vojín povzdechuv, jakoby mu těžko bylo vzdáliti se odsud, odcházel z chýže sám k sobě mluvě:

„Kdo asi může tato děvka býti, krásná a hrdá jako Berenice?“

Za nedlouhou chvíli uháněla tlupa jezdců římských zplozujíc mraky prachu cvalem k Jerusalemu, odkudž na několik hodin obleženým za příměří povolených mladistvých vůdce si vyjel navštívit mrtvé moře.

Hlava pátá.

Odchod od mrtvého moře.

tráta osoby milené jest méně hrozná pro toho, jenž doufá, že se uzří opět ve přebytu blaženém, kde neštěstí, ona nerozlučitelná družka každého poutníka na této zemi, nezhořčuje již spokojenost radostí věčných. Jak nešťastný a trestuhodný jest ten, kdo nevěří v odměnu spravedlivých a ve trest bezbožných; pro takového smíchá se hmota se hmotou a duch neporušitelný a nesmrtelný umírá s tělesnou schránkou, kteráž ho uzavírá. Avšak Bůh jest spravedliv, i trestá nevěrce trestem, ježž mu působí nevěra jeho.

Odevzdavši se Anna do vůle Boží a důvěřujíc, že uzří Šimona ve vlasti nebeské, upokojila se poněkud, i rozmýšlela, kterak by se dostala do Jerusalema. Avšak zachvěla se při myšlénce, že se má vrátiti do onoho města, z něhož otec její byl vypuzen.

Šimon pocházel ze vznešeného kmene Machabeův, při kteréž rodině po dlouhou dobu zůstala moc

kněžská a královská. An byl rodu tak vznešeného a nad míru bystrého ducha, tážávali se ho o radu i sami nejvyšší kněží ohledně zákona. Již od mládí pozdvihoval hlasu svého v synagoze, a byl Rabbi nazýván i od žehravých fariseů. Jako mladý muž pužen jsa zvědavostí vyšel též na Golgothu podívat se na smrt Syna Božího; avšak krev vykupující pokolení lidské nemluvila k srdci jeho pohříženému v temnotách bludů. Několik však let později milostí Boží skrze jednoho apoštola byla osvicena mysl jeho; i odřeknuv se synagogy přijal se svou chotí a dceruškou křest svatý. Jeho obrácení nemohlo zůstatí tajno oněch lidí, kteří po dlouhý čas mlčeli chtěje se na něm pomstiti. Konečně ho starší obžalovali u římského vladaře jakožto přívržence nové sekty, která dle jejich výroku hrozila vzbouřiti se proti nejvyšší vládě římské. Vladař nemaje dostatečných důvodů k jeho odsouzení vydal jej vůli lidu, jenž pobídnut jsa od fariseů byl by ho usmrtil, kdyby hlas starého jednoho levity nebyl ukonejšil vztek lidu. Obrácenec zachránil sice svůj život, ale byl zahrnut hanou, byl vypuzen z Jerusaléma pospolu s Annou toho dne, kdy choť jeho po krátké chorobě byla mu zemřela.

Nevěda, kam jíti, utekl se kmet se svým dítkem do Jericha do domu mladé jedné židovky zasnoubivší se právě před několika dny. Jakmile však Jerišští dověděli se, že Šimon tuto se ukryl, shluknuli se před oním domem, jednohlasnými výkřiky žádající, aby byl vydán vzteku jejich. S těží

se zachrániv před svými pronásledovníky odebral se na poušť a tuto se usadil na neobydleném pobřeží mrtvého moře; tu vzdálen těch, kteřížto jej zahnali od mrtvoly milené choti, vzdělal si onu bídnu chýži, v nížto život svůj dokonal.

Odhodlavši se opustiti poušť rozmyšlela Anna, kterak by použila listu daného jí od mladého Římana, by se dostala do tábora nepřátelského; tam chtěla čekati na vhodnou příležitost dostati se do města obleženého. Ačkoliv by byl býval život její bezpečnější mezi Římany nebo mezi vojskem krále Agrippy s oněmi spojeného; nicméně chtěla uposlechnouti poslední vůle otcovy a odebrati se ke své přítelkyni Saře, aby s ní sdílela nehody obležení.

S očima pláčem zarosenýma loučila se s oněmi místy, kde doposud žila chudá sice, ale vzdálená převrácenosti lidské; vzlykajíc líbala hrudy kryjící tělesné ostatky Šimonovy, i prosila úpěnlivě Nejvyššího, aby ukrátkiti ráčil pouť její v tomto slzavém údolí . . . Ubohá! v jaru svého života přála si ukončení svých dnů a po jiném netoužila, jako po hrobě na poušti!

Nechtíc Zabula nechat na poušti, kde by z nedostatku potravy opět mohl oddati se pudu divokému, umínila si vzíti ho s sebou. Jakmile se tedy rozednívalo, vyšla z chýže a pomalu kráčeji obracela hlavu, aby viděla tamarind, jenž vypínal se nade hrobem Šimonovým; a když ho již viděti nemohla, dala se do hořkého pláče.

Bývat vždycky bolestný ten okamžik, v němž nešťastný opouští ona místa, kde uplynuli jeho dnové bytí ne blází, tedy aspoň klidní; a každý krok, který ho uvodí mezi lidi, leká jej, an se obává, že bude opět utiskován plemenem Kainovým. Avšak ona osiřelá nebála se zloby lidské, jelikož přesvědčena byla, že ani vlas nespadne se hlavy její bez vůle Onoho, jenž vidí všecky a jenž na nikoho nezapomíná ve své neskončené dobrotě.

Ubohá děva šla po celý ten den; přemožena jsouc bolem a vysílena vedrem a namáháním neodpočala si, leč jen okamžik, kdy požila několika datlí a svlažila rty své čerstvým ovocem, což byla s sebou vzala. Pak se dala opět do chůze, až při západu slunce zočila římský tábor.

Od té doby, co Pompejus Judsko učinil poplatné Římu, Židé omrzeli nad tím, že jsou pořádě utiskováni, činili od času k času pokusy setrásti se sebe jařmo; avšak marně. Králové jejich stavše se lenníky netoliko svobodné obce římské, nýbrž více vladařů tam ustanovených od panovníků římských, místo aby se ujali hájení svých poddaných, stáli k vetřelcům, či lépe řečeno, klonili hlavu svou před nepřátely. Za takového stavu věcí uplynulo mnoho let, až za vladaře Gessia Flora, jenž ukrutněji svých předchůdcův utiskoval národ židovský, započínalo objevovati se vzbouření v městě Jerusalemě; a v měsíci květnu léta 66. letopočtu křesťanského, léta 12. panování Neronova, a 17. kralování krále

Agrippy v Judsku vzbouřili se Židé zjevně se chopivše zbraně proti Římanům.

Marně snažil se Agrippa upokojiti myslí rozhořčené mluvě k lidu znamenitou výmluvností; byl však vypuzen z Jerusaléma, i vida se povržena překročil meze malého svého království. Avšak nebylo v povstání jednosvorného srozumění; neboť mnozí nechtěli v zápas vejíti s oněmi vojsky, která vítězila na všech koncích světa. Buřičů bylo pořádku; ale nabyvše zmužilosti zoufanlivým stavem, táhli za sebou, jak se vždycky stává, násilně i mírumilovně. K buřičům připojili se také vypovězenci, kteří dříve osočující Judsko později si zjednali přístup do Jerusaléma v čele majíce jistého Eleazara, muže velmi odvážného a zároveň nad míru ukrutného.

Podobně jako nějaká sopka u výbuchu se nacházející soptilo Judsko, když Nero vyslal Vespasiana jako vrchního velitele vojsk římských; a tento připojil si za soudruha v podniku syna svého Tita; a tak spojiv v jedno těleso veliké válečné moci obrátil se proti Galilei, aby ji podmanil.

Josefus Flavius, vůdce židův, očekával ho se svým vojskem; ale jakmile se blížily nepřátelské pluky, vojínové israelští rozptýlili se, a vůdce jejich s těží se zachránil uprchnuv do Tiberiady.

Podmaniv mnohá odbojná města měl Vespasian v úmyslu započítí obležení Jerusaléma; a již byly tlupy po Syrii rozptýlené shromážděny, když došla do tábora zvěst o úmrtí Nerona. Ihned odložil

Vespasian nepřátelství chtěje dříve vyčkati rozkazů nového císaře. Nedlouho opozdila se zpráva, že Galba provolán za císaře, a Vespasian poslal Tita do Říma holdovati novému mocnáři.

Avšak krátké bylo panování Galbovo, an po sedmi měsících zemřel a Otho jeho následoval. A když tento po třech měsících byl zavražděn, povolalo vojsko v Germanii se nacházející na jeho místo Vitellia. Jakmile tato zvěst došla na východ, poddaní Vespasianovi pokládali, že, když pluky germanské za císaře provolaly svého vůdce Vitellia, oni rovným právem mohou zvoliti vůdce svého; a tak i učinili. Plni nadšení pozdravili tedy Vespasiana jako císaře 3. července léta 69. křesťanského letopočtu. Volba tato byla tak dobře přijata, že v nejkratší době celá Syrie uznala Vespasiana za císaře.

Mezitím přihlásily se také pluky v Pannonii a Dalmacii ke straně Vespasianově, i táhly proti Vitelliovi, jenž marně se snažil brániti se; nýbrž byv poražen ukryl se; živou mocí však byv vytažen z úkrytu svého ukrutně byl zavražděn.

Vespasian ode všech byv uznán za císaře odebral se do Říma, zanechav Tita ku podmanění odbojných Židů, kteří více než dříve setrvali ve vzpouře své, a odštěpenci mezi nimi oddávali se nejhroznějším nešlechetností, tak že většina obyvatelstva jerusalémského si přála, by vítězství Římanů učinilo konec strašným roztržkám a prostopášností.

Titus chtěl podrobiti město jediné vzdorující orlům římským; jsa však od přirozenosti velmi milostivý v ošklivosti měl nepotřebné prolévání krve, a chtěje zachrániti chrám očekával, že mu hlad konečně otevře brány jerusalémské.

Obléhající vojsko pozůstávalo ze čtyř pluků, totiž z těch samých, jež dříve byly bojovaly za velení statečného Vespasiana; a pak se tam nacházela také vojska pomocná králů syrských a mužstvo krále Agrippy, kteřížto válčice jako spojenci docela byli odvislí od vůdce římského.

Titus chtěje postrašiti povstalce rozkázal desátému pluku, aby se ohradil na hoře olivetské, která od východu ovládá Jerusalém; jiný pluk vyslav proti Emausím sám utábořil se s ostatním vojskem v údolí Saulově zamýšleje tuto postupovati v před a pak započíti obležení.

K tomuto údolí byla Anna zaměřila kroky své doufajíc, že se jí tam nejsnáze podaří dostatí se do Jerusaléma. V nezkušenosti své nepovážila, že netoliko od obléhajících, nýbrž též od obležených závisel zdar jejího podniku.

Slunce klonilo se k západu, když děva v dáli zpozorovala stany římské, i urychlila své kroky, by tam dorazila, dříve než by se setmělo; cítíc se však chůzí unavenu usedla si pod vonný akác vypínající se uprostřed skupiny živičníkův, i hleděla upřeně na slunce, jehož kruh barvy ohnivě z polovice se ukrýval za horami judskými.

Odpočinuvši si dala se opět do chůze; všechna jsouc zabrána do svých myšlének ubírala se slepochinně dále ničeho si nevšímajíc, až najednou vyplašena byla hlasem z dáli na ni křičícím v nejšpatnější hebrejštině:

„Ani kroku dále, nebo tě usmrtím i s tvým lvem!“

Anna ustoupila nazpět; vybravši se z úžasu spatřila stráž z vystavených polních blídek hrozící mrštiti na ni jedno z malých kopí železných velmi smrtných, jimiž vojínové římsí činili útok na nepřítele.

První myšlénka osiřelé byla vztáhnouti ruce způsobem prosebným; ale strážník nezamýšlel jí dosáhnouti, nýbrž střela namířena byla na Zabula. A proto Anna položivši obě ruce na tlamu zvířete a kývajíc záporně hlavou na znamení, že lev není divoký, pokročila ke strážníkovi; ale tento povelev jí, by zůstala státi, běžel jí vstříc i pravil k ní hlasem rozkazným:

„Nevíš, ženo, že pod trestem smrti zapovězeno jest pohybovati se vůkol tábora našeho?“

Anna neodpověděla; třesouc se strachem vyňala z náder spis od mladého Římana obdržžený i podala jej strážníkovi, jenž neznaje čísti obracel ho na vše strany; když ho však přešla trpělivost, vrátil jej děvě nazpět řka:

„Klid se, krasotinko má; strážníkové římsí nenechají se svést černýma očima Israelitek.“

S lícemi ruměncem politymi kvapně vzdálila se Anna od vojína, a ubírajíc se cestou proběhnutou

vrátila se k akáci, pod nějž si opět usedla. Jsouc síly zbavena nebyla by mohla odebrati se k mrtvému moři; s druhé strany však obávala se zůstatí v této pustině, kde by vydána byla urážkám vojínů, kteří by mohli vyjítí z tábora. A proto zastrašena touto myšlénkou poodešla dále od stanů římských a usedla si do písku. Nedlouho na to zočila muže zvolna jdoucího s hlavou na prsa skloněnou kráčetí naproti ní, aniž ji zpozoroval; najednou vskočila na nohy i poznala s úžasem onoho neznámého, jenž byl pochoval mrtvolu Šimonovu.

Ačkoliv muž tento ji bázní naplňoval, nicméně Anna běžela mu vstříc, chtěíc ho požádati o poradu; ale tajemný muž nezastavil se, nýbrž ubíraje se dále pohlédl na ni okem velmi zkormouceným; pak vztáhnuv pravici k táboru pravil k ní: „Zítřa.“ Na to kráčel docela blízko vedle stráže, aniž by tato se své strany byla obrátila oči.

Hrůza projela údy panny při myšlénce na tohoto muže, jenž dvakráte s ní se byl setkal v okamžích trudných; i nemohla vysvětliti si, proč při pouhém spatření ho krev jí stydne v žilách. Bojíc se, že by ho opět na blízku zočila, zakryla si tvář rukama, a pak se spolehla po boku Zabula, jediného svého ochrance.

Mezitím nastala noc, hvězdy třpytily se na obloze a vůkol panovalo nejhlubší ticho. Byla to noc krásná a dumná, jako mysl osiřelé, již zdálo se, že slyší v této vznešené tichotě žalný hlas

proroka, jenž oplakával město plné lidu, ovdovělé a dani podrobené.¹⁾

S úzkostlivostí vzpomněla si opuštěná na hrob svého otce, a v obraznosti své viděla též přítele svého dětství; avšak přemohši bol obrátila zraky své ku hoře olivetské, kde Bůh—člověk slzy proléval jako člověk narozený v tomto slzavém údolí. S touto myšlénkou položila hlavu svou na hřbet lvův. Plna obnovené víry, že Věčný bdíti bude nade dcerou spravedlivého, odhodlala se strávití noc spočívajíc v poušti na písku, majíc za podušku hřbet šelmy, za přikrývku hvězdnatý blankyt nebeský a za strážce Boha věčného, v něhož jediného důvěřovala.

¹⁾ Pláč Jeremiášův 1, 1.

Hlava šestá.

Ř í m s k ý t á b o r.

Moc strávená v údolí Saulově zdála se býti hrozně dlouhá dceři Šimonově, která při rozednívání povstala se země, na níž odpočívala. I byla na rozpacích; nevědouc, na kterou stranu se obrátiti, pohlédla ke stanům římským, aby zvéděla, jestli tam posud obchází stráž. Skutečně zpozorovala v dáli strážníka; ačkoli však přesvědčena byla, že to není týž od včerejšího večera, nicméně neosmělila se pokročiti v předbojíc se, že by byla znova odehnána.

Když byla dlouho rozmyšlela, konečně se rozhodla posečkati, až Prozřetelnost božská, kteráž vždy přispěje tomu, kdo v ni důvěřuje, jí otevře cestu, jížto by dostala se do Jerusalema; i povzbuzovala se k trpělivosti připomínajíc sobě slova tajemného muže, jenž kráčet mimo ni, aniž se zastavil.

Slunce vystupovalo a rozzžehovalo paprsky svými písek údolní, když Anna v dáli zočila množství

jezdcův jedoucích směrem k ní dílem na velbloudech, dílem na koních. V naději, že v čele jezdců nachází se onen Říman, jemuž byla poskytnula pohostinnost, počalo jí srdce mocněji tlouci radostí. Povstavši, aby byla dříve zpozorována, kročila přede lva, jenž podřímával maje svou hrubou hlavu položenou na předních tlapách.

Anna nesklamala se ve své naději; neboť za několik okamžiků mladistvý vojín přitáhnuv uzdu svého arabského komoně zastavil se před ní s obdivem hledě na děvku přespanilou, která ve přirozeném, ale malebném postavení stála zpříma u šelmy skrčené. On, jenž narozen byl ve městě, kde mistrovská díla řecké umy budila cit občanů pro každou krásnou věc, nemohl než zálibu naleznouti při pohledu na toto živé skupení, jež za vzor sloužiti mohlo Phidiovi nebo Praxitelovi.

Dlouho trval mladík pohřížen ve svém patření, až pak poznav děvku od mrtvého moře vykřiknul úžasem i skočiv s koně běžel k ní řka s veselou tváří:

„Ty snad přicházíš požádat mne o můj slib; i jsem ti za to povděčen.“

Líce Anniny polily se ruměncem; klopíc oči odvětila všecka se třesouc:

„Nepřišla jsem žádat na tobě odměny za nepatrnou službičku, jakouž jsem ti byla prokázala, nýbrž poprosit tebe o milost, kteréž neodepřeš osiřelé nemající nikoho, kdo by ji ochraňoval.“

„Vyjev svou vůli!“ řekl jinoch, na jehož obličej objevil se výraz laskavosti.

„Poslyš mne, prosím tě,“ pravila na to Anna. „Otec můj leže na sotnách uložil mi, abych se odebrala ke své jediné přítelkyni, kteráž mi zbyla; a tato přebývá v Jerusalemě. Nuže, jestli ti možno, popros za mne syna císařova, by mi volný byl popřán vchod do města obleženého.“

„Ty chceš vejíti do toho brlohu šelem, abys snad stala se kořistí horlivcův anebo zákeřníků? Minula jsi se se smyslem, děvče?“ zvolal Říman divě se.

„Já musím tam vejíti, i nebojím se ničeho,“ odpověděla Anna, a lesk rázné odhodlanosti jiskřil se v jejích tmavočerných očích.

Vojín potřásaje hlavou na okamžik se zamlčel; pak usmívaje se pravil dobrosrdečně:

„Byla-lis do této chvíle zbavena svých přátel, budoucně máš míti jednoho mocného, jenž bude zanášeti se budoucností tvou. Jdi do tábora římského; do večera se tam též vrátím, a pak rozhodne Titus nad osudem tvým.“

To praviv pokročil jinoch k jednomu muži ze své družiny, k němuž tiše promluvil; načež tento seskočiv s velblouda přiblížil se k děvě drže zvíře za uzdu.

Anna neměla dosti srdce opřít se vůli Římana; nýbrž doufajíc, že prosbami svými pohne srdce Titovo, byla tomu ráda, že uvedena do tábora. I usedla si na hřbet velbloudův a provázena jsouc

jedním strážníkem a Zabulem dala se na cestu vedoucí ke stanům římským.

Ležení zaujímal rozsáhlou prostoru. Na hořejším místě uměle udělané stráně vypínal se stan vůdcův, a podle něho bylo viděti stany spojencův a ostatních velitelů.

Velmi široká cesta dělila hořejší část tábora od dolejší, a podél ní mluvíval nejvyšší vůdce k vojsku; tuto se také vykonávaly tresty vyjma trest smrti, poněvadž tu byly prapory a oltáře bohů, kteréž toho nepřipouštěly.

Dolejší část tábora obsahovala množství stanů vojenských, uprostřed nichž umístěny byly ve dvou řadách tlupy jezdecké.

Hluk rozmanitých hlasův ozýval se vůkol; všude bylo viděti vojíny, kteří dílem cvičili se v lezení, ruče slézti hradby nepřátelské, nebo přeskočiti příkopy; dílem doráželi na kůl bijíce do něho palicí, a dílem učili se skoku, skákali totiž brzy s té, brzy s oné strany na dřevěného koně v rukou držíce kopí nebo meč. Jiní pak ukazovali svou obratnost v běhu; úplně jsouce obrnění obíhali třikráte do kola vůkol tábora, aby se uvykli pronásledovati nepřítele.

Téměř všichni mladší zanášeli se vojenským cvičením, kdežto starší na zemi sedíce přede stany hráli v kostky nebo ludus latrunculorum¹⁾ pokřikující a přísahající u bohův olympských.

¹⁾ Hra podobná nynějším šachům.

Při pohledu na tyto vojíny s děsnými obličejí, kteří na ni pohlíželi drze se usmívající, Anna otrásla se hrůzou, i byla by tisíckráte raději nacházela se uprostřed nejrozpustilejších Israelitův, než pohybovati se mezi nepřátely své vlasti.

Po dlouhé cestě zastavil se strážník vedoucí velblouda, na němž seděla ustrašená děva, před jedním stanem; vkročiv do něho vyšel ihned zase, vyzýváje Annu, by ho následovala.

Bázlivá a zděšená děva sestoupila s velblouda; následující svého vůdce vstoupila do stanu, v němž tři osoby se nacházely pospolu rozmlouvající.

Jedna z nich byla mladá a krásná žena, ale hrdého vzezření; oděna jsouc s východní nádherou seděla na hedbávném koberci rozestřeném po zemi. Po pravici stál muž dospělého věku a vzezření velebného; po levici jinoch s rukama křížem přes prsa přeloženými a s hlavou ukloněnou, jakoby rozjímal.

První z těchto tří osob byla Berenice, druhá její bratr, král Agrippa, a třetí Josefus Flavius.

Flavius byl narozen v Jerusalémě; avšak neměl Římanů v nenávisti, jako jeho spoluobčané, nýbrž on více než kdo jiný zrazoval s povstání. Jsa však vojín rovně jako mudrc chopil se zbraně hájiti vlast; i byl zvolen za vrchního velitele povstalých Židů. Když byla vojska jeho od Vespasiana poražena, ustoupil do Tiberiady mužně tu zápase; odtud spěchal ku pomoci Jotapatě, která by nebyla podlehla, kdyby zrada, onen koukol, jenž

se ujímá ve všech krajích a bujně roste každého času, nebyla bran otevřela nepříteli.

S těží mohl se tenkrát Flavius zachrániti ukryv se v jedné jámě, na jejímž dně byla dvířka vedoucí do podzemí, kdež se zachránilo čtyřicet Jotapatovců, kteří spatřivše svého vůdce nabyli srdce i odhodlali se zůstatí v úkrytu po delší dobu majíce s dostatek potravy k výživě. Avšak zrada střežila kroky rekovného Israelity. Jedna stařena, která ho viděla sestupovati do jámy, vyzradila jeho úkryt Římanům, kteřížto se vztekem slídili po cestách vůkol Jotapaty. Přišedše na udané místo vyzvali ukryté, aby se vzdali; nalezše však odpor zapálili slámu u otvoru jámy, by se tam všichni zadusili dýmem. Marně vybízel Flavius výmluvnou řečí Jotapatčany, by se vzdali, tím více, poněvadž Římané jim neukládali hanebných podmínek; avšak tito zůstali nepohnutelní, ano chtěli raději umřítí zadušením, než padnouti do rukou pohrdaných nepřátel. Nemoha je přemluvití změnil Josefus Flavius vyjednávání; a poněvadž umřítí chtěli, radil jim smrt, aniž by se jí Římané mohli honositi, a sice přemluvil je, by usmrtil jeden druhého. Tato rada zalíbila se těm bezesmyslným, kteří ihned metali losy, kdo by měl zemřítí první a kdo poslední. Štěstí tomu chtělo, že Flavius a jeden mladý Žid přežili všechny; a tak nenacházejíce žádného již odporu vydali se oba Římanům.

Vespasian měl nad míru velikou radost ze zajetí vůdce israelského; a Titus plný úcty a pří-

chylnosti k moudrému vojínu vynasnažil se, by mu darován byl život; a potom méně nesnesitelnými čině mu obtíže zajetí držel jej v táboru římském zahrnuje ho přízní svou.

Přišedši před Berenici, Agrippu a Flavia neosmělila se dcera Šimonova ani hlavy pozdvihnouti i mlčela všecka jsouc poděšena.

Hezkou chvilí zamlčeli se všichni. Konečně Agrippa přikročiv k děvě řekl:

„Velitel tě ke mně posílá, abys našla útočiště ve stínu mého stanu. Budiž mi tedy vítána, jako vždycky každý Israelita, jenž se uchýlí pod ochranu krále Agrippy.“

Anna položivši ruce křížem na prsa uklonila se na znamení vděčnosti; na to chtěla mluviti. Avšak král ji předešel tázaje se:

„Jak se jmenuješ?“

„Anna, dcera Šimonova,“ odpověděla panna zamlčevši vznešený rod, z něhož pocházela.

„Přicházíš z Jerusaléma; vypravuj mi tedy, kterak ti bylo dopráno dostati se ven z bran.“

„Nepřicházím z Jerusaléma, nýbrž od mrtvého moře.“

„A proč jsi se vydala v cestu velitele římského? Snad abys jej podmanila svými vnadami?“

Při těchto slovech, která se zdála býti vyřknuta z horlivosti, nevolí zasmušila se tvář Agrippova; Josef Flavius se pousmál, a líce dcery Hasmoneův polily se ruměncem. Zlostí svaštila černé své obočí; však pokora zbožné děvy byla mocnější než

pocit vzbuzený potupením; pročez zadrževši slzy odvětila klidně:

„Jáť jsem nehledala setkati se s velitelem. Zaměřila jsem k táboru římskému, bych vypátrala způsob, kterak bych se dostala do Jerusaléma.“

„Ty chceš odebrati se do Jerusaléma? Ale ty blázníš, děvo! Či snad nevíš, že mnozí z těch, kteří jsou tam uzavřeni, s radostí by obětovali deset let svého živobytí, kdyby se dostali ven!“ zvolal Agrippa.

„To, co pravíš, králi, mne neodstraší, i neupustím od úmyslu svého,“ odpověděla Anna odhodlaně.

„Snad tam otec tvůj a bratří tvoji bojují?“ tázal se jí Agrippa.

„Nikoliv; nemám nikoho více příbuzného na zemi.“

Josefus Flavius, jenž se živou pozorností tuto rozmluvu poslouchal, přiblížil se k děvě a když byl hezkou chvíli na jejím sličném obličejí utkvěl svým zrakem, pravil k ní:

„Ale proč se chceš odebrati mezi to vraždění a mezi ty nesnáze obležení? Mluv, jsi přede svým králem, uprostřed svých spoluobčanů; naše rada bude ti moci býti lepším vodítkem, než tvůj nezkušený rozum.“

Anna mlčela jsouc na rozpacích. Obrátivši se pak ke Flaviovi, jenž více než ostatní jevil s ní soucitu, pravila:

„Jediné moje přání jest dostati se ku své přítelkyni, kteráž se mi věrnou prokázala v neštěstí; a jestliže smrt mne má zastihnouti ve vlasti mé, pak umru na oněch místech posvěcených krví Spasitelovou.“

„Ty jsi následovnice Galilejského!“ zvolal Agrippa s výrazem opovržení.

Anna uklonila hlavu na znamení potvrzení, a Flavius připojil řka ona slova, která později vyjádřil zevrubněji v dějepise starožitností židovských, a jež moc pravdy vynutila i ze rtů nevěřícího Žida:

„Jsi-li následovnicí onoho Člověka,¹⁾ lze-li ho Člověkem zváti, jenž tak veliké konal zázraky, nedivím se oné touze, kteráž tě pudí umříti, kde On zemřel, a podle mého zdání nebylo by radno na odpor se postaviti tomu, co ti hlásá víra tvá.“

„Nebylo by radno poslati děvku, jako tato jest, mezi lidi stavší se lítější divoké zvěře,“ pravil Agrippa.

„Ale když ona tomu chce, když Titus k tomu svoluje, proč chceš odporen býti, bratře?“ ujala se slova Berenice, kteráž si přála, by Anna co nejdříve opustila tábor římský.

Agrippa zatřásl hlavou i chtěl odpověděti; avšak chřestotem mosazného brnění zamlčel se.

¹⁾ Za toho času žil Ježíš, muž to moudrý, může-liž jedno-duše nazván býti člověkem, an konal věci zázračné, a vyučoval pravdě ty, kdož se jí naučiti chtěli.

Josef Flavius ve „Starožitnostech židovských,“ kn. 18, hl. 4.

„Titus se již navrátil!“ zvolala Berenice a povstavši běžela ke prahu stanu.

Agrippa a Josefus Flavius ji následovali, a Anna zůstavší v pozadí mohla v dáli viděti mladého Římana, jenž se s ní byl setkal ponejprve na březích mrtvého moře, a jenž teď přicházel v čele četného družinstva.

Hlava sedmá.

T a j e m n ý m u ž.

Agrippa, Berenice a Flavius. spěchali vstříc vůdci římskému, jenž seskočiv blesko-rychle s koně dal se s nimi do řeči.

Anna viděla v dáli syna Vespasianova provázeti řeč, jakoby vypravoval věc velmi důležitou, i pozorovala zároveň, kterak obličej Agrippův prozrazuje největší úžas; pak viděla, kterak všichni odcházeli vstupující do stanu Titova.

Nevědouc co dělati, usedla si děvka na prah prozatímného obydlí Bereničina i pohřížila se s myslí velmi zkormoucenou do svých myšlenek. Avšak najednou byla vyrušena sípavým křikem dvou služek sestry královny, kteréž jí hrubě kázaly, by se vzdálila. Pohnuta jsouc až k slzám obrátila zraky své k oněm otrokyním, kteréž snad majíce lepší nežli ona oděv měly se za oprávněny týrati ji, i chtěla jejich nezdvořilost pokárati; ale myslíc sobě, že skloniti hlavu a mlčky snášeti urážky také od nelidského otroka, jest krutým zákonem uloženým

chudému, mlčky odešla; podrobíc se pokoření usedla na zemi daleko od stanův, a Zabul, jak obyčejně, uložil se před ní.

Odevzdanost byla jednou ze hlavních vlastností povahy Anniny, a tato ctnost nebyla v ní zárodkem ducha slabého a bezcitného, jenž nevěda co lepšího učiniti bere svět, jak jde, a netečnosti dává jméno odevzdanosti. Nikoliv; jsouc obdařena nejvyšší citlivostí, odvážlivější než která jiná žena, trpěla jsouc pokořena, a krev Hasmoneův vroucí v žilách jejích pudila ji postaviti se na odpor; ale ráznost její duše plné víry křesťanské ovládala prudkost zhoubných vášní plápolajících v každém i sebe čistějším srdci; a v takových okamžicích duševního zápasu nutíc obraznost svou, aby zaletěla na Kalvarii, vzpomínala na Onoho, jenž by pouhým pohnutím svých brvů byl mohl v niveč obrátiti svět a jenž právě odhodlaně byl umřel, kloně hlavu před tím, jenž mu bezpráví činil. Sedíc daleko od stanu Bereničina sklopila pokaždé zraky své, kdykoliv vojínové jdoucí podle ní neslušné šprýmy k ní mluvili. V této trýzni, neboť trýzni jí bylo cítiti se vydánu bez ochrany úsměškům Římanů, — řinul se jí pot s čela, a s těží potlačila slzy své, tak že konečně nechtíc ničeho již viděti ani slyšeti zavřela oči, a v duchu pozdvihla se ke příbytku vyvolených, k onomu místu blaženému, kde jednoho dne chatrný její oděv promění se v roucha skvostná, kde šprýmy a úsměšky lidské nepřinutí ji k zardění se, a kde spojena se Šimonem velebiti bude

Nejvyššího za to, že ji odsoudil na zemi, krátkou dobu aby trpěla, by ji pak povolal do nebe ku věčné blaženosti. Její rozvažování bylo tak hluboké a tak plné sladkosti, že mohlo nazvati se vytržením; i trvala po několik hodin takto zabrána, až najednou zvuk vojenských trub se všech stran zaznívajících ji s nebe, kde v duchu se pohybovala, strhl dolů do tábora římského.

Poděšena poohlédla se vůkol i viděla, že všeobecné v táboru panuje hnutí. Stany se spěšně strhovaly; tlupy jezdeckva se seřaďovaly, velbloudi zavazadly obtížení odcházeli i přicházeli, a pěchota dokonce ozbrojená se chystala vydati se na pochod.

Anna předpokládala, že vojsko se ubírá z údolí Saulova, a skutečně viděla je v řadách táhnouti cestou vedoucí k Jerusálemu.

Velitel nacházel se v čele pěchoty, již následovalo jezdeckvo a pak šla vojska spojencův a zavazadla. Za těmito provázena jsouc tlupou jezdeckva ubírala se Berenice za průvodu Josefa Flavia, a za nimi služebnictvo, a konečně tlupa strážníkův.

Anna hleděla na vojsko očima vypoulenýma, nevědouc, smí-li je následovati, nebo má-li tuto zůstat, an Flavius vybaviv se od Berenice nazpět se vrátil, a pohnav svého koně k panně řekl k ní:

„Ubohá děvo, pojď se mnou, an nikdo se o tebe nestará, jako bys nežila již na tomto světě.“

Anna následovala jezdce židovského, jenž ji uvedl mezi služby Bereničiny, a když jí pomohl

vsednouti na velblouda, cvalem pak dorazil k sestře Aggrippově.

Služky pohlížely na ubohou osiřelou některé soustrastně, mnohé však se jí posmívaly. Anna se dělala, jakoby ničeho nepozorovala i zabrala se znova do svých myšlenek; ale brzy byla z nich vytržena výkřikem jedné ze služek, která prstem ukazovala plna strachu strážníkům na Zabula, kteří činili zadní voj.

Anna s úžasem hleděla na služku i vzkřikla slyšíc hvizdot mnohých oštěpů vystřelených na svého věrného přítele.

Smrtelně jsa poraněn oštěpy strážníků zařval lev vztekem i vrhnul se v před, jakoby se chtěl pomstiti; avšak jeden oštěp ho opět poranil, a ubohé zvíře potácejíc se skleslo chrlic z úst krvavou pěnu.

Vidouc jej klesnouti střemhlav skočila Anna s velblouda a sotva dechu popadajíc a vzlykajíc běžela i sklesla na kolena vedle zvířete, kteréž jí bylo věrným druhem na poušti u mrtvého moře.

Zabul měl oči zavřené, a udušený chrapot vycházel z jeho chřtánu. Marně ho volala Anna, neslyšet již onoho hlasu, jenž ovládal přirozenou jeho divokost. Konečně třesa se na všech údech otevřel oči i vydechnul upřeně hledě na svou panovnici.

Anna majíc svou hlavu opřenou o hlavu lvovu nepomyslíla, že se odtrhuje od vojska; i dala se do usedavého pláče, an tu muž kráče vedle ní,

aniž se zastavil, lehce doteknul se ramena jejího, řka k ní:

„Jdi a neplač pořád o mrtvé!“

Ihned poznala Anna hlas tento; byl to hlas člověka, jenž byl pohřbil jejího otce. Odtrhnuvši se od Zabula chtěla ho následovati; ale on rozkazně ukázal jí prstem na vojsko a pak odcházel cestou opačnou od oné, kterou táhli Římané.

Anna trvala chvíli na rozpacích. Když pohlédla na mrtvolu lva, bylo jí líto nechat ji nepohřbenu; uváživši však, že, jakmile se odtrhne od vojska, mohla by navždy pozbyti příležitosti dostat se do Jerusalema, vztáhla ruce své k Zabulovi, jakoby se s ním navždy loučila. Pak však běžící rychlostí gazely od lovců pronásledované dohonila služby Bereničiny. Usednuvši si na hřbet velbloudův, jež byla před chvílí opustila, zabrala se do svého žalu, aniž si všímala služek, kteréž k ukrácení dlouhé chvíle bavily se na její útraty smějíce se z celého srdce.

Vojsko hnulo se směrem k Jerusalemu; a jelikož údolí Saulovo od onoho města třicet honů vzdáleno, což činí něco přes hodinu cesty, protož zanedlouho dorazilo k části půlnoční, kdež se utábořilo na prostore zvané Skopos, ¹⁾ mající poblízku

¹⁾ Místo „Skopos,“ odkudž město Jerusalema i skvostnota chrámu se spatřiti dává; pročez planina ta k severu města protáhla právě „Skopus“ (hlídka) sluje.

rybník Bethara zvaný, nedaleko něhož o mnoho set let později rozbili tábory křižáci, kteříž chtěli vysvoboditi hrob Kristův z moci nevěřících.

Stany byly znova rozbity, a Titus povelil jedné části vojska zaujmouti ona položení, jež považoval za vhodná k útoku. Mezitím co válečné nástroje se připravovaly, nacházela se Anna všecka postrašená uprostřed tlupy otrokyní vynasnažujících se upravití příbytek pro svou paní, an k ní zaměřil Josefus Flavius, a odvolav ji stranou pravil k ní:

„Jsi posud pevná u svém předsevzetí odebrati se do Jerusaléma?“

„Jiného si nepřeji.“

„Nuže dobře, následuj mne; Titus vždy šlechetnomyslný vysílá mne jako hlasatele míru k mým spoluobčanům; i učinil jsem nejvroucnější sliby, aby Bůh Jakobův stanovil konec této záhubné válce. Avšak málo nebo nic nedoufám, poněvadž ruka Onoho, jenž bude souditi mezi národy (Žalm 109, 6.) a jenž mnoze porážky zničí na zemi hlavy mnohých, spočívá na městě Sionu.“

„Hněv Boží dříve nebo později dostihá,“ odvětila Anna.

„Ty tak musíš mluvit, děvče, jsouc následovnicí Ježíšovou; ale pojď za mnou. Titus opíral se tvé žádosti, a toliko prosby Bereničiny to vymohly, že tě mohu vzíti s sebou.“

Srdce Annino bilo radostí, i kráčela vesele za Flaviem, jenž prošel s ní velikou část tábora

kázal jí posečkati naň na místě, kde pohotově stáli tři koně.

Nedlouho na to vrátil se Josefus Flavius ve průvodu mladého římského důstojníka jménem Nikanor,¹⁾ a když byl pomohl děvě vsednouti na koně, vydal se na cestu k Jerusalemu.

Povstalci procházeli se po hradbách městských předstírajíce občany prosící o pomoc Římanův, aby je vtáhli do zálohy. Vidouce dva vojíny a jednu ženu, kteří tiše blížili se dostřelnosti jejich šípů, neváhali domýšleti se, že jsou to osoby vyslané ku vyjednávání. Snad poznali též svého dřívějšího vůdce, ježž teď neprávě považovali za spojence Římanův. I pustivše všechnu šlechetnomyslnost mimo sebe nechali je přijíti až ke hradbám, načež metali na ně zrádně množství šípů jako krupobití.

Za sykotem šípů vzepnul se kůň Annin; a jsa nezkušenou a slabou její rukou špatně uzděn svrhnul ji dolů na zemi a dal se na útěk zpět k táboru.

Josef Flavius však srdnatě pobízeje ostruhami komoně svého ku předu ubíral se přece dále mezi šípy chtěje promluvit k nepoctivým obležencům; ale marně, an při sykotu šípů slyše zároveň ryk Židův, obrátil se i spatřil Nikanora, Titova nerozlučného přítele, klesati s koně. Ihned seskočiv dolů vzal raněného do svého náručí a vyšinuv se na koně cvalem uháněl z tohoto místa, aniž si vzpomněl na Annu, která tam zůstala ležeti na písku.

¹⁾ Josef Flavius ve „Válce židovské“ str. 454.

Vidouc se samu zdvihala ubohá děva ponenáhlu hlavu; avšak neměla dosti síly se země pozdvihnouti údy spadnutím rozbolené. Cítila brzy, že jí začíná býti zle. Zavřevši oči volala o pomoc Boží, ana najednou pozorovala, že ji někdo zdvihá se země. Uleknuvši se otevřela oči a s úžasem viděla se v náručí muže tajemného.

Jelikož strach ji zbavil síly, aniž však pozbyla smyslu, mohla viděti, že se vzdaluje od Jerusaléma, i viděla zároveň v dáli stany římské, kteréž jako rychlý blesk míjely před zrakem jejím; pak neviděla nic více. Ale zdálo se jí, že muž, jenž ji nesl, sestupoval na místo, kde světla ubývalo každým okamžikem; a ve krátké době nacházela se ve hluboké temnotě.

Nabyvši opět srdnatosti chtěla se Anna vybaviti z náručí ji objímajícího, i zvolala hlasem rozkazným:

„Kam mne neseš?“

„Do Jerusaléma,“ odpověděl hlas v dáli v temnotě ozvěnu vydávající; na to neznámý uchopiv ji za ruku řekl k ní: „Pojď!“ a ozvěna podzemní opakovala: „Pojď, pojď!“

Naděje, že konečně bude moci přijíti do Jerusaléma, působila, že Anna zapomenula na všelikou bázeň, a pak byla přesvědčena, že ani jedinký vlas nepadne s hlavy její, nebude-li Bůh chtíti. Avšak přece nemohla utlumiti jakési hrůzy cítíc svou ruku sevřenou ve studené ruce muže tajemného, jenž se jí nezdál již býti bytostí nadpřirozenou,

anať nabyla jistoty, že i on jest z masa a kostí jak ona sama.

Neznámý a děva kráčeli po půdě nerovné a tu a tam kamenité. Bylať to chodba podzemní, vedoucí do města obleženého. Děva chtěíc větší ještě nabyti jistoty tázala se vůdce svého hlasem jaksi bázlivým :

„Ty se také ubíráš do Jerusaléma?“

„Ano,“ odvětil muž přidušeně, a pak připojil :
„Vůle všemocná, kteráž nutí nohy mé k chůzi, takto působí, že po více dní pohybuji se vůkol hradeb, aniž bych mohl vejíti; teď však jsem tam puzen, abych viděl zrušení chrámu a záhuby svého lidu.“

Při těchto neblahých slovech otřásla se Anna, která nepovažujíc se více otevřítí ústa kráčela mlčky dále vzývající v duchu Boha o pomoc.

Když byli více oklik udělali, zpozorovala dcera Šimonova, že cesta začíná býti příkřejší a čím dále drsnatější, tak že jen s těží mohla postupovati, jsouc beztoho pádem rozbolena a zemdlena strachem.

Když byla hezký kousek postoupila, mihnul se konečně bledý paprsek světla nad její hlavou; na to stávala se cesta ještě příkřejší, tak že oba chodcové donuceni byli lézti čtvernožky. Najednou tajemný muž, jenž šel před pannou, vztáhnuv ruce obrovskou silou vyzdvihnul kámen uzavírající vchod do podzemí. Anna zachvěla se radostí vidouc měsíc, jenž paprsky své vysýlal až do oné tmavé skrýše.

Bleskorychle vymrštil se neznámý ven; Anna ho následovala. Padnouc na kolena líbala plačíc půdu své otčiny; pak děkovala Bohu, že jí popřál vyplniti poslední vůli Šimonovu.

Dokončivši krátkou, však vroucnou modlitbu umínila si poděkovati se muži šlechetnému, jenž zachrániv ji před šípy obleženců též ji sprovodil do její otčiny; avšak muž ten byl se již vzdálil, aniž se byl na okamžik zastavil. Při bledém kmitu měsíce viděla ho Anna jako nějaký noční přízrak pohenáhlou mizeti za skupinou letitých tamarind. Nemajíc tolik srdnatosti, aby ho následovala, zůstala ubohá děva státi, nevědouc co činiti nebo kam se obrátiti v hodině již pokročilé, kdy nechodil nikdo jiný, leč divocí horlivci pátrající po mrtvolách, jež prohlíželi v lakotné naději, že naleznou nějaký malý peníz anebo nějakou cennou věc.

Hlava osmá.

D a n i e l.

 ůstavši sama poohlédla se Anna vůkol, aby poznala, kde jest, i viděla, že se nachází ve předsíni sesutého domu nedaleko jezdiště. Díra, odkudž byla vyšla, nezdála se býti vchodem do podzemní šíje, nýbrž více zdála se býti určena ke stoku vody; a i otevřená, jakž ji neznámý byl nechal, nebyla by mohla vzbuditi podezření.

Bylo hezky pozdě, a na tom místě nebylo slyšeti leč vzdálené bručení, jež větrík noční donášel na svých perutích.

Obleženci, kteří ještě schopni byli k boji, střežili hradeb, hotovi jsouce brániti je proti všelikému útoku, nebo ležeti posádkou v bezčetných věžích Jerusaléma. Ženy, dívky, a kteří nebyli spůsobilí k boji, trvali uzavřeni ve svých domech bojíce se každého okamžiku, že budou násilně přepadeni od povstalců, kteří utekše s hradeb potulovali se městem dnem i nocí nestydatých krádeží se dopouštějíce.

Anna nevěděla, na které straně by nacházel se dům, v němž přebývala Sara; avšak vzpomenuvši sobě, že na blízku rybníku Siloe bydlí staříčký křesťan, jenž by jí snad mohl podati o tom vědomosti, obrátila tam kroky své.

Jerusalém opevněný trojími hradbami a nepřístupným učiněný hlubokými příkopy rozprostíral se po vrších čtvera pahorkův i byl obklíčen pásmem pahrbků, jež však mu neodjímaly vyhlídky na rozsáhlejší obzor. Údolí Sýrarské (Tyropoen) táhlo se až k rybníku zvanému Siloe; tam zaměřila Anna plna jsouc radosti, že se nachází v městě, v němž byli blaze uplynuli první dnové jejího dětství.

I zazdálo se jí v tom okamžiku, jako by se byla navrátila do oné doby, kdy jako děvčátko běhávala po boku Danielově. Ale radost její netrvala dlouho; ty obrazy rozplynuly se jako prach u větru při vzpomínce, že otec zemřel u vyhnanství.

Pospíšivši, jakoby chtěla utéci myšlenkám svým, spatřila v dáli část hradeb, kudy musela jíti, než přišla k rybníku; najednou se zarazila všecka poděšená vidouc čtyři vojíny, kteří rychle běželi směrem k ní hulákajíce.

Nevědouc, má-li se vrátiti či dále jíti, zůstala nepohnutě státi, aniž byla zpozorovala bojovníka přicházejícího s druhé strany, než odkud se blížili onino vojínové.

„Já jí dostihnul první, a proto jest má,“ křičel jeden ze čtverolistu svíraje rámě děvy, která zavolala o pomoc.

Na její výkřik pravil zvučný hlas zvukem rozkazným: „Pusť tu děvku na svobodu a táhni svou cestou!“

Anně tlouklo srdce hlasitě, když poznala hlas Danielův. Všecka se třesouc tlačila se blíže k němu utíkajíc se pod jeho ochranu.

„Proč začínáš hádku pro tu osobu? — Ona mne musí následovati proti tvé vůli,“ odsekl ten, jenž byl uchopil rámě Annino; a dodávaje si srdce přítomností svých soudruhů postavil se hrozivě proti Danielovi.

Avšak jinoch tento nenechal se zastrašiti jeho hrozbou; a ačkoliv sám jediný jsa proti čtyřem, nicméně strožil se k obraně. Postrčiv Annu za sebe postavil se před ni řka odhodlaně:

„Chcete-li tu osobu míti, pojdte si pro ni, vy podlé duše, jež utíkáte před zvukem trub římských a touláte se v noci, slabé utiskující.“

Po této výtce vrhli se ti čtyři vojínové zuřivě na Daniela. Ale najednou první z nich nechal klesnouti zbraň vražednou, kterouž byl útok činil, i pravil udobřivě:

„Odpusť mi, Danieli, já jsem tě nepoznal; jáť jsem nezapomněl, že jsi mně onoho dne, když jsem bojoval proti horlivcům, život zachránil. Vezmi si jen tu noční tulačku, ani já, ani moji bratři ti jí nevezmeme.“

Po těchto slovech odešli čtyři vojáci smějíce se tomu dobrodružství a zanechavše mladého vojína samého s osobou, kterouž byl zachránil.

Daniel se na děvku ani nepodíval, a již byl na tom, vzdáliti se, když ona za ruku jej chopíc, zvolala :

„Bratře, dcera Šimonova ti dobrořečí!“

Ruka jinochova zachvěla se v ruce děvině; výkřik nevýslovné radosti vyšel ze rtů jeho, když při paprsku měsíce poznal bledou tvář Anninu.

Hezkou chvíli stáli oba mladí lidé mlčky jeden na druhého hledíce; pohnutí mysli bylo tak mocné, že jim odňalo mluvu. Konečně vzchopiv se Daniel tázal se hlasem trhavým:

„Ty jsi zde, Anna? . . . Ale odkud přicházíš, a proč se touláš samojediná o této hodině? . . . Domníval jsem se, že jsi na pobřeží mrtvého moře.“

„Tělo Šimonovo tam odpočívá v písku; přišla jsem však vyhledat Saru.“

„Ty nerozvážlivá,“ řekl jinoch, a výraz zkomoucenosti objevil se na jeho sličném obličejí.

„Proč mne zoveš nerozvážlivou? Nepamatuješ již na to, kterak jsi mne na pobřeží mrtvého moře zapřísahal, abych tě následovala do Jerusaléma?“

„Tenkrát jsem nepomyslel, že město Davidovo stane se horším, než Ninive, a že lid vyvolený se poskvrní nešlechtnostmi tak hroznými.“

Anna nevědouc co odpověděti na tato slova Danielova jala se vypravovati, jakým způsobem mohla se dostat do Jerusaléma. Daniel nemoha uhodnouti, kdo by byl onen tajemný muž, učinil předsevzetí, že uzavře podzemní chodbu, aby nemohla posloužiti nepřátelům.

Anna a jinoch kráčeli mlčky jeden vedle druhého; dcera Šimonova mlčela bojíc se, že by snad povzbudila Daniela mluvití o pocitu, ježž chtěla stůj co stůj vypověděti ze srdce svého. Najednou ozval se hluboký povzdech ze vnitra jeho, i zašeptal libozvučně jako z pluňky eolské jméno Anna.

Děva sklonivši hlavu na prsa dělala se, jako by neslyšela toho hlasu, jenž odpovídal nejtajnějším záhybům jejího srdce. Jinoch připojil pak truchlivě a zkormouceně:

„Anna, byl bych tomu rád, kdybych tě viděl daleko odsud . . . Doposud bojoval jsem srdnatě pro obranu chrámu; ale teď vida tě vydánu úkladům loupežníků znectívajících i to nejsvětější, obrátím se k nepříteli zády a přispěji tobě k ochraně.“

Ó, ty neuzavřeš sluchu svého před hlasem cti,“ odvětila panna; a potřásajíc hlavou připojila: „ty jsi udatný, Danieli, ale rekovnost tvoje nezachrání vlasti naší. Jerusálém jest odsouzen i odnese pokutu za krev Syna Božího.“

Daniel se zamlčel; slova děvina opakovala, co jakýsi hlas z hloubi srdce ustavičně mu hlásal.

Oba mladí lidé ubírali se dále po cestách více soukromých, an Daniel prodlužoval cestu vedoucí do domu Sařina, by nebyla děvka vydána pohledu povstalcův. Ačkoliv byl hotov brániti ji i cenou života svého; nicméně nechtěl tak nadarmo podlehnouti, an by byl mohl padnouti pod násilím množství útočníkův a tak zanechatí děvku bez ochrany.

Nad touto myšlénkou se zachvěl, a ač byl srdnatý a odvážlivý, přece kráčel bázlivě se vůkol ohlížeje.

Ulice, jimiž se ubírali, byly opuštěny; semotam bylo viděti některý domek podpálený nebo zbořený od buřičů ve klamné naději, že tam naleznou poklady. Všecko hlásalo nehody války, nečistotu a opuštěnost; i nescházelo tam nic, než hlas Jeremiášův nad neštěstím želající.

Najednou zachvěla se Anna vidouc množství mrtvol ležících na zemi podél cesty za dne pod palčivým sluncem se pařících a nesnesitelnými zlopary páchnoucích. Tisknouc se ku Danielovi zavřela oči úzkostlivě se tážíc:

„Co jest to?“

„To jsou oběti války občanské, která ničí lid židovský,“ odpověděl Daniel; „jsou to nešťastní, kteří byvše považováni za přátely Římanův usmrceni byli od pozůstalých po Eleazarově synu Šimonu a od přívrženců Jana z Gischaly, jenž teď se svými lidmi ku bezpečnosti usadil se ve chrámě.¹⁾ Běda tomu, kdo by chtěl pochovati tyto páchnoucí ostatky; horlivci a zákeřníci by ho ihned usmrtili.“

„Pospěšme,“ pravila Anna, i dala se do útěku, aby ušla onoho hrozného obrazu; ale sotva učinila několik krokův, ustoupila nazpět s ustrnutím zočíc mrtvolu hrozně zohavenou.

¹⁾ Strana horlivců vším právem se obávajíc pomsty lidu utekla se do chrámu odtud a tam nešlechtnosti pášíc.

„Opět jedna oběť,“ pravil Daniel truchlivě; pak připojil: „Tato zohavená mrtvola, na niž noha tvá právě měla šlápnouti, kryla duši muže ctihodného. Jelikož byl za boháče držán, přiletěli nejzuřivější ze strany horlivců do jeho domu vydrancovat ho; ničeho nenaleznuvše, pravili, že své zlato spohltal; a chtěje se o tom přesvědčiti, provrtali mu břicho.“¹⁾

„A ty bojuješ za tyto obludy ukrutnosti!“ zvolala panna.

„Já bojuji za chrám po boku několika statečných synův israelských, kteří jsouce toho syti kloniti šije své pode jho modloslužebníků se vzbouřili a teď hladoví, polonazí hájí jako lvové z Judy vlast svou nasazující prsa svá šípům nepřatel.“

¹⁾ Takových ukrutností dopouštěli se také Římané. Tak vypravuje jeden novější učený dějepisec Jerusaléma: Někteří z uteklých pamatující na budoucnost, prodali co měli skvostnějšího ve svých domech, a dávše vytěžené zlato do sáčku hleděli tento pohltnouti, ze strachu, by nebyli od loupežníkův oň připraveni. Dostavše se pak do tábora římského hledali ve svém trusu ono zlato, jež byli ukryli ve břiše. Jeden takový hrozně houževnatý lakomec byl od vojákův arabských a syrských zpozorován, právě an svůj poklad vybíral. I bylo dosti na tom; ihned rozneslo se to po celém táboru. Toto objevení vzbudilo u vojáků takovou chtivost, že netoliko arabští a syrští, nýbrž i mnohý římský voják, předpokládající, že všichni Židé před útekem z Jerusaléma onen drahocenný kov do sebe požírají, na ně číhali, a kdokoliv jim do rukou padli, všem rozřezali břicho za živa. (Dějiny Jerusaléma od P. Cassini da Perinaldo, 1. sv., str. 409.)

Při těchto slovech zajiskřily se oči udatného Žida vojenským nadšením, a sličná jeho hlava odhodlaně se pozvedla.

Po mnohých oklikách přišli ti dva mladí lidé k domu vystavěnému od Pontského Piláta, kam byl Syn Boží jako zločinec dovlečen, aby ukázal těm, jež svou krví vykoupil, kterak zloba lidská umí Boha tupiti a jím pohrdati.

To místo bylo pro Annu svaté; odskočivši od Daniela padla na kolena a líbala půdu. Vstávajíc uslyšela hluk mnohých hlasů v dáli, jež ozvěna až sem donášela.

„Kdo to tak křičí?“ tázala se děva úzkostlivě.

„Totě ryk bojujících na hradbách,“ odvětil mladistvý voják.

„Pospěš, kam tě volá česť,“ pravila k němu Anna.

„Ještě několik krokův a budeme u domu Sařina,“ řekl na to Daniel.

Ryk stával se pořád větší, a Anna zpozorovala, že duch Danielův zápasí mezi touhou po boji a touhou zachrániti ji. Obávajíc se, že by byl trestán, kdyby nedostál povinnosti své, řekla prosebně k němu :

„Jdi, zapřísahám tě. Ukaž mi dům Sařin, já tam doběhnu; ale nevydávej se neopatrně v nebezpečenství, a hled', abych tě zítra mohla opět viděti.“

Daniel uposlechnuv vzdálil se vzdychaje od děvy, která padnouc na kolena před úředním stavením Pilátovým, zvolala :

„Synu Boží, nepřipustiž, aby krev tvá marně byla vylita za Daniela; zachraň ho před smrtí, aby mohl umřít jako křesťan!“

Povstavši se země ubírala se děva dále; na jednu však zastavila se slyšíc hlasy mnoha lidí přicházejících směrem k ní. Obávajíc se setkat se s tlupou povstalců hodila očima vůkol hledíc, jestli by se mohla někde ukrýti, a zpozorujíc sloup jednoho domu schovala se za něj.

Brzy na to hrnula se tlupa horlivců mimo ni; ale nikdo ji nepozoroval. Ničeho již neslyšíc vystoupila ze svého úkrytu i chtěla bezpečně opět dále jíti. Tu však zavadila o balík šatů na zemi ležící. Plna zvědavosti jej zdvihla, a když v tom poznala oděv mužský, připadla jí myšlénka na mysl: ten mužský oděv mohl ji chrániti před loupežníky. Rychle se tedy schovala za sloup a obleknuvši šaty nalezené svázala své do balíčku a vzala je pod paždí. Na to brala se dále cestou od Daniela jí ukázanou. Za nedlouho přišla do úzké ulice, po jejíchž obou stranách stály chatrné domky.

Půda byla tuto hrbolovitá, plná nečistoty, vydávajíc výpary nakažlivé. Anna kráčeje ve tmách sotva rozeznávala předměty, které ji obkličovaly, jelikož měsíc neozářoval svými paprsky úzkou tu cestičku.

Přišedši k jednomu domu lepšího nad ostatní zevnějšku zůstala na okamžik na rozpacích; pak zaklepala tiše na dvěře špatně z desk zbité i napnula uši obávajíc se, že jí nebude otevřeno za

příčinou nepřiležitě hodiny; neboť bylo hezky s půlnoci. Ale za malou chvíli spatřila světlo štěrbinou dveří; na to se dvéře otevřely a osoba ženská chopíc ji mocně za ruku pravila k ní:

„Již nazpět, milený choti můj?“

„Saro, já jsem to,“ zvolala děvka i tisknula do náručí svou přítelkyni, která jí věrnou byla i v neštěstí.

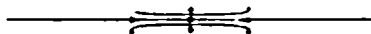
Sara vyprostivši se z obejmutí a vzavši ka-hanec, ježž byla na zemi postavila, posvítila děvě do tváře; ihned vzkřikla hlasem radostným:

„Anno, sestřičko má!“

„Ano, já jsem to, která osiřevši a osamotněvši přicházím tě poprosit o útočiště.“

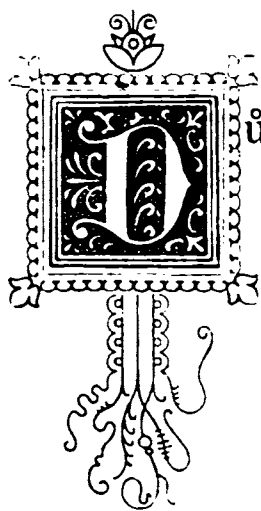
„Neštěstí hledá útulku u bídy,“ pravila žena truchlivě. Pak připojila: „Pojď, sestro; dokud má manželka Zoelova korec obilí, rozdělí se s ním s chudými.“

Po těch slovech tiskla Sara něžně pravici přítelkyně své, a uzavřevši opatrně dvéře uvedla ji do skromného, avšak pohostinného příbytku.

Hlava devátá.

S a ř i n d ů m.

Ům, v němž Sara přebývala, byl pouze přízemní. Střecha vystupovala na způsob tarasu, podle zákona Mojžíšova ¹⁾ obdána jsouc zděným zábradlím. U vnitru bylo jen málo pokojíků; do jednoho z nich většího než ostatní, jehož zdi byly z neotesaného kamene, uvedla Sara děvku.

Nic zbytečného nenacházelo se v pokoji tomto, jenž neměl jiného nářadí, než dvě stoličky, jeden dřevěný stůl a slamník.

Na zemi tam seděla s hlavou o stoličku opřenou jedna žena. Dlouhé její vlasy rozcuchané spadaly jí na ramena; tvář její ač bledá a vymořená chovala známky bývalé krásy zničené hroznými útrapami.

¹⁾ „Kdybys stavěl dům nový, uděláš zeď vůkol střechy, aby nebyla vylita krev v domě tvém a byl bys vinen, když by kdo upadl, a dolů se svalil.“ (5. Mojžíš, 22, 8.)

Majíc oči uzavřené spala spánek strašnými sny znepokojovalý; v jejím klíně ležel chlapeček několik měsíců starý, v sežloutlých hadrech zavinutý.

Anna nedala pozor na spící osobu; její oči se všelikou něžnotou upřeny byly na Saru, kterouž dlouhý čas nebyla viděla.

Sara byla hezká žena dvaadvacetiletá. Jsouc vysoké postavy prozrazovala ve svých pohybech překvapující milostnost, a sličný její obličej měl více ráz řecký než hebrejský i měnil se každým okamžikem podle pohnutí, jakéž pocítovalo srdce citlivé a pohnutelné.

Drahnou chvíli hleděly na sebe obě přítelkyně vespolek, až Sara svažtivši brvy pravila s přízvukem sladounké výtky:

„Proč jsi oděna v rouchu mužském? Nevíš-li, že to zákon zapovídá?“ ¹⁾

„Zákon tvůj není zákonem mým,“ odvětila Anna; pak vypravovala, kterak ten oděv našla; vypravovala též o smrti Šimonově, o způsobu, kterak se dostala do Jerusalema, a skončivši vypravování připojila: „Kde jsou děti tvé, Saro, já jich nevidím.“

Na tu otázku tvář Sařina nad míru zbledla; oči její zalily se slzami a hluboce vzdychajíc jala se mluviti hlasem pro dojem přerušovaným:

¹⁾ „Neobleče se žena v roucho mužské, ani muž užívati bude roucha ženského: neb ohavný před Bohem jest, kdo ty věci činí.“ (5. Mojšís. 22. 5.)

„Jonathas jediný mi zůstal . . . Agar, moje dceruška modrooká a kadeřavá, zemřela před několika dny byvši jedno léto stará. Mléko mé zhořčené strachem, v němž ustavičně se nacházím o život Zoelův, ji usmrtilo . . . Ubohá moje dceruška! Bylať tak krásná, když své malé ručky ke mně vztahovala usmívajíc se úsměvem andělským. Ejhle, toť všecko, co mi po ní zůstalo.“

I vytáhnuvši z řader jednu kadeř zahrnula ji Sara polibky vzlykajíc.

„Upokoj se, přítelkyně má, a nereptej proti vůli Všemohoucího,“ pravila Anna tisknouc pravici ubohé matky, která utírajíc slzy dále pokračovala:

„Nesmím plakati o Agar, ona zemřela dříve než poznala útrapy života, kdežto Jonathas zůstal, aby byl podporou a útěchou ve stáří mně a Zoelovi, jenž bude žíti déle než já. Ano, Zoel mne přežije,“ pravila hlasem vyvýšeným, prozrazujícím, jak veliká láska choti i matky v ní panuje; „choť můj jest statečný jako jeden z Makkabeův, a Bůh bdí nad ním. Ty nemůžeš ani pochopiti, Anna, jak milý mně jest Zoel; jáť jej miluji jako choť, matka, sestra. Když jsem oplakávala úmrtí své dcerušky, pravil on ke mně: „Neplačiž, Saro!“ A při zvuku hlasu jeho usýchaly slzy mé.“

Vášnivá řeč manželky Zoelovy budila soustrast děvy, která si pomyslila, že by ubohá její přítelkyně každým okamžikem mohla státi se vdovou.

„Dlouho již jsi neviděla synáčka mého; pojď se naň podívat, an spí.“

To pravivši uvedla Sara děvku do vedlejšího pokoje, kde na postýlce spal hošíček tříletý, mající ruce po stranách natažené a čelo zakryté hnědými kadeřemi.

Matka přistoupivši k postýlce, držíc v pravici kahanec a levicí zastiňujíc paprsky, aby nepadly na tvář synáčkovu, pousmála se i pravila s hrdostí mateřskou :

„Podívej se naň, Anna, a rci mi, jestli jsi kdy viděla tak krásné dítě!“

Anna sehnuvši se pohlédnula na dítě, kteréž ve spánku hýbalo rukama usmívajíc se a blabolíc jméno.

„Volá svého otce,“ pravila Sara ; pak postavivši kahanec na zemi naklonila hlavu svou ke hlavičce dítěte oblažujíc se dechem vycházejícím z ústíček malého tvora.

Anna obdivujíc krásné skupení, jakéž tvořily matka a dítě, zamyslíla se, že láska mateřská jest rozkoší i uprostřed nejhroznějších úzkostí v životě.

Konečně dala Sara Anně znamení, aby jí následovala ; stoupajíc po prstech vkročila do vedlejšího pokoje, kde slyšíc povzdechy ženy spící se hlavou podepřenou o lavici otázala se děvka :

„Kdo jest to?“

„Jmenuje se Maria,“ odvětila Sara ; jest to manželka muže zámožného pocházejícího ze Zájordání, s nímž přišla do Jerusalema slavit velikonoce. Obležení překázelo jim odejítí odsud. Ubohá ukryla se v jednom domě ležícím nedaleko paláce Herodovaj; tam porodila

svého synáčka. Horlivci vědouce, že jest ona bohata, vrazili do jejího příbytku a vše vydrancovavše zabili jejího manžela. Vdova pro bol smyslem pominulá utekla se do jednoho podzemního průkopu majíc při sobě něco peněz, jež byla ukryla před hltavostí horlivcův; ale i tam ji nenechali na pokoji. Ti ukrutníci vypátravše ji a vzavše jí vše až do posledního halěře, až na plénky kryjící její plod, byli by ji usmrtili, kdyby Zoel v čele oněch statečných mužů, kteříž nenávidí ty horlivce, ji nebyl zachránil. My ač chudí, jelikož naše věci se nacházejí v Jerichu, otevřeli jsme dům svůj té opuštěné, jejíž rozum zahalen jest; ustavičně trvající ve strašných viděních nechce si nikdy ulehnouti, nýbrž spává vždycky sedíc vzdor mým prosbám.“

„Nebohá!“ zvolala Anna utírajíc slzy, jež ze soustrasti hojně kanuly s jejích očí.

Maria spala u čivovém chvění těžce oddechujíc, jakoby byla můrou tísněna. Avšak najednou procitnula, jakmile uslyšela sípavý a žalostivý křik svého synáčka. Odhrnuvši s čela husté kadeře, které jí do očí padaly, pohlédla na dítě a pak je vzala, by je ukojila.

Hltavě pilo ubohé dítě z vychřadlých prsou matčiných; ale nedostávajíc ni krůpěje mléka třepotalo ručkama i nožkama zoufanlivě pláčíc.

„Má hlad,“ pravila Maria, a ve slovu tom jevila se taková úzkostlivost, že se bylo obávati zločinu. Pak povstavši položila dítě na zem, řkouc:

„Umři tedy, ano vyschlé prso matky tvé ti neposkytá pokrmu!“

To promluvivši s pohledem zběsilým sehnula se hrozivě k dítěti. Ale Sara v tom okamžiku přiskočila k ní a odstrčivši ji vzala ubohé dítě do náručí, řkouc:

„Proč jsi mně neřekla, že prso tvé mléka nemá? I kdyby dcera má Agar na živě byla, jakož dělím s tebou chléb svůj, tak bych byla též dělila se tvým synem pokrm svého dítěte.“

„Jenom od včerejška trpí hlad,“ odpověděla Maria, ana Sara jejího synáčka jižjiž upokojovala; na to pak zírala ubohá matka zrakem strašlivým, jakoby byla Saře závistiva.

Anna uhodnuvši závist nešťastné matky obávala se, že by upadnouti mohla v šílenost; a proto laskavě k ní pravila:

„Pojď se mnou a nech Saru uspati synáčka tvého.“

„Kdo jsi ty?“ otázala se jí Maria upřeně na ni hledíc svýma velikýma ztřeštěnýma očima.

„Já se jmenuji Anna a jsem dcera Šimonova.“

„Jest to má přítelkyně, která včera teprv přišla do Jerusaléma,“ řekla Sara.

„Když jsi včera teprve přišla, pak utec opět co nejdříve, děvče, nechceš-li padnouti do rukou těch proklatých lidí hájících Sion, do rukou těch nešlechtníků, kteřížto svými nepravostmi podněcují hněv Boží. Utec, dříve než hřích lidu hebrejského toto město učiní rovné holé zemi, na niž naseje se

sůl, a kde cestovatel sem zabloudivší hledaje města Davidova tázati se bude, jestli tuto leželo!“

Anna i Sara vynasnažovaly se, by upokojily přepjatost Marie, kterážto s rukama pozdviženými jako zběsilá a s pohledem třeštivým budila strach. Na to pak chtěla choť Zoelova bděním jsouc unavena sobě ulehnutí, a ačkoliv den již blízký nadcházel, vyzvala Annu ku následování. Ale sotva se obě ženy uložily, zaslechly klepati na dvěře u domu.

„To jest Zoel,“ zvolala Sara, a třesouc se radostí běžela otevřít dvěře; brzy se vracela opírajíc se pravicí o rámě mladého muže, jehož Anna ihned poznala jako chotě Sařina. Tato pak plna radosti a veselosti přiskočila k loži, v němž spal synáček její, i zbudila ho řkouc:

„Synáčku, synáčku můj, otec tvůj přišel.“

Dítko procitnulo omráčené, a poznavši otce spínalo k němu ručičky radostně vykřikujíc.

Když byl Zoel několikráte syna políbil dávaje mu jména něžná, přistoupila k němu Anna řkouc usmívajíc se:

„Bratře, buď zdrav!“

„Daniel mně o tobě vypravoval,“ odpověděl Zoel tiskna ruku děvy.

„Daniel!“ zvolala Anna rdíc se.

„Ano, on, jenž mně šlechetně popustil hodinu svobody, kteráž jemu byla popřána. Já nemohl opustiti hradby; ale touha viděti choť a syna trápila mne, an políbení mých drahých mne nechá za-

pomenouti na ty seče a hanebnosti, jež poskvřňují moji vlast. Proto Daniel šlechetnomyslně za mne se postaviv vyslal mne na místo sebe. Byl jsem poněkud sobcem; avšak on není ani manželem ani otcem.“

„Ale jest milencem,“ pravila Sara pohlížejíc laskavým okem na děvku, jakoby ji chtěla žádati o odpuštění za nevinné sobectví Zoelovo.

„Zoel má pravdu; Daniel nemá ani manželky ani syna, kteříž by ho očekávali, a kromě přátelství nesmí žádný jiný cit přivoditi jej do tohoto domu,“ odvětila panna, jejíž láska ke příteli jejího dětství byla bolnou náklonností udržující se svatou nadějí, obětivostí i zármutkem.

Oba manželé utichli, až po krátkém mlčení Sara vyzvala Zoele, by si usednul na lože Jonathovo, a sama taktéž se usadivši tázala se ho, jestliže Římané začali útokem hnáti.

„Již včera,“ odpověděl Zoel, „Šimon Giorovec, jenž s námi hradby brání, vzkázal Janovi Gischa-lejskému, by vyšel ze chrámu a odloživ v zapomenutí staré různice spojil se s těmi, kteří hájí Jerusalema. Mezitím jsme my kušemi Římanům odňatými do příchodu Titova bránili hradby; však nepřítel neposkytnuv nám nižádného příměří svými házecími stroji na nás metal ohromné balvany; avšak naše stráž v dáli je zpozorovavše ihned za rozkazem obdržným volaly: Bar ba.¹⁾ Na to

¹⁾ „Židé postavili na svých věžích hlídky s rozkazem, aby ustavičně upřené měly zraky na stroje nepřátelské, a daly

slovo my na zemi se svalivše slýchali jsme sykot kamenů lítajících nad hlavami našimi. Marně je Římané natírali tmavošedou barvou; my je přece zpozorovali, i bylo málo Židů raněno. Rozlícení nepřátelé vyslali na nás množství šípův. Avšak i my nebyli líní; neboť jestliže oni bojují o dobytí Jerusaléma, bojujeme my o zachránění chrámu, svých manželék, svých dětí, a každý z nás ví, že, jestli ne zvítězíme, otroctví nás očekává; i bojujeme jako vzteklí lvové, očekávající neohroženě smrt anebo vítězství . . . Těto noci byla jedna z věží od nepřátel ze dřeva vzdělaných zničena; ¹⁾ a Římané poděšení upustili od útoku utíkající se do tábora, a naše šípy stíhaly je. Ale dnes, jakmile vystoupí slunce za horami Judska, navrátí se opět k útoku na nás . . . Tato válka záhubná a zarputilá musí jednou se skončiti; avšak snad se ukončí naší smrtí a zbořením chrámu; hrozná předtucha mi to praví, i očekávám málo či nic.“

znamení, jakmile by je viděly pohybovati se; znamení to dávaly hlídky jazykem hebrejským, křičíce: bar ba, to jest: synek letí, přichází totiž kámen, jenž vyletěl ze vnitřku stroje válečného. Na toto umluvené znamení všichni Židé, kteří nacházeli se na hradbách, povalili se na zemi.“ Děje Jerus. od P. Cassini de Perinaldo sv. 1. str. 385; a ve „Válce židovské.“ Jos. Flavia str. 455.

¹⁾ Titus dal tři věže zbudovati, by nepřítelé s hradeb sehnal; avšak jedna z nich sřítla se v noci. Na ten hřmot běželi Římané u velikém zmatku ke zbrani nevědouce, co by se bylo přihodilo. Josef Flavius ve „Válce židovské“ str. 458.

„Ó umlkni!“ zvolala Sara, kteráž při myšlénce, že její choť opět musí bojovati, dala se do vzlykání.

„Neplačiž, Saro,“ pravil ihned Zoel, „neplačiž; podlehnou-li já v boji, budeš aspoň ty žíti, žíti pro Jonathu, a budeš věrna památce mé.“

„Mlč, Zoeli, nemluv mi o smrti! Nevíš-li, že jsem onoho dne, kdy jsem stala se chotí tvou, se zapřísáhla, že jedna a táž hrobka musí přijmouti mrtvolý naše? Umřeš-li ty v boji, umru já s tebou; neboť život bez tebe byl by pro mne mučeníctvím.“

„A náš synáček?“

„Anna zaujme u něho místo matky; ale ty neumřeš. Národ vyvolený odrazí nepřátely modloslužebné, a Jerusálém bude opět zachráněn a vítězem.“

„Jerusálém padne. Bůh pravil o jeho obyvatelích: Zhynou hladem, a požerou je ptáci kousáním přehořkým: zuby zvířat pošlu na ně, s přehlivostí zeměplazův a hadů,“ zvolal hlas zvučný za zády chotě Sařina.

Zoel obrátil se s úžasem, i spatřil Marii, kterážto s vlasy splývajícími na ramena, se zrakem třeštivým a tisknouc k srdci svého vyhubeného synáčka stála na prahu dveří, pohled to budící soustrast.

Ačkoliv Sara byla uvyklá viděti ubohou ženu, nicméně dostala v tom okamžiku jakýsi tajný strach, i jsouc poděšena tulila se ke svému choti skrývajíce tvář svou na jeho prsou.

Vezmouc třeštivou za ruku a táhnouc ji za sebou opustila Anna mladé manžely, aby se vespolek

potěšili kochající svého synáčka, jenž pro útlé své mládí nechápal úzkosti matčiny, aniž mohl obdivovati statečnost a chrabrost otcovu.

Zoel pozdržev se déle než hodinu ve svém domě, konečně vyprostil se mermomocí z objímání syna a odporučiv jej péči Annině odešel zanechav děvku pod ochranou dvou žen, z nichž jednu bol připravil s polovice o rozum a druhou hrozil docela oň připravit.

Vidouc Saru, která zoufale plakala nad odchodem Zoele, a slyšíc Marii, kteráž zpívala kolébajíc dítko, obrátila Anna zraků svých k nebesům a pravila truchlivě:

„Když jsi mně, otče, na smrtelném loži radil, abych se odebrala do Jerusalema, předvídal jsi snad, že dcera tvá tam má vykonati skutek milosrdenství.“

To promluvivši usedla si k nohám Sařiným, a budila hlasem milostným, výmluvností přesvědčivou ve srdci přítelkyně naději, že snad Zoel nepadne za oběť v tom boji záhubném a nešťastném.

Hlava desátá.

P o r a n ě n í.

Mezitím co Zoel a Daniel na hradbách jerusalémských bojovali, meškala Anna v domě Sařině, i byla andělem dobroty těm dvoum ubohým matkám. Zabývalať se pracemi domácími, péči vedouc o syna Mariina, jenž nenacházel již krmě v prsu Sařinu, a vyražejíc Jonathu, aby svým pláčem nečinil zasmušilejší mysl truchlivé matky, která o nic se nestarala, nýbrž neustále se zanášejíc myšlénkou, že Zoel padne, ustavičně plakala; ani něžné lichocení Jonathovo nebylo s to, by zmírnilo bol zkourmoucené ženy, an spanilý obličej dítko jí připomínal tvář onoho jediného muže, jehož milovala a jenž snad měl ji předejít do hrobu zanechav ji ovdo-
vélou bez útěchy.

Méně zkormoucena než Sara byla Maria, ona se nestrchovala o chotě, ba vidouc, že její synáček každým dnem více se zotavuje, nabývala na mysl delších mezer jasnosti, kdy přicházela úplně k rozumu.

Slovem i příkladem dodávajíc srdce svým přítelkyním budila Anna v jiných naděje, jakéž velmi daleky byly srdce jejího, neboť byla přesvědčena, že dříve nebo později Jerusaleém padne do rukou Římanův. A v pravdě neklamala se; neboť stav nešťastného a trestuhodného města počínal býti ode dne ke dni horším.

Vzdor zoufalé obraně Židů stali se Římané pány dvou hradebních obvodův i nezbývalo jim více než dobytí i třetího; ale Titus, šlechetný srdcem a obdivovatel všeho, co krásného, nechtěl zrušiti chrám, jelikož velikolepá veleba daleko přesahovala budovy římské, a nechtěl oddati se zcela seči, doufaje, že obleženci jsouce unaveni bojem a vidouce se zbaveny pomoci, nabudou povážlivosti.

Proto chtěl učiniti poslední pokus maje za to, že zalekne nepřítele, ukázav mu, jak silné a v jak dobrém stavu jest jeho vojsko; i konal po celé tři dni přehlídky svých pluků dávaje jim hojnou potravu na oněch místech, jichž se byl právě zmocnil.

S hradeb a s věží pohlíželi Židé na ten děj, kterýž pro ně byl mukou Tantalovou; a při pohledu na ty berany, lučáky a praký ve krásném pořádku sestavené trnuli uvažující, jak mocni a silni jsou ti nepřátelé, proti nimž obleženci neměli obranných prostředků, leč několik válečných strojů, poslední hradby města s polovice dobytého a zoufalou statečností člověka zápasícího za svou vlast!

Poněvadž pokus byl marný a tvrdošíjnost židovská se zveličovala, vůdce římský byv takto po-

puzen dal rozkaz, aby se učinil útok na třetí ohradu; ale Josef Flavius prosil za své spoluobčany, a mezi tím co Římané náspy vyhazovali, odebral on se pod druhou hradební ohradu chtěje přemluviti bratry své, aby se vzdali těm, již vládli světem vítězíce na vše strany. Zároveň vychvaloval dobrosrdečnost Titovu; ale marna byla jeho slova, ba rozhořčila ještě více Židy, kteřížto u nejvyšším vzteku proklínali svého dřívějšího vůdce zlořečíce i mateři, kteráž jej byla počala, a onomu dni, kdy se byl narodil; na to pak ku konci takové potupy vyslali naň déšť šípů, kteréž přehlušivše výmluvná jeho slova zbavily jej naděje, že by kdy přemluvil hájitele Jerusalema ke vzdání se.

Avšak byli mnozí mezi obleženci, kteří byvše přesvědčeni slovy Flaviovými a vidouce nejbližší svou záhubu hleděli zklamati ostražitosť bezbožníkův utíkající se hradeb a útulku hledající v táboru římském. Tamo byli šlechetnomyslně od Tita přijati, i obdrželi povolení odebrati se, kam by se jim líbilo, za tou však podmínkou, že se již nechopí zbraně proti Římanům.

Ti pak, jimž útěk stal se nemožným, našli jiný prostředek: oni totiž vmísili se mezi vojíny sestupující se hradeb k útoku na Římany, kteří upravovali místnosti, kde by postavili berany, a padnuvše do rukou nepřátel prosili o život.

Jelikož ale zajatci každým dnem se množili, viděl se Titus v nutném stavu ukázati se na ně ukrutným nemoha jich všech ostríhati, an počet byl

již větší než jeho vojsko; na svobodu však je propustiti nemohl, aniž by se byl dopustil neobezřetnosti, an by si byl utvořil nepřítele, jenž by ho byl mohl znepokojovati ze zadu, mezitím co obléhal Jerusalém.

Vzdor své dobrosrdečnosti odhodlal se vůdce římský ku jednání nutnému, které však by bylo mohlo býti méně ukrutným, an rozkázal, aby mnozí ze zajatců byli ukřižováni; dle židovského dějepisce byl počet odsouzených tak veliký, že se nedostávalo místa pro kříže.¹⁾

Tento ukrutný čin rozhořčil obhájce Jerusaléma co nejvíce, tak že křičeli poukazující na ukřižované: „Ejhle, taký osud nás od Římanův očekávající; umřeme tudíž v obhajování chrámu!“

Titus to zvěděv poslal mnohé z těch, již byli obdrželi útulek v táboře, do Jerusaléma, rozkázav jim, aby vyřídili Židům, že toliko zajatce, kteří vícekrát byli zneužili jeho důvěry, dal ukřižovati; ti však, kteří dobrovolně se podrobili, v něm našli nepřítele laskavého.

Mezitím co Římané popřáli na okamžik odpočinku obležencům, kteří z rozkazu Jana Gischalejského dělali průkop po blízku tvrze Antoniovy, aby se tam tajnou chodbou dostali až pod válečné stroje nepřátel. Daniel a Zoel držíce se stranou od vojinů stáli jeden vedle druhého pohříženi jsouce u velmi trudné myšlenky.

¹⁾ Josef Flavius ve „Válce židovské“ str. 479.

Daniel bledý a zkormoucený pohlížel upřeně na kříže vypínající se naproti Golgathě, jakoby Titus byl chtěl pomstiti smrt Spasitelovu na synech oněch lidí, kteří byli žádali ukřižování; a Zoel měl zraky obráceny k Jerichu ozářenému prvními paprsky slunečnými.

„Nač myslíš?“ pravil Zoel přetrhnuv rozjímání svého přítele.

„Myslím, že Jerusalém padne vzdor našim námahám, a že my, neumřeme-li v boji, pněti budeme na kříži jako naši bratři.“

„Rovně jako ty jsem téhož přesvědčení,“ odpověděl Zoel s povzdechem; a druhý pak připojil:

„Já umru se svou vlastí i umru rád, jelikož nižádné pouto nevíže mne ku zemi; a mimo tebe nebude nikdo plakati nade smrtí mou.“

„A Anna? zapomináš na tu, kterou jsi tak velice miloval, a která tebe též miluje.“

„Ta láska byla snem. Jáť domníval se, že jsem milován, a zklamal se; ledové srdce oné děvy nemělo ni jednoho tepotu pro mne . . . Ona mi zapověděla vkročiti pod střechu její, kdežto já každým okamžikem mohu v boji zemřít.“

„Mýlíš se a soudíš křivě o počestné panně, která pod ledovým zevnějškem ukrývá srdce citlivé. Věř mi, pouze náboženství ji dělí od tebe, a bez této meze, kteráž tě od ní odlučuje, byl bys dávno již jejím chotěm.“

„Mlč, nemluv mi o osobě, kterou již nemiluji,“ odpověděl Daniel odvraceje hlavu stranou,

by ukryl potlačenou slzu, která trestala ze lži slova jeho.

„Jestliže ji více nemiluješ, pak bude smrt pro tebe méně hrozná než pro mne, jenž musím odloučiti se na vždy od manželky přemilené,“ řekl Zoel, a pohlížeje k Jerichu připojil ukazuje pravicí k horám: „Já jsem snil, že tam dnové moji četně a blaženě poplynou po boku jediné ženy, kterou jsem miloval, i doufal jsem, že u vysokém stáří umru obklopen jsa mnohočetným potomstvem. Byl to můj sen, jenž rychle se rozplynul, jakož tuto na zemi všeliká lidská naděje se rozplývá.“

„Poslyš mne, Zoeli, a uposlechni rady svého přítele. Mnoho jsi vykonal pro vlast, a kdyby od života tvého její spása závisela, řekl bych ti: Vyceď až do poslední krůpěje krev svou; ale ani tvá statečnost, ani tvá smrt ji nezachrání před pádem. Titus jest šlechetnomyslný k těm, kdož v něj důvěřují; odebeř se do tábora římského se svou chotí, se synem svým a s Annou, a když nebude již města Davidova, žij šťastně v jiné zemi.“

„Příteli,“ pravil Zoel hlasem pohnutým, „přátelství vkládá ti do úst radu, již bys nenásledoval. Jsem ti za to povděčen; avšak zbraně neodložím, aniž budu za milost prositi u Římana. Milujť velice manželku svou, ale dávám přednost, aby mne smrt od ní odloučila, než abych četl ve zraku jejím opovržení; neboť přednost zasluhuje smrt před opovržením od osoby milované. A Sara by mnou pohrdnula, kdybych v tom ohledu byl podlým!“

„Kdož více než ty zasloužil by život dlouhý a blažený?“ zvolal Daniel tiskna ruku svého přítele, jenž připojil:

„Jáť nezasluhuji ničeho, ale musím-li umřít, nepřěji si, než abych umřel se hlavou uloženou v lůně milené své manželky.“

Sotva Zoel ta slova pronesl, an tu šíp náhodou vystřelený z tábora nepřátelského vrazil ve pravý jeho bok, kterýž ho poranil smrtelně.

Daniel vzkřiknul, a vida přítele svého klesati otevřel náručí své, by ho zadržel; pak ho uložil na zemi. a vytáhnuv šíp z rány zachvěl se spatřiv řinouti se potok krve.

Leže na zemi, maje oči zavřené a s bledou tváří šeptal Zoel jméno Sara chtěje zemřít se jménem milným na rtech.

Daniel byl pohřížen v největší bol; často vídal, kterak smrt zastihнула jeho soudruhy; ale do tohoto dne žádná osoba jemu drahá nepadla po jeho boku. Teď však mizela jeho obvyklá srdnatost před bolem, jejž mu působil pohled na umírajícího přítele, i hleděl naň s nevýslovnou úzkostlivostí, jako by chtěl počítati poslední jeho povzdechy. Najednou se otrásl; zakmitnula se mu myšlénka na mysli; napadloť ho, že mezi horlivci, kteří hájili tvrz Antoniovu, nacházel se muž, jenž balsámem, skládajícím se z vonných bylin, mnohé poraněné byl zahojil. Opustiv Zoele zaběhl pro něho, i vrátil se brzy doprovázen jsa od muže vzezření sprostého a vzhledu divokého.

Ten pohlédl na nevšimavě na poraněného, a pak uklonil se k němu, aby ohlédal raněná prsa.

Horečkou způsobenou bolestí chvěl se po celém těle Zoel, jenž otevřev oči tázal se hlasem polodušeným:

„Jest má rána smrtelná?“

„Jest těžká, ale není smrtelná, a můj balsám může ji zaceliti,“ odpověděl horlivec.

„Saro moje, já tě budu moci opět viděti,“ zvolal Zoel, i připojil pak s námahou: „Hleď, abych mohl znova chopiti se zbraně, a vděčnost má k tobě bude věčna!“

„Vděčnost!“ jal se mluvit horlivec, krče ramenoma způsobem pohrdlivým; „vděčnost!“ opakoval, při čemž ráz židovské lakotivosti jevil se na jeho tváři: „Chceš-li, abych tě uzdravil, dej mi jinou záplatu.“

„Nemám ničeho,“ odpověděl raněný zkomouceně.

„Tím hůře pro tebe, jelikož i já nemám ničeho, co bych ti dal,“ pravil ukrutník obraceje se zády k umírajícímu; ale v tom okamžiku Daniel, jenž s těží potlačuje nevoli tuto krátkou rozmluvu byl slyšel, chytil ho za hrdlo zuřivě na něho křiče:

„A ty, proklatý synu Belialův, co dáš ty v záměnu za život svůj?“

Horlivec snažil se, seč mohl, vyvinouti se z této tísně; ale marně, any svalovité ruce jinochovy svíraly mu hrdlo na způsob železného obojku; pročež cíť se zpola uškrcena, koktal prosebně:

„Pust' mne na svobodu . . . a já zachráním raněného.“

Daniel nedůvěřuje slovům horlivce odebral mu meč; na to stoje mu po boku s tváří hrozivou řekl:

„Vynalož péči o mého přítele, a pamatuj si, že, jestli on umře tvojí zlobou, ty ho nepřežiješ ani jediný okamžik, a já budu věděti dostihnouti tebe, i kdybys se ukryl v útrokách země.“

„Neboj se; nemámť chuti býti uškrcen,“ odvětil horlivec vzduch lapaje a po oku hledě na jinocha. Vyňav pak z kapsy svého pláštíku láhvičku s balsámem nechal několik kapek kapnouti do rány, a obvázáv tuto co nejlépe, chtěl láhvičku, kterou byl na zemi postavil, vzíti a odejíti. Avšak Daniel zadržel ruku jeho a zmocniv se balsámu jal se takto mluvit hlasem hrozivým:

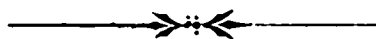
„Znám tě, i vím, že bys byl schopen na místo toho dáti jed. Proto odtáhni; já budu míti péči o Zoele; a nepřibližuj se již ke mně, nechceš-li, abych ti oddělil duši od těla.“

Horlivec neodpověděl, i vzdálil se dělaje posuněk vyhrožující, jenž znamenal příslibení, že se pomstí. Náhodou se stalo, že Daniel ho neviděl, an ve spojení s jedním vojínem, jenž právě byl nadešel, zdvihal Zoele se země, aby ho ukryl za hromádku písku, kde by byl chráněn přede střelami nepřátel. A an jej s něžnou pečlivostí kladl na zemi, pravil k němu:

„Chceš býti donešen do domu svého? Mluv, a já tě tam zanesu ve svém náručí.“

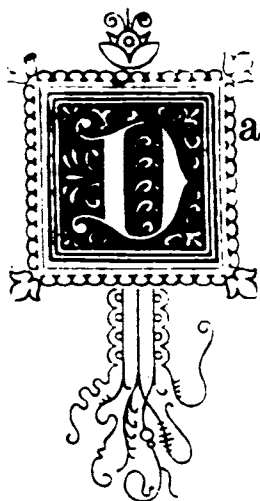
„Jáť bych umřel, než bych se tam dostal,“ odvětil Zoel, a pak zhluboka si oddechnuv připojil: „Dnes v podvečer půjdeš k Šaře : . . i řekneš jí, by sem přišla, by mně méně krutým učinila smrtelný můj zápas.“

Slza polila tvář Danielovu, jenž se hotovil těšiti ubohého poraněného; avšak v tom okamžiku uslyšev rachot balvanu hozeného beranem římským a hlasy svých spolubojovníků, kteří křičeli: „na hradby, na hradby!“ padl do velikých rozpaků, jelikož nechtěl opustiti umírajícího přítele, ale přece zdálo se mu, že vyšší povinnost jej volá do boje. I zvítězila myšlénka na vlast ohroženou. Dav ubohému Zoelovi polibek na rozloučenou opustil jej odporučiv ho péči vojína nadzminěného, i běžel rychle na místo, kde bratří jeho bojovali.

Hlava jedenáctá.

D v a m a n ž e l é.

Daniel chtěl zrovna do středu bojujících vrhnouti se; avšak na cestě dověděl se od jednoho vojína, že Jan Gischalejský si přál viděti ho, ihned obrátil kroky své tam, kam jej volal onen náčelník horlivců, jenž se Šimonem Giorovcem vedl nejvyšší velení.

Obtížný podnik obdržel tuto Daniel do rukou: dostal totiž rozkaz v čele několika vojinů prodrati se cestou podzemní, kteráž končila pod podniky Římanův a tam již přichystaný podkop zapáliti.

Nebezpečno nade vši víru bylo vykonati takovýto rozkaz; avšak srdce statečného vojína nicméně se nezaleklo. S chladnou myslí a s obezřetností nápadnou, jakáž obyčejně neobjevuje se u ohnivé mládeže, chystal se ku podniku.

Skočiv do skryše, jejíž klenba podepřena byla dřevěnými stěnyři, vložil tam palivo pryskyřicí

potřené, i podpálil je právě v tom okamžiku, kdy nepřítel na hradbu přicházel.¹⁾

Rychlostí blesku rozšířil se oheň palivem a dutá skryše prolomila se pohřížejíc horní násep; i vystupoval mrak kouře a prachu z ohrady vzhůru k nebesům.

Nebylť nepatrný počet Římanů, kteří zahynuli v tom lomu. Kdož na živě zůstali, hrůzou poděšení jsouce uháněli ve zmatku utíkající k táboru; jen předhůzky a výmluvnost Titova byla s to, by ubezpečila je, že se více nebáli, že by země pod jejich nohama se opět prolomila.

Daniel bez úrazu vyvážnuv z nebezpečného podniku vzdálil se na to ode svých spolubojovníků, kteříž ho výchvalami zahrnovali, by zašel tam, kde ležel Zoel. Tak jak byl prachem zahrnut, pryskyřicí zalepen, a čelo maje potem polité kleknul k poraněnému řka k němu:

„Zoeli, odpověz mi: zdá se mi, že s tebou hůře, než když jsem tě opustil.“

Zoel se snažil pozdvihnouti se, ale marně; síly ho opustily, tak že, ač namáhal se mluvit, nebyl s to, by pronesl jediného slova.

„Zhoršilo se s ním, a dříve, než slunce za hory zajde, octne se mezi dušemi svých otců,“ pravil statný Daniel; i oddechnul si zhluboka. Na to vloživ ruku svou pod hlavu raněného pozdvihnul ji řka k němu:

¹⁾ Starožitnosti židovské od Jos. Flav. sv. III. str. 416.

„Mluv, příteli, vynasnaž se, ať mohu uslyšeti poslední tvou vůli, i přísahám ti, že ji vyplním, byť i se ztrátou svého života!“

Na ta slova objevil se výraz radosti na tváři umírajícího, jenž vší sílu sebrav, pravil hlasem přerušovaným:

„Saru . . . viděti . . . a pak . . . umříti!“

„Uzříš ji!“ pravil Daniel a pak bez odkladu spěchal vyplnit poslední a vroucné přání svého přítele.

Daleka byla cesta, kteráž dělila dům Zoelův ode tvrze Antoniovy; avšak Daniel, ač unaven lopotami téhož dne, ji jenjen sběhnul chtěje Zoelovi k libosti něco učiniti, tak že co nejdříve se octnul u příbytku Sařina. Dříve však než zaklepal, zastavil se na prahu, by si oddechnul a dodal srdce, jelikož právě teď, an blížek byl vykonati své smutné poselství, zachvěl se při pomyšlení na ubohou manželku, nevěda, kterak jí oznámiti neštěstí, jakéž ji bylo zastihlo. Uváživ pak, že každý okamžik opozdění by mohl býti příčinou, že by ubozí dva manželé na tomto světě se již neuzřeli, přemohl své pohnutí a přikročiv ke dveřím zaklepal. Ale nikdo se neozval. A tu bázeň, že snad nějaká pohroma stihla dům, v němž Anna přebývala, zmocnila se mysli jeho; i zaklepal znova mnohem silněji volaje: „Anno, Saro, já jsem to, otevřte mi! přicházím od Zoele!“

Sotva ta jména vyslovil, ihned otevřely se dvěře, a on stál tu přede dcerou Šimonovou, která s výrazem radosti zvolala:

„Ty's to, Danieli?“

„Ano, já jsem to, jenž snad nevhod přicházím,“ pravil jinoch trpce; načež připojil: „Kde jest Sara? Mámt s ní promluvit.“

„Pojď za mnou,“ odvětila děva; potají utírajíc slzu, která byla vyhrkla na slova Danielova.

Daniel kráčel za ní; ale užasnout zarazil se na prahu pokoje vedlejšího vida hrozný nepořádek, jakýž tam panoval. Nádobý ležely na zemi roztráštěné na tisíce kousků; podlaha byla polita olejem a poházena pokrmy. Sara tisknula Jonathu k prsům, jakoby ho chtěla ukryti v nitru svém, a Maria s očima vypoulenýma a s tváří vyděšenou měla ruce vyzdvížené nad hlavou držíc v nich dítko své způsobem výhrůžným.

„Jest tu přítel, jenž přichází od Zoele,“ pravila Anna, by své družky ubezpečila.

„Od Zoele!“ vzkřikla Sara běžíc Danielovi vstříc; pak se jala mluvit: „Kdyby manžel můj byl tuto býval přítomen, byl by nás hájil před horlivci, kteří dnes zrána přišli ukrást nám větší část pokrmů, oleje a jiných potřebných věcí; ti ukrutníci nic by nám nebyli nechali, kdyby Anna nebyla uměla před nimi ukryti maličkost potravin, které nám teď ještě zbývají.“

„Horlivci byli tu?“ zvolal Daniel zaleknuv se a zblednuv. Na to upřel zrak svůj úzkostlivě na tvář Anninu; vida však, že obličej děvin, ač bled, byl vesel, dodal si myslí, a tiskna pravici manželky

Zoelovy chtěl jí příčinu svého příchodu sdělit; nedostávalo se mu však slov, a hlas mu váznul v hrdle.

„Proč nepřišel Zoel s tebou?“ tázala se Sara s největší úzkostí.

„Pojď se mnou a uzříš ho,“ odvětil Daniel.

Ubohá žena sepnula ruce pohybem bolestným; ale oči její zůstaly suché, i stála tu mlčky; nesmírná byla úzkost, která svírala její srdce.

Daniel byl by si přál viděti ji plakati, zoufanlivě bédovati, by si ulevila; ten tichý bol však naháněl mu strachu . . . Nicméně pokusil se potěšiti ji, a an ji podpíraje zaměřil tam, kde Zoel v posledních tazích je očekával, pravil k ní:

„Nabud' mysli, Zoel se pozdraví; avšak pojďme.“

„Já půjdu s tebou, Saro,“ pravila Anna berouc Jonathu za ruku.

„Pláč dítko rozrýval by mysl Zoelovu,“ odvětil Daniel dávaje děvčě znamení, by zůstala.

„On jest tedy na úmor?“ tázala se Sara temně.

Daniel neodpověděv kráčel ke dveřím. Sara pak, dříve než ho následovala, přiblížila se k Anně řkouc k ní:

„Přisahej mi při našem přátelství, že, kdybych já se již nenavrátila, zaujmeš místo matky u syna mého; přisahej mi to, úpěnlivě tě o to prosím!“

„Náboženství mé zapovídá mi přísahati, jelikož není v moci mé učiniti bílým anebo černým jediný

z vlasů svých; ¹⁾ ale slibuji ti u památce na otce svého, že jediná smrt odloučí mne od Jonathy,“ odpověděla děva vzlykajíc, i připojila pak: „Nermuť se tak, přítelkyně; Bůh bude milostiv choti tvému a navrátí mu zdraví.“

Sara smutně hlavou potřásajíc následovala Daniele, kterýž vida, že Anna naň nepohlíží, odcházel zasmušileji, než byl přišel.

Sara a Daniel vykračovali kvapně cestou vedoucí ke tvrzi, a již urazili skoro polovici cesty, an tu vojín hebrejský běže k jinochovi naň vzkřiknul:

„Naši bratří sestupují s hradeb, aby podpálili stroje nepřátelské; slyš jejich křik!“

Daniel u vzteku sebou trhnul, uvažuje, že křik válečný ustavičně jej odtrhuje ode přátel jeho v okamžicích, kdy by jim mohl býti nápomocným. Ale onen křik byl tak rozkazný, že mu nebyl s to odolati, an to byl hlas vlasti volající syny své ku obraně. Ukázav Saře místo, kde Zoel ležel, prosil ji, aby sklonila šíji svou s odhodlaností před vůlí Onoho, jenž poníží a povyšuje; na to bral se za vojínem, jenž mu byl přinesl zprávu, co zamýšlejí podniknouti Židé.

Osamotněvši choť Zoelova kráčela směrem ku místu od Daniele jí udanému; i vidí tam raněného,

¹⁾ „Ani skrze svou hlavu nebudeš přísahati, nebo nemůžeš jednoho vlasu učiniti bílého nebo černého. Ale buď řeč vaše: jest, jest; ne, ne; což pak nad to více jest, to od zlého jest.“ (Mat. 5, 36—37.)

jenž samotný, vysazen palčivým paprskům slunce, ležel na zemi.

„Veliký Bože! onť umírá!“ zvolala ubohá zočivši jej.

Ten hlas, jenž by byl mohl zatrásti kostmi Zoelovými i ve chladném hrobě, ten hlas urychlil tlukot jeho umírajícího srdce. Otevřev oči upřel je na manželku svou usmívaje se na ni úsměvem blahostným, kdežto ona skloněna jsouc nad umírajícím smáčela tvář jeho slzami úzkostlivě opakujíc:

„Neumírej, Zoeli, neumírej!“ . . .

Horká slza ronila se po líci raněného. Ubožák! domníval se, že přítomnost Sařina méně trapným učiní mu jeho smrtelný zápas; ale v tomto okamžiku cítil, že zoufalý pláč jeho choti činil mu smrt nej-hroznější, kteráž neuprositelně odtrhovala jej ve květu života se strany milenky jeho. Vzdychaje sebral vši sílu, aby promluvil, i pravil pak k ní hlasem velmi slabým:

„Saro, ach . . . kéž umru . . . v náručí tvém!“

Sara usedla si na zemi zády ke slunci, aby svým tělem stín dělala umírajícímu, jehož hlavu položila sobě na klín.

Výraz spokojenosti objevil se na tváři raněného; zdálo se, jakoby v tomto položení chtěl pohřžiti se v líbezný spánek; ale brzy sebou trhnul, křečovitě třesení projelo jeho údy, i šepotal s těží:

„Mám žízeň . . . moje ústa jsou vyprahlá!“

Sara poohlédla se vůkol, jestliže by spatřila některého vojína, jehož by požádala o laskavost,

aby naplnil hliněnou nádobu, která měla prázdná na zemi vedle Zoele; ale nikoho nespátřila i trvala chvíli na rozpacích, nechtíc vzdáliti se ode svého chotě; ale pak nemajíc dosti srdce viděti ho tak strádati, zaběhla, kde stálo množství vojinů pohromadě před tvrzí, i napřahovala k nim nádobu volajíc :

„Prosím vás o kapku vody pro umírajícího!“

Ale ti lidé srdce tigřího odvětili jí hrubě, že jest o vodu bída, a že umírající nepotřebuje ukojiti žízně své.

„Vody pro Zoele, jenž umírá!“ opětovala nebohá blouznivě; a vojáci odpovídali jí úsměšky z ní si tropíce u smíchu rozpustilém.

Pohromy Jerusalema zatvrzely srdce všech; každým dnem odumíral lid hladem a žízní. Lidskost hroznými ukrutnostmi byla udušena v každém srdci. Když nastane doba, kdy strašné vášně, a předně sobeckost se objevují ve své ošklivosti, tu jediná pohroma ničí národ; tenkrát pomýšlí každý jen na svou vlastní ochranu, na vlastní potřeby, a málo jich bývá, kteří se zanášejí potřebami sobě rovných.

Došedši výsměchu na místo soustrasti stala se Sara ve své úzkosti vzteklicí i rozpřáhnuvši ruce své proti vojinům křičela :

„Prokleti buďte, jelikož odpíráte kapku vody umírajícímu! Nechať hněv Boží zhladí hradby, jež hájíte, a vy nechať jste rozprodáni od Římanů jako ovce stádu neprospěšné.“

Na to^dodvrátivši se od ukrutníků, kteří se jí posmívali, vrátila se ubohá zpět k Zoelovi, jenž mučen jsa žízni žádal píti nevěda na sotnách leže, kterak trpěla ubohá Sara.

Klečíc na zemi nešťastná žena rvala si vlasy i byla by s radostí obětovala život svůj za jeden doušek vody. Najednou vznikla myšlénka v mysli její: zočíc dýku na zemi skočila po ní; vyhrnuvši pak rukáv svého oděvu otevřela jí žílu na ruce; a ana krev ponenáhlu do nádoby kapala, jevil se úsměv strašné rozkoše na rtech jejích . . . když viděla nádobku téměř naplněnou krví svou, podala ji Zoelovi.

Umírající pohltil několik kapek teplého toku: ó, kdyby mu byl někdo řekl, že to byla krev jeho choti! Ubožák po několika okamžicích sklonil hlavu na prsa a tiše usnul.

Opuštěná vdova volala ho hlasem srdcervoucím, ale marně; neboť rty zesnulého oněměly — oněměly na vždy!

Seslabení sil následovalo ono zoufalé blouznění Sary, která však brzy přestala trpěti; síly duševné opustily ji; a jsouc seslabena ztrátou krve, kteráž ponenáhlu kapala z otevřené její rány, sklesla mrtva po boku svého zesnulého chotě . . .!

Vždy bývá hodina západu slunce zádušná; ale více než kdy byla onoho dne; jelikož poslední paprskové sluneční ozařovali mrtvoly mnohých, kteří neměli již uzříti vycházeti ono blahodárné světlo, a odráželi se od Sary a Zoele, kteří ležíce jeden

vedle druhého zdáli se, že spí; jejich mladistvé a sličné tváře měly ráz veselý, teď když již necitily trampoty pozemské.

Když Daniel se vracel z boje, byl by se domníval, že přátelé jeho si odpočívají, kdyby krev, v nížto se brodili, nebyla mu dala předpokládati osudnou příhodu.

S tváří slzami politou hleděl Daniel na oba manžely, kteří spali, až povstanou v den posledního soudu, kdy trouba anděla vzkříšení je povolá do údolí Josafat; i pravil vzlykaje:

„Zemřeli jste pospolu. ubozí; nuže jeden hrob ať spojí též vaše mrtvoly.“

To řeknuv vzal železný rýč, jenž sloužil ku pracím obranným, i zaměřil k malému pahorku ležícímu poněkud od tvrze Antoniovy; tu leželo nemálo mrtvol nahromaděných jedna přes druhou; a Daniel vida je pomyslně si, že ti ubozí snad hladem zhynuvše neměli ni příbuzného ni přítele, jenž by je byl pohrobil. Na to počal kopati hrob, jenž by obsáhnul dvě mrtvoly; a vykopav jámu vrátil se zpět k oněm dvoum zesnulým.

Čhtěl předně zdvihnouti Saru: ale působením zvýšené obrazotvornosti zdálo se mu, jakoby na tváři Zoelově byl se objevil výraz zármutku; i zastaviv se pravil:

„Smrt' vás stihla v tom samém okamžiku; i já nechci odlučovati vás!“ A sehnuv se vzal též mrtvolu Zoelovu do svého náručí.

Břímě obou mrtvých nebylo přílišno pro silná ramena a pro široká prsa statečného vojína; nicméně nesnadno mu bylo kráčet s břemenem tak obtížným. Statně však vykračoval, an tu muž vzezření řemeslnického, jenž krokem volným a pohodlným bral se ku tvrzi, k němu přikročil; najednou se zarazil, jakoby jakás nadpřirozená moc jej nutila, i jal se mluviti hlasem sípavým:

„Rozděl se mnou břímě své, já ti musím pomoci!“

Daniel neodepřel nabídnutí, kteréž mu přicházelo vhod; děkuje muži soustrastnému vložil mu do náručí Saru, i bral se cestou dále, až se zastavil u hrobu, do něhož položil napřed mrtvolu Zoelovu, pak onu Sařinu. Když byl ještě jednou naposledy pohlédl na své nešťastné přátely, zasypal je pak pískem u vzlykotu říkáje:

„Odpočívejtež v pokoji, srdce se milovavší! a země vlasti vaší budiž vám lehka ve hrobě.“

Když byl rukou utřel slzy, které s očí mu kanuly, obrátil se, chtě poděkovati onomu neznámému; ale již ho neviděl; odešelť řka jako sám k sobě: „Blažení, kdož nekráčeji po zemi, a odpočívají ve hrobě.“

Hlava dvanáctá.

N o ě n í c h o d e c.

růzypněji, než posud bylo, vyvinoval se stav Jerusaléma, tak že osud Sary a Zoela smrtí uchvácených závisti hoden byl při strašném pohledu na útrapy vlasti.

Římané sklesnuvše myslí nad zoufalým vztekem Židův odváživších se zapáliti jejich válečné stroje pozorovali již, že budou museti bojovati až do posledka s národem, jenž statečným učiněn zoufalostí, dříve než by se zmocnili Jerusaléma. Nicméně Titus netratil proto nikterak srdce. Bylť jist vítězstvím; i chtěje urychlití je s ušetřením dle možnosti porážky lidu svého shromáždil pluky v oné části hradeb, již se byl zmocnil, i dal obehnati město náspem, jenž pod horou olivetskou táhna se podél potoku Cedron zavíral obležencům všelikou cestu, kuď by si opatřili věci potravné, ba připravil je i o byliny a kořínky, kteréž oni nešťastníci hladem jsouce puzeni vycházeli hledat v poblížkých údolích.

Neblahý osud města od Boha zatraceného stával se tím pořád horší, tak že by péro nejlepšího spisovatele nebylo s to popsat ho; zdálo by se popis ten býti přehnaný nebo vymyšlený, kdyby židovský dějepisec, jenž byl všeho toho očitým svědkem, události ty nebyl vyličil.

Ihned z počátku obležení objevoval se hlad mezi obleženci; ale když jim Titus všelikou cestu uzavřel, tu dostoupil hlad stupně nejvyššího. Sýpky, které poskytovaly měšťanům potravu, byly od buřičů spáleny a zpleněny; dobytka ubývalo každým dnem, a zásoby byly všechny ztráveny, tak že, když ještě někde vyskytnul se korec pšenice, prodán byl za cenu ohromnou, ba seno semleté sloužilo za potravu i platilo se v ceně pšenice.

Horlivci vrhali se do domů, v nichž se domnívali, že by se nacházely zásoby, a jako hladoví tigři zmocňovali se všeho vraždíce a trýzníce majetníky způsobem nejdivočejším a nejnelidštějším.

Všeliké pouto pokrevnosti a přátelství bylo přetrženo; všeliké hnutí soucitu udušeno; bratr rozvzteklý šíleností povstalou hladem zneuživ své mužské síly vyrval sestře z ruky poslední sousto chleba, kteréž bylo s to, by pouze o několik hodin prodloužilo trapný život; manžel vytrhnul násilím manželce pokrm, byla-li ona šťastnější nad něho něco naleznouti; přítel zavraždil přítele, aby se zmocnil jednoho kořínku nebo trochy semletého sena, tak že smrt takto méně hrozná než hlad

očekávala toho, jenž s velikou tíží byl s to obstarati sobě nějaký pokrm.

Vše sloužilo k ukojení hladu onoho národa stíženého hroznou kletbou božskou. Seno bylo pokrmem lukullským; ¹⁾ smetí pouličné bedlivě se sbíralo v naději, že by se tam našlo nějaké stéblo slámy nebo nějaký suchý lupen; kůže zvířecí a šlachy zvířat ode mnoha dní poslých hryzly se hltavě; blažen, kdo mohl naleznouti podešev ze starého střevíce! Onť musel tajiti se, aby ukryl poklad svůj. Věci nejošklivější byly hledány, a co jindy bylo by zdálo se protivným, teď netoliko bylo lahodno ústům, nýbrž kdo toho byl majetníkem, musel vydržeti zápas, aby se tím nasýtil, jelikož mu bylo vztekle odporovati všem.

Buřiči slídili na vše strany, a když někdy našli kousek masa třeba syrového nebo sotva k ohni přiloženého, okamžitě to pohlcovali; a nejsouce s tím spokojeni sestupovali do stok podívat se, nejsou-li tam ukryty zásoby potravní; odkopávali hroby, rušíce kosti umrlých . . . ! ta hladová zběsilost popuzovala ty bídíky k výstupům neslýchaným a trestuhodným.

Bezčetné rodiny zhynuly hladem; muži, ženy, dítky, kmeti sotva se vlekouce toulali se po ulicích hledající pokrmu; zsinalí jsouce zsinalostí při-

¹⁾ Lucius Licinius Lucullus, statečný vojevůdce římský v prvním století před n. Kr. P., proslul též bohatstvím, útratností a labužnictvím, čímž v přísloví vešel.

modralou s očima vypoulenýma, se břichem nadutým hladem a zlopary vycházejícími z mrtvol obcházeli ve hlubokém mlčení nemající již ani dosti síly ku vzdychání; a jakmile sklesli, nemohli již povstati rozmnožující takto počet umrlých v oné spoustě.

Jerusalém stal se městem mrtvých. Domy, pavlače, sklepy, ulice byly plny mrtvol nepohřbených, které čas od času byly od horlivců shazovány dolů se hradeb, tak že pevnostní příkopy byly plny mrtvol, jichž zlopary stávaly se i Římanům škodlivými. Oběti hladu obnášely již dvakrát sto tisíců mimo ty, jižto byli uchváteni morem.

Ale ukrutnější než hlad a mor byla ona tlupa stranníků, kteří, mezitím co bratří jejich bojovali, městem se potulovali, oddávající se nejnešlechetnějším nezbednostem a vraždice ty nešťastné, jimž nemohli nic odejmouti, poněvadž nic neměli.

Mnozí obyvatelé jerusalémští zoufalostí jsouce puzeni vrhali se s hradeb, a veliký byl počet těch, kteří pádem byli zahynuli. Ti pak, kteří mohli zachrániti se padnuvše na mrtvoly dole nahromaděné, běželi do tábora římského vstříc smrti ještě hroznější, ježto se vzteklou hltavostí požírali pokrmy, které jim nepřátelé z útrpnosti podávali; avšak sotva se nasýtili chlebem a masem, padali na zemi svíjejíce se v bolestech nejprudčích, řádících ve vnitřnostech jejich; neboť jejich žaludky zeslabené dlouho trvalou lačností neměly více síly zažívací. A tak umírali ti nešťastní ve hrozných mukách obviňující Římany, že je otrávil.

Bojovníci vidouce se hradeb přetrapnou smrt svých bratří, radovali se z toho, považující to za trest nebeský, poněvadž byli opustili město v době tak strastiplné hledající útulku v opovrženém táboru římském.

Za dne poskytovaly ulice jerusalémské na pohled nejhroznější spoustu; v noci pak byly tiché jako ve hrobě; neboť stranníci shromažďovali se na hradbách, a obyvatelé města obleženého hledali ve spánku, či lépe řečeno v záchvativých mdlobách na okamžik zapomenouti na své útrapy.

Pět dní po smrti Sařině a Zoelově, an měsíc osvětloval hnusné ulice jerusalémské, poseté zetlelými mrtvolami, bral se muž, jenž na březích moře asfaltického byl pohřbil Šimona, a jenž Danielovi zdál se býti řemeslníkem, ku paláci Herodově. Kráčeje svým obyčejným krokem volným a stejným a aniž se zastavuje otáčel hlavu brzy na tu, brzy na onu stranu, aby si prohlédl ty umrlé ležící na cestě.

Hrozný zármutek bylo čísti ve tváři toho muže tajemného, jenž nicméně nebyl nikterak zehudnul, jakoby hlad všem neuprositelný jeho byl ušetřil, a jako by ty zlopary ve vzduchu nakaženém a ty útrapy od obležených vystálé nebyly dotekly se jeho zdraví, aniž zmenšily jeho sílu.

Sám jediný kráčel jako strašidlo mezi tolika mrtvými, na něž pohlížel takořka se závistí; a když jeho oko utkvělo na budovách ohněm zničených aneb od horlivců ztrhaných, vyšel povzdech z jeho

hrudi, jako by více než ty umrlé oplakával zbořené pomníky města Davidova. Když pak potkal někoho z obyvatelů, jenž potajmu vyšed ze svého příbytku obcházel mezi umrlými hledaje něco, což by požití mohl, tu zavíral noční chodec oči, aby neviděl tu trýzeň člověka živého.

Když byl značnou část města prošel, byla půlnoc, a on se ještě nebyl zastavil, an přišel ku mrtvole muže, jenž leže na zemi, ztuhlýma rukama zacpával si ústa, jako by chtěje zkrátiti trapný smrtelný zápas sám se byl urdousil. Tu se řemeslník zachvěl ode hlavy až ku patě a bera se cestou dále aniž se zastavuje pravil úzkostlivě, an hlavu obrátil nazpět, aby pohlédl na umrlého:

„Synu syna mého, neníť mi popřáno zastaviti se, abych ti vykopal hrob; kdybych tě byl viděl v náručí člověka, byl bych tě vzal do rukou svých, a abych živému ulevil od břemena tvého, byl bych tě pohřbil . . .“

Pak přeloživ ruce křížem sklonil hlavu na prsa a kráčel dále. Avšak učiniv několik kroků zachvěl se opět při pohledu na osobu ženskou, která nedávno skonavši ústa majíc otevřená a tvář posetou černými skvrnami ležela naznak na zemi a byla zemřela tisknouc k srdci dítko, jež posud jsouc živo marně ssálo prso mateřské.

Aniž by se byl zastavil řemeslník, zdvihnuv kojence a zaobaliv ho do svého pláště hleděl rozehráti útlé jeho údy; ale marně, ano ubožátko ručkama pohybujíc tiše vypustilo svou dušičku.

Slza kanula po tváři muže tajemného, jenž přišel ku předsíni jednoho domu, kde se nacházely mramorové necky, vložil do nich dítko . i řekl odcházeje :

„Odpočívej v pokoji, poslední potomku provinilců. Jáť viděl otce tvého i matku tvou hladem zemřelé; ty šťastnější jsa než oni nenesl jsi břemena mého provinění i zemřel jsi dříve než jsi seznal nešlechtnosti tohoto slzavého údolí. Odpočívej v pokoji, a onen Spravedlivý, jehož jmenovati se neopovažuji, račiž býti milostiv tobě, jenž jsi nemohl poznati ho.“

To praviv pokračoval dále ve své chůzi; onť chodil beze směru dělaje tisícere rozličné okliky; ale chůze jeho byla vždy volná a stejná: bylo by se mohlo říci, že jeho nohy nebyly řízeny jeho vůlí. Když přišel k domu Pilátovu, pozdvihnul povzdech prsa jeho; na to, aniž chtěl, dal se na cestu, kteráž vedla od soudnice římského vladaře ke Golgathě. Když prošel nepatrný kousek ulice, tvář jeho najednou se zasmušila; údy jeho chvěly se hrůzou křečovitou, a jeho kouzlivé zraky utkvěly na jednom domku polozbořeném a chatrného zevnějšku, jehož okna a pavlač již se routily. Divoký fík bez listí, an strom oloupen byl o listí své od hladovců, vypouštěl kořeny své do rozsedlin zedních pod zídkou pavlače; a jeho ratolesti ukrývaly hnízdo výra, jenž, an chodec blíže přicházel, chystal se k letu potřepávaje křídly.

Místo ono jevílo pohled smutný; zdálo se, jako by kletba Boží na něm spočívala; tak bylo zasmušilé a opuštěné.

Ubíraje se vedle prahu toho zbořeného příbytku zastřel si řemeslník tvář rukama, by ho neviděl, i zvolal u vzlykotu:

„Ejhle dům, v němž jsem spatřil světlo světa! Ejhle to místo, kde jsem se provinil . . .“ Na to pozdvihnuv ruce k nebi pravil:

„Nejvyšší Mstiteli, veliká jest spravedlnost tvá, hrozný hněv tvůj . . . Do Jerusalema pohnal jsi kroky mé, bych viděl spoustu vlasti své a záhubu bratří svých. Kroky mé vedeny jsouce vůlí tvou přivodily mne tam, kde syn syna mého a jeho choť leželi hladem umrlí; a v rukou svých tisknul jsem mrtvolu posledního ze svých potomkův, aniž jsem jemu mohl otevřítí hrob . . . Věčný Bože, strašný jestiž hněv tvůj, ale neskončené milosrdenství tvé, an jsi mne potrestal na této zemi, abys mne zachránil na věčnosti! . . . Uplynou dnové, přejdou léta, ukončí se věky, dlouho potrvá trest můj; nicméně všecko tuto ubíhá, a tak budu moci konečně uložiti se, až bych odkál provinění své . . . Budiž tedy blahořečen v neskončené milosrdnosti své, i neuzavírej uší svých před hříšníkem, jenž ze propasti své bídy k tobě volá prose o milost!“ . . .

Skončiv tuto bolnou samomluvu umlknul, an byl již vzdálen od onoho místa plného tak strašných pro něho upomínek; i kráčel celou noc; kráčel,

aniž by se byl na jedinký okamžik zastavil, u prostřed těch mrtvol, které se zdály býti ještě hroznější při bledém lesku měsíčním.

Při východu slunce kráčel ještě; kolo času mělo otočiti se ještě nesčíslněkrát, až by mu bylo dáno naleznouti odpočinek, po němž tak dychtivě toužil.

Hlava třináctá.

Hlad.

 arně čekala Anna na návrat své přítelkyně a druha svého dětství; uplynulo pět dní, minul týden, a Sara i Zoel ještě se nebyli navrátili, aniž se měli kdy vrátiti.

Strašná úzkost zmocnila se srdce děvina; mnohokráte přišlo jí na mysl, aby zašla ke tvrzi Antoniově vyhledat přátely své; ale strach, že by se vydala v posměch buřičů, zadržel ji, a pak se nechtěla odloučiti od Jonathy ani na okamžik.

Věčné jí přicházely hodiny, které mījely pro ni ve stálé úzkosti. Každého večera ubírajíc se na lože říkala: „Zítřa je uzřím!“ Ale zítřek zmařil její naděje a rozmnožoval její úzkosti; neboť strach, že by i Daniel byl mrtev, zdvojnásobňoval její nelehká muka. Nicméně znala ovládati bol svůj a dodávati si srdce jsouc obdařena jednou z oněch povah, které jsouce bázlivy v obyčejných okolnostech života stávají se ráznými a srdnatými v dobách rozhodných.

Zapomínajíc na své útrapy oblibovala si každodenně více Jonathu, pro něhož chtěla žiti, aby vyplnila slib učiněný přítelkyni své: totiž zastávati místo matky u sirotka, jenž rovně jak ona čekal na návrat Sařin a Zoelův.

K úzkosti způsobené nepřítomností Sařinou připojoval se strach před hladem, jenž začínal dávati se pocítovati. Pšenice a olej, což byla děva před loupeživostí horlivcův ukryla, byly stráveny, ačkoliv malá vždy míra bývala požívána.

Ode tří dní byly poslední ostatky potravní požitý. Prvního dne vyšla Anna hledat potravu; a po dlouhém hledání našla jednu starou ženu, která jí za vysokou cenu prodala chléb pečený více než před měsícem a tak tvrdý, že jen rozmočen byv ve vodě mohl se požívat.

Na štěstí měla Anna peníze; koupivši chléb vrátila se plna radosti domů i rozdělila jej mezi ty tři hladové, kteří plačíce s netrpělivostí ji očekávali; neboť Maria, vzdor tomu, že z části přicházela k rozumu, nicméně cítíc se trýzněnu hladem nechápala ničeho již i upadala v blouznění zuřivé.

Po celý ten den nepomyslila Anna na nepřítomnost svých přátel, jelikož citlivé srdce děvino milovalo sirotečka, a pro něho chvěla se při myšlénce na smrt, kteréž by bez něho byla odhodlaně kráčela vstříc; a pak netoliko syn přítelkyně její zaujímal její mysl, nýbrž i ubohá Maria a její kojenec. I může si každý představit, jakým bře-

menem jí byly ty tři osoby, kdy jediná osoba s těží nacházela nějakou potravu dostačující sotva pro ni.

Ten tvrdý chlebiček však nedostačoval leč jen na jeden den; a příštího dne Anna neměla více peněz, aniž věděla, kam se obrátiti, aby obstarala nějaký pokrm.

Unavena jsouc dlouhým bděním, kdy si lámala hlavu hledíc vymysleti způsob, aby její přátelé neumřeli hladem, chystala se vyjít ven; dříve však obrátila zraků svých k nebesům prosíc otce svého, aby se přimlouval u Věčného za ni, která jsouc sama bez ochrany vydávala se v nebezpečí upadnouti u vztek zlosynův; i prosila též Onoho, jenž nesítelnou činí zimu ovečce ostříhané, aby jí dodal síly a srdnatosti, aby žila bez reptání nad neštěstím.

Když vyšla z domu, bylo první její myšlenkou jít hledat Daniele; avšak uváživši, že snad v tom okamžiku přítel jejího dětství někde leží jako nepohřbená mrtvola, obrátila jinam kroky své.

Kráčela podle samých stavení nahlížeje do skulin mezi kamením, jestli by tam snad zočila nějaké stebélko; ale marně se dívala, poněvadž v tom ohledu byla každinká věc rovně jak zevnitř tak uvnitř probledána, i nebylo by se tam zajisté nalezlo ni to nejmenší stebélko slámy.

Chvílemi se Anna zastavila, by nestoupila na mrtvolu, i vyhnouc kráčela jinou stranou; pak následovala dav lidí, kteří mlčky vrávorajíc chodili po místech osamotnělých hledajíc divoké kořínky;

vidouc však, že nic nenacházeli, opustila je berouc se za jinými ještě bídnějšími.

Dlouho chodila ubohá nadarmo a ponenáhlu zmocňovala se malomyslnost duše její; neboť, ano se připozdívalo, vzpomněla si na Jonathu a na Marii, kteří hladovi jsouce ji očekávali. Nevědouc, u koho hledati pomoci, jelikož téměř všichni obyvatelé jerusalémští nacházeli se ve stejném stavu zoufalosti jak ona, octnula se, aniž tomu chtěla, po blízku rybníku Siloe. Dříve však než k němu přišla, byla pozornost její upoutána člověkem, jenž ležel mrtev na zemi těsně na prsou drže pleten svinuté vlny.

Ačkoliv ta mrtvola největší hrůzu v ní budila, nicméně Anna přemohla ten odpor, i vzala umrlému balík, jejž snad byl ve svém zápasu k sobě tisknul. Výkřik radosti ozval se ze rtů jejích, když spatřila kus chleba, jenž vypadl ze pleteně rozvinuté. Ale v tom samém okamžiku přiskočil k ní muž polo-oděný s tváří zsinadou a vyzáblou vyplíživ se ze stavení polozbořeného, a hledě jí násilím vyrvati chléb, jejž ona se země byla zdvihla, křičel:

„Ó, já jsem tě viděl!“

Nebylo by Anně bývalo těžko odmrštiti muže, jenž vrávoraje neměl tolik síly, by se na nohou udržel; a již to chtěla učiniti, an muž nemoha přemoci odpor děvy, vzkřiknul hlasem plným nej-hroznější zoufalosti:

„Matka má umírá hladem! Marně jsem ji sytil krví svou; ona umírá!“

Ramena Annina sklesla a ruce její pustily chléb, jež před chvílí byly tiskly. Výkřik onoho syna zbavil ji všeliké ráznosti, soustrast přemohla sílu její; i zakryjíc si oči, aby toho ubožáka neviděla, kterak utíkal s chlebem, zůstala nepohnuta státi. Ale najednou následovalo hrozné protivné působení v duchu jejím proti tomu skutku soustrasti; trhajíc si vlasy činila si předhůzky jako ze slabosti, která ji unesla, že měla útrpnost se člověkem neznámým, kdežto syn její dobroditelkyně umíral hladem.

Výtky si činíc vzlykala zoufale. Konečně utřevši si slzy zaměřila k domu Šařinu; ale sotva udělala několik kroků, spatřila na zemi svazeček kořínků; kvapně jej zdvihnouc dobrořečila Prozřetelnosti božské, že jí přispěla. Na to uschovavši poklad z bázně, aby jí nebyl odejmut, spěchala do svého příbytku, a tisknouc k srdci synáčka své přítelkyně, jenž jí vstříc běžel, pravila k němu radostně:

„Pro dnešek neumřeš hladem!“

„Co nám tedy neseš?“ tázala se Maria tisknouc rámě děvy, kteráž odpověděla:

„Nalezla jsem svazeček kořínků, jež uvařím v oleji.“

Maria učinila posuněk zlostný, trhala si šaty i pravila reptajíc mezi zuby a skrčujíc se do koutku ve světnici:

„Vůl a koza požirají travu a kořeny; ale já a syn můj potřebujeme chleba, bychom se nasýtili.“

Anna se chvěla obávajíc se, že by šílená trýzněna jsouc hladem nějaký kousek vyvedla; i pospíchajíc uvařila co nejlépe kořínky; na to z nich podala Marii, která však nechtěla okusiti; a vidouc, že i synáček její toho nechtěl, dala se do křiku žalostného.

Až do večera plakala šílená bez přestání i žádala brzy hrozivě brzy prosebně chleba rozrývajíc takto srdce Anny, která ji s těží mohla upokojiti přemlouvajíc ji, by si ulehla, a slibujíc jí, že jí zítra dá, čeho žádá.

Mezitím co Maria spala, Anna sedíc u noh lože Jonathova rozmýšlela, že musí příštího dne opět vyjítí hledat něco, čímž by upokojila hlad těch tří ubožáků, kteříž neměli na zemi nikoho leč ji, kteráž se o ně starala, a že by snad její pátrání mohlo býti marné. Ačkoliv trapné byly tyto myšlenky, nicméně netrčila srdce; nýbrž děkovala Bohu, že ji uvedil do Jerusalema, by byla podporou sirotka Sařina.

Až do rána bděla Anna a při východu slunce chystala se vyjítí z domu; dříve však chtěla zbuditi Marii a říci jí, aby se chovala tiše až do jejího návratu.

Maria vskočila na nohy a chopíc ruku děvinu tázala se jí hlasem chraplavým:

„Kde jest chléb?“

„Nemám ho, sestřičko; ale vynaložím vše, abych ho dostala,“ odpověděla Anna bolestně vzdychajíc.

„Chleba, chleba!“ křičela šílená.

„Upokoj se, Marie; budeš-li hodna a rozumna, při svém návratu ti ho přinesu,“ pravila děva líbezným hlasem.

Maria dupla vztekle o zemi, dala se do pláče, a když byla nějakou chvíli třestila, pak si usedla řkouc :

„Nuže dobře, já tě budu trpělivě očekávat; ale neopozdi se, a varuj se přijíti s prázdnýma rukama.“

Anna nevěděla co odpověděti i brala se ke dveřím; ale Jonathas přiskočil k ní a drže ji za šaty pravil k ní:

„Anna, vezmi mne s sebou a nenechej mne zde samotného s Marií, která mi nahání strach, když ty nejsi tuto.“

Anna nechtěla hocha bez potřeby vydávati v nebezpečení, a proto ho přemlouvala, by zůstal; ale Jonathas dal se do pláče nechtě se odloučiti od zastupitelky své matky.

Najednou povstala Maria se svého místa a přikročivši k hochovi křičela na něho hlasem hrozivým :

„Mlč, nechceš-li, bych tě rukama svýma uškrtla! Tvůj pláč zbudí mého syna.“

Anna vzala ihned Jonathu za ruku, a když ho s sebou odváděla nechtíc ho nechat v moci Mariině, pravila k němu opět a opět ho něžně líbajíc :

„Od této chvíle zůstaneš vždy po mém boku, a když budeme museti umříti, umřeme pospolu.“

Po celý ten den chodila ubohá Anna, aniž by co nalezla, a k večeru ač unavena jsouc a zbavena síly neměla dosti srdnatosti navrátit se domů z bázně před zoufalostí Mariinou. Konečně nemohouc déle udržeti se na nohou brala se ke svému příbytku. Došedši tam zůstala poděšena státi vidouc veliké množství lidí, kteří se tu byli shlukli. Nevědouc co si o tom mysliti tlačila se davem, jenž pozůstával ze zlosynův a ze žen, které jsouce roz-cuchané, v oděvu rozedraném, s tvářemi vyzáblými vyhlížely jako stíny vyšedší z pekla.

Celý ten zástup křičel ukazuje na dům; a děva mohla v tom hrozivém křiku slyšeti tato opakovaná slova:

„Vylomme dvěře! Zabme ty, kdo jedí, kdežto my umíráme hladem! Cítíte, cítíte vůni pečeného masa?“

Anna trásla se hrůzou i chtěla mluvit, že v tom domě nikdo není leč ubohá šílená osoba; ale nikdo ji neslyšel, a zástup postrčiv ji v před donesl ji až k zavřeným dveřím.

„Prolámejme dvěře!“ křičeli nezbedníci a již byli na tom vykonati hrozbu svou, any se dvěře otevřely a pohledu všech objevila se Maria. Veliký Bože! jaké bylo její vzezření . . . zdála se býti vzteklicí! Zástup spatřiv ji na okamžik unklnul, tak že bylo možno slyšeti tato slova, jež ona se smíchem budícím hrůzu, ruce k daru vztahujíc chraplavým hlasem pronesla:

„Vejděte jen, a pojdte bráť podíl ve skvostné hostině, jakou jsem vám připravila.“

Zástup hrnul se do domu hledat onen pokrm, jehož odporná vůně jej byla přivábila. Ale najednou ozval se děsný výkřik z úst všech vidoucích Marii, která stojíc na prahu pokoje vedlejšího vyzdvihovala nade hlavou svojí upečenou mrtvolu dítku na vícero místech již ohlodanou . . . !

Na děsný ten výkřik následovalo hluboké ticho; každý hleděl s úžasem na šílenou, která máchajíc mrtvolou křičela třestivě:

„Jezte, jezte! Nebudte útrpnější než matka, která puzena byvši hladem požírala syna svého, aby pláče jeho neslyšela. Jezte, jezte! Zavraždili jste mi manžela, okradli jste mne o můj majetek, teď se nasýťte ostatky syna mého!“¹⁾

¹⁾ Josef Flavius ve svém spise o „Válce židovské“ píše o této události následovně: „Žena jedna ze Zájordání, Maria jménem, dcera Eleazarova z městečka Bathezoby, což vyznamenává dům izopový, rodem i bohatstvím znamenitá, s jiným množstvím do Jerusalema utekla. Za obležení tyranové jí statek, kterýž byla ze Zájordání do města snesla, veškeren pobrali. Co ještě buď klenotů buď potravy pozůstávalo, všecko náhončí tyranův každého dne dům její vybíjejíce dobírali. Tudy ženu tu těžký hněv pojal a schválně loupežníky láním a zlořečením na sebe popouzela. Když však nikdo z nich ani z hněvu ani z lítosti ji neusmrtil a jí pokrm jiným strojiti se stýskalo a již ničeho nikde nenalézala, když hlad do střev i kostí se jí vedral, více pak nežli hlad hněv ji podněcoval: tehdy se hněvem a nouzí radu vzavši u věc proti přirození se vydala. Chopivši syna ještě kojeňátko vece: „Nemluvíátko bídné“

Zástup mlčel; hrozný ten případ poděsil myslí všech. Ale najednou vzkřiknul hlas přerušující to trapné a hrozné ticho:

„Proklata budiž! a kletba nebes ať stihne dům ten od vrchu až dolů!“

Na ta slova hrnul se zástup ven ze příbytku Annina, jakoby se byl obával viděti jej najednou sřítiti se.

„Smrt' té bezbožnici!“ křičeno ode všech.

Anna nic nemohouc učiniti ku ochraně té šílené tisknula Jonathu k srdci chvějíc se strachem.

Najednou vkročili dva stranníci každý s pochodní rozžatou do domu a brzy na to opět vyšli

k čemuž ve válce, v hladu i rozbroji mám tebe chovati? U Římanův, ač zůstaneme-li živi, otroctví nás očekává. Ale hlad tebe před otroctvím zasáhl a nad věci ty ukrutnější jsou odbůjcové. Nuže budiž tedy mně za pokrm, buřičům za lítici, světu za rozprávku; toho jediného se nedostává neřestem židovským.“ A to mluvíc zabila syna a upekši půl ho snědla, ostatek přikryvši schovala. Ihned přišli odbůjci vůni nešlechetnou ucítivše, a smrtí jí hrozili, neukáže-li, což přistrojila. Ona odpovéděvši, že jim dobrý díl zachovala, odkryla ostatek syna svého. Hrůza a ztrnulost podjala ty lidi a jako zkamenělí při tom pohledu stanuli. Ale žena řekla: „Můj to syn a můj to skutek. Jeztež neb i já jedla jsem. Nebuďte měkčejší nad ženu a lítostivější nad máteř. Pakli tak pobožní jste a mé oběti se hrozíte, tedy jakož jsem půl snědla, i druhou půli dojím.“ Tak oni třesouce se odběhli, v tom jediném skutku choulostivi jsouce, ač neradi toho pokrmu mateři zanechali.“ (Str. 519 – 520.) — Tak se vyplnilo proroctví Jeremiášovo: „Zdaliž jísti budou ženy plod svůj?“ (Pláč Jerem. 2, 20.)

a zavřeli za sebou vchod. Zástup zapomenuv na hlad, jímž byl trýzněn, divoce dával pochvalu svou na jevo opakuje:

„Ať umře ta bezbožnice a upeče se jako její tvor!“

Plameny neváhalý naleznouti si průchod okenicemi a dveřmi. Anna všecka jsouc bledá utíkala s očima vypoulenýma z toho nešťastného a proklatého místa řkouc:

„Věčný Bože! netresci tu nešťastnici v prchlosti své, aniž ji kárej ve hněvu svém!“

Lid neodešel od onoho domu, pokud nebyl požárem dokona zničen; a z mrtvoly oné šílené nezůstalo nic než hrstka popela.

Mezitím utíkala Anna pohřížena jsouc v bolu nejhroznějším, jelikož teď bez přístřeší, bez chleba, seslabena jsouc lačněním a unaveností neměla více místa kam položit hlavu a pokojně umřít. Dlouho potulovala se ubohá, aniž věděla, kam jde; vidouc ale, kterak Jonathas, jenž již nemohl choditi, pláče objímá její kolena, vzala jej do náručí a pak si usedla na zemi na jednom místě, kde pro hustou tmou nemohla býti upozorována.

Jonathas spánkem byv přemožen usnul ihned ve klíně děvy; ona však nemohla nikterak spáti, ačkoliv byla hrozně unavena. Ubohá, na mysli jsouc seslabena tak hroznými a takovými událostmi. blouznila; a v blouznění svém viděla Marii, která zuříc ukazovala jí mrtvolu svého upečeného dítky.

Když toto vidění zmizelo, následovalo jiné, v němž se jí objevil Daniel, jenž oděn jsa v roucha nádherná, zval ji zasednouti ke skvostné hostině svatební.

Dlouho trvalo její blouznění; konečně jelikož přirozenost více nesnesla, ubohá tisknouc Jonathu k srdci sklesla beze smyslů. Nevědouc ležela na zemi — na hrobě Sary a Zoele!

Hlava čtrnáctá.

Tvrz Antoniova.

No celou noc zůstala Anna bez sebe; teprve když se blížil den, vybírala se ze svého záchvatu. Avšak nebylo jí možno povstati s místa, kde ležela. Poznávaleť stav svůj i slyšela křik Jonathův, kterýž ji volal; ale byla tak slabá, že mu nemohla ani odpověděti. Bylyť tři dni uplynuly, co ničeho nepožila, ana svůj podíl kořínků byla onomu dítěti dala. Nešťastný její stav byl by býval ještě horší, kdyby Prozřetelnost v osobě vojína nebyla jí přispěla ku pomoci.

Muž oděný a obrněný na způsob vojínů židovských, jenž však vzdor židovskému obleku měl příliš krátké vousy, bral se právě vedle děvy se hlavou sklopenou, jakoby byl pohřížen do hlubokého rozjímání. Zabrán jsa takto do svých myšlének nebyl by ji viděl ležeti, kdyby křik dítěte nebyl upoutal jeho pozornost. Ihned přikročiv ku Jonathovi pohladil jej řka k němu útrpně:

„Neplač, nevinný ubožáku; matka tvá nemůže tě slyšeti.“

„Ona mne slyší, ale nemůže mně odpovědětí,“ odvětil Jonathas vzlykaje.

Vojín položil pravici na srdce Annino, aby pozoroval tlukot; pak jí odhrnul s bledého čela vlasy, které v nepořádku splývající zastíraly její tvář; i zvolal s úžasem:

„Nemýlím-li se, jest to osoba, která mne doprovázela pod hradby jerusalémské, a která zmizela, když spoluobčané moji na mne útok učinili svými střelami. Ubohá! snad ji hlad přivodí ke smrti.“

Promluviv tato slova pokleknul vojín a vytáhnul z mošny zavěšené na pasu jeho pláště malý kožený měch se sladkým vínem a kus čerstvého chleba; pak vkapav Anně do úst značnou část vína a ulomiv chleba dal jí jísti a podal též Jonathovi, jenž podivně hleděl na svou vychovatelku, kteráž ponenáhlu k sobě přicházejíc již pojídala, aniž by byla měla potřeby pomoci útrpného vojína.

Když se Anna ještě jednou napila, vrátily se jí částečně síly; pročež povstavši na nohy, aby poděkovala muži, jenž jí byl přispěl, pohlédnouc na něj, poznala ho, ačkoliv si byl zkrátil vousy, i zvolala:

„Ty's tu, Flavie?“

Josef Flavius zakabonil čelo, a pohled jeho byl výhrožný; podobalo se, že se mu to nelíbí, že byl poznán; brzy však se rozjasniv pousmál se řka:

„Ty máš ostré oko, děvče; avšak nechceš-li smrti mé, a nechceš-li, aby tvoji spoluobčané ku tolika zločinům připojili též vraždu svého dřívějšího

vůdce, neříkej nikomu, že jsi mne viděla. Zahaliv se do tohoto oděvu přišel jsem sem, nikoliv abych vyjednával s Janem Gischalejským, poněvadž mne nenávidí, a hlas můj nemile by zněl v uchu jeho; nýbrž aby uslyšeli rady mé mnozí, kteří od něho závisí. Zpozdlý a trestuhodný jest teď již všeliký odpor. Půda jerusalémská poseta mrtvolami. Počet umrlych převyšuje onen živých, a každý další odpor učiní z Jerusaléma hromadu práchniviny a hubenosti. Avšak čas jest drahocen . . .“ pravil pak hluboce vzdychaje při vzpomínce na nehody své vlasti. „Musím tě opustiti; ale bude-li mi popřáno vyjíti bez úrazu ze hradeb, které posud chrání chrám, pak půjdeš se mnou do tábora římského; jest-li mne však již neuzříš, budiž ti to znamením, že jsem mrtev, a mrtvola má rozmnoží počet těch strašných obětí, jež hněv Boží požaduje za pokutu národa našeho.“

Josef odešel. Anna zabrala se do svých myšlének a Jonathas sedě na zemi pohrával si s hrudami náhrobními, jež ukrývaly jeho rodiče. Bolestny byly myšlenky děvy, která částečně byla tomu ráda opustiti Jerusalema, aby zachránila vzácný život sirotkův; ale zároveň bylo jí trapno opustiti vlast beze všeliké zprávy o Danielovi, aniž by věděla, jestli se nachází mezi bojovníky či leží mezi mrtvolami. V tom okamžiku cítila, že neštěstí a nebezpečí zvýšilo to přátelství, jež chovala ke příteli svého dětství; plačíc prosila otce svého, aby jí prominul ten pocit, jenž nevinnen jsa a čist nicméně byl mocnější než její vůle.

Dlouho plakala; ale nereptala nad vůlí Nejvyššího, jenž jí byl usoudil kvílet ve věku úsměvu. Pak přeloživši ruce křížem přes prsa a hledíc na Jonathu, jenž pokračoval bavit se v písku, čekala na návrat Josefa Flavia. Ale marně; neboť Jan Gischalejský máje podezření, že nějaký vyslanec římský se nachází mezi jeho vojíny, aby je přemluvil ku vzdání se, dal ho hledati, tak že Flavius s těží jen mohl zachránit se, aniž vyplnil slib učiněný dceři Šimonově.

Nevidouc jej přicházeti předpokládala Anna, že jest mrtev i oplakala ho z upřímného srdce; pak nemohouc déle zůstat v této nejistotě vyběhla na vrch jednoho pahorku, s něhož bylo vidět tvrz Antoniovu, chrám a hezký kus cesty vedoucí do údolí, v němž pohřbeni byli Sara a Zoel.

Ana děva úzkostlivě zrak svůj upřený měla v tu stranu, odkud očekávala Flavia, najednou poděšena odskočila slyšíc rachot berana, jenž metal železné kladivo proti hradbám tvrze Antoniovy.

Válečný ten stroj pracoval po několik hodin, a veliká část hradeb se sřítla. Ale úžas Římanů byl veliký, když viděli, že hradba stejně pevná jako první vystupovala za zříceninou. Židé nebyli líní v čas obléhání i zbudovali tuto druhou téměř nedobytnou hradbu.

Klesnuvše myslí začínali Římané reptati řkouce, že Židé jako stohlavá saň jsou nevyhubitelní; tu však dvanáct šarvátníků povzbuzených slovy Titovými vyřítlo se přede všemi, a aniž obdrželi rozkaz,

začali slézati hradby odhodláni jsouce umříti nebo zvítěziti.¹⁾

Anna viděla je zdaleka vylézati s křikem; viděla též Židy, kterak poděšení jsouce odvahou nepřátel bojácně upouštěli od obrany. Taková zbabělost naplňovala ji hněvem, i chtěla zavřítí oči, aby neviděla porážku svých spoluobčanův; aj tu zočila vojína, jenž příkladem svým povzbudiv své soubojovníky hnal se v před, a zápase se zmužilostí k víře nepodobnou srazil první útočníky, kteří již na tom byli pevně vstoupiti na místo dobyté.

Anna hleděla s tlukoucím srdcem upřeně na statečného Israelitu, jenž svou statečností zabránil, že tvrz Antoniova nepadla v ruce nepřátel. Třesouc se o něho pozorně na něho pohlížela obdivujíc jeho čilé pohyby, při nichž tisícovým způsobem třpytilo se lesklé jeho brnění; a výkřik radosti zavzněl údolím, když ve statečném židu poznala oplakávaného Daniele; a tu vztahujíc ruce k němu volala :

„Drž se, drž se, rekovný bratře můj! Nepřátel jest málo, a ty je přemůžeš.“

Kdyby Daniel byl mohl slyšeti to volání své milenky a viděti tu bledost její tváře, nebyl by déle pochyboval o její lásce, kterou před ním tajila.

S myslí rozbouřenou takovými a tak mocnými pocity očekávala děva konec boje; a když viděla, že vítězství příznivo bylo jinochovi, děkovala za to

¹⁾ Josef Flaviius ve „Válce židovské“ str. 502.

horoucně Bohu; pak pozorovala dále vítěze, jenž se složenýma přes prsa rukama pohlížel na mrtvoly padlých Římanů neprozřetelně se vystavuje střelám nepřátel, kteří pomstiti chtěli porážku svých šarvátníků.

Daniel vydával se s nevšimavostí a neopatrností v nebezpečení smrti, an byv předešlého večera u příbytku Sařina a spatřiv jej dokona požárem zrušený domníval se, že Anna tam zahynula. Tísněn zoufalostí běžel na hradby tvrze; mrze se však nad malomyslností svých soubojovníků chtěl jim dodati srdce, aby odmrštili Římany, dříve než umrou.

Až do večera stála děva oči majíc obrácené ke tvrzi; a když temnota jí překážela déle hradby pozorovati, sedla si na zemi. Na klíně držíc Jonathu, jenž spal; cítila míti mysl mnohem klidnější, i nezdálo se jí více, že sama na zemi, poněvadž nedaleko od ní, tam kam mohl dosáhnouti její zrak, nacházel se Daniel, jejž by mohla poprositi o pomoc v nejvyšším nebezpečí.

Posilivši se tak sladkými myšlenkami spolehla se nebohá na zemi a usnula. Laskavý Bůh chtěl ji teď potěšit líbezným snem: zdálo se jí, jakoby chodila ulicemi velikolepého města jí neznámého a držíc Jonathu za ruku hleděla plačíc na vítězný oblouk, kterýž jí připomínal její vlast a otroctví jejích spoluobčanů; na to pořád ve snách zdálo se jí, jakoby sestupovala do tmavého podzemí, kde v temnotě viděla Daniele klečeti před znamením vykoupení, kteréž jedině na tom tmavém místě vydávalo světlo.

Ubohá spala až do rána v ustavičných líbezných snech. Když pak procitla, bylo první její myšlénkou obrátiti zraky ke tvrzi; a nevidouc Daniele na náspu pousínala se majíc za to, že zůstal neporušen od střel nepřátelských.

Po celý tento i příští den zůstala na pahorku živíc se spolu s Jonathou ze zásoby od Josefa Flavie jí zanechané, bezpečna jsouc před úklady horlivců, kteří nepřicházeli do této opuštěné části, a nejsouc kormoucena pohledem na hladovce, kteří jinými ulicemi se hemžili. Ale v noci ke třetímu dni, když tvrdě spala, byla probuzena křikem pronikavým, jako když hvízdá vítr, jenž bouří mezi dvěma horami. Uleknuvši se a nevědouc, co by se dělo, povstala, a tu slyšela opět křik přicházející ze tvrze Antoniovy: byl to křik vítězů spojený se zoufalými výkřiky přemožených!

Ve svém poděšení předpokládala Anna, že Římané pokusili se opět o slezení, a že odražení byvše od Israelitův utíkají křičíce. Avšak velmi se mýlila, jelikož ten zoufalý křik přicházel od židů, kteří přepadnutí byvše od nepřítele za ticha nočního a hrůzou podjati upustili od obrany úprkem uhánějice, aniž dbajíce o těch několik statečných, kteří chtějí odporovati padali přemožení byvše množstvím útočníků, bojovavše bez velení ve hrózném smésici.

Anna se zachvěla, když uslyšela proklínání přemožených, utíkajících cestou vedoucí ke chrámu; a při myšlénce, že snad i Daniel padnul, cítila, že ji opouštějí síly; ale pláč Jonathův, jenž strachem

poplákáváje její kolena objímal, oživil její odhodlanost. Na to uváživši, že by Římané mohli vniknouti až k pahorku, rozhodla se odebrati se do chrámu, dříve než by se tam poražení uchýlili.

Sotva dechu popadajíc vlekouc za sebou Jonathu, jenž stěží šel, dorazila do objemu chrámového, kde se v okamžiku shluklo veliké množství žen a dítek, kdežto mužové se chystali hájiti chrám; neboť hluk vítězů vniknul až do vniterné části města, a zvěst o vítězství nepřátel roznášela se všude rychlostí blesku.

V tu chvíli, kdy Anna se míchala mezi bezbranné, kteří bědujíce trhali si šaty na znamení zármutku, Římané nabyvše smělosti dobytým vítězstvím pronásledovali utíkající a již byli na tom dohoniti jich, když ti poslední dohnáni byvše strachem, že by ztratili onu malou část města, která jim zbývala, a povzbuzeni slovy Jana z Gischaly obrátivše se běželi odrazit nepřítele.

Zuřivý nastal zápas; Židé bojovali s rekovností nevyličitelnou; ale osud jejich byl naznačen prstem Božím. Na okamžik bylo jim vítězství příznivo; ale pak jim obrátilo na vždy záda!

Nicméně trval boj po několik hodin a s tak zoufanlivou námahou, že Římané překonáni byvše množstvím museli ustoupit a vrátiti se do dobyté tvrze, kdežto Israelité uzavírali se do opevněného objemu chrámu, poslední to ohrady lidu bohovražděného!

Hlava patnáctá.

Zboření chrámu.

Obdivuhodně vypínal se svou vznešenou velikolepostí chrám, tak že poutník, jenž blíž se k Jerusalému zdáli viděl tu zlatou¹⁾ střechu, nepovažoval jej za dílo lidské. Nicméně vzdor své kráse odsouzen byl ke zboření; pravice jednoho vojína římského musela býti nástrojem hněvu nebes a musela podati první jiskru určenou v popel obrátiti nejkrásnější budovu světa. Chrám měl padnouti ve zříceniny, a Jerusalém měl dle proroctví Jeremiova²⁾ státi se „hromadou písku, odpočívadlem draků, pustinou!“

Bojovníci zatarasovali předsíně chrámové, jejichž ohromné sloupy podepíraly cedrový strop vykládaný zlatem a stříbrem.

¹⁾ Chrám pláty zlatými velmi těžkými se všech stran přikryt byl . . . Na vrchole zlaté přestroje tyče vynikaly, aby ptactvo tam sedati nemohouc místa neposkvřňovalo. Josef Flavius ve „Válce židovské“ str. 449.

²⁾ Jeremiáš 9, 11.

Ženy, starci, dítky nacházely se ve přístropích; neboť všichni bezbranní před hladem, morem a vraždami na živě pozůstavši byli se utekli dílem do chrámu, dílem do severní části města.

Kněží pak nacházeli se uvnitř svatyně, to jest ve dvou síních obložených pozlacenými plotnami a s branou zlatou, za nížto se uzavíral sedmiramenný svícen a drahocenné svaté nářadí; a tu trhajíce roucha svá, posypující hlavy popelem bědovali nad útrapami národa vyvoleného.

Když byla tvrz Antoniova dobytá, popřál Titus obležencům na několik dní příměří, aby ji dal z části rozbourati, ačkoliv bohatstvím mramoru a nádhernou výstavností byla jednou z nejkrásnějších budov v Jerusalemě. Uvodiv pak veškeré své vojsko do nejzazšího hradebního objemu a zařidiv je k útoku na chrám dal podpáliti severní bránu objemu svatyně, hledě se zmocniti sínce mužské

Ačkoliv byla obležencům všeliká možnost vyváznouti odňata, nicméně nechtěli se vzdáti, a jako vzteklí lvové utíkali se do rozsáhlé sínce kněží, jež byla hájena vícero věžmi a obklíčena pevnou ohradou. Tuto povzbuzovali se bojovati až do posledního, ve své hrdinské zpozdilosti raději chtěce viděti svatyni zbořenou, než ji postoupiti nepříteli.

Nezbývalo Římanům dobývati než vnitřek chrámu a hořejší část města; pročez jisti jsouce vítězství, strojili se ukončiti vše, těšíce se, že se skončí ta záhubná válka, která tak dlouho byla trvala. Ale marně se namáhaly stroje válečné po

mnoho dní proti hradbám sínce kněžské; ty hradby nedobytné stály pevně; nic nemohl proti nim beran.

Vida Titus, že všeliká námaha obléhání jest marna, a že vítězství až po tento den zbraním jeho byvši příznivo před poslední překážkou se zastavilo, rozkázal, aby se podniklo slezení. Ihned přistavovali vojínové římsští, povzbuzováni jsouce hlasem svého mileného velitele, žebříky ke hradbám a plni jsouce válečného nadšení vylézali. Avšak ti hrdinové zaplatili smrtí odvahu svou, jelikož obleženci přiskočivše, kde přiléhaly žebříky plné útočníků, je převraceli dolů srážejíce nepřátely.

Titus kormoutě se nade ztrátou tolika mužů statečných dal rozkaz zapáliti brány souvisící se sloupeními. Tato byla z cedru a ze stříbra; ale když kov se rozpustil, prodrál se oheň ke dřevěnému stropu a působil tam po dva dni hroznou spoustu.

Třetího dne hořel oheň ještě, ba vzmáhal se každým okamžikem. Poněvadž ale Titus neměl v úmyslu zmařiti tuto nádheru, dal jej uhasiti; a v čele svých reků vkročiv do sínce kněžské popošel až k oltáři obětí zápalných, jenž se nacházel na-proti bráně svatyně i svolal tam ku poradě náčelníky svého vojska.

Mnozí hlasovali pro úplné zboření chrámu pravice, že by Židé neustoupili, pokud by chrám nebyl zničen od vrchu až dolů. Ale Titus odporoval tomuto ukrutnému mínění, a jeho náhled obdržel nad jinými převahu.

Příštího dne po oné poradě od Tita držané vystoupili najednou Židé z východní brány chrámové a zoufalým úprkem hnali se na Římány, kteřížto po pětihodinné půtce je do jejich útulku odrazili. Byloť to po této půtce, když jeden voják římský odvážlivější nad ostatní vyskočiv na ramena svého soudruha, dostal se k oknu oněch devětadevadesáti síní obkličujících svatyni i vrhnul rozžatou pochoděň do vnitřku. Oheň vzňal se ihned na nacházejících se tam kobercích ze kmentu, postavce modrého a šarlátu, tak že v krátkosti plameny vyšlehly ke stropu. —

Marně křičel Titus, aby se požár uhasil, nikdo ho neposlouchal. Vojíni po krvi žízníce proháněli se mezi plameny oběti hledající. Tu vkročil velitel římský s nebezpečím vlastního života do svatyně, kam oheň ještě nebyl vniknul; a tu s úžasem spojeným s obdivem viděl zlatý sedmiramenný svícen a stůl chlebů předložený. Přeje si zachrániti tak skvostné věci rozkázal opět, aby se zahasil oheň; ale mluvil do větru. Osud Jerusalema musel se vyplniti !

Od této zkázyplné chvíle nečinili vítězové nic jiného, než že se oddali plenění, bourání, vyhlazování. Posvátné nádoby byly rozlámány, kněžské nářadí ukradeno. Na nic nebyl ohled brán od těch rozvzteklých, kteří dychtíce po kořisti si ruce popalovali se zdí trhající zlaté plotny, které se posud nebyly rozpustily. Ženy, kmeti, dítky byly vražděny

a konečně i ti, kteří odloživše zbraň na kolenou prosili o milost.

Plameny praskající šlehaly k nebesům. Sténání umírajících, pronikavé výkřiky žen míchaly se s divokým hlukem radosti, jakýž při tomto krvavém soudu působili vítězové. Země byla poseta mrtvolami; ale Římané nejsouce s tím spokojeni pokračovali ve vraždění i pronásledovali utíkající, kteří se chtěli zachrániti v severní části města.

V této seči Anna držíc Jonathu v náručí, hleděla vyváznouti; i našla východ, jímž utekla ze chrámu, an vojn římský zachytiv ji za ruku chtěl ji s sebou odvésti.

„Věčný Bože, ve jménu Syna svého zachraň mne!“ vzkřikla nebohá, kdežto ukrutný vojn ji násilím dále vlekl.

Bůh však nebyl hluch ke prosbám panny křesťanské, an v tom samém okamžiku s rychlostí blesku vojn židovský skolil římského, a pak postrčil děvku i hocha ku východu ze chrámu.

Anna otočila hlavu ke svému vysvoboditeli i chtěla mu s očima slzami zarosenýma děkovati, když on poznav ji zvolal:

„Ty jsi tu, nešťastnice!“

Děva neměla tolik síly, aby mu odpověděla; pohnutím uvázla jí řeč; vzlykajíc, tisknula ruku Danielovu.

„Zachraň se, Anna; každý okamžik prodlévání jest okamžikem nejvyššího nebezpečí!“ zvolal jinoch.

„Já se nechci zachrániti, nepůjdeš-li se mnou,“
odvětila děva.

Paprsek živé radosti zablesknul se na bledé
tváři Danielově; ale obávaje se, že by jeho milenka
upadla do rukou Římanů, zachvěl se hrůzou; pročež
postrčiv ji ku východu řekl jí:

„Utec; zachraň Jonathu; já tě co nejdříve
dohoním.“

Anna uposlechla; vojin spěchal k Šimonu
Giorovcovi a k Janu Gischalèjskému, kteřížto v čele
několika vojinů židovských mečem hleděli dobyti
si průchodu, chtěje se zachrániti v hořejším městě.

Již byli uprchlíci blízcí toho dostihnouti místa
zachránění, an Daniel volán byl od jednoho Israelity,
jenž raněn jsa a téměř umíraje na zemi ležel.

Puzen jsa útrpností, přikleknul jinoch ku
ležícímu, v němž poznal vojína, který byl hojil ránu
Zoelovu, a ačkoliv znal jeho ukrutnou a nešlechetnou
mysl, nicméně nechtěl mu odepřítí poslední pomoci.
Soutrpně se sehnul, aby mu nad zdvihnul hlavu;
ale vojin ten se svíjel jako šlapaná zmije. Najednou
trochu povstav vytáhnul z řader dýku, kterou tam
měl ukrytou, a bodnuv jinocha koktal vypouštěje
ducha :

„Ne nadarmo jsem přísahal tvou smrt . . .!“

Proud krve řinul se z rány Daniele, jenž
sklesnul vedle mrtvolý svého vraha; ukloniv hlavu
na pravé rameno zůstal ležeti beze hnutí.

Až do večera onoho dne — bylot to desátého
srpna léta sedmdesátého po Kristu — a v násle-

dujících dnech požár brzy se zmáhal, brzy se tišil, tak že v krátkosti ze chrámu nezbývalo nic, leč pouhé trosky, které sloužily za hrob pro nesčíslné mrtvoly.

Tak se tedy vyplnila proroctví věstců Božích: „Dcera sionská (Jerusalém) byla jako budka na vinnici a jako město vydobyté přesilou;“ ¹⁾ „i pozůstal malý počet z jeho (Jerusaléma) obyvatelů po hladu, moru, meči, aby vypravovali jejich nešlechtnosti ve všech oddílech světa.“ ²⁾

Jerusalém ležel ve zříceninách. Z nejvyšší vůle Věčného stalo se, že osm měsíců před jeho zbořením za času občanských válek mezi stranami Vitelliovou a Vespasianovou tolikéž popelem lehlo Kapitolium se chrámem Joviše kapitolinského a chrámy Junony i Minervy.

Takto byly zbořeny ve krátkém běhu několika měsíců chrám římský, střed pohanství a chrám sionský. Osudné to znamení pro dvoje náboženské vyznání, z nichž jedno mělo nice padnouti před křížem, druhé pak bloudíc a vyloučeno jsouc mělo zachovati až do skonání světa své zbytky ku svědectví pravdy.

Mezitím vyznání pravé víry založené za cenu krve jednorozeného Syna Božího, kteréž zničivši modly mělo vstaviti odznak vykoupení na vysokých vrcholích Sionu a na vrších sedmi pahorků, vy-

¹⁾ Isaiáš, 1, 8.

²⁾ Ezechiel, 12, 16.

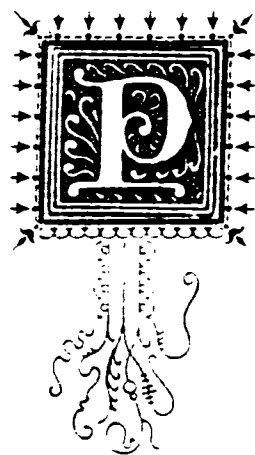
konávalo se v temnotách podzemí římských. Sluhové jeho a věřící odívající se rouchy sprostými ukrývali se v nejodlehlejších uličkách; ale v několika letech vzbudili obecnou pozornost. Ti, již měli potomkům odevzdati svaté dědictví, žili v bídě a nicotě; předvoláni však byvše, aby odhalili víru svou, vyznávali ji na hranicích, na rožních, pod sekýrami katanův.

Tak tedy, kdežto chrám jerusalémský sklesnul ve zříceniny a náboženské vyznání židovské zbaveno bylo kněžství, oltáře, vlasti, náboženství křesťanské proslaveno byvši krví mučovníků rozmáhalo se každým dnem více ve věčném městě, v němž první náměstek Kristův se byl usadil a umřel na kříži!

Hlava šestnáctá.

V ě ě n ý Ž i d.

Do zboření chrámu zbývala jen ještě hořejší část města, kam se na živě pozůstali obyvatelé utekli i chopili se zbraně ku obraně, ačkoliv trýznění byli hladem a různicemi rozdvojeni. A proto Šimon Giorovec a Jan Gischalejský vidouce, že všeliký odpor marný jest, umínili si vzdáti se; však ve své třeštivé zpozdilosti domnívali se, že budou moci předpisovati výminky vítězům, kdežto sotva očekávati mohli milost od dobrosrdečnosti Titovy. Nicméně žádali, aby jim bylo dovoleno ve zbrani odtáhnouti z Jerusaléma s manželkami a dětmi.

Tato drzost rozhořčila Tita tou měrou, že se okamžitě chystal ku poslednímu dobývání. Osmnácte dní trvaly přípravy, poněvadž se musela zvýšiti poloha, aby se tam mohly postavit berany, kteréž měly udělati průlom. Na den sedmého září počal útok, a slunce zapadající ozářovalo zříceniny Jeru-

saléma. Slova Ježíše Krista byla se vyplnila : „z města Davidova nebyl zůstaven kámen na kameni!“ ¹⁾

Stranničtí náčelníci nemohouce se déle brániti, hledali spásy v útěku; nikterak ale nemohouce vyklouznouti ukryli se v jedné stoce doufajíce, že se budou moci zachrániti, až by přestalo plenění.

Zatím Římané vrhali se v ony ostatky sesutin a jako zuřiví ďáblové vyřítivší se z pekla oddávali se tak strašnému a ukrutnému vraždění, že toho nelze vyliciti; tak že Titus z útrpnosti nad osudem přemožených dal rozkaz, aby jen ti byli zavražděni, kteří by doposud na odpor se stavěli; žen a bezbranných však aby se ušetřilo. Vzdor tomu však bylo krveprolití ohromné. Běda přemoženým! neboť za každého času a v každé zemi bylo a bude vždycky těžko vrchnímu veliteli zkrotiti vojsko, jež zvyknuvši si na krev dlouhotrvalou válkou chce se jí s rozkoší opájeti v okamžiku vítězství. A běda především národu, jenž svými nešlechetnostmi na sebe uvalil hněv Boží, jenž dříve nebo později stihne jak jednotlivce tak národy trestuhodné!

Mezi plameny, mezi mrtvolami ustrašena jsouc divokým rykem vítězův obcházela Anna hledíc se zachrániti. Vysílena jsouc tolikerými útrapami byla by dobrořečila ruce, kteráž by jí byla vrazila dýku do srdce, kdyby jí Jonathas nebyl býval svěřen od Sary; pro to dítko tedy hledala spásy, ale nevěděla,

¹⁾ Math. 24, 2.

kde ji naleznouti. Jdouc na zdařbůh s tváří zahalenou vlněným cárem ukrývajícím z části její stáří a její krásu vzdalovala se od místa, kde zuřilo krveprolití. Brzy se krčíc za nějaké rozvaliny, aby nebyla viděna od rotý vítězů, brzy kroky urychlujíc přišla ke zříceninám brány, kterou sotva poznala jako onu, jež se nazývala branou soudcův.

Odtud šlo se na Kalvarii. Anna kráčela touto bolestnou cestou majíc za to, že na temenu oné hory by se mohla zachrániti, a že snad Prozřetelnost Božská ji tam uvodila. Ale šla pomalu, jelikož cítila, že ji pro unavenost přichází na nic; za ní bral se Jonathas, jenž, ačkoliv byl zrána snědl kus chleba podaný mu od milosrdného žida, plakal žádaje opět chleba.

Anna vzala hocha do náručí, aby ho ukonejšila; pak si usedla na zemi, aby si odpočala. Ale najednou vstala vidouc muže, jenž několik krokův od ní krácel bolestnou cestou na horu.

Po volné a stejné chůzi a po hlavě, již nosil skloněnou na prsa, poznala ho Anna okamžitě; i doufajíc, že by ji mohl vyvésti daleko do Jerusalema, chtěla ho dohoniti. Vzavši Jonathu urychlila kroky své; jelikož byla unavena, nedostačovalo jí dechu, zdálo se jí, že se musí zadusiti. Konečně ho dohonila; ale nebylo jí možno ani slova promluvit k němu; jen povzdech vyšel ze rtů jejích.

Ihned obrátil muž hlavu k ní a pohlížel na ni zkormouceně; pak aniž se zastavil, vzal ji

Jonathu z náručí a pokračoval dále v chůzi své cestou utrpení ke Kalvarii.

Anna kráčela po boku jeho nutíc se k úsměvu na Jonathu, jenž bezděky nacházel se v náručí muže tajemného, kterýž blíže se ku vrchu Kalvarie blednul, chvěl se křečovitě, a veliké krůpěje studeného potu vyvstávaly na vráskovatém jeho čele.

Anna nepozorovala pohnutí svého spolucestovatele, ana v tu chvíli pomýšlela na úzkosti onoho božského vzoru, jenž pravil: „Blahoslavení, kteříž pláčí; jelikož méně hořké budou slzy jejich, ono dědictví pozemské pro každé dítě ze ženy narozené.“

Několik jen ještě kroků scházelo dostoupiti vrchu oné svaté hory, an tajemný muž posadiv hocha na zemi rozběhnul se k vrcholu a tam sklesnul na tvář k zemi.

Anna tolikéž poklekla, ale nebylo jí možno modliti se; neboť pozornost její byla vzbuzena lkáním neznámého, jenž leže na zemi úsedavě plakal pronášeje slova, jež štkáním byla přerušována a nesrozumitelná.

„Zajisté těžká musejí býti provinění toho nešťastníka,“ pravila Anna a puze na útrpnost, modlila se za něho.

Dlouho plakal ten muž tajemný; konečně povstav pravil hlasem pronikavým:

„Po sedmatřicetileté chůzi mohu si na okamžik odpočinouti na místě, kde Beránek Boží, jenž sejmul hříchy světa, trpěl i za mé provinění!“

Tato slova vzbudila u Anny úžas, tak že nemohouc potlačití svou ženskou zvědavost tázala se ho :

„Kdo pak jsi?“

„Kdo jsem?“ odpověděl neznámý a trpce připojil: „Poslyš mne, děvo; neboť tuto dovoleno mi vyložiti mé provinění bytosti živé. Poslyš mne a nechvěj se hrůzou a nezlořeč mi Pocházeje z nízkého rodu spravovával jsem sandály. Ve svém mládí seznal jsem tvého otce . . . Že nízký byl můj rod, trpce jsem nesl ve své hrdosti, tak že, místo co jsem spravoval sandály spoluobčanů, bych si přál býti jejich pánem. Mysl má zabývala se zpozdilými zámysly, an jsem uslyšel o podivném muži, jenž všecky podivením naplňoval svými zázraky, překonával svými řečmi hlásajícími lásku k bližnímu, pohrdání bohatstvím, odpouštění urážek, čistotu, sebezapírání. Mnozí pravili ho býti mesiášem očekávaným ze kmenu Davidova a prohlašovali ho králem židovským; jiní ho neuznávali. Já byl mezi těmito posledními, i nechtěl jsem slyšeti slov Spravedlivého, jenž se ve chlévě byl narodil a vyrostl rovně jako já v chýži řemeslníka. A když jsem šest dní před velikou nocí ho zdáli viděl sestupovati s hory olivetské a slyšel, kterak zástupové radostně jej vítajíce s ratolestmi olivovými a palmovými nazývali ho synem Davidovým, tu byl dovršen hněv můj, a několik dní na to křičel můj svatokrádežný hlas všechny ostatní převyšuje přede branou soudnice Pilátovy: Ukřižuj, ukřižuj ho! . . . A když pak

nevinný Beránek veden byl k oběti, tu jsem já na znamení radosti oblékl svůj nový plášť a vzal nové sandály. Plesaje čekal jsem na prahu svého příbytku, vedle něhož Syn Boží jíti musel ubíraje se na Kalvarii Viděl jsem ho stěží vléci břímě kříže. Přišel k mému domu zavrával i vztáhnul pravici chtěje se zachytiti za veřeje. Tu však já ve své bezbožnosti odmrští ho oboře se na něho: Klid' se! On na mne pohlédnul a v jeho pohledu četl jsem odpuštění Ale věčný Soudce bděl, aby mne potrestal: v tom samém okamžiku odhalila se pravda před myslí mou: ale bylo příliš pozdě, jelikož neuprositelný hlas křičel do ucha mého: choditi budeš až do skonání světa. V tu chvíli puzen byv silou všemohoucí opustil jsem svůj dům, opustil Jerusaleém, chodil světem, aniž jsem se kdy zastavil. Jen když nějaký mně stejný nešťastník břemenem jsa obtížen se mnou se setkal, cítil jsem se puzena převzít na sebe břímě, abych jemu ulevil . . . Po sedmatřicet let chodil jsem, a teď byl jsem puzen sem, abych viděl záhubu své rodiny, své vlasti; a jako odznak svého národa začnu opět toulati se světem bez vlasti nepatře k žádnému národu; sám bloudě choditi budu až do skonání světa, až do onoho posledního dne, kde zadosť učiniv za své provinění budu konečně moci odebrati se na odpočinek.“

Bloudivý řemeslník umlknul a vrhna se opět na zemi dal se znova do usedavého pláče.

Anna pohlížela na něho s poděšením a zároveň

s pohnutím. Těžký byl poklesek provinilcův a mírný za to trest, jelikož byl trestán pouze na zemi; avšak uváživši trvání trestu, rozjímajíc, že by on měl uviděti pokolení povstávati a umíratí, že by měl uviděti z ničeho vystupovati města a opět v nivec upadati, kdežto on sám žije po věky neměl umřítí, měla útrpnost s ním a klečíc na kolenou modlila se za něho.

Dlouho tak zůstala děva s hlavou sklopenou; pak ale marně hledala žida bludného; bylť se vzdálil . . . chodec věků vydal se opět na cestu! . . .

Zůstavši sama s Jonathou sestoupila Anna s temena hory kalvarské, pokládajíc se za nehodnu, aby směla zůstatí na tom posvátném místě. Usednuvši si na stráni oné hory pohlížela na zříceniny jerusalemské, připomínajíc si, že ty trosky pokrývají ostatky Zary, Zoele a Daniele.

Nevědouc, kam se uchýliti, odhodlala se strávití tam noc a posečkati, až by nevázanost vítězů se utišila; pak chtějíc jíti Titovi v ústřety a jej poprositi o pomoc a ochranu, poněvadž jsouc bez přátel, bez příbuzných, bez peněz, by nevěděla kam se utéci. Bezděky byla donucena bořitele Jerusaléma prositi o milost.

Nebylo to po prvníkrátě, co děva noc trávila pod širým nebem; na tom pak místě cítila se v bezpečnosti a ve své důvěře viděla anděla, jenž bděl po boku jejím.

Zatím nastávala každým okamžikem hustější tma, pronikavé výkřiky poražených bylo slyšeti

z dáli, a ozvěna hory je opětovala. Hvězdy třpytily se na blankytu, vzduch byl vlažný a čistý, poněvadž zlopary jerusalémské až tam nedonikaly. Příroda byla klidna u prostřed takové zhouby, a povzdechy utiskovaných nezměnily její slavný poklid. —

Anna na klíně držíc spícího Jonathu pohlížela ke blankytu vzpomínajíc sobě na poslední slova svého otce, jež umíraje k ní byl pronesl: „Pohlédni k nebesům, dcero, a uzříš je poseta nesčíslnými hvězdami, jichž bys nemohla spočísti, které však velikostí svou převyšují naši zemi; ony se pohybují svými drahami řízeny jsouce rukou nejvyššího Tvůrce; pohlédni na hmyz, jenž se plazí po písku na poušti nebo v bahně jezerním, i uzříš, že má čím uživit se; věříš-li tedy, že by Ten, jenž bdí nad oněmi jasnými světy a jenž pečuje i o hmyz, že by Ten mohl zapomenouti na dceru muže, kterýž v něho věřil?“

Připomínajíc si tato potěšná slova nestarala se Anna již o zítřek důvěrujíc, že Bůh, jenž ji z tolika nebezpečí byl zachránil, jí byl pamětliv; a to tím více, an dle božského výroku každý den dosti má na svém břemenu. K tomu naděje, že by mohla uzříti opět Daniele, kterýž podle jejího domnění snad mohl býti zajat, těšila mysl její; pročez modlíc se s očima obrácenýma ku temenu hory kalvarské, očekávala s trpělivostí, že ranní červánky přinesou den lepší.

Hlava sedmnáctá.

O d c h o d z J u d s k a.

Anna sedíc na zemi tvrdě spala, když na úsvitě čtyři římsí vojínové přišli na témě hory chtějíce tam posečkati až do východu slunce.

Jeden z nich poodešel ode svých soudruhů zastavil se nedaleko od nich upřeně hledě na zbořené město; bylo by se mohlo říci, že rovně jako Židé oplakával shoření chrámu a tolikeré nádhery, což krutá potřeba války byla všecko zničila. Bylť on ovšem vítězem, a za jeho rozkazem lučáky, praky, berany ničeho neušetřily. Ale srdce Titovo bylo útrpné, a jen tvrdošíjnost odbojníků donutila ho k tak přísnému nakládání, že místo co by jej bylo mělo učiniti hrdým na dobyté vítězství, bylo příčinou, že hořce plakal.

An tak pohlížel očima slzami zarosenýma na zříceniny Sionu, jenž s tohoto návrší velekrásně se vyjímal, zpozoroval Annu. Nepoznav v ní děvku z nábřeží moře asfaltického cíť se puzena útrpností,

již v jeho srdci budila ta bledá děva, blížil se k ní docela tiše, aby se na ni lépe podíval.

Anna ihned procitnuvši vyskočila úzkostlivě na nohy a hleděla vyvalenýma očima na Tita, jenž okamžitě ji poznav vážně k ní pravil:

„Já jsem se domníval, že jsi mrtva, i těší mne to, že tě opět vidím.“

„Ó, Cesare, račiž postarati se, abych našla útulek pro toto dítě, jež vytrpělo více než já za doby obležení,“ odvětila Anna ukazujíc na Jonathu, jenž boje se skrýval obličej svůj v záhybech oděvu své pěstounky, aniž se osmělil sebou pohnouti ze strachu před tolika osobami neznámými.

„Nevinný ubožáku! ty jsi splácel pokutu za viny svých otcův,“ jal se Titus mluvit s pohnutím hladě kadeřavou hlavičku syna Sařina; pak poručiv děvě následovati ho mlčky ubíral se se stráně hory kalvarské.

Přišedši do tábora římského byla Anna odkázána do stanu Bereničina. Nebylo jí však možno viděti ji, jelikož sestra králova oplakávala osud Jerusaléma. Viděla pak Josefa Flavia, jenž ošetřuje Židy raněné, těše zajaté, přimlouvaje se za odsouzené ke smrti běhal sem a tam s nejhlubším zármutkem jevícím se ve tváři jeho. Anna s radostí ho opět spatřila; neboť ho měla za mrtvého. Nemohla však s ním promluvit, ačkoliv si to vroucně přála, by se něčeho dověděla o Danielovi.

Po mnoho dní kochala se děva klamnou nadějí, že uzří opět přítele svého dětství, i dotazovala se

po něm u zajatců, kteří jí však nevěděli nižádné podati zvěsti. Když pak se dověděla, že nebyl se Šimonem Giorovcem, jenž vypátrán byv od Římanů ve svém hnusném úkrytu konečně se byl vzdal, opouštěla ji částečně naděje, až pak vymizela docela z mysli její, jelikož věděla o zajetí Šimona Giorovce.

Šimon byl zajat, an prováděl směšný kousek, kterýž nebyl s to by zachránil ho: vyšel totiž v noci ze zřícenin chrámových chtěl postrašit Římany, aby se domýšleli, že to strašidlo; ale ti popadše ho a vidouce, že mají co dělati s člověkem z masa a kosti a nikoliv s duchem nehmatatelným, rozhněvaní přivlekli ho do tábora, kde Titus velel darovati mu život, aby doprovázel v okovech vítězský vůz v den, až by vítěz nad Judskem slavný svůj vjezd konal do Říma.

Tento trest, jenž za našich dnů zdál by se býti ukrutným, byl mírný za onoho času, kdy každý přemožený musel spoután následovati oslavovaného vítěze, aby mu sloužil za vítězné znamení, kdežto vlastně sloužil ku posměchu lidu hrdého na ustavičná vítězství, jakýchž jeho prapory dobývaly ve všech končinách světa.

Anna ve hlubokém svém bolu neplakala toliko nade smrtí Danielovou, nýbrž truchlila též nad neštěstím své otčiny, odkudž co nejdříve měla daleko odejíti snad na vždy.

A kdo by nebyl plakal vida ty zříceniny a ten osud stihnuvší lid, jenž druhdy nazýval se lidem vyvoleným?

Ačkoliv Titus byl velikodušný a dobrosrdečný, nicméně nebylo mu možno zabrániti ukrutné krveprolití zajatých Židů, jež Římané vraždili chtěje je vyhubiti.

Aby vojsko od toho vraždění odvrátil, rozkázal Titus zbytky chrámu od ohně pozůstalé a tolikéž celé město s prstí srovnati, vyjma jednu část hradeb na západní straně a věže Fasaélovu, Hippikovu a Mariamninu, které posud stály. Na to dal pluhem přejeti, kde před nedávnem vypínal se Jerusálém na znamení, že odbojné město nemohlo již býti postaveno.¹⁾

Sedmadevadesát tisíců bylo v té válce zajato, kteřížto byli rozděleni na vícero tříd: ti lepšího vzezření uschovávali se ke slavnostnému průvodu vítězovu; ti pak, kteří posud nebyli došli sedmnácti let, byli prodáni, podobně ženy i děti za cenu nejnižší. Ó božská Spravedlnosti! Syn Boží prodán byl za třicet stříbrných, a teď třicet Židů prodávalo se za jeden stříbrný! Mnozí pak byli určeni na závodistiště a do okrouhličného divadla, by tam se šermovníky (gladiatory) zápasili; jiní byli odesláni ku pracím v Egyptě.

Smutný byl osud toho národa, jenž nicméně po několika letech se pokoušel opět pozdvihnouti

¹⁾ Podle zákonů římských nesměla dobytá města, přes něž pluhem bylo jeto, znova býti vystavěna. Vzdor tomu však císař Aelius Hadrian dal Jerusálém obnoviti, načež obdrželo město název Aelia Capitolina.

hlavy; ale marně, jelikož hněv Boží byl usoudil, že nikdy již nemá tvořiti národ, nýbrž nesplynout s jinými národy má zůstatí ojedinelý, bez vlastí, bez oltáře a bez kněžství a trvati po budoucí věky, aby vydával svědectví o pravdě od něho neuznané.

Po pádu Jerusaléma očekával Řím s netrpělivostí vítěze, jemuž sbor starších přisoudil čest vítězoslávy. Jelikož ale zima se blížila, nechtěl Titus odtáhnouti z Judska; i zanechav jeden ze svých pluků ke stráži bídnych zbytků sionských odebral se do Cesaréje, kde mnoho slavností zařídil, při nichž zahynulo mnoho otroků židovských na závodistiích v zápasích se šermovníky nad ně zkušenějšími.

Z Cesaréje odebral se Titus do Beryta; okouzlen půvaby toho města strávil v něm celou zimu. A když nastalo lepší počasí, plavil se do Italie.

Agrippa, Berenice a Josef Flavius doprovázeli velitele římského; a tu též Anna připojena byvší k službám sestry královny, opustila Judsko. Hořce plačíc loučila se s vlastí, kde odpočívaly kosti jejích rodičův, a kde byla vyrostla po boku Danielovu. Beze všeliké jiné starosti a náklonnosti, než jakou chovala k sirotkovi, jsouc zbavena příbuzných a přátel, nuzná otrokyně, vystoupila na zemi cizou, odsouzena jsouc žíti ze tvrdého chleba u vyhnanství, kdež i slzy bývají hořčejší, než které se prolévají v otčině. Sklíčena jsouc a zoufajíc byla by hledala smrti, kdyby ku posile nebyla měla víru, a kdyby nebyla bývala přesvědčena, že dříve nebo později

skončí se bol s ukončením tohoto vezdejšího života. Odevzdanost, ona dcera víry, dodávala jí síly k životu, tak že, když přišla do města Romulova, již neplakala, nýbrž s odevzdaností klonila šíji před vůlí Nejvyššího, jenž ponižuje a povyšuje, odsuzuje k pláči a určuje k radosti, aniž by měl člověk právo žádati od něho účet anebo protiviti se nevyzpytatelným jeho soudům.

Hlava osmnáctá.

V Římě.

 kolo poledne desátého srpna léta dva a sedmdesátého, ve druhý to výroční den zboření chrámu jerusalémského, hráli tři hoši pod sloupením jednoho domu velikolepého zevnějšku, ležícího na Viminale nedaleko místa, kde později vypínaly se lázně Diokletianovy.

Poprsí předků šlechtice, jemuž dům ten patřil, nacházela se na ohromných podstavcích podél sloupení, střídající se s četnou kořistí a s vítěznými znameními dobytými ve válkách proti barbarům. Uprostřed síně byl vodojem ze žlutavého vápence, v němž se voda zprudka prýštila z úst plískavice z mramoru parského.

Ti tři hoši oděni jsouce v suknice šarlátem premované, jakéž nosily dívky šlechticův, a na krku majíce zlatý šperk mladíkův hráli v čamrdu či vlka, jenž na mrskání bičíkem se otáčel.

Dva z nich byli ve stáří desíti neb jedenácti let i zdáli se býti blíženci; tak si byli podobni

v postavě a obličeji. Třetí pak byl již starší a obličej bledý, hubený, a havranočerné jeho oči měly ráz předčasné vážnosti.

Před sloupením a nedaleko od hrajících hochů seděl na zemi malý otrok. Vystaven jsa palčivým paprskům slunce srpnového měl před sebou koš plný datlí; vybíraje ty nejúhlednější kladl je do stříbrné nádoby. Bylť nahým až po pás a jiného oděvu neměl, leč široký, vlněný, bílý obvazek okolo beder otočený, jenž mu sahal až pod kolena, ostatní část noh necháváje holou. Na pohled se strany byl by se považoval za spěžovou sochu; tak snědé a pravidelné byly jeho tahy. Hluboce jsa zabrán do své práce měl hlavu sklopenou a jen zřídka pohlédl zavistivým okem na hochy věkem jemu rovné, kteří se smáli a vykřikovali: více již nemohu.

Mnoho otroků přicházelo a odcházelo sloupením zaměstnání jsouce domácimi pracemi; a skoro všichni byli židé, jelikož pán toho domu bojovav v Judsku po pádu Jerusaléma je byl koupil za levnou cenu.

Ukrutný nade vše pomyšlení byl osud otroků římských. Otrok neměl nižádného majetku, jelikož vše, co měl, patřilo pánovi, i nebyl považován za člověka, nýbrž za věc nemající vůle. Otrocí se prodávali a kupovali jako dobytek; ano půjčovali a pronajímali se. Jejich spojení se ženou nemělo zákonné moci svazku manželského. Netoliko pán, nýbrž každý svobodný muž mohl je zavraždit, trýzniti, aniž by musel zodpovídati se před zákonem. Pohrdání, úplné nevšímání si těchto bídníků bylo

tak ve zvyku, že Cato starší, onen vzor ctnoty u Římanův, se vyjádřil, že nestává jiného rozdílu mezi otrokem a dobytčetem, leč že prvnější musí pánu svému klásti účet ze svého jednání.

„Mucius vyhrál!“ vzkřikl jeden z hochů vida, kterak čamrdra jeho bledého přítele se dále otáčela, kdežto druhé dvě se svalily.

Hoch zvaný Mucius neodpověděl. Popořed ku podstavci jednoho poprsí vzal odsud stříbrný peníz, jenž tam byl položen a sloužil za odměnu vítěze ve hře; pak poskočiv k malému otroku, jenž datle vybíral, podal mu jej řka útluně:

„Tu máš mou výhru, Jonatho; já nepotřebuji peněz; moje dobrá matka dá mi všechno, co chci.“

„Já také nepotřebuji,“ odpověděl Jonathas hrdě odstrkuje peníz; najednou však, jakoby litoval své hrdosti, přijal jej řka tiše:

„Já jej dám starému Ezechievi, jenž před rokem oslepnul, a jenž ho má více potřebí než já.“

„Ty jsi ke všem dobrý, ubohý Jonatho; ale ne všichni jsou dobří k tobě,“ pravil Mucius, když odcházeje vracel se pod sloupení.

Mezitím přiběhli blíženci ke koši Jonathově a berouce plnýma rukama datle vybrané jedli je házejíce kostky do tváře otroka, jenž chvěje se vztekem s těžší zadržel slzy.

„Jak jste vy ukrutní! já nechci již hráti s vámi!“ křičel Mucius chtěje zabrániti, aby soudruhové jeho netrýznili takto ubohého hochu.

„Ty nás zoveš ukrutnými, že se bavíme s tímto otrokem? Či snad nejsou otroci narozeni ku vyražení svých pánů? Ty bys to měl též věděti, jelikož tvá matka jich má tolik,“ odpověděl jeden z blížencův.

„Moje matka praví, že otroci jsou lidé rovně jako šlechticové, a ona by mne potrestala, kdybych se opovážil týrat je. Ale vy jste ukrutní, a já jdu pryč, abych neviděl vaší ukrutnosti,“ odvětil šlechetný Mucius i obrátil se zády k oněm dvěma rozpustilým hochům, kteřížto zdržující ho pravili:

„Zůstaň zde, i nebudeme již obtěžovati Jonathu; jestli nás však opustíš, pomstíme se za to na něm.“

Mucius byl okamžik na rozpacích; pak obrátil zraky své útrpně ku Jonathovi, jenž nemoha déle zadržeti slzy vzlykal; a proto obávaje se, že by ti dva bratří svou hrozbu vykonali, navrátil se ke hře.

Ale když několikráte čamrdu svou pustil, opřev se zády o jeden sloup jal se mluvit:

„Já nechci již hráti; místo mne bude hráti Jonathas: já mu postoupím svou čamrdu a daruji mu své peníze.“

„Ano, hrejme s Jonathou, a když prohrá, vytlučeme mu!“ zvolal jeden z blížencův, kdežto druhý hrubě vlekl otroka pod sloupení.

Jonathas uchopiv rázně čamrdu pustil ji do kola; malí šlechtici následovali ho.

„Jonathas vyhrál,“ pravil Mucius, jenž jako rozsudí hru pozoroval.

„Nikoliv!“ křičeli rozzlobení blíženci.

„Vyhrál, vyhrál,“ opakoval Mucius.

„Nevidíte, že moje čamrda se posud točí?“
připojil Jonathas nechtě výhru ztratiti.

„Mlč, podlý otroku,“ pravil jeden ze dvou
bratří vytna zároveň Jonathovi notný políček.

Jonathas nemoha snésti tuto nespravedlnost a
urážku, jakou mu byli učinili, zapomenul v tom
okamžiku na svůj otrocký stav i šťouchnul tím, kterýž
ho udeřil, a byl by ho též zbil, kdyby Mucius nebyl
mu v tom odporoval.

Při pádu zavadil hoch hlavou o podstavec
poprsí jednoho ze svých předkův a poranil se lehce
na čele.

Bratr zočiv krev upadnuvšího rychle běžel
odsud i vracel se brzy ve průvodu paní nádherně
oděné.

„Pojď se mnou do mého domu; neboť jestliže
tuto zůstaneš, zabijí tě,“ pravil Mucius chtěje
odvésti Jonathu. Ale bylo příliš pozdě; neboť paní
chytnouc vinníka za vlasy křičela hlasem zlostí až
chraplavým:

„Zmije židovská, tak ty's se opovážil bít
syna pána svého?“ pak nestarajíc se mnoho o hocha
raněného, jenž sedě na zemi poplakával více zlostí
než bolesti, poručila dvěma otrokům přivázati
Jonathu k jednomu sloupu v podloubí a zmrskati
ho, až by kůže s těla litala.

Mucius vzkřikl hrůzou uslyšev tento nelidský rozkaz, a vida, že by nemohl nic učiniti, aby svého chráněnce vysvobodil, rychle odsud odešel.

Jeden z otroků přivázal Jonathu ke sloupu, zdvihl ruku s koženým bičíkem, jenž padna na holá záda hochova krvavý učinil pruh.

Jonathas vzkřiknul pronikavě. Již chtěla opět ruka otrokova udeřiti jej, když Anna poděšena přiběhši, jelikož křik hochův až k ní byl dorazil, před něho se postavila a padši na kolena spínala prosebně ruce k nemilosrdné šlehtičně prosíc za milost.

„Mlč a nedopaluj mne svým křikem!“ pravila paní.

„Ó, dej mne bítí místo něho; moje údy jsou otužilejší i odolají snáze ranám,“ odvětila Anna vzlykajíc.

„Mlč!“ odsekla paní chladně.

„Ty tedy nemáš srdce ženy!“ zvolala Anna zaslepena jsouc bolem.

Šlehtična zuřivě na ni pohlédla; pak rozkázala otrokům přivázati děvku a zmrskati ji jako Jonathu.

Rozkaz, jímž odsouzena byla dcera Hasmoneův, aby zmrskána byla rukou otročkou, jižjiž měl vykonati se, když paní vysoké postavy a vzézření líbezného i zádušného vkročila do podloubí opírajíc se pravicí o rámě Muciovo.

Když ji spatřila, objevil se výraz nespokojenosti na tváři šlechtičny, kteráž jdouc jí vstříc pravila k ní se špatně tajenou nevolí:

„Já jsem neočekávala tvé návštěvy, Porcio, v tuto hodinu.“

„To vím, a přítomost má je ti nemilá,“ odpověděla Porcia bolně se usmívajíc; pak ukazujíc na Annu připojila: „Jak obyčejně přicházím přimlouvat se za milost.“

Šlechtična se kousla do rtů, až krev vystoupila, a střídavě blednouc a se červenajíc jala se mluvit:

„Jako dívky žily jsme v domě otce svého; já klonila šíji svou pod vůli tvou, a bezděky dostala jsem se pode tvůj vliv, ježž tvá tichá, ale zároveň svéhlavá povaha jevila na mne. Teď však jsem chotí, matkou a svrchovanou paní svých otrokův. Já nechodím do domu tvého dávat ti radu, o niž jsem nebyla požádána; ty můžeš otroky své usmrtiti, a já neotevru úst, abych ti v tom překážela. Řiď se tedy mnou, a nemíchej se v moje domácí záležitosti.“

„Pokud se může ozvati hlas můj prositi za milost pro nešťastného a raditi dceři otce mého, aby nebyla nelidskou, pokládala bych se za trestuhodnou, kdybych mlčela. Ó, Faustino, měj útrpnost s touto osobou, kteráž rovně jako ty narodila se svobodnou, a kteráž snad rovně jako my pochází z rodu vznešeného!“

„Co mi po jejím rodu; Berenice mně ji dala darem, a já jsem jí dala v záměnu svůj nejkrásnější šperk. Syn té osoby poranil mého syna; ona mne pohaněla. A teď já chci potrestati, jakž zasluhuje, její drzost.“

„Ten ubohý hoch není tak trestuhoden, jak se domníváš. Mucius mně vypravoval tu událost,“ ujala se se opět slova Porcia.

„Mucius smýšlí jako ty; a ty vychováváš syna svého způsobem šlechtice římského nehodným.“

„Já ho nevychovávám pro tento svět, kde člověk nemá práva utiskovati sobě rovného,“ odpověděla Porcia hladíc s něžností mateřskou hlavu synovu.

Na to obrátila oči k Anně i podivila se zočíc dřevěný křížek, jenž vise na železném řetízku nacházel se na krku otrokyně.

Při jeho shlednutí změnila tvář Porciina svůj výraz; její klidnost a zádušnivost, kteréž ji tak milou činily, zmizely ustupující ráznosti. Obrátivši se ku sestře pravila:

„Tato žena nesmí býti mučena; nechceš-li uposlechnouti hlasu lidskosti, uposlechni aspoň své choutky . . . Často jsi mne úpěnlivě prosila, abych ti postoupila svůj letohrádek v Tusculum, a já jsem zdráhala se prodati ho, poněvadž mně to místo bylo milo, an můj choť tam byl zemřel. Nuže, postup mi právo na tuto otrokyni a na onoho hochu, a já ti dám v záměnu svůj letohrádek.“

Faustina vyvalila oči na sestru majíc za to, že se pominula smyslem; neboť se jí zdálo nemožno, že by za dva otroky mohla postoupiti místo tak rozkošné a příjemné. Pročež pravila k ní:

„Ty jsi ztratila hlavu; tisíckrát nabízela jsem ti značnou část svých věcí v záměnu za tvůj letohrádek, a ty jsi to odmrštila, ačkoliv jsi méně zamožna než já. A teď, abys v majetek dostala dva opovržené otroky, chceš se ho zbaviti . . .?“

„Doposud jsem, jest pravda, nechtěla prodati tobě ono místo plné pro mne slastných a zároveň bolných upomínek. Ale můj manžel umíraje zanechal mi bohatství své odporučuje mi, abych dávala našemu synovi příklady milosrdenství k chudému; postupujíc tobě svůj letohrádek, abych upravila méně trapný život dvěma nešťastným tvorům, plním jeho vůli.“

Faustina se zamlčela; velikomyslnost sestrina ji pohnula, a na okamžik měla téměř chuť postoupiti jí otroky, aniž by v záměnu přijala letohrádek. Ale pohnutí její trvalo jen okamžik i zmizelo náhle před sobectvím ženy svéhlavé a nelidské.

„Nuže jak?“ tázala se Porcia úzkostlivě.

„Každý má svou oblibu,“ odpověděla Faustina; „jelikož před příjemným hrádkem dáváš přednost společnosti dvou otroků, nechci se vůli tvé protiviti. Vezmi si ženu a hochy, já si vezmu letohrádek. Smlouva jest uzavřena.“

„Jest uzavřena,“ odvětila Porcia.

Pak sama rozvázala pouta, jimiž svázáni byli dcera Šimonova a Jonathas, kdežto Faustina odcházela, by nemusela hleděti na radost otrokyně, kterouž by ráda byla dala zmrskati až do smrti, kdyby nebyla tak dychtila po majetku letohrádku sestřina.

Anna nemohla najíti slov, jimiž by svou vděčnost vyjádřila. Často nemůže jazyk vyjeviti pocity duše, jediný pohled, tisknutí ruky, slza, bývají výmluvnější než jakákoliv rozmluva.

„Ubohá nešťastnice, v mém příbytku nebudeš již otrokyní,“ pravila Porcia hlasem pohnutým.

Anna plačíc líbala ruku, která tiskla její; a pak doprovázela dobročinnou paní do domu, jenž se otevíral pohostinu, aby ji přijal — do přístavu, v němž měla odpočinouti si po dlouhé bouři, a v němž blaženost měla usmívati se na ni ponejprve po tak dlouhých a hrozných útrapách.

Hlava devatenáctá.

Okrouhličné divadlo Flaviovo.

 domě Porciině plynuli Anně dnové méně
trudně. Paní byla křesťanka i plnila svě-
domitě předpisy evandělia, jež ukládají
člověku milovati bližního svého, zvláště pak
nuzné a nešťastné. Kdykoli vykonala nějaký
dobročinný skutek, byla blažena pomýšlejíc,
že choť její s nebe jí za to dobrořečí. V domě této
šlechtičny nebyli otroci, nýbrž horliví a upřímní
služebníci, již předstíhali rozkazy paní lidumilné
a nábožné, kteráž s nimi nakládala takorčka jako
s bratry.

Anna uměla si ve krátké době dobytí přízně
Porciiny svou líbeznou povahou a vypravováním
četných svých útrap, tak že dobrá šlechtična ji
milovala jako dceru a hleděla jí v zapomenutí
uvésti trapnou minulost; tato však nicméně vracela
se vždy zpět do mysli děviny ztrpčujíc jí pří-
tomnost. Neboť když někdo mnoho vytrpěl, duch

jeho těžko otevírá se radosti, ano uprostřed veselostí zbývá na dnu tajná truchlivost.

Anna nebyla šťastna, ačkoli viděla zabezpečenou budoucnost Jonathovu, jenž nechodil již polonah jako otroci, nýbrž oděn jako dítky svobodných, a byl v učení společníkem Muciovým; nebyla šťastna, jelikož ustavičně pamatovala na Daniele; vzpomínka, že umřel ve bludu, pronikala hluboko srdce její, jelikož ona byla příčinou, že se od něho odloučila netoliko na tomto světě, nýbrž i na věčnosti.

Porcia vedla život velmi tichý, nechodíc ni do divadel ni ke slavnostem veřejným; vycházela z domu svého jediné, aby obcovala úřadům křesťanským, kteréž se konávaly na místech ukrytých.

Jednoho dne, když paní a děva se vracely z jedné těchto slavností, umínily si zajíti na Palatin, kde židovští otroci pracovali na stavbě nového a ohromného okrouhličného divadla, budovaného z rozkazu Vespasianova. Šly se tam podívat, jestli by jim bylo možno přispěti některému z oněch nešťastných, již jsouce otroci a nuzní požívali tvrdého chleba otroctví smáčeného slzami, jež jim vyluzovalo hrubé s nimi nakládání aedilův¹⁾ a nižších dozorců nad obecnými pracemi.

Anna nebyla ještě dříve v oné části města; mlčky a smutně kráčela po boku své paní, kteráž

¹⁾ Aedilové byli úředníci římscí, kteří mimo jiné vedli dohled na chrámy a veřejné budovy, na ulice, stoky, koupele atd.

jí byla více přítelkyní než paní; a když přišla ku paláci císařův, jenž pro svou nádheru se nazýval: Domus aurea — dům zlatý, zachvěla se vidouc v dáli vyvstávati novou budovu.

Poodšedše od paláce císařův obrátily obě ženy kroky své ku rozsáhlé prostore, kdež položeny byly základy ku ohromné budově, a tu viděli to místo zastavené vozíky, na nichž se přivázely kamenné balvany nesmírné velikosti; a mezi vozíky rozptýleného množství otroků, již odcházeli a přicházeli nosíce velikánské kusy vápence, které s těží unesli na ramenou. Většina těch otroků byli Židé, zasmušilí, nemluvící: nešťastní, měli dosti k tomu příčin! Ticho, jakéž na tom místě panovalo, bylo boleplodné; a v pravdě boleplodné bylo to okrouhličné divadlo, které se tuto stavělo; neboť jeho jeviště mělo býti skropeno krví tolika mučovníkův!

Srdce Annino úzkostlivě tlouklo, když spatřila své spolurodáky, již obtíženi jsouce námahou, až se jim pot s čela lil, vedle ní chodili; a nemohouc zadržeti slzy posílala nešťastným pozdravy a slova útěchy jazykem mateřským.

Schodničitý objem rozsáhlé budovy byl dokončen, a již pracovalo se na druhém pořadí. Práce nicméně pokračovala pomalu pro takovou velikolepost.

Ony dvě ženské zastavily se před hlavním vchodem do okrouhličného divadla. Anna pohlížela na dva Židy, jejichž bledé a vyzáblé obličejy a

zraněná záda ji bolně dojímaly. Zabrána jsouc do smutné úvahy nezpozorovala ukrutný výjev, jenž se udal na protější straně, kde stáli dva židovští otroci.

Jeden šedivý kmet kráčel k budově, nesa veliký kus vápence, jenž spočíval na shrbených jeho zádech. Právě an chtěl vkročiti do okrouhličného divadla, vycházel odsud mladý muž ve průvodu dozorce; zočiv kmeta zastavil se chtěje mu pomoci. Ale v tom okamžiku zdvihl dozorce kožený bičík se železným na konci háčkem, jakýž vždy v ruce nosil, a šlehnul po holých zádech otrokových zuřivě na něho křiče:

„Nemíchej se do práce jiných, a nech, ať každý nese své břímě.“

Otrok zachvěl se ode hlavy až k patě; vydal dumný výkřik a nad míru hbitým obratem přiskočiv ke svému představenému chtěl mu draze odplatit ukrutný švihaneč. Ale rychle přiběhše druzí dozorcei sevřeli odbůjce, jenž marně se bráně sklesl k zemi pod množstvím svých nepřátel.

Anna vytržena byvši ze svého hloubání otočila hlavu ke skleslému; zblednouc jako mrtvola vykřikla zoufanlivě, když poznala Daniele, jenž leže na zemi ještě se bránil.

„Porcio, zachraň Daniele, zachraň toho nešťastného!“ volala děva, blouzníc z bázně, že by mohla vidět umříti jinocha v okamžiku, kdy ho opět našla, kdežto jej považovala za mrtvého.

Paní nevědouc koho prositi o milost' za nešťastníka, a slyšíc aedila, jenž právě přišel odsoudil Daniele ku bičování, zachvěla se hrůzou, i chtěla odvléci děvku z toho neblahého místa.

Ale najednou se zarazila zočíc Tita, jenž oděn jsa v sukni vítěznou, protkanou naskrze nitkami zlatými a nachovými, a předcházen jsa paličníky ubíral se směrem k okrouhličnému divadlu.

Spatřivši vítěze nad Judskem, jehož dobrosrdečnost všem byla známa, nabyla paní srdce a popošedší mu v ústřety jala se takto mluvit, když se byla uctivě před ním uklonila:

„Tite, vdova po jednom šlechtici římském prosí, aby mohla s tebou promluvit.“

Titus pozdravil zdvořile paní, kteráž pak vážným a pevným hlasem pravila:

„Synu císařův, není-li dobrosrdečnost tvá přetvářkou a spravedlnost tvá lží, zachraň před nejukrutnějším trestem nevinného, jenž trestu propadl pouze soustrastí k jednomu kmetu.“

„Já ti nerozumím,“ pravil Titus udiven jsa nad řečí paninou.

I vypravovala mu Porcia tu událost, přimlouvajíc se opět za Daniele.

Titus mlčel; ale výraz jeho mladistvého obličeje prozrazoval pohnutí jeho mysli; obrátiv se pak ku aedilovi pokáral ho přísným pohledem a rozkázal mu propustit na svobodu otroka, k němuž laskavě pravil:

„Podporovati vetché stáří jest povinností každého člověka, a ty jsi jednal dobře. Já pak za odměnu tvého šlechetného skutku daruji ti svobodu.“ Na to vzav z ruky aedilovy slonovou berlu, položil ji na hlavu Danielovu, řka: „Ty mně sice nepatříš, ale sbor starších neodepře svobody jednomu otrokovi, an jsem já jich tolik dobyl: Vade, sis liber jure Quiritium. Jdi a budiž svoboden po právu římském!“

Ohlas pochvaly zavzněl ze zástupu otroků židovských, již přítomni byli tomuto výjevu. Ačkoliv Titus byl hlavní příčinou jejich otroctví, v tom okamžiku nemohli udržet se prokázati pochvalu jeho dobrosrdečnosti

Daniel stál užasnut; velikodušnost zbořitele Jerusálema pokořila ho rovně jako ta rána. Ale ihned potlačiv zpupnost své mysli, chtěl mu poděkovati; bylo však příliš pozdě, an Titus již odcházel, pokynuv všem, aby ho nenásledovali.

Na to obrátil se Daniel k paní; a kterak neměl uzříti Annu, kteráž podávala mu ruku, plačíc radostí?

Nebylo by lze vylíčiti radost oněch dvou mladých lidí, kteří byli tolik vytrpěli, a již teď v cizí zemi neočekávaně se našli. Avšak radost Danielova opět zmizela, an pomysliv, že byl mrskán u přítomnosti těchto dvou žen, cítil se hluboce ponížena. A které srdce by netrpělo hrozně vidouc se potupeno u přítomnosti přátel?

Anna však poznavši myšlénku Danielovu pospíšila si řkouc:

„Do kozla byv svázán a bit od našich utiskovatelů zdál's se mi býti veliký jako onoho dne, když jsem tě viděla bojovati na hradbách tvrze Antoniovy.“

Daniel neodpovídal; úsměvem, jenž vyjadřoval více než tisíc slov, děkoval panně.

„Pojďte, dítky, a pod mojí střechou můžete se docela oddati radosti své,“ pravila Porcia.

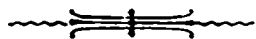
Mladí lidé uposlechli, a mezitím co kráčeli za paní, která kvapně se vzdalovala od okrouhličného divadla, vypravoval Daniel Anně, kterak byv poraněn byl pak odnesen do tábora římského a kterak ho pro jeho mládí a silné údy léčili, chtěce ho později dáti ku šermovnictví. Také Anna vypravovala, kterak přišedši do Říma se služkami Bereničinými byla pak od sestry Agrippovy postoupena ukrutné šlehtičně, která by ji byla dala na smrt ubičovat, kdyby Porcia nebyla ji šlechetnomyslně koupila.

„Nejsvětější vůle božská spojila nás v zemi cizé,“ pravil Daniel hlasem pohnutým, když byla děva své vypravování ukončila; „ó, sprav to, abych mohl žíti po boku tvém; vyhostěn jsa z vlasti a chud, nemám, co bych ti nabízel; ale jsem svoboden, díky Titovi, a abych ti výživu zaopatřil, budou silná. moje ramena pracovati jako nějaký otrok.“

„Slib mne víže; já nemohu státi se chotí Žida,“ odpověděla Anna třesavým hlasem a klopíc oči slzami zalité.

„Já jsem křesťan od onoho dne, kdy jsem viděl chrám ve zříceninách!“ zvolal Daniel.

Po těch slovech objevil se výraz nevýslovné radosti na tváři děvině. Ach, Bože! takové štěstí zdálo se jí býti snem! Teď poznala, že není marna důvěra v Boha; cítila, že dobré ovoce přináší poslušnost dítek k vůli rodičův; i velebila z celého srdce Prozřetelnost božskou, která tak podivnými cestami ji byla vedla, by se těšila z oné blaženosti, po níž po tolik let byla toužila.

D o s l o v.

Nedno léto bylo uplynulo, co kněz křesťanský požehnal svazek Anny a Daniele. Oba manželé nežili již v Římě; neboť Porcia se byla odebrala do Palestiny, chtěc žíti v zemi posvěcené smrtí Syna Božího, i usadila se v Jerichu pospolu se svými přátely. Podnebí judské bylo příznivo chatrnému zdraví Mucia, jenž ode dne ke dni více miloval Jonathu, tak že náklonnost obou hochův upevňujíc se věkem byla na tom změnit se v upřímné přátelství.

Anna a Daniel byli blaženi; blaženi, pokud tím možno býti na této zemi, kde nic není dokonalého a trvalého.

Každoročně ve výroční den zboření chrámu odebrali se oba manželé do Jerusaléma navštívit ono místo, kde dokonáno bylo vykoupení světa. Jen v ten den tam mohli docházeti; jelikož Židé, kteří se ještě zdržovali v okolí zbořeného města, po mnohých prosbách jen pro ten den k tomu byli obdrželi povolení. Téhož dne, jakž vypravují pozdější svědkové, proléval veškeren lid hořké slzy

na zříceninách sionských. Zmořené ženy a šediví kmeti s rouchy roztrženými na znamení zármutku plakali na troskách chrámu; a setník stráže do-
tazoval se u příslušného tisíčníka, má-li jim do-
voliti déle tam bédovati.

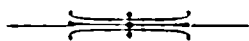
Anna a Daniel netruchlili na zříceninách chrámu, nýbrž modlili se na temenu hory kalvarské. Z hloubi uznaného srdce děkovala mladá manželka Bohu za tu blaženost, jakouž jí byl popřál, přimlouvajíc se zároveň za utiskované: a vzpomínajíc na onoho řemeslníka, jenž jí na témž místě byl vypravoval své provinění, prosila, by bludný chodec na konci věků naleznuv odpuštění a odpočinku v lůně Věčného!

I. O. G. D.!

OBSAH.

	Strana
Hlava prvá: Chýže u mrtvého moře	1
„ druhá: Slib	10
„ třetí: Úmrtí samotáře u mrtvého moře	20
„ čtvrtá: Setkání	29
„ pátá: Odchod od mrtvého moře	38
„ šestá: Římský tábor	48
„ sedmá: Tajemný muž	58
„ osmá: Daniel	68
„ devátá: Sařin dům	78
„ desátá: Poranění	89
„ jedenáctá: Dva manželé	99
„ dvanáctá: Noční chodec	110
„ třináctá: Hlad	119
„ čtrnáctá: Tvrz Antoniova	131
„ patnáctá: Zboření chrámu	139
„ šestnáctá: Věčný Žid	147
„ sedmnáctá: Odchod z Judska	155
„ osmnáctá: V Římě	161
„ devatenáctá: Okrouhličné divadlo Flaviovo	171
Doslov	179

K L E T B A.

Z vlašského

od

P. Sarkandra Navrátila,
kněze řádu sv. Benedikta v Rajhradě.

Hlava první.

Tekla.

 yl překrásný podzimní večer léta 419. od narození Krista Pána. Hvězdy třpytily se na obloze, čerstvý větříček následoval po parnu denním i pohrával si v ratolestech stromů palmových obrovsky se vypínajících podél ulic a náměstí města Cesaree v Kappadocii.

Nedaleko ohradných zdí tohoto města na vrcholu pahorku obrostlého alcevníky, myrtami, kaktusy a kvetoucími růžičkami větrnými stál dům stavby římské nemálo pomíšené se vkusem asiatským. Zevnějšek tohoto lepého domku lesknul se obdělán jsa skvělým výlomem z Nilu (mramorem africkým), krásné, světlošedé barvy se žlutými skvrnami; před vchodem do něho tvořily propletené ratolesti dvou bližencových cedrů stinný přístřešek, pod nímžto bylo vidět spěšový stůl smyšlenými figurami okrášlený, a kamenné sedátko, na němž seděla ženská osoba mající lokty opřené o stůl a čelo o ruce.

Tma noční poněkud ji ukrývala i byla by sotva bývala zpozorována, kdyby dlouhý, bílý plášťik nebyl ji prozrazoval jako nějaké strašidlo ve tmách.

Největší ticho panovalo vûkol, ano celé město Cesarea bylo tiché, poněvadž jeho obyvatelé unaveni jsouce parnem denním mlčky zotavovali se čerstvým vzduchem nočním sedíce na terasích domů aneb ve skupeninách stojíce ve kruzích na křížovinách ulic.

Osoba v bílém plášťiku dlouho trvala bez pohnutí; povstavši pak opřela ruce o stůl, obrátila zraky ke stráni klonící se k rovině a mluvíc sama k sobě pravila zkormouceně :

„Ode dvou dní jsou pryč a ještě se nevracejí . . Měj strpení; ba strpení, a mezi tím budu viděti, kterak se promrhává majetek můj od těch, kteří zapomínají, že jsem je nosila pod srdcem svým . . Oh! bylo by lépe bývalo, kdybych je byla uškrtila v kolébce!“

Tu se udeřila žena pravicí do čela, jakoby se chtěla potrestati, že mohla pojmouti tak trestuhodnou myšlénku, a povzdechnuvši si několikráte vešla do domu.

Pokoj, do něhož vkročila, nacházel se ve přízemí i byl v každé části ozdoben asiatskou nádherou. Bohaté koberce z drahocenné látky pokrývaly podlahu, a zdi byly potaženy tkaninou zlatohlavovou, která v nejmalebnější řasnosti visela

na sponách tu i tam opatřených růžicemi z pozlaceného dřeva. Sloup z černého afrického mramoru vystupoval uprostřed a sloužil za podstavec ostrovidu ze sloně s očima zemrudovými. Vůkol tohoto sloupu táhla se měkká pohovka nachem potažená, a se stropu rovněž obvěsky z látky pestrobarvé ozdobeného visela překrásná lampa mistrně čekaněná.

Žena sundavši plášťik hodila jím u vzteku o zemi; na to položila ruce křížem přes prsa a se zraky zasmušilými a s čelem svraštělým stála bez pohnutí pohřížena jsouc ve trudné myšlénky. Bylať dospělá věkem, vysoké a hubené postavy; její pleť byla snědá, měla černé oči, které hrozně zasmušile jiskřily se pod jejími obloučnými brvami, jež spojujice se u kořene nosu orličího táhly se až daleko ke spánkům. Její ústa měla jemné rty, vůkol nichž zahrával úsměv ironický, a obličej její jevil ráz, jež trvalé trampoty byly učinily hrozně drsným. Oděna byla rouchem z látky žluté, ozdobeném na okraji tkanými červenými krajkami, a opásána okolo beder šňůrou stříbrnou. Husté její vlasy byly z větší části šedivý a spleteny jsouce nade spánky táhly se za uši ztrácejíce se tam pod kalounem ze zelené vlny, jenž ve vícero obláčkách obkličoval její čelo. Hezkou chvíli mlčky potrvavši hodila zrakem vůkol, a zatleskavši dlaněmi vzkřikla hlasem zlobivým:

„Juliano, Juliano, kde jsi?“

Okamžitě přiběhla děvča; ubohá zalekána jsouc přísným vzhledem své paní pravila třesouc se strachem:

„Juliana byla vystoupila na teras podívat se, jestli přicházejí naši páni.“

„Juliana jest příliš nakloněna mým synům,“ odvětila paní hlasem nevrlým, kdežto její čelo víc a více se svrašťovalo.

„Juliana miluje pány své, poněvadž jsou tvoji synové, Teklo,“ zazněl hlas přelíbezný, pronášející vážně tato slova.

Tekla se obrátila i pohlédla hněvivým okem na děvču, která byla v tu chvíli vkročila do pokoje.

Tato děvča ukazovala asi na šestnáct let. Postavy jsouc vysoké a čiperné měla rysy pravidelné, bílou a bledou pleť, hnědé vlasy, které lesknouce a vlníce se jí splývaly přes ramena. Její havraně černé oči jiskřily líbezným plamenem, a její obličej plný šlechetné vznešenosti dýchal milostnost a spanilost s vážností. Sněhobílá pléna byla ovinuta okolo jejího širokého čela a sepnuta jsouc nade pravou skrání visela podél ramena; říza z jemné šedé vlny spadala jí až na zemi zúplna zakrývající její holé nohy.

„To jsem dobře udělala uposlechnuvši rady tvé, Juliano,“ pravila s úsměškem Tekla; „já jim dovolila zajíti ku hostině oněch mladých peciválkův, a Bůh ví, kdy se navrátí . . . Také Palladia nepřichází; ona též si libuje zdržovati se daleko ode

mne . . . Dítěk nevďečnějších nemohl mi osud darem poskytnouti!“

„Kdybys jim byla poručila zůstat doma, nebyli by tě uposlechli, a já ti chtěla ušetřit nové mrzutosti. Ale proč si neuléháš? Já budu bdíti, a jakmile synové tvoji se vrátí, uvědomím tě o tom,“ odpověděla Juliana hlasem pokorným.

„Nikoliv,“ odsekla Tekla, dupajíc zuřivě o zemi, a pak pokračovala mluviti trpce: „Myslíš, že bych mohla vrhnouti se v náruč spánku? Nevíš-li, že srdce matčino jest prohlubeň lásky nevyčerpatelné? Moje dítky zapomínají na nejsvětější ze příkázání božských; nicméně však já nemohu nemilovati je; a když ony tráví noc daleko od mého příbytku hýřením a prostopášnostmi, mateřské mé srdce krvácí. Hrozná jsou muka ženy, která sama ve svém svatebním loži očekává pobludného manžela; trapně ubíhají hodiny děvě zasnoubené, když s výše terasu čeká na příchod svého milence; ale úzkosti matky, která bdíc očekává své dítky, jsou muka pekelná. Ó, běda těm, kteří zaplašují spánek ode mdlých zřítelnic stařícké roditelky! . . . Tisíckráte jsem jim řekla, že jsem si přála viděti je umrlé, ale slova má byla lživá; rty mé lhaly, jelikož vytrhnouti je z nejmenšího nebezpečí, s radostí bych do plamenů skočila.“

„Ubohá matka!“ zvolala děvka plna nejhlubší soustrasti.

„Ba, ubohá matka!“ přisvědčila stará paní s přízvukem bolestným; „ubohá matka, již nikdo

jiný nelituje, leč ty, dobrá děvo; ale já nezasluhuji soustrasti tvé; ty bys měla nenáviděti mne, jelikož moje hněvná povaha ti ztrpčuje život . . . I bývají dni, kdy tě mám v ošklivosti, poněvadž se mi zdá, že stejně jako já miluješ Šimona, Pavla a Palladii. Já bych sama chtěla trpěti pro ně, a tvoje něžná náklonost budí ve mně žárlivost.“

Líce Julianiny zruměnily se; okamžik stála ta přesličná děva s hlavou sehnutou a očima sklopenýma; na to dodavši si srdce přikročila ke stařeně a tisknouc její pravici s největší úctou pravila:

„Dítky tvoje byly mými soudruhy dětství; ty jsi moje dobroditelka; i jestiž docela přirozeno, že miluji rodinu, kteráž mně dobře činila.“

Tekla upřeně pohlédla na děvku; pak se zabrala do svých myšlenek; po chvíli však jala se opět mluvit s důrazem:

„Dobře, miluješ-li dítky mé, pros Boha za ně, a utec z domu tohoto, ježž hrozí stihnouti kletba Boží; utec, nechceš-li též býti postižena, jelikož příbytek nešlechetníka vyvrácen bude od vrchu až do základu!“

„Jáť neuteku z domu, v němž zemřel můj otec. Všemohoucí nezkormoutí mne v horlivosti své a modlitby mé odzbrojí hněv jeho. Moje povinnost mne tuto víže i zůstanu zde, pokud ty mne od sebe nezaženeš.“

Tekla hodila zrakem hněvivým na děvku; na to probíhala pokoj dlouhými kroky, kdežto Juliana

ji sledovala očima zaslzenýma litujíc nebohou matku, již neštěstí činilo nespravedlivou a krutou; a když se na ni dlouho nahleděla, obrátila se k ní řkouc prosebně:

„Půlnoc již minula, ó račiž se uložit, milostná má paní; já budu místo tebe čekat.“

„Ty, která jsi jim cizou, můžeš klidně spát, i nemáš potřebí kormoutiti se nad jejich nepřítomností.“

Tato hrubá slova urazila Julianu; tvář její hrozně zbledla, slza zaleskla se v oku jejím, a s trpkostí šepotala, jakoby sama k sobě mluvila:

„Cizá, cizá . . . Pravda jest, opuštěný sirotek, dcera psancova jest samojediná na světě a cizá i v domě, kterýž ji byl přijal.“

Tekla byla pohnuta pláčem děvy; položivši pravici na hlavu její pravila hlasem mírnějším:

„Odpusť mi, dceruško; útrapy ztrpčily povahu mou a učinily mne nevděčnou.“

„Tys byla dobrá ke mně, i bude tě vždycky milovati srdce mé. Ale, prosím tě, uposlechni rady mé, odebeř se do pokojů svých. Synové tvoji přijdou brzy; ty neopomeneš jim předhůzky činiti, a tu povstane jeden z oněch strašných dějů, které tak často ruší poklid tohoto domu.“

„Dobře pravíš,“ odvětila Tekla na okamžik se rozpakujíc. „Bdi tedy a jakmile uslyšíš v dáli ozvěnu jejich hlasů, přijď mi to povědět. Palladia se nenavrátil této noci; onať nachází větší zálibu ve společnosti své přítelkyně než u své matky . . .

Oči mé neuzavrou se ke spánku a v samotě pokoje svého budu bdíti prosíc Boha, aby mi odpustil, jestliže jsem jsouc zaslepena ze špatně porozumělé lásky lichocením upřílišovala v něžném věku dítek svých. Strom, jejž jsem nedobře pěstovala, vydal mi ovoce trpké a plné popela, jako jest ono, jež dozrává na prokletých březích jezera asfaltického.“

Zůstavši sama Juliana shasla světlo; pak vyšla z domu a usednuvši pod cedrový přístřešek zabrala se do svých myšlenek.

Vzduch byl vlažný, milodechý, naplněný výdechy živičníku a skořičníku, a slastné temno této noci zmocnilo se srdce děvy, která pozdvihnuvši očí k nebesům dívala se na hvězdy, a pak obrátivši zrak ku Cesareji pravila hlasem temným:

„Cizá; cizá v domě, v němž jsem vyrostla . . . Co jsem já pro ně? Nic. A také pro Pavla, jenž v dětství běhával se mnou mezi květinami, nejsem já nic než ubohá cizá služka . . . Ó, otče, proč jsi opustil zemi rodnou? Nevěděl jsi snad, jak trpký jest chléb v zemi cizé? Osířelou jsi mne zanechal, abys vyšinul se k nebesům; a dříve než bude mně dopřáno dostihnouti tebe, kolik slz budou museti vyroniti oči mé . . .“

Děva umlkla i zahleděla se opět do oblohy hvězdnaté. Několik hodin trvala bdíc ve svých trudných myšlénkách oči majíc spánkem obtíženy; a když bledý lesk zory rozptyloval temnoty noční, obrátila zrak ku obzoru politému překrásnou růžovou září; najednou vskočila a položila pravici na srdce,

aby zmírnila tlukot jeho, řkouc hlasem třesoucím se pro přílišné pohnutí:

„Ejhle je, již se přibližují, slyším je přicházeti! jsou to oni, nemýlím se . . .“

Hřmot hlučného smíchu přerušil klidné ticho té hodiny. Juliana napnula uši; pak odsud utekla do domu nechajíc dvěře otevřené.

Několik okamžiků na to dva jinoši, z nichž jeden s těží drže se na nohou opíral se o rámě druhého, vystupovali na vrch pahorku a pokřikující chraplavými hlasy, potácejíce se, jako by byli plni vína, došli konečně cíle po nemalém namáhání; neboť když měli udělati krok vpřed, udělali dva kroky nazpět, anebo jeden z nich válel se na zemi, čemuž smál se plnou hubou soudruh, jenž vrávoraje onomu pomáhal povstati. Konečně dorazili až ku domu; nechtíce vejíti vrhli se na mramorové sedadlo i tropili dále hlouposti, až upadli do hlubokého spánku.

Hlava druhá.

J u l i a n a.

Při východu slunce leželi synové Teklini ještě pod přístřeškem. Jeden z nich byl jinoch silný, jadrných v obličeji tahů, šilhavých očí, vlasů černých a kudrnatých; tvář jeho byla velmi bledá a hejřivost ji projela vrásky předčasnými a skvrnami žlutavými.

Druhý byl mladík dvacetiletý, sličnosti překvapující; mrštný jsa a štíhlé postavy měl vlasy rusé, oči modré, líbezný vzhled, a průrys jeho byl nad míru spanilý. Ale když se nahlédlo zpříma do jeho tváře, pojala hrůza při pozorování, kterak nestřídmost může zohyzditi, učiniti mladistvý obličej ošklivým a na ní způsobiti více spousty v několika měsících, než by se stalo během mnoha let.

Starší z těch dvou bratří nazýval se Simon, mladší Pavel. Oba narodivše se v zámožné rodině, osiřevše po otci v útlém věku byli by měli působiti čest pečlivé matky, která ze špatně po-

rozuměné lásky jim lichotila v dětství nepotlačující v nich ony zlé náklonnosti, jež Bůh připouští do srdce lidského, jelikož svobodná vůle člověka může voliti zlo nebo dobro, ctnost nebo nepravost, věčnou odměnu nebo věčný trest. Tekla zavírala oči při prvních přestupcích svých synů; matka příliš něžná a nad míru shovívavá ponechávala věk mladistvý, jenž potřebuje návodů a domluvy, sobě samému; a když chtějíc chybu napravití najednou na sebe vzala vážnost mateřskou, byla marna její snaha. Stromy křivě vyrostlé, aniž ruka zahradníková upravovala kmen, nemohly více býti napřímeny. Ona kázala poušti, slova její byla vysmána, jejím pláčem pohrdáno. Šimon a Pavel stali se dva hejřili, již promrhávající své mládí a peníze trestuhodnými rozkošemi mravně i tělesně se hubili, jelikož špatné mravy ničíce tělo seslabovaly a otupovaly rozum a snižovaly duši nesmrtelnou až na roveň se zvířaty. Palladia, sestra jejich, nemohla chlubit se býti lepší, jelikož, ačkoliv posud nezapadla do propasti kalu, jižjiž velikými kroky se tam ubírala, zúplna a jedinež dbajíc zdobiti se nádherně, aby se zalíbila jinochům cesarejským.

Ode drahých časů zdál se dům Teklin býti proměněn ve příbytek sváru. Matka vyjížděla si na syny výtky jim činíc trpké; synové povstávali proti matce, i přiházely se hnusné výjevy každodenně, zvláště když mladíci unavení a nevrle myslí se navrátili od nějakých prostopášných hodův, a když Palladia se vracela z procházky, kde nenalezla

obdivovatelů. Mezi osobami tak zkaženými byla jedna jediná duše dobrá, jeden duch vznešený pro ctnotu, jedna osoba prostá viny, a ta byla Juliana, ubohý sirotek, dcera psancova! Dobrá tato děva vkládala se vždy mezi matku a syny, radíc oné mírnost, těmto poslušnost; ale slova její nebyla slyšána, ba často přihodilo se, že musela utéci, by vyhnula se hrubému jednání Šimonovu, jenž nechav se uchvátiti hněvem nestydl se bít osobu ženskou.

Juliana byla děva povahy líbezné, ale zároveň plna rázné odhodlanosti, a sice větší nade svůj věk a své pohlaví. Nikdo nevěděl, kde se narodila, a ubohá ona sama to nevěděla; jediné se věděla upamatovati, že za svého dětství přebývala v hrdo-pyšném paláci, ozdobeném sochami starožitnými.

Bylo to přede dvanácti lety, když jednoho dne, ana Tekla před domem seděla, muž ve vetchých cárech zahalený blížil se k ní nesa v náručí děvčátko čtyřleté, zaobalené v šatky roztrhané a krásné jako andílek. Zámožná paní cesarejská byla nad míru dojata nuzotou žebráka a krásou děvčátka, kteréž k ní štěbetalo cizým jazykem. Nerozumějíc latině obrátila se Tekla k žebrákovi i otázala se ho jazykem řeckým, kdo by byl. On odpověděl, že jest Říman, jenž byv pronásledován ve vlasti odtud tajně uprchnul vzav s sebou jedinou svou dcerušku, a vstoupiv na loď, jež se plavila do Egypta, po mnohých klopotách dostal se do Cesareje, kde od nějakého času žil vyžebrávaje si denního chleba; připojil pak, že vícekrátě puzen jsa zoufalostí

zamýšlel usmrtiti dítko své, chtěje zabrániti, by neumřelo hladem, ale vida jeho andělský obličej, neměl srdce, aby vykonal tak hrozný zločin.

Chvějíc se hrůzou vinula Tekla děvčátko k srdci i nabídla nevinnému dítku útočiště. Žebrák přijal šlechetné to nabídnutí a obdržev nenepatrnou almužnu na penězích odešel pryč pln radosti přislíbiv, že se brzy navrátí.

První myšlénka Teklina byla, obléci děvčátko do šatů své Palladie; velmi však užasla zočíc modrý kříž obklíčený dvěma začátečními písmenami vybodaný na pravém rameně děvčete. Z toho bylo lze předpokládati, že nebožátko jest křesťanské. Nechtějíc je dáti po druhé pokřestiti čekala Tekla netrpělivě na návrat Římana, jenž konečně přišed pravil, že dcera jeho již pokřestěna a že nazývá se Juliana.

Po třech měsících na to jednou zrána, ana Juliana vesele poskakovala s Palladií a Pavlem, objevil se opět žebrák. Byl bledý, vyzáblý a s těží kráčeje sotva se dostal na návrší, kde sklesl bez sebe. Na pokřik dítek přiběhla Tekla, spatřila tu ubohého muže zbaveného smyslův i povelala ihned služebníkům svým, aby ho odnesli do domu, a pak vynakládala vše, by ho přivedla k životu. Včasná pomoc oživila Římana, jenž sotva moha mluvit začal, kterak uchvácen byv horečkou dovlekl se ku dobré paní, aby jí svěřil tajemství, které jeho svědomí tížilo. Tekla ho zapřísahala, by se upokojil, slibujíc mu, že bude bdíti u jeho lože

dbajíc okamžiku, kdy by mohl mluvit. Za noci však bylo s nemocným mnohem hůře i pozbyl docela řeči. Po dva dni žil ubožák takto a třetího dne skonal, bera tajemství s sebou do hrobu.

Po smrti otcově rostla Juliana v domě Teklině něžně jsouc milována od své přisvojitelky. A v pravdě ona toho zasluhovala, jelikož jsouc ducha velmi bystrého netoliko přihlížela s největší bedlivostí k záležitostem domácím, nýbrž také se vzdělávala učíc se pod řízením muže moudrého, jenž ji vyučoval jazyku řeckému a latinskému. Jsouc dobrého srdce milovala soudruhy svého dětství a ctíla Teklu jako svou matku.

Blaženě plynuli Julianě první dnové dětství; avšak usouzeno majíc kvíletí měla plakati u věku mladistvém. Láska Teklina zmizela brzy; precitlivá matka, jež špatně vychovávajíc dítky své nechala je klesnouti do nepravosti, byla obdařena značnou měrou pýchy, i obávala se, že by pokrokem let Šimon anebo Pavel se zamilovali do osiřelé po cizém žebráku.

Ti dva hejřilové spali chrápající vší silou, když Tekla a Juliana se objevily na prahu domu. Se tváří rozmrzelou, s okem hněvivým pokročila ubohá matka ke spícím; pak sepnuvši ruce pohybem rychlým a křečovitým zakřikla zlostí, a zakrývajíc si oči pravila hlasem sípavým:

„Nešťastníci, leží ve spánku opilství a jakmile se probudí, půjdou se opět opájet, aby hanbou zahrnuli tyto mé šediny!“

„Umlkni! mohli by tě slyšeti!“ zvolala Juliana chvějíc se strachem.

„Co mi po tom? Nemám-li snad práva kárati je a také onoho vyhnati z domu, když chci?“

To promluvivši rozzlobená paní vztáhla pravici hroživě proti synům; pak u nejhrubším hněvu vešla do domu.

Juliana zůstala sama; stojíc pod přístřeškem pohlížela zrakem velmi zkormouceným na ty dva spící. Napřed upřela zrak svůj na Šimona, jenž spal sedě na lavici hlavu maje položenou na spěžový stůl i chrápal volně, jako by, místo co se nacházel v tak nepohodlném položení, pohodlně vyspával na měkkém loži. Pak utkvěly oči její na Pavlu, jenž sedě pod jedním z cedrů a opíraje se zády o kmen stromu, hlavu měl skloněnou k prsům a ruce svislé po stranách. Rusé jeho vlasy ozářené paprsky padaly mu v nepořádku na čelo zahalující z větší části bledou jeho tvář. Měl spánek hrozně nepokojný i vzdychal chvílemi třesa se po celém těle, jako by měl zimničné mrazení.

Zrak Julianin jevil pohrdání při pohledu na Šimona; ale změnil se v něžný a soustrastný, když se obrátil k Pavlovi. Děva litovala přítele svého dětství; vzpomínka na minulosť skýtala se slastně i bolně horoucí její obraznosti. V tomto okamžiku vzpomínala bolně na ty dni, kdy jako spanilý hošík vesele po boku jejím běhával brzy sbíraje pro ni nejvonnější kvítí, brzy vylízaje na vršky palem, aby jí dárkem podal zralé datle; pak si usedl jí

po boku a pohybuje vějířem ze pštrosích per schla-
zoval tvář její roznícenou vedrem meziobratníkovým.
Ony blažené doby byly rychle uplynuly, jakož všem
minou šťastní dnové dětství. Mladík čiperné postavy,
šlechetného srdce, ryzého smýšlení změnil se v jinocha
prostopášného, drzého vzhledu, údů vysílených,
kroku vrtkého. Nicméně však srdce Julianino bylo
vždy stejné k soudruhu dětských her; možná, že
se tam pocit něžnější než přátelství tolikéž skrýval;
ale tento pocit byl smutný a bolný, jako povzdech
pluňky žalné, čistý však jako láska andělů; byla
to kotvice, která mohla zadržeti nešťastníka na
okraji propasti.

„Pavle, trpíš!“ pravila Juliana hledíc na spícího;
pak přikročila docela tiše k němu a potřásajíc
jím za rameno volala ho několikrát jménem,
aby ho vzbudila.

Pavel neodpovídal, a děva pokračovala volati
na něho nedbajíc na Šimona, jenž procitnuv vskočil
na nohy a protíraje si oči třikrát zazívnul, načež
pravil:

„Nech Pavla býti; co ho nudíš svým kvíkovým
hlasem? Mohla jsi méně se namáhati, než budit
mne křičíc takovým způsobem.“

„Odpusť, Šimone,“ odpověděla Juliana červe-
najíc se až do běle v očích; pak odvrátila hlavu,
aby ukryla své zardění se i řekla: „Pavel se trápí,
poslyš ho, vzdychá, dechu se mu nedostává. Ó, buď
tak laskav a pomoz mi, abych jej mohla zdvihnouti
se země.“

„Nech bratra mého na pokoji; víno se mu jitří v žaludku; vlhko půdy a čerstvý ranní vzduch rozptýlí dosti brzy jeho neduh. Pomysli raději na mne, jenž mám v ústech, jako bych byl plamen polykal, a přines mi něco k občerstvení.“

To praviv Šimon šel si opět sednout a podepřít horoucí své čelo na spěžový stůl.

Juliana odvrátila zrak od Pavla i ubírala se volným krokem do domu a již byla na tom překročení prah, an nový povzdech rusého spáče ji nutil přiskočiti.

„Pospěš si!“ zakřikl Šimon vztekem; a když Juliana ihned neuposlechla a nehybná stála, přiskočil k ní a uchopiv ji za rameno zatřásl s ní surově u vzteku řka: „Nezbednice, ty se považuješ za paní v tomto domě, v němž nejsi, leč nalezenec koupený od cizého žebráka, jenž se neostýchal zaprodati svou vlastní krev.“

Na tuto hanu polila tvář Julianinu zsinalost smrtelná, černé její brvy zakaboněly se, rty její chvěly se nemohouce slova pronést; konečně vyrvala se násilím z moci jinocha nešetrného, a potlačivši nevoli, jakáž bouřila v mysli její, pravila:

„Nehanob památku otce mého, památku to posvátnou pro mne, nechceš-li, bych šílenou se stala jako raněný hrobovák. Tup mne, chceš-li; jáť tebou pohrdám; ale šetři původce mých dnů, jenž by mne byl raději zardousil, kdyby byl předvídal, v jaká ponížení mne vydal zanechav mne pode tvou střechou.“

Tato hrdá slova zvýšila vztek Šimonův, jenž zuby ceně zdvihl pravici chtěje udeřiti Julianu po tváři; ale v tom okamžiku vyskočil Pavel se země a přistoupiv ku bratrovi vzkřikl na něho hrozivě:

„Běda tobě, Šimone, dotkneš-li se Juliany!“

Vyhrůžka Pavlova teprve rozbouřila krev Šimonovu, jenž přiskočiv ku poloprocitlému mladíkovi sevřel ho do svých obrovských paží a udeřiv jím o zemi začal bít ho s největší prudkostí.

Zapomenuvše přikázání Boží, hluši jsouce na hlas přírody, nepamětlivi, že tatáž krev probíhá jejich žilami, ti dva trestuhodní bratři rvali se ve prachu se povalující. Marňě snažila se Juliana, nevinná to příčina takového sporu, roztrhnouti je. Síly se jí nedostávalo, a zalekána jsouc a chvějíc se strachem neměla ani hlasu volati o pomoc, a již byla na tom sklesnouti bez sebe na zemi, an tu muž běhmo sem dospěl; dvě ruce svalovité chopily Šimona za ramena a mrštily jím stranou daleko od Pavla; pak se muž, jenž tak v čas byl přišel, postavil uprostřed dvou bratří a pohlédl na oba s největším opovržením.

Šimon sotva taje svůj hněv povstal se země; pak vztekem zaťal pěst i vztáhnul rámě proti přišedšímu; ale ihned couvnul nazpět a svěsiv ruku pravil hlasem, v němž soustřeďovalo se záští:

„Proklatý Řeku! . . .“

„Měl bys mi blahořečiti, Šimone, an jsem dospěl v čas, zamezit, aby známka Kainova nebyla vtisknuta na čelo tvé. Ostatně zlořeč mi, jak ti libo;

jáť si tebe nevšímám, aniž se bojím hrozeb tvých,“
odvětil Řek pronášeje tato slova s význačnou
lhostejností.

Šimon pokrčiv ramenoma hodil zuřivým okem
po Pavlovi, jenž celý ranami obolený odcházel, a se
zlostnou tváří s těží zadržuje vztek, jenž mu u
vnitru vířil, vešel do domu.

Zůstav Řek sám s Julianou sedl si pod pří-
střešek i zabral se do svých myšlének nevšímaje
si ubohé děvy, jež u nejvyšší úzkosti mu stála po
boku plačíc.

Hlava třetí.

D e m e t r i u s.

Rek byl muž asi šestatřicetiletý, ale zdál se býti sotva třicetiletý; sličné jsa tváře, širokých plecí, vysoké a dobře vzrostlé postavy jevil vzezření nadvládne. Černé jeho oči byly plny zádumčivosti, a jeho úsměv vyjadřoval opovržení, bol, výsměšek. Řídké jeho vlasy nad míru jemné a barvy temnorusé splývaly mu do šíje, a vousy jeho světlejší vlasů byly dlouhé, husté. Prost jsa ve svém jednání, líbezný a ihned přísný dle okolností vnukal úctu a soucit.

An se narodil v Thessalii nevědělo se, jaká byla první léta jeho mládí. Ode dvou pětiletí byl se usadil v Cesareji, a nazýval se Demetrius. Přebýváje v malém domečku žil střídme; nicméně považován byl za boháče, an rozdával velmi mnoho mezi nuzné, vychovával na své útraty mnohé dítky z lidu, a ne dosti na tom býval sám učitelem mluvnice a mudrctví. A v pravdě dobře příslušelo tak vznešené zaměstnání muži, jehož věda odchována byla na

úrodné půdě řecké, vlasti to tak mnoha proslulých mudrců. Jedna jediná vada mohla vytknouti se proti tak vznešeným přednostem: Demetrius nebyl ani křesťan, ani pohan. Vzletný jeho duch nemohl věřiti smyslným pověrám pohanství; a mysl jeho dychtivá rozumovati a přemítati brala v pochybnost svatá tajemství křesťanská. Jsa stoupencem Platonovým nepopíral jsoucnošť tvůrce a to všemohoucího, a tolikéž přesvědčen byl o jsoucnošti duše nesmrtelné, která nebyla stvořena, by se vyvínovala, trpěla a shnila se hmotou, nýbrž k cíli vznešenému, k životu nepomíjejícímu.

Mnohdykrátě syt jsa proháněti se mezi přízraky a záludami svých učitelů cítil se puzena k mudrctví pravdivějšímu a vznešenějšímu svou prostotou, přiměřenému, aby pochopeno bylo i od sebe slabšího ducha, mudrctví to evandělia. A tu zmítán jsa neustále mezi zásadami zakořeněnými v jeho mozku a mezi náukami mluvícími ku jeho srdci zápasil s pochybností a přesvědčeností, s bludem a pravdou; a toto ustavičné rozpakování svíralo pořád více duši jeho trýzněnou dlouho trvalými a hroznými trampotami, poněvadž, jako každá bytost ze ženy narozená, mnoho již byl vytrpěl a posud trpěl.

Bylo uplynulo devět let od té doby, kdy Demetrius se seznámil s rodinou Teklinou. Jednoho dne procházeje se po okolí Cesareje zočil krásný domek, jenž se mu s druhé stráně zdál vystupovati z houštiny květinové; puzen jsa zvědavostí hnul se

k návrší i zarazil se na cestě spatřiv tři spanilé dívky, jež sedíce na zemi vesele si pohrávaly.

Ty tři dívky byly Pavel, Palladia a Juliana. Mladistvý mudrc, muž, jenž uchvácen jsa někdy omrzlostí pohrdal pohledem na člověka, vkročil mezi dívky, které ihned vesele vůkol něho poskakovaly lichotíce se ke svému novému příteli.

Demetrius nemohl se dosti vynadívati na spanilou tvář a na husté kadeře jednoho z děvčátek a hladě ji pravil:

„Jak se jmenuješ, mé krásné děvčátko?“

„Juliana,“ odpovědělo dítko tahajíc svýma ručkama za dlouhé vousy Řeka, jenž líbaje ji opakoval:

„Jak jsi krásná, jak jsi krásná!“

„Já jsem sličnější než Juliana,“ zvolalo druhé děvčátko dupajíc zlostí o zemi a plačíc závistí; pak vzalo hrst písku a vrhlo jej do očí své družky a tak ji na okamžik oslepilo.

Řek zdvihnul do svého náručí ubohou Julianu i zanesl ji do domu na návrší, kde Tekla vymyla oči děviny, ale Palladii nic neřekla majíc za docela oprávněno, že dcera její cítila se uraženou, když dávala se ve kráse přednost sirotkovi.

Od toho dne pak Demetrius stal se přítelem rodiny Tekliny, i docházeje tam často ku návštěvám chtěl býti učitelem dítek, které málu či ničemu se neučily kromě Juliany, jež obdařena jsouc dobrou vůlí a bystrými vlohami učila se s největší pílí. Jen skrze ni navštěvoval Demetrius dále dům Teklin;

neboť si nevážil matky, jež hrdá jsouc a nevlídná ke všem shovívavá byla se svými dítkami; aniž miloval Šimona a Pavla, kteří ho měli z celého srdce v ošklivosti, poněvadž je omrzela jeho napomínání.

Po Julianě miloval Řek Palladii, nehledě k tomu, že svéhlavá děva stala se lehkovážnou a marnivou; ale na dně srdce jejího spočíval zbytek dobroty, jenž nechával Demetria doufati, že ji bude moci polepšiti.

Vyjma ty dva mladíky byla přítomnost Řekova všem milá. Obmyslná paní, vědouc, že bohat jest, nebyla by nerada nazývala ho svým zetěm; proto nevlídným pohlížela okem na Julianu a se závistí mateřskou nemile to nesla, když Demetrius její přednosti vynášel.

Palladia byla uhodnula, jakou naději matka chová, i vymasnažovala se všemožným způsobem, aby si naklonila srdce muže, jenž, ačkoliv byl v poměru k ní starší věkem, nicméně posud ještě byl bodrý a sličného vzezření; avšak marně vynakládala čas, jelikož se její upejpavosti nedařilo, leč že jí zjednala mnohé moudré napomenutí ku vážnému se chování, jakéž míti mají mladé osoby, na nichž skromnost nejkrásnější jest ozdobou.

Srdce Demetriovo bylo chladné jako led. Jednoho dne (zatím uplynulo mnoho let) miloval on, jakož tuto na zemi milují šlechetná srdce; a jeho láska nebyla pouhou kratochvílí, ani mladistvou choutkou, ani převládou smyslnosti. Onť

doufal trávit život jako choť a šťastný otec vychovávaje dítky své ve ctnosti. Byl to jeho sen, jenž rychle zmizel! Nezaviněné bolesti, jež byl vytrpěl, působily, že se rozplynuly na vždy před jeho zrakem ony líbezné sny jeho jinošství.

Marnivost Palladiina byla mnohdy pokořena, a svéhlavá děva schlazovala pak zlost svou na Julianě, majíc za to, že jí dávána přednost; ale mylila se velmi, an Demetrius miloval osiřelou jako svou dceru, a pocit k ní, jenž by nebyl býval čist, byl by se mu ošklivil jako nějaký zločin. Pro ni jen rozpředl opět niť náklonnosti na zemi, kde dříve krácel samojediný dobřečině, aniž žádal vděčnosti, aniž se tázal po odměně za city své.

„Nač myslíš, učiteli můj? Zasmušilá jest tvoje tvář, i mohlo by se říci, že máš mysl zkormoucenou nějakou těžkou nehodou,“ pravila Juliana přikročivši ku Řekovi.

Demetrius se zachvěl; vyděšený jeho zrak ohlédl se vůkol; utkvěv pak na děvě jevil nevýslovnou slasť. Přejev si rukou přes čelo, pravil hlasem plným a milozvukým:

„Jednání těch dvou trestuhodných mladíků ztrpčuje mi srdce; jestiž to hrozná věc viděti bratra vrhati se na bratra. Synové jedné matky neměli by nikdy státi hrozivě jeden proti druhému!“

„Ó, tyto strašné výjevy opětuji se každodenně!“ zvolala Juliana vzdychajíc.

„A ty ubožátko na to hledíš a pod tím trpíš,“ pravil Demetrius útrpně.

Šimon a Pavel nenakládají se mnou zle,“ dodala Juliana chtějíc raději zatajiti pravdu než odhaliti zlobu druhů svého dětství.

„Není mi s podivením, že Šimon stal se jinochem hrdým, surovým, hejřivým; jáť mu to předpovídal, a nezmýlil jsem se. Duch jeho jsa ponechán sám sobě oddal se svému převrácenému puzení . . . Co mne více rmoutí, jest viděti Pavla strženého špatným příkladem bratrovým. Ó, běda tomu, kdo slabého uvodí do záhuby; mnohem lépe by mu bylo, aby se byl ani nenarodil!“

Slyšíc tato slova Juliana zbledla; její oči zalily se slzami, i jala se hlasem zkormouceným mluvit:

„Pavel není docela zkažen; tvoje napomenutí a matčin pláč jej polepší . . . Tys mi často řekl, že není tuto na zemi člověka beze všeliké vady a že mládí více než věk dospělý náchylné bývá ke zlému . . .“

„Já ti také řekl,“ odvětil Demetrius, „že nic není více opovržení hodno nad člověka, jenž stanovený máje kráčet s čelem pozdviženým k nebesům uvrhuje se do bláta a tamo čtvernožky se plazí jako to nejšpinavější ze zvířat . . . Poslyš mne, Juliano, poslyš rady svého přítele; nepoprávej místa v srdci svém mladistvým šalbám, klamným nadějím; nemiluj, kdo není tebe hoden . . . nehledej blaženosti v dětinských snech svého mládí, ve preludech mylné obrazotvornosti, což by tě učinilo nejnešťastnější mezi ženami, kdyby se to vyplnilo v ukrutnou skutečnost.“

„Učiteli, slova tvá mi zní tajuplně . . .“

A tu sklopila Juliana své dlouhé brvy a s lícemi ruměncem políťými stála bázlivě strachujíc se naslouchati dále.

„Ty jsi anděl, i nemáš potřebí kloniti hlavu před pohledem mým,“ pravil Demetrius hladě s otcovskou důvěrností kaštanové kadeře děviny.

Juliana nabyla srdce a pokračujíc v řeči vypravovala úzkosti Tekliny, lítost' jevíc nad těmi nehodami; ale řeč její byla přerušena stříbrným hlasem, jenž zdaleka pokřikoval:

„Aj, tu jsem, Demetrie, tu jsem, Juliano!“

„Jest to Palladia,“ pravila osiřelá.

Demetrius svažtil obočí, mrak trudu ztemnil jeho čelo a s okem křivým obrátil se ku děvě, jež v tom okamžiku docházela temene pahorku.

Palladia byla děva nejsličnějšího vzezření, vysoké postavy a tvarů dokona' úměrných; dcera Teklina byla jádro spanilostí. Vlasy její kromě obyčejné délky vycházely skadeřené z hedbávné stužky blánkovité obkličující ji i splývaly ve zlatojasných prstencích na její ramena. Bílé jsouc a růžové pleti měla nos orličí, oči modré, ústa malinká a usměvavá; čelist' poněkud vyčnívající nicméně dodávala největší líbeznosti jejímu obličejí, jenž by se byl zdál o mnoho sličnějším býti, kdyby jeho ráz byl býval skromnější. Oděna byla ve vzácné roucho z látky velmi oblíbené mezi paními v Cesareji a ruce její ozdobeny byly drahocennými

náramky. V pravici držela krystalovou kouli, jež sloužila ku schlazení rukou.

„Dobré jitro, Demetrie, která to příznivá hvězda uvodila tebe na tato místa?“ pravila Palladia pitvorně laškujíc a milostně se usmívajíc.

„Křik bratří tvých, kteří se rvali, nevím, z jaké příčiny, přitáhnul mne sem,“ odpověděl Rek ostře.

„Budiž tedy blahořečen spor mých bratří, an mi připravil potěšení viděti tebe, mistře.“

A takto hovoříc sejmula Palladia modrou stužku s hlavy, tak že jí vlasy spadaly na ramena v celé délce.

„Dobře máš, že blahořečíš oněm svárům, které by tě ku pláči měly pohnouti,“ připojil Demetrius úsměšně.

„Já nechci plakati pro takovou malichernost. Moji bratří mají ode drahného času tento obyčej. K čemu by to prospělo, kdybych já se nad tím rmoutila? . . . Truchlivost mění tvář děvy a dělá ji starou před časem.“

Taková nestoudnost rozhořčila mysl Řekovu, jenž odvrátil svůj zrak, aby neviděl tu svéhlavou děvu, jež jako páv se pyšnila ve svém hedbávném oděvu, i pohlédl na milostnou Julianu, která tichá a krásná ve svém nebeském lesku stála stranou.

„Proč tak hledíš na Julianu?“ tázala se nevrle Palladia.

„Ty víš; Juliana jest moje oblíbená žačka,“ odvětil Demetrius s největší upřímností.

Na ta slova zbledla Palladia; oči její se zakalily, jakoby chtěly plakati; ona však vzchopivši se najednou se usmála, a zatřásši hlavou, jakoby chtěla bohaté své kadeře hodně pomásti, položila malou svou ruku na pravici Řekovu i pravila zkormouceně:

„Vím to, ty miluješ Julianu, jsi dvorný ke svým přátelům, laskavý k chudým; jen mnou pohrdáš a přede mnou dáváš přednost svému psu . . . A já též byla tvojí žačkou, mně jsi také lahodíval, když jsem ti jako děvče běhávala v ústrety.“

Demetrius neodtáhnul pravici, obličej jeho zůstal lhostejný, pouze jeho rty chvěly se okamžitým pohybem, jako by chtěl mermomocí potlačit vniterný svůj bol; pak jal se mluvit hlasem laskavé předhůzky:

„Tenkrát byla jsi upřímná, šlechetná, zdvořilá; ale ty's se brzy změnila. Já měl hezkou práci: moje žačka nechtěla nic vědět. Bílé její šatky změnily se v hedbávná roucha; pokorné její chování stalo se vzdorné i ku matce a nedostačuje jí býti sličnou ve svých skromných šatech, když se neprochází s ramenoma obnaženýma podobně jako ony ženské, které jsou jen ku hanbě svému pohlaví.“

Na tuto výčitku zarděla se Palladia, která kvapně přeložila ruce křížem přes prsa chtějíc je takto ukrýti v záhybech svého oděvu; pak vzpřímila odvážně hlavu, ale ihned ji skloníc dala se do usedavého pláče.

Ten pláč dotekl se srdce Demetrioova; stav se méně ostrým ve tváři i ve slovích pravil:

„Odpusť mi, jestli jsem tě urazil, Palladio; ale jsou tuto rány, jaké jen pod ohněm se zacelují, a drsná, ale upřímná řeč přítele může ti více prospěti, než medosladká slova oněch, již ti pochlebují tupíce tě, když se k nim obrátíš zády . . . Věř mi, děvo, a polepši se; ještě máš k tomu čas.“

„Ano, polepším se následujíc tvou Julianu,“ odpověděla Palladia s nedobře ukrytou zpurností; na to předstírajíc tichý poklid brala se do domu řkouc: „Nechceš pozdraviti matku mou, mistře?“

Ta čtveračka chtěla jen Demetria vzdáliti s onoho místa, by jej oddělila od Juliany.

„Jáť nechtěl obtěžovati matku tvou v hodinu tak nepříhodnou; však když si to přeješ, jsem ochoten následovati tebe,“ pravil Řek vstávaje se svého kamenného sedadla.

„Palladio moje, oči tvé jsou plny slz; ó, hleď, aby tě neviděla zkormoucenou matka tvá!“ zvolala Juliana a přívětivě přistoupila ku děvě, jež hrubě ji odstrčivši pravila k ní:

„Nech mne, jáť nepotřebuji tvé rady, a až budu míti potřebí služby, zavolám tě.“

„Ta nezdvořilá!“ pravil Demetrius zastaviv se u dveří domu; ale Palladia to nezaslechla, ana běžela napřed hlasitě volajíc matku.

Hořká slza kanula přes bledou tvář Juliany, která pak s rukama sepjatýma, s očima k nebi pozdvíženýma šepotala u vzlykotu:

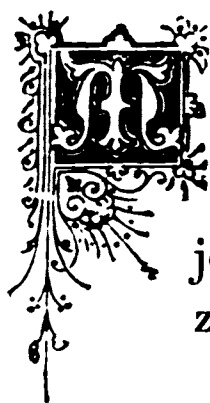
„Neníť tuto nikdo, jenž by mne miloval, mimo Demetria. Ó, Bože můj, velmi skrovný jest podíl těch dober, jež jsi mi přisoudil na této zemi . . . Avšak já velebím vůli tvou . . . Račiž mi dáti, abych mohla milovati veždy a odpouštěti těm, již mi dobřečinili v dětství.“

To pronesši ubohá utírala si slzy odhodlávajíc se trpěti dále.

Hlava čtvrtá.

P a v e l a Š i m o n .

vezitím co Palladia a Demetrius ubírali se ku Tekle, vešla Juliana do pokoje v první hlavě popsaného i skrčila se tam do jednoho koutku nechtíc, aby Pavel zpozoroval její přítomnost.

Jinoch tento odpoledu ležel na pohovce; obličej jeho zsinálý jako umrlce, rusé jeho vlasy rozčuchané zastiňovaly čelo, a chvílemi napřahoval pravici pohybem výhrožným.

Juliana zadržovala dech a krčíc se do temnějšího koutku pokoje plakala nad Pavlem, že chtěje ji hájiti byl bit od nešlechetného Šimona.

„Já budu věděti pomstiti se,“ pronesl Pavel hlasem dumným sám k sobě mluvě.

Juliana zachvěla se hrůzou, a přikročivši ku jinochovi pravila k němu prosebně:

„Ztiš svůj hněv, neoddávej se záští a odpusť bratru svému, nechtěj, abych já si musela činiti předhůzky, že jsem byla příčinou vaší neshody.“

„Jsi ty to, Juliáno?“ zvolal Pavel užasnut; pak připojil hlasem velmi přívětivým: „Ty's jediná přítelkyně, kterou mám, moje Juliano . . . Šimon mne nenávidí a Palladia nemiluje než své krásné šaty; nikdo nemá na mne paměti, i bylo by pro mne nemožno déle přebývati v domě tomto.“

„A tvoje matka?“ pravila Juliana blednouc.

„Moje matka? Moje matka jsouc ke mně nespravedlivá dává přede mnou přednost svému Benjaminu, a já proto nestarám se o ni.“

„Ó, nemluv s tak malou uctivostí o té, která ti život dala!“ zvolala Juliana.

Pavel pokrčil ramenoma, povstal s pohovky a přeběhnuv pokoj dlouhými kroky, pokračoval v řeči:

„Poslyš, Juliano, já chci odtáhnouti odsud. Ty bys mohla poprositi matku mou, aby mi vydala podíl dědictví po mém otci, abych mohl jinde žíti dle své chuti.“

„Ó, Pavle, upuť od tohoto nesmyslného záměru; Tekla by umřela zármutkem nad tím. Neztrpčuj stáří matky své svolávaje kletbu Boží na svou trestuhodnou hlavu.“

Takto mluvíc měla Juliana líce polité půvabným ruměncem a stojíc před ním s pravicí pozdviženou byla krásná a velebná.

Pavel hleděl okamžik na ni, jakoby po prvníkráte obdivoval její krásu, i zvolal bezděky:

„Jak jsi ty krásná, Juliano! . . . Pamatuješ se na to? Když jsme byly dítky, já ti vždycky

říkal, že tě jednoho dne učiním svou chotí. O kterak rychle uplynula ta blažená léta!“

Vzpomínky na dětství probudily mysl jinochovu ku mírnějším pocitům. Vzpomenul si, že tenkrát s úsměvem prost předhůzek běhával vstříc máti své, aby obdržel od ní políbení, i zatemnil mrak čelo jeho; snad v tom okamžiku oplakával čistotu duše své poskvrněnou předčasně kalem a vzpomínaje na ony blažené dni přiměřoval tu prohlubeň propasti, do níž byl padl, a z níž nemohl povstati.

Srdce Julianino tlouklo radostí, když uslyšela ta slova jinochova; ubohá doufala, že Pavel navrátí se ke ctnosti; ale naděje její byly hrozně sklamány, když uslyšela tato slova:

„Ano,“ začal Pavel odhodlaně, „já chci navždy opustiti dům tento a usaditi se v Cesareji u té, již miluji, jejíž přítomnost obveseluje život můj a mne činí blaženým.“

„A kterou miluješ?“ pravila Juliana, která chvějíc se křečovitě zbledla jako mramor.

„Poslyš mne, Juliano, chci tě vpustiti v část svého smýšlení, sděliti tobě tajnosti srdce svého, jakož jsem ti co dítko vypravovával své radosti i své útrapy.“

Pavel nezpozoroval pohnutí děvy, jež bez dechu sklesla na pohovku.

„Mluv . . . já tě chci vyslechnouti,“ pravila nebohá hlasem namáhavým.

„Já miluji jednu ženu v Cesareji; a miluji ji láskou, jakéž ty ani pochopiti nemůžeš. Neřeknu

ti, že hodna jest lásky mé, jelikož bych lhal; však co chceš? Já ji miluji vzdor tomu, že její minulost není docela prosta vší viny.“

„A ty můžeš milovati osobu, o níž takto mluvíti musíš, abys nepotupil pravdy?“ vece Juliana dechu lapajíc.

„Láska jest dítko svéhlavé, jež zalétá, kam nejméně se myslí. Jáť nemohu vážiti si jí, toho nepopírám; ale za jedinký její pohled dal bych svůj život a všechny své poklady, jež děditi mám po mateři své, když smrt . . .“

„Ó mlč! nezneuctívej ucho mé výkladem o svých potupných láskách . . . Nezdárný synu! ty pomýšlíš na smrt své roditelky bez úžasu, a sníš o majetku oněch pokladů, jež pekelná svůdnice s tebou promarní v trestuhodných rozkoších,“ pravila Juliana přetrhnuvší řeč jinochovu a povstavší se sedadla jaksi nevrle.

Nebyla to žárlivost, jež jí obtěžovala srdce; takovou vášeň nemohl v ní vzbuditi, kdo se vychloubal, že miluje osobu opovržení hodnou, a jenž chladně mluvil o smrti své něžné matky. Pavel byl v tom okamžiku tak ničemný v jejích očích, že by ona ač chudičká, beze jména, bez rodiny, nebyla chtěla sdíleti s ním život, byť to bylo i v lesku nějakého prestolu.

Užasnut a zahanben slovy Julianinými nevěděl Pavel co říci, i stál chvíli s očima sklopenýma; na to pokrčil ramenoma, vjel rukou do vlasů, aby je uhladil, i pravil lhostejně:

„Nepochopuji, co ti vjelo do hlavy, a způsob, jakýmž ke mně mluvíš, zdá se mi opravdu býti podivný . . . Jest to snad moje matka, jež ti dala tu radu, abys mne takto napomínala? Jest-li tomu tak, pak jí řekni, že nejsem zvyklý býti peskován od ženské, jejíž jedinou úlohou jest přásti a mlčeti.“ —

Juliana umlkla; pohled její jevil jen opovržení setkav se s Pavlovým.

„Nuže, chceš promluvit s matkou mojí a poprositi ji ve jménu mém, aby mi dala na živobytí, když tento dům opustím?“ připojil jinoch líbezným zvukem, chtěje si nakloniti děvu pro svůj prospěch.

„Já nezraním srdce své dobroditelky,“ odvětila Juliana ostře.

„Dělej, jak myslíš, a buď si něžná k matce mé, která tě z celého srdce nenávidí,“ řekl Pavel chtěje se pomstiti za odepření.

„Ty lžeš!“ vzkřikla Juliana; „Tekla nemůže nenáviděti osoby, která pamětliva jsouc jejích dobrodiní, svůj život by dala, by ji učinila blaženou . . . A pak, i kdyby tvá slova byla pravdiva, co mi na tom záleží? Tekla poskytla mi útočiště, dobře mi činila v mém dětství! toť já jí nezapomenu, leč když budu moci svou vděčností ztrojnásobiti to, co ona učinila pro mne; tenkrát jenom budu jí moci říci: jsme vyrovnány, já ti nedlužím nic více.“

„Drž se jen pevně svých šlechetných citů, s nimiž neuděláš štěstí . . . Já, jenž nejsem tvého smýšlení, a jenž nemám takové křesťanské oddanosti,

budu vždy říkati: „zub za zub, oko za oko!“ A Šimon uslyší, neb se mu donese, tu zásadu mou tohoto dne.“

„Pavle, hleď, aby poslední krůpěj přes míru nepřetekla; nezkoušej dále ještě Hospodina!“ . . .

Jinoch trpce se usmál, učinil výhrožný pohyb, chtěje ukázati, že se pomstí, a otevřev dvířka vedoucí do jeho pokojů kvapně odešel.

Zůstavši Juliana sama zastřela si oči rukama, ale neplakala; bol její byl tak hluboký, že jí překážel plakati. Ubohá! Předvídala, že dříve nebo později ji vyženou z domu pohostného, v němž byla útočiště našla, a kde se teď viděla nevítanu a pohrdanu. Pohřížena jsouc do tak hrozných myšlének zdála se býti sochou vyřezanou ku označení bolu.

Dlouho zůstala nebohá nepohnuta; pak odhodlavši se ku trpení nabyla srdce myslíc si, že starosti zkracují život, a že smrt přinositelka pokoje otevírá hrob, kde člověk může konečně naleznouti odpočinku a oddechu. Potěšivši se touto trudnou myšlénkou chtěla z tohoto pokoje, ale zastavila se najednou slyšíc chřestot krokův, i vzkřikla strachem při zoení Šimona, jenž se zasmušilým zrakem, s nevrlou tváří přicházel.

Tento nenadálý příchod byl jako hromová rána pro srdce Julianino, která se vždycky chvěla při spatření prvorozence Teklina.

A měla také k tomu příčinu. Šimon jsa povahy nad míru hrubé utiskoval slabé; ač zbabělý

od přirozenosti ukazoval se silným se služebníky své matere při nejmenší vadě je bije.

Juliana ze zkušenosti věděla, jak strašný jest hněv toho divokého jinocha, a proto ji napadal největší strach, kdykoliv ho viděla sobě na blízku.

„Konečně tě nacházím,“ pravil Šimon blíže se ku děvě, jež ustupovala nazpět a šepotala chvějíc se :

„Ó Šimone, nečiň mi zlého Již jsem tolik vytrpěla tohoto jitra, že se mi nedostává síly více snášeti.“

„Nemám v úmyslu něco ti učiniti,“ odsekl Šimon tiskna její rámě, pak pravil: „Pojď sem, moje upejpavá, poslyš, co ti přicházím zvěstovat a buď ochotna poslechnouti mne.“

Juliana chvěla se pořád, i vzývala ochranu Boží, aby ji zachránila před tím bezbožníkem.

„Pavel jest tvůj přítel,“ jal se mluvit Šimon, „řekni mu tedy, že se mýlí velice, domnívá-li se, že náš spor jest ukončen . . . Já mu chci dokázati, že mohu donutiti ho, aby sklonil hlavu svou přede mnou . . . Vyřid' mu, že tuto nechci slaviti své vítězství, abych neviděl pláče Teklina a neslyšel kviku Palladiina; ale že ho očekávám tohoto večera při setmívání se v okolí studně Palmovy. Tam na místě osamělém budeme zápoliti, a kdo podlehne, musí od té chvíle podrobiti se budoucně vůli druhého . . .“

Juliana zůstala jako u vytržení hrozně jsouc poděšena; taková zloba zdála se jí býti nemožnou.

„Slyšelas mne?“ tázal se hrubě jinoch.

Juliana sebou trhla, pohlédla na Šimona očima vypoulenýma, ale neřekla ani slova.

„Stěhuj se odsud!“ zakřikl syn Teklin vystrkuje ji ven z pokoje.

„Ale, srdce tvé jest tedy horší než ono hrobovka? Pavel tě neurazil; tys to byl, jenž jsi ho na zemi svalil; na co si stěžuješ?“ pravila Juliana jsouc rozjitřena.

Šimon zařval; na to uchopiv ji za hrdlo tiskl je, jako by chtěl uškrtit ubohou, která marně chtěla křičeti o pomoc, jelikož jí nebylo možno polapiti dechu, i bylo pouze slyšeti temný chrapot.

„Chceš mne uposlechnouti?“ tázal se ukrutník dále svíraje ve svých pařátech nevinnou holubičku.

Juliana pozdvihla ruku na znamení záporu, i učinila pohyb, aby se vymanila z toho smrtelného sevření.

„Ty myslíš, že jsem já sláb, já ti chci ukázati, že . . .“

„Jsi ty silný se slabými a zbabělý s udatnými!“ vzkřikl Demetrius najednou svíraje jinocha, jenž pustiv Julianu marně se namáhal vytáhnouti se z rukou Řeka, jenž ho byl bez milosrdenství sevřel.

Konečně pustil Demetrius hrdlo Šimonovo a ustoupiv na krok pravil hlasem plným, ale úsečným :

„Ty sketo! ty se ukazuješ hrdinou proti ubohé osobě ženské podle ji utiskuje.“

„Ký đas tě ustavičně pohání v mou cestu?“ zvolal Šimon zuře vztekem a pokročiv výhrozně

proti Řekovi; ale ihned ustoupil nazpět hledě býti blížek dveří, aby mohl v čas vyklouznouti.

Rty Demetrioovy pohnuly se k úsměvu pohrdlivému; na to ukazuje prstem na Julianu jal se mluvit hlasem rozkazným:

„Běda tobě, jestli od této chvíle budoucně ji zkřivíš jedinký vlas; musíš mi z toho klásti účet; běda tobě, jelikož tě zašlápnu svou nohou, jako šlapu červa, jenž se mi vyskytne na cestě mé!“

„Ty si hraješ na pána s našimi děvkami a zapomínáš, že mne pod mojí střechou tupíš,“ řekl Šimon.

„Juliana není děvkou tvojí, a byť jí i byla, já neuznávám právo pána, aby směl zavraždit otroka. Chceš-li tuto ubohou děvku považovati za otrokyni, pak já poprosím matku tvou, aby mně ji odprodala, a já ji přijmu za vlastní dceru.“

„To vím, že ji miluješ,“ pravil Šimon uštěpačně se usmívaje a chytře se blíže ke dveřím.

„Ušklíbej se, jak ti libo, tvá uštěpačnost neurazí mne, aniž může Julianu urazit,“ odvětil na to Demetrius s největším opovržením, jaké se jevilo na jeho obličeji a prozrazovalo se ve hlase.

Šimon neodpovídal; ale překročiv prah pokoje obrátil se ku panně a pravil jí úsměšně:

„Jáť uvědomím Pavla o tom, co si přeji, a až se vrátím ode studně Palmovy, donesu ti jeho vzkazku.“

„Demetrie, pro Bůh, zachraň Pavla!“ zvolala Juliana a nemohouc déle udržeti se na nohou sklesla beze smyslů k nohám Řeka.

„Upokoj se, dceruško, a vyjádři se lépe, chceš-li, abych ti porozuměl,“ pravil Demetrius zdvihaje děvku se země.

Hlasem přidušeným, slovy pláčem přerušovanými vypravovala Juliana, jakým zlým zámyslem se zanáší Šimon.

„Nestrachuj se; jáť tohoto večera zajdu k oné studni překazit, aby se spor nevzňal znova,“ řekl Demetrius klidně.

„Ó, nečiň toho, ti dva bezbožníci usmrtí tebe!“ zvolala Juliana jsouc poděšena.

Demetrius se pousmál, zatřásl hlavou a pak pravil :

„Myslíš, že hněv těch dvou kluků by mne mohl zaleknouti? Jestli tomu tak, pak máš malou důvěru v sílu mužskou těchto mých údův, jež doposud zachovávají svěžest a sílu mladistvou . . . Ač sám jediný, nebudu se báti měřiti se s těma dvouma, z nichž prostopášný život učinil slabochy a zbabělce jako dva starce . . . Ale nevzpomínejme na ně, i buď klidna; neboť oni nebudou potýkati se, to ti slibuji. Jedna toliko věc mne mrzí; já nepřijdu tak brzy do tohoto domu. Tekle nejsou již návštěvy mé vítány, a já nemohu pochopiti, co mate Palladii hlavu . . . Neměl jsem raději nikdy sem přijíti; avšak co se stalo, stalo se; Všemohoucí může nechat zapomenouti minulost,

paměť na ni zničit; avšak všemohoucnost jeho nemůže učiniti, aby, co se stalo, nebylo stato . . . Pro tebe se mysl má kormoutí; jest mi bolestno nechatí tebe na tomto místě, kde ustavičně s tebou zle nakládáno ode všech; a vzítí tě s sebou nemohu. Sestárnuv srdcem, pokročiv věkem mohl bych ti býti otcem; ale obličej můj se udržuje mladistvý, i mohla by pomluva poskvěrniti jméno tvé. Avšak, chceš-li, budu tě moci dáti do domu jedné římské paní, choti obhájce lidu, a tam milována jsouc budeš žíti šťastně.“

„Děkuji ti, Demetrie; ale nemohu následovati rady tvé. Tekla má více než kdy potřebí lásky mé.“

„Ubohá děvo, tvé šlechetné srdce tě klame. Tekla tě nemiluje,“ pravil Řek u největším zármutku.

„Tekla mne nemiluje, to vím; ale já nesmím zapomenouti na vděčnost, která mne k ní víže.“

„Nuže dobře, čiň, co ti káže srdce tvé, budeš-li však potřebovati přítele, ochránce, nezapomeň na svého učitele. Znáš příbytek můj.“

„Uteku se tam, když budu potřebovati pomoci.“

„Slibuješ mi to?“ tázal se Demetrius tiskna s pohnutím pravici Julianinu.

„Přísahám ti to.“

Byv tímto slavným slibem ubezpečen odcházel řecký mudrc s myslí plnou zármutku z domu Teklina.

Juliana sledovala ho okem, pokud jí bylo možno viděti ho, a když více neviděla svého jediného přítele, svého jediného ochránce, pocítila v srdci bol nejtrpčejší; zdálo se jí, že zůstala osamotnělá bez přátel ve příbytku, v němž nebyla již pohostinu. Jsouc přemožena hroznými dojmy tohoto dne sklesla i usedla si na prah dveří, a zakrývajíc si tvář rukama zvolala mezi škytáním :

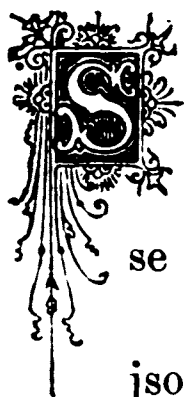
„Ó, proč mne nenechali umříti hladem v náručí otce mého, než mne zachrániti ku životu tak trapnému!“

Dlouho plakala; pak vešla ubohá opět do domu jsouc volna podrobiti se se svatou odhodlaností a s rekovnou srdnatostí urážkám Šimonovým, bolným úšklebkům Palladiiným a hrdé nevšímavosti Teklině.

Hlava pátá.

K l e t b a.

Slunce bylo daleko překročilo polovici svého běhu, když služebnictvo Teklino, jež bylo pospíchalo uchystat oběd, čekalo, až by se panstvo usadilo ke stolu.

Mezitím nacházela se vdova ve své ložnici; jsouc bledá ve tváři a chvějíc se hněvem poslouchala, co jí vypravovala Juliana. Když děva umlkla, vjela si rukama do svých šedivých vlasův a pronesla hlasem přerušovaným tato slova:

„Evo, tvůj osud byl méně ukrutný mého . . . Ty jsi dala život Kainovi, ale byla jsi též matkou Abele, při jehož vzpomínce mohla jsi plakati a hrdě vykračovati, že jsi ho nosila ve svém lůně . . . ale synové moji jsou oba nešlechtní jako tvůj prvozenec.“

Juliana hluboce vzdychla; nebohá myslila, že dobře učiní, když poradí Tekle, aby zabránila dvěma bratřím odebrati se ke studni Palmově.

„Pavel byl dobrý, zdvořilý ke všem, ale stržen byv ke zlému špatným příkladem Šimonovým teď

se rovná svému bratru,“ pravila Tekla truchlivě, pak připojila plačíc: „Synové moji nestojí oba za nic; jeden jest hoden druhého . . . Palladia zapomněla, není tomu dávno, na dětinnou úctu potupíc tyto mé šediny . . . A já je tak velice milovala! Když jsem je vídala běhati mně v ústrety, pokládala jsem se za nejšťastnější mezi matkami i doufala jsem, že se mi bude záviděti ode všech, a že hrda jsouc na své dítky budu moci jednoho dne vykračovati mezi matkami cesarejskými . . . Zklamala jsem se strašně; studem se rdíc neosměluji se vkročiti nohou do města, v němž jsem se zrodila, z bázně, že by se na mne prstem ukazovalo jako na matku dvou hejřilův.“

Tu umlkla Tekla a třesoucí se rukou utírala si slzy, kteréž jí brázdily svraskalé její líce; pak začala opět hlasem plným, ale třesavým:

„Teď jest na čase, učiniti tomu konec; tento trapný život nemůže déle potrvati . . . Posud jsem milovala dítky své, byla jsem k nim shovívavá, a mlčela jsem, teď musím mluvit . . . Já jediná jsem dědičkou po jejich otci; i mohu je vyhnati z domu tohoto, uvéstí je do bídy, uvrhnouti je u povržení všech. Dříve však chci nastoupiti poslední cestu . . . Považující mne za slabou posmívaly se mi; ale já jsem silna, silna svým právem, svou vůlí. Jejich nevrlosti nebudou mne již trápit; slzy Palladiiny nebudou již obtěžovati srdce mé. Neměly dosti úcty ke mně, a já to snášela; viděla jsem je vrhati se do bláta, a já je s pláčem úpěnlivě prosila,

aby se nespustily ctnoty. Útrapy mé byly neprospěšné, marný byl pláč můj; a teď ku dovršení nešlechtnosti strojí se jeden druhého zavraždit.“

„Upokoj se, paní má; použij laskavosti; přísnota není již na čase,“ pravila Juliana celá jsouc zalekána vidouc zimničnou rozhořčenost stařícké paní.

„Já učiním, co chci,“ odvětila Tekla s hrdotí.

„Nebylo by lépe poraditi se s Demetriem a hleděti, aby on promluvil se syny tvými?“ podotknula Juliana.

„Já nepotřebuji prostřednictví cizincova,“ odsekla Tekla nevrle. Juliana umlkla nevědouc co mluvit; a tak zůstaly obě ženské hezkou chvíli v tichosti; pak si usedla Tekla a podepřevši hlavu u noh svého lože plakala až do té chvíle, kdy služebník po třetí oznamoval, že oběd jest uchystán.

Tekla zahalila se do bílého pláštíku, jež obyčejně nosila, utřela si slzy, shrnula vlasy do stužky táhnoucí se okolo jejího čela, a když se dala do chůze, pravila zasmušile:

„Dříve než usedneme ke stolu, musejí mne slyšeti.“

Zvyky římské byly ode drahých časů zavedeny v Cesareji; jídárna Teklina bylo římské večeřadlo ozdobené po způsobu, jež udávala hlava světa, Řím. Uprostřed stál kulatý stůl pokrytý vlněným ubrusem a obklíčený nejkrásnějšími stolnými pohovkami ze dřeva ebenového, stříbrem vykládaného. Spěžový kahan visel se stropu dolů stůl osvětlující, a čtyři služebníci a dvě děvky odcházeli a při-

cházel donášejíce pokrmy a připravujíce věci k obědu potřebné.

Dítky Tekliny čekaly na matku. Palladia měla oči červené, vlasy rozčechrané, a nedbalý její oblek prozrazoval, že proti svému obyčeji nevzala si píle ozdobiti se.

Pavel stál vedle ní a popichuje řekl jí plným hlasem, aby od bratra byl slyšen, že po obědě půjde ke studni Palmově poučit jednoho jinocha ze své známosti, aby byl zdvořilejší.

Palladia nedávala pozor na slova bratrova; její zrak upíral se na Šimona, jenž stoje přede stolem a divoce se usmívaje bavil se propichuje ubrus hrotem nože.

Když Tekla vkročila do jíárny, blížili se jinochové ke stolu; ale stařena nezasedla za stůl, nýbrž pravila k nim hlasem přísným:

„Děti, musím s vámi promluvit, pojdte se mnou.“

Užasnuti, jak jen kdo býti může, kráčeli mladí za stařenou do pokoje vedlejšího, a Pavel, jenžto šel poslední, chtěl uzavříti dvěře, ale stařena obrátila se řkouc:

„Otevři dvěře, aby ti, již byli svědky mé přílišné shovívavosti, též byli svědky mé přísnoty.“

Tato slova byla slyšena od služebníků, již se hrnuli ke dveřím; ale Juliana kázala jim ustoupiti nazpět, a ona sama zůstala na prahu sklíčena jsouc bázní, ana předvíдалa strašnou bouři.

Pokoj, do něhož Tekla syny své byla uvedla, byl velmi rozsáhlý; kamenná podlaha leskla se jako

zrcadlo, a se stropu z tmavého dřeva visel kahan před výklenkem utvořeným ve zdi, v němž se nacházel kříž z ebenového dřeva.

V tomto pokoji zdržovával se v dobách minulých zesnulý manžel Teklin, a v něm byl zachvácen náhlou nemocí, která ho u květu let strhla do hrobu.

Tekla usedla si na mramorovou stolicí, na níž tolikráte vídala seděti svého něžného soudruha, i jsouc najednou uchválena smutnými vzpomínkami dala se do usedavého pláče. Ale pohnutí její bylo krátké; vztyčíc hlavu shrnula s čela stužku a obrátivši se k dětem pravila hlasem trpkým, ale pevným a zvučným :

„Děti, až do tohoto okamžiku měly jste ve mně něžnou matku, laskavou přítelkyni, teď však máte před sebou matku, která již neprosí a nepláče, nýbrž která vám ukládá poslouchati jí. Jsem přesycena trpěti, i nemohu déle dovoliti, abyste hanobily jméno svého otce. K tobě, Šimone, můj prvorozenče, předně se obracím: ty's první nebyl pamětliv svých povinností, a nedosti na tom, ty jsi strhl i bratra svého ku pádu. A teď vy dva, jež jsem nosila ve svém lůně, vrháte se jeden na druhého, jako byste byli synové dvou otců nepřátelských! . . . Šimone, synáčku můj, není-li všecken cit lidský utlumen v srdci tvém, přivíň Pavla k prsům svým, a příslib mi, že chceš na vždy opustiti ony rozkoše, které tě byly svedly.“

Šimon pokrčil ramenem a ušklebil se; načež Tekla pokračovala hlasem trpčejším :

„Od nynějška ať nejsou nižádné různice mezi vámi. Ty, Šimone, nebudeš již choditi do těch společností, kde mládež se kazí; budeš vycházeti z tohoto domu na mé povolení a budeš vraceti se v hodinu, kterou já tobě určím . . . Pavel bude následovati příkladu tvého. A ty, Palladio, odložíš ta roucha příliš nádherná pro tvůj věk, budeš přásti a zaměstnávat se pracemi domácimi. Ty jsi zapomněla, že úlohou ženy na tomto světě není strojit se a několikrát za den se převlékati, choditi procházkou, běhati do divadel, aby se získal odív povrhelů v rozumu a aby se někým pohrdalo od lidí rozšafných. Ty's mláda, i můžeš naučiti se býti jednou dobrou chotí a dobrou matkou.“

Tekla neřekla nic více; a synové pohlíželi na ni s udivením nevědouce, na jakém světě by byli; tak kromobyčejnou přicházela jim mluva matčina.

Vidouc ten úžas všech mladých domnívala se Tekla, že zvítězila. Nerozvážlivá žena! Ona nepomyslíla, že není vždycky tak snadno z výstupku překročiti na jinou cestu. Za času minulého byla by řeč její bývala příhodna k povinnostem matčiny, teď byla nevhodna. Kůň nezkrocený, jenž přetrhnuv otěže úprkem žene se cestou, necítí již ruku jezdce, jemuž není dáno zadržeti ho ve běhu záhubném.

První, jež mlčení přerušila, byla Palladia, která u plném vzteku vzkřikla drze:

„Ty mně jen radíš, abych následovala Julianu; ale velmi se mýlíš, domníváš-li se, že bych se mohla státi služkou.“

„Žítí uzavřenu v tomto domě bylo by umřítí v něm,“ připojil Pavel obraceje se zády ku matce.

„Ty blouzníš,“ pravil Šimon s menší ještě úctou než prvnější; „já jsem muž, i styděl bych se takto býti řízen. Já chci vycházeti a přicházeti podle své libosti a čím dále donucovati Pavla, by mne poslouchal.“

„Ty bys se styděl poslouchati své matky?“ tázala se Tekla trpce.

„Ano, v pravdě,“ odpověděl Šimon.

Tekla povstala se sedadla a přikročivši k synovi pravila k němu vážně:

„Kdyby vlasy tvé byly bílé jako sníh, kdybys věkem i rozumem byl počítán mezi nejstarší, mohl bys hrdě si vykračovati, že jsi sklonil hlavu svou před vůlí té, kteráž tobě život dala, a pak pokořiv a poníživ se mohl bys chlubiti se býti mužem . . . Slyšel jsi vůli mou, synu můj. Jestliže nepolepšíte se a zůstanete při svém chování se, vyženu vás z domu tohoto, v němž jste se narodili, a když mne již nebude, budou poklady moje děděny ode dcery psance římského, a vy pak chudi jsouce a se potulující budete litovati, že jste mně ztrpčovali život.“

Šimon, Palladia a Pavel jednohlasně vzkřikli vztekem, a Šimon divoce přikročiv k matce zvolal:

„Stařeno, tys pozbyla smyslu!“ a to promluviv stržen jsa vztekem a zaslepen hněvem bezbožník pozdvihnul pravici a udeřil matku . . .

V tom okamžiku bylo slyšet hluk hlasů; byliť to služebníci, již hrozivě hnali se na syna trestuhodného.

Tekla zatím odmrštila Šimona; ale s obličejem zsinálým, se svými šedinami rozcuchanými zahalena jsouc do svého pláště a hrozná ve svém hněvu obrátila se ke služebnictvu i vzkřikla na ně:

„Zadržte! Bůh sám mstívá matky!“

To promluvivši běžela k výklenku a zastavivši se přede křížem vztáhla ruce k nebesům a jako nějaká věstkyně neblahých předpovědí zvolala:

„Bože Spravedlnosti, Bože Pomsty, slyš hlas matky!“ Na to obrátivši se k dětem pravila blasem, jenž hrůzu vzbuzoval: „Proklet budiž okamžik, kdy jsem vás počala; prokleti buďtež a nosíce břímě mateřské kletby potloukejte se světem, až byste usmířili poklesek svůj!“

Hluboké ticho následovalo tuto hroznou kletbu; a když sklonila ruce rozjitřená matka, shasla kahan, jenž ozařoval pokoj.

V temnotě pak vyšla Tekla z onoho osudného místa, a pomínouc i jídárnu uzavřela se do svého pokoje. —

Mezitím mluvili služebníci přidušeným hlasem mezi sebou a na to pomaloučku vytráceli se z domu obávající se, aby je hněv Boží neuvrhnul ve propašť.

Zděšena jsouc a zkourmoucena útekem služebnictva chodila Juliana sama prázdnými pokoji, i nechtěla sama sobě věriti pozorujíc to ticho, jaké tam panovalo, a neosmělujíc se přiblížiti se ku pokoji Teklinu aniž k onomu, v němž mladí se nacházeli, pravila sama se sebou rozmlouvajíc, ana se sklíčenou myslí semotam chodila:

„Tak daleko může přijíti zloba lidská? Jsou tedy lidé divočejší šelem, zlomyslnější satanáše? Ale co pak dělají onino v tom tmavém pokoji, na tom místě, na němž byli prokleti? . . . Všichni služebníci utekli, já však neuteku. Nadešla snad hodina, abych splatila svůj dluh; neblahá předtucha mně to hlásá . . . Veliký byl poklesek Šimonův, ale milosrdenství božské nemá mezí, a já červíček, jenž se vleku po zemi, nemám práva býti neuprositelnou . . . Dodej si srdce, Juliano, dodej si srdce, dcero neštěstí, a vejdi, kde potřebí tvé útěchy . . . Smiluj se, Bože můj, nad těmi trestuhodnými; smiluj se nad tou ubohou matkou! Ona nevěděla, co mluvila.“

Nabyvši srdce vzala osiřelá světlo; potichounku pak brala se do pokoje, v němž posud se nacházely dítky Tekliny; vcházejíc zočila Palladii, která sedíc na zemi zakrývala si tvář rukama a plakala.

„Palladio, sestřičko má!“ zvolala Juliana a sklonivši se ku ztrýzněné obejmula ji jednou rukou okolo krku.

Palladia se zachvěla, pozdvihla hlavu, držela ji nepohnutě nakloněnou na jednu stranu, jako by naslouchala na nějaký hlas, pak kvičíc zvolala:

„Slyš, Juliano, matka moje mi ještě zlořečí; ona proklíná ten okamžik, kdy jsem se narodila.“

„Nabuď srdce, Palladio, matka tvá lituje toho, co řekla, a blahořečí tobě,“ odpověděla Juliana.

Dcera Teklina zatřásla hlavou, hodila zraky vůkol, a pak tisknouc pravici Julianinu pravila jsouc poděšena:

„Pohlédni na Šimona!“

Juliana se rychle obrátila, by pohlédla na jinocha; vskočíc na nohy běžela k němu, ale plna hrůzy ustoupila nazpět nemajíc ani dechu, aby jediné pronesla slovo.

Šimon byl opřen o zeď zády; jeho bledý a popudlivý obličej kroutil se tisícovým způsobem, zřenice jeho ztrácely se pod brvami i nebylo vidět leč běl oka. Hustá a žlutá pěna vycházela mu z úst, svaly jeho se zkrucovaly a údy jeho se trásly jako by uchváceny byly trháním padoucnice.

„Jak se třese Šimon!“ pravila Palladia hledíc na bratra očima vyděšenýma.

Juliana neměla dosti srdce přiblížiti se ku Šimonovi, a vidouc, že Palladia vrávorá, přiskočila, by ji zadržela.

„Šimon jest proklet,“ pokračovala v řeči Palladia hlasem třesavým. „Já jsem též prokleta . . . on se třese, třese se tak, že nahání strach . . . obličej jeho jest hrozný . . . Ejhle, já se také třesu! . . . Kletba matčina zastihla mne. Bože můj, milost, slitování! Ruce mé ochrnují, nohy mé kle-sají . . . Pomoc, Juliano! Měj útrpnost s prokletou!“

To mluvíc máchala nešťastnice rukama, stahovala ústa, jakoby byla zachvácená běsností následovati bratra, pak zakřikla a třesouc se po celém těle sklesla do náručí Julianina.

„Pavle, pomoz mi,“ zvolala osiřelá, jež nemohouc udržeti Palladii prosila o pomoc jinocha, jenž až do

tohoto okamžiku stál zpříma uprostřed pokoje, jakoby najednou byl se proměnil v sochu.

„Pavle, Pavle!“ křičela opět Juliana, ale neslyšíc žádné odpovědi, položila Palladii na zemi a běžela k tomu, jenž mimo její vůli doposud jí byl milý.

Pavel stál tu sebou nehýbaje; obličej jeho byl zsinálý a očima vypoulenýma pohlížel brzy na sestru, brzy na bratra. Konečně začal i on trásti se a nemoha udržeti se na nohou sklesl na zemi u strašném trhání údů.

Juliana byla poděšena; studený pot vystoupil jí na čele, a těžce oddychujíc zakrývala si oči rukama, by neviděla těch tří nešťastníků, kteří se u nohou jejích svíjeli. Několik okamžiků zůstala bez pohnutí; pak ale nevědouc co učiniti běžela ku kříži a spínajíc ruce k onomu Bohu, jenž tak velice miloval matku svou, plakala vzývajíc dobrotu božskou za ty prokleté ! ¹⁾

¹⁾ Jest ta povídka pravdiva? Na tuto otázku odpovídají slova svatého učitele církve, jenž tuto událost vypravuje; ovšem použito způsobu výpravného, mnohé osoby přidány, mnohé vynechány a připojeny rozličné meziděje. Sv. Augustin vypravuje ve své knize „o městě Božím“: Sedmero bratrů a tré sester z velmi dobré rodiny v Cesareje v Kapadocii prokleti byvše od matere své pro přílišnou zpupnost, jakéž se proti ní dopustili, byli zázračně potrestáni strašným trháním a třesením všech údů.

Hlava šestá.

Š í l e n á.

Fuliana vlila vší silou těm třesičům několik kapek balsámu doufajíc, že zmírní jejich třesení; ale její starosti neprospívaly nic; ti nešťastní ulevili si na okamžik, načež opět sklesli do dřívějšího trápení.

Ubohá osiřelá pozbývala skoro mysli, ba vyskýtaly se okamžiky, kdy i ona cítila toho nutnost svíjeti se a křičeti, i musela se přemáhati, aby neupadla do čivné horečky. Několikrát zašla ke dveřím pokoje Teklina a klepajíc volala na stařenu; zprvu nebylo jí odpovídáno; později slyšela vzdychání, které ji naplňovalo hrůzou. Konečně násilím třískajíc do dveří chtěla je otevřít, ale námaha její byla marna i oddávala se již zoufalosti, ana Tekla hlasem polomrtvým úpěnlivě ji prosila, by ji nechala na pokoji.

Upokojivši se takto poněkud nad osudem matky vrátila se k dětem a tu s hrůzou zpozorovala, že trýzně těch nešťastníků každým okamžikem se roz-

množovaly, jelikož nemohli ani slova pronést, a z pěnivých jejich úst ozýval se chraplavý a třesavý zvuk, jenž neměl do sebe nic lidského.

Vidouc je takto trpěti cítila Juliana, že se jí ježí vlasy na hlavě, i vyběhla ven z domu podívat se, jestli se rozednívá. S úzkostí horečnou čítala hodiny každým okamžikem chtěc pak z rána zajíti požádat Demetria o poradu a postarati se nemocným o pomoc nějakého stoupence Eskulapova. Avšak teď neosmělila se odejíti z bázně nechati dítky samotny s matkou, jejíž mysl mohla pominouti se od jednoho okamžiku do druhého. Až do rána trvala na rozpacích, nevědouc k čemu se odhodlati, a den zastihnul ji pohříženou u největší nejistotě.

Konečně rozhodla se zajíti do Cesareje. Rychle zahalila se do pláště, uspořádala si rozčechrané vlasy, aby nepoutala na sebe pozornost lidí, kdo by ji potkali cestou, a když již chtěla vykročiti z domu, uslyšela šumot, načež Tekla objevila se před jejím zrakem.

Obličej stařeny vzbuzoval hrůzu; tak se změnil kratičkým během jedinké noci. Vlasy její staly se ještě bělejšími; s těží vykračovala majíc postavu svou shrbenou, a oči její byly zapáleny ode slz, jež byly prolily. Opřevši se jednou rukou o stůl, jenž posud byl uchystán, pohlédla na Julianu i otevřela ústa chtěc pronést otázku; ale hlas uváznuv jí v hrdle i nebylo slyšet leč dumný chropot; pak si naplnila číši vínem, a když se napila, nabyla dechu i pravila:

„Utekli oni z domu tohoto?“

Juliana neměla ani srdnatosti ani chuti jí odpovéděti, a otočivši hlavu, aby zatajila slzy, mlčela.

„Juliano, ty mlčíš? . . . Odpověz . . . ach, ty pláčeš?“ pravila Tekla.

Juliana vypukla u vzlykot; upokojivši se pak tiskla mezi své ruce suchou ruku vdovinu, i pravila s těžší mluvíc:

„Nabuď srdce, Teklo, hrozný jest hněv Boží, a my ubozí smrtelníci musíme kloniti hlavy své před jeho hrozivou vůlí.“

„Ó ano, hrozný jest trest Boží, a já trestuhodná žena svolala jej na své dítky,“ řekla Tekla, a hlas její prozrazoval, kterak trpělo ubohé její srdce.

Na to ustoupila od stolu a kráčejič vrávoravým krokem ubírala se tam, kde se nacházely její dítky.

Juliana chtěla k ní přiskočit, aby jí zabránila vejíti tam; ale scházela jí síla i sklesla nazpět na jednu pohovku při stole.

Mezitím vešla Tekla do nešťastného pokoje i jsouc poděšena pohlížela na ty žebráky, již na zemi leželi; sklíčena stála, jako by hrom ji byl poranil; pak trhajíč si vlasy u největším zoufalství jevícím se na její tváři vzkřikla obrátivši se ku Julianě, která byla za ní přiběhla:

„Co to mají? Pro Bůh, mluv!“

Výkřik Teklin vnikl v uši těch nešťastníků, již nepozbyli citu; ale vidouce Teklu upadli s větší ještě silou do záchvatu čivového.

„Pomoc, pomoc!“ křičela Tekla zoufalým hlasem; pak připojila úzkostlivě:

„Pomoc, Juliano, moje stvoření umírají . . . Pošli sluhu do Cesareje, aby zavolal Demetria.“

„Služebníci utekli,“ pravila Juliana mimoděk.

„Utekli, a proč? Ach, ano, utekli z domu tohoto, na nějž jsem svolala kletbu Boží; opustili bez soucitu tyto nešťastné,“ řekla Tekla; na to pokračovala v řeči: „Rychle, Juliano, přines mi čerstvé vody. Ty, dobrá děvče, nemělas toho srdce, abys opustila dítky mé; ale, rychle, Palladia trpí, spanilý její obličej není již k poznání . . . Ó, pro Bůh, pospěš!“

Juliana věděla, že pomůcka od Tekly žádaná nic neprospěje; nicméně však pospíšila poslechnout, i vracela se brzy nesouc džbán plný čerstvé vody.

Tekla stříkala jí do tváře svých dítek, svlažovala jim spánky; ale snaha její byla marna; prokletí dále se svíjeli a trásli.

Potrativši srdce, zbavena jsouc naděje zůstala ubohá matka ztrnulá, jakoby duševní její síly byly zhola zničeny; přišedši pak k sobě poklekla k Palladii a tisknouc milenou svou dceru do náručí mluvila k ní tak, že by byla vzbudila soustrast i ve člověku sebe necitelnějším a ukrutnějším:

„Palladio, lásko má, polož svou hlavičku do klína mého a spi, tak jako když jsem tě maličkou zpívajíc ukolébávala . . . Spi, má drahá dcero, spi, požehnaný tvore můj . . . Včera večer nevěděla jsem, co jsem mluvila, já byla smyslem pomínulá. Pousměj se, já odpustila Šimonovi, a ty budeš panovnící v domě mém . . . Ó, usměj se, Palladio

moje, nerozrývej mi srdce takovým způsobem sebou házejíc.“

A nešťastná žena zahrnovala polibky a slzami rozcuchané kadeře dceřiny!

Zdálo se skoro, že lichocení matčino zmírnilo záchvat Palladiin. Uloživši se do klínu matčina upokojila se na okamžik, ale brzy začala opět třásti se a svíjeti se, a Tekla nemohouc viděti ji trpěti zastřela si tvář rukama. Po chvíli pak sdělala dlaně s očí; vidouc však dítky své ve hrozných křečích běžela k výklenku a držíc se kříže křičela zoufale :

„Bože můj, proč jsi mne opustil?“

„Ó Teklo, nežádej od Boha účtu za to, co učinil,“ pravila Juliana přiblíživši se k opuštěné.

Vdova neodpovídala; nohy klesaly pod ní; držíc posud kmen kříže sklesla sedmo na zemi a tak zůstala upřeně hledíc na své dítky zrakem vyděšeným.

„Kdo mi podá rady, co mám učiniti?“ pomyslila Juliana nechtíc již vzdáliti se ze strachu, že by Tekla zbavena jsouc rozumu oddala se nějaké bláznivé výtržnosti.

V takové nejistotě osiřelá lámala si hlavu, v uších jí znělo, jakoby slyšela chřestot vln šumícího moře, tepny jí silně bily, každého okamžiku musela opírat se o nějaký nábytek, aby nesklesla, a zvláště kdykoliv ač bezděky své oči obrátila ku Pavlovi; tenkrát cítila v srdci svém bol tak ostrý

a pichlavý, že si přála raději ležeti mrtva vedle toho jinocha, jen aby neviděla již té jeho trýzně.

Po tomto úžasu zmocnila se Tekly strašná bezcitelnost. Sedíc na zemi, nic nemluvic, sebou nehýbajíc hleděla na své dítky očima suchýma.

Juliana měla za to, že každé odkládání s pomocí by mohlo býti záhubné pro ty nešťastníky; a proto odhodlala se vyjít; ale předně chtěla Teklu přemluvit, aby se odebrala do svých pokojů.

„Dobrá moje paní,“ pravila k ní hlasem nejlíbeznějším, „vrať se do svého pokoje; tyť nemůžeš nic učiniti pro dítky své a pohled na ně rozrývá srdce tvé.“

Tekla pozdvihla hlavu, pohlédla na děvku a pak odpověděla hlasem přidušeným:

„Co chceš?“

Juliana zachvěla se vidouc vyděšení stařenino, i přikleknuvši k ní, aby snáze byla slyšána, začala opět:

„Jdi do svých pokojů, ticho, samota upokojí dítky tvé.“

„Nikoliv,“ odsekla Tekla nevrle.

„Ó, prosím tě, nezůstaň déle na tomto místě; nevidíš-li, že od té chvíle, co ty jsi tuto, oni více trpí?“

Tekla uchopila Julianu za ruku a tisknouc ji křečovitě pravila hlasem hněvivým:

„Ty chceš, abych já se vzdálila, abys ty tolikéž utekla . . . Nuže, dobře, jdi; opusť tento dům prokletý; jáť budu věděti umřítí s dětmi svými.“

„Ty mne špatně znáš, Teklo, domníváš-li se, že toho dne, kdy neštěstí postihlo tebe, já bych tebe mohla opustit,“ odvětila hořce Juliana; ale ihned toho litujíc pravila líbezně: „Neporoučela jsi mi před chvílí, abych zašla do Cesareje zavolat Demetria? Ale zanechám-li tebe v tomto pokoji, bude mne trýzniti strach i nebudu míti dosti síly, abych rychle běžela.“

Ta slova přemluvila stařenu, která povstavši se země, pravila:

„Již tam jdu; ale, prosím tě, navrať se brzy.“

„Neboj se, já poběhnu celou cestou.“

Takto mluvíc pomáhala osiřelá Tekle, jež zbavena jsouc síly každým krokem klopýtala, a když ji byla doprovodila do jejího pokoje, chtěla uzavříti dvéře domu, ana v dáli uslyšela hluk pomatený, jenž slabě vrážel až do ucha jejího.

„Toť budou hlasy lidí z nějakého sboru cestujících, již ubírajíce se do Trebizundu přecházejí planinou,“ pravila Juliana.

Hluk blížil se pořád více i stával se vždy zřetelnější; byly to výkřiky výhrožné, divoká hulákání, proklínání, což budilo hrůzu.

„Bože můj, jaké nové neštěstí hrozí domu tomuto?“ zvolala Juliana. Přemohši všecken strach vyběhla rychle pod přístřešek, ale z úžasu opřela se o lenošku jednoho sedadla, by nesklesla.

Četný zástup lidí stál dílem na úpatí dílem v polovici stráně návršní. Zástup ten skládal se ze řemeslníkův, otrokův a obchodníků cesarejských.

Minulého večera utekli služebníci Teklini do blízkého města, všude vypravujíce, že jejich páni bili svou matku.

Tato zvěšť nesla se od úst k ústům mezi několika osobami; jeden to vypravoval druhému, a příštího jitra obyvatelé oné části Cesareje, jež ležela k onomu pahorku, shlukli se ve skupinách a kruzích, a upřílišující příhodu lživými meziději tisícové věci přidávající ku pravdě, byli všichni nevolí rozjitřeni na provinilce. Lid všech věkův a všech krajín jest vždycky tentýž: snadno jest pohnut, jest jednou velikomyslný, jako jindy ukrutný; vždy nachází příležitost ku veselostem, buď že pochvalu vzdává svým chráněncům, buď že do bláta vrhá a hanou zahrnuje toho, kdo měl neštěstí upadnouti do jeho záští.

V okamžiku hrnul se zástup lidu ven z Cesareje v úmyslu podívat se zdálí na ten domek na návrší; došedše tam začali všichni křičeti, proklínati, zlořečiti těm dětem trestuhodným.

Juliana nemohla k sobě přijíti od úžasu, aniž mohla pochopiti, co by ten zástup chtěl.

Najednou bylo slyšet hlas, jenž převyšuje ostatní křičel:

„Ejhle, tam jest dcera té ubohé vdovy.“

Sotva byla ta slova pronesena, již padal déšť kamení k nohám Juliany, jež nepozbyvši srdce rychle vběhla do domu a kvapně zavřela za sebou dvéře.

Nový bylo slyšeti hluk a křídla u dveří duněla, jakoby již měla býti vyvrácena ze stěžejí. Jako

krupobití sypalo se kamení proti domu, a zástup křičel čím dále tím zuřivěji.

„Kdo to tak křičí?“ pravila Tekla vyšedši ze svého pokoje.

„Není nic, není nic. Jest to sbor cestujících právě mimo jdoucích,“ odvětila Juliana stojíc před vdovou.

Tekla nepřikládala víry k této lži ze soustrasti pronesené; ostrčivši děvku přešla pokojem, v němž uprostřed se nacházelo sloupení z černého mramoru, otevřela dvéře a stojíc na prahu napínala uši i uslyšela proklínání lidu. Jsouc poděšena ihned ustoupila nazpět, vrávorajíc sklesla na pohovku a spínajíc ruce k nebi volala:

„Bože, nevyslyš zlořečení těchto lidí! Nevyslyš jich, jako jsi mne vyslyšel . . . Ó, hanba, ó stud, a já jsem tím vším vinna!“

Výkřiky bylo pořád slyšeti, nad nimiž hrozila se ubohá stařena, jež pokračovala dále:

„Juliano, rci jim, že mne dítky moje nebily . . . že jsem já matka šťastná;“ a při těchto slovech nebohá hořce se usmívala. „Popros je, aby tak nekřičeli; ty výkřiky působí mi bolení hlavy a dotýkají se uší mých jako rachot hromu.“

Odhodlavši se stůj co stůj učiniti konec tomu strašnému hluku, nedbajíc, že se vydává v nebezpečí života, an zástup ji mohl ukamenovati, srdnatá Juliana poskočila ke dveřím majíc v úmyslu sestoupiti s vrcholu stráně a promluviti k zástupu.

Na štěstí, když přišla pod přístřešek, umlknul hluk a zástup tiše se rozcházel.

„Děkuji ti, Bože můj,“ pravila děva; všedši pak do domu běžela ku Tekle upokojit ji, ale těžce vzdychla při pohledu na vdovu.

Ubohá žena měla oči vytřeštěné a dělala posuňky smějíc se smíchem křečovitým.

„Teklo, matko moje, odpověz mi!“ zvolala Juliana, tisknouc ruku její.

Tekla neodpovídala; světlo rozumu seslabené v ní od minulého večera bylo docela shaslo, po-
minula se smyslem, nebohá byla šílená!

Hlava sedmá.

Útěk.

Sílenost Teklina nebyla zuřivá, nýbrž zádušná a tichá. Zrakem takorůž zkamenělým pohlížela ubohá na předměty ji obkličující a chvílemi se usmívala pohybující rukama, jako by rozmlouvala s nějakou neviditelnou bytostí. Stav její budil soustrast, kdežto hrůzu vzbuzoval stav těch nešťastníků, kteří sotva mohli choditi, a jimž s těží bylo dáno vyžvatlati nějaké slovo.

Šimon byl více než ostatní dva stížen; předhůzky nešlechtného činu mučily mysl jeho. Často si zakrýval tvář rukama, a sedě na zemi se hlavou opřenou o dřevěnou stoličku, dlouho vzdychal. Konečně byl mu pohled na soudruhy v neštěstí nesnesitelný, a při nejmenším chřestotu chvěl se bázní viděti se před svou matkou.

Příštího dne po tom, kdy Tekla pozbyla rozumu, mezitímž ana Juliana bděla u lože Palladiina, povstal Šimon docela tiše se svého lehada a sotva

na nohou se drže vlekl se až pod přístřešek chtěje utéci z domu otcovského, v němž jej stihla kletba matčina.

Ačkoliv stráň toho pahorku byla mírná, nicméně těžko bylo ochrnutému dostat se dolů; vrávoraje s jedné strany na druhou došel po dlouhé a trapné námaze na rovinu. Tu se zastavil, ohlédnul se vůkol nevěda, na kterou stranu krokem se obrátiti; konečně zaměřil ku Cesareji. Ale po krátké chůzi opět se zastavil a dal se do pláče; na to pak obrátil se zády ke své otčině, kam se neopovážil jíti z bázně, že by se naň prstem ukazovalo jako na bezbožníka, i zaměřil směrem ke Trebizondu.

Nešťastník ubíral se s pláčem; a sám jediný, bez podpory, zbaven jsa přátel, nevěda, kudy by měl jíti, nemaje jiného úmyslu, než utéci z domu otcovského, kráčel pouští brodě se nohama pískem a hlavu vysazuje vedru slunečnímu: kletba Teklina vyplňovala se; prokletý ubíral se jako psanec světem! — — — — —

K večeru zpozorovala Juliana zmizení Simonovo; marně proběhala celý dům, hledala ho v každém koutku, proběhla návrší, sestoupila do roviny; nebylo jí však možno naleznouti ho. Nevědouc, co počíti, čekala s netrpělivostí na noc, domnívající se, že jinoch se navrátí; ale naděje její byla sklamána, i dala se znova do hledání ho. Najednou ji napadlo, že se snad utekl do pokojíku vedle pokoje Teklina, i zašla tam ihned vykračující po prstech, aby nezbudila šílenou, která tou chvílí prozrazovala,

že by spala. Přesedši pokoj vdovin otevřela dvířka i volala tiše několikráte Šimona. Nikdo neodpovídal. Tekla vyskočivši z lože tázala se úzkostlivě:

„Proč tak křičíš volajíc syna mého? Touto hodinou hraje pod přístřeškem se svými malými přátely.“

Ve svém třeštění považovala nešťastná šílená Šimona doposud za dítko.

„Bože můj, on utekl, a já ho hledám marně!“ odvětila Juliana nepovážíc, ke komu to pravila.

Tekla dala se do bláznivého a křečovitého smíchu, pak si mnula ruce i pravila hlasem plným líbeznosti:

„Neměj strachu, Juliano moje, hrdlička najde vždycky mláďata svá, když je chce donést do hnízda.“

Juliana povzdychla slyšíc tato slova; pak prosila úpěnlivě stařenu, aby si opět ulehla, a poněvadž v celém jejím chování nevyskytovalo se nic, co by bylo mohlo k tomu poukazovati, že by se stala zuřivou, nechala ji samu, vřele jí odporučivši, aby se tiše chovala. Více jsouc sklíčena než dříve ubírala se ubohá osiřelá k těm dvoum ochrnutým podívat se, jestli by snad něčeho potřebovali.

Předně přišla do pokoje Pavlova; zastavivši se u lože pohlédla na jinocha, jenž tu ležel, maje spánek trapný a trhaný.

„Bože můj! popřejž trochu spánku těm nešťastným!“ pravila Juliana pozdvihujíc k nebesům oči plné slz, a když se brala ku pokoji Palladiinu, připojila: „Kde jest ta žena, která tě tak velice

milovala, Pavle? Ó, ta by před tebou utekla, kdybys se chudý a ochrnulý jejím zrakům ukázal Ty's býval velevítán, dokud jsi jí přinášel dárky; teď by ona tě vyhnala jako malomocného V den neštěstí, v čas bídy, marně se doufá v pomoc lásky, která svádí toliko slabé mysli a zkažená srdce; zapírání sebe, zbožnost nekráčejí po boku viny, a nenacházejí se v oněch bytostech, jež nohama šlapou po etnosti.“

Usednuvši u lože Palladiina zabrala se Juliana do svých trudných myšlének: pokleknuvši pak u noh té, která tolikráte jí byla ublížila, prosila Všemohoucího, aby s výše svého trůnu obrátil svůj zrak milostný ku trestuhodné rodině vdovy cesarejské.

Mezitím vyšla Tekla ze svého pokoje a se zchytralostí, jakáž u šílených často zaujímá místo rozumu, plížila se žádného šumotu nedělajíc a ani nedýchajíc ze strachu, že by byla slyšena. Vyšedši z domu ohlédla se vůkol, pak dadouc se do běhu, jako by najednou byla nabyla svěžesti mladistvé, sestoupila na planinu; tu se zastavila a položivši pravici na rty nápodobila sípavým hlasem vzdychání brdličí, pak se dala cestou na poušť. Ubohá šílená, považovala se za hrdličku, a opustivši hnízdo brala se po stopách svých mláďat. Jak dlouho měla ještě choditi, než je nalezla; kolik útrap, kolik muk měla ještě vytrpěti, až by zadostučinění více vážilo než provinění na váze božské!

Útěk Teklin rozmnožil bol Juliany, jež konečně se odhodlala zaběhnouti o poradu a ochranu

k Demetriovi. Učinivši opatření, aby Pavel a Palladia neutekli, sešla s návrší; ale sotva učinila několik kroků v rovině, zočila muže, jenž směrem k ní se bral, i poznala v něm starého Chaldejčana, jemuž svěřena byla správa statků Tekliných. Nevýslovná byla radost její vidouc jej, jenž jí přicházel jako anděl spásy, i běžíc k němu vyložila mu několika slovy neštěstí jejich panstva a zmizení Tekly i Šimona.

„Nebude těžko naleznouti je; toliko mne mrzí, že Demetrius nemůže mi přispěti svou radou,“ pravil Chaldejčan.

„A proč by ti nemohl pomoci?“ tázala se Juliana.

„Protože včera odcestoval do Říma, a já jdu sem ti to oznámit.“

„Odcestoval!“ zvolala osiřelá, při čemž největší úzkost objevila se na její tváři.

Tato zpráva hrozně sevřela srdce Julianino; onať doufala, že nalezne v Demetriu moudrého rádce, ochránce těch nemocných, přítele, jenž by svým důvtipem, svou pečlivostí Teklů přivedl k rozumu, a teď zmizela i tato naděje, jako mizí den, když se blíží noc. Síla ducha opustila ji docela; ubohá dala se do pláče prolévajíc horké slzy.

U nejvyšším pohnutí tisknul jí Chaldejčan ruku a těše ji jal se mluvit:

„Nabud' mysli, dobrá děvo; ty's neopustila svých dobroditelův, a Bůh, jenž si váží srdcí uznalých, smiluje se nad tebou. Ty pláčeš nad odchodem

Demetrioým, ana jsi douřala, ře by mohl pomoci pánům tvým a máš příčinu plakati . . . Já nemohu nic; bohatství Teklino ztenčilo se velice, a to nikoliv mou vinou; obnáší však doposud ještě tolik, ře by ti ubožáci netrpěli bídy. Ale hled, abych viděl Pavla a Palladii; ve svém mládí učil jsem se tolik, co dostačovalo, abych byl počítán mezi stoupence Eskulapovy, i bude mi snad dáno zmírniti muka jejich.“

Juliana políbila z vděčnosti ruku kmetovu; pak jej vedla do pokoje oněch nemocných.

Když se byl Chaldejčan dobře na ty dva choré podíval, činil tisícové otázky, pak zatřásl svou lysou hlavou a řekl:

„Vědomí člověka jest patřičně obmezeno, a pošetilý jest, kdo se považuje za mudrce. Ruka Boží spočívá na těchto nešťastnících a všelike umění neprospěje jim zhola nic.“

„Není tedy žádného léku proti této strašné nemoci?“ zvolala Juliana zoufale.

„Žádej toho léku od Onoho, jenž má lék proti každému neduhu,“ odvětil Chaldejčan prstem ukazuje k nebesům.

Juliana dala se opět do pláče; a kmet pravil dále:

„Kdyby bylo možno vzdáliti je s těchto míst, dopraviti je do jiné krajiny, snad by čivy jejich mohly nabyti ztracené síly; ale nemohu to s jistotou tvrditi, aniž k tomu příkládám mnoho víry.“

„Může se to zkusiti,“ pravila Juliana radostí nabývající barvy, teď kdy paprsek naděje objevoval se mysli její.

„Nikdo tomu neodporuje; avšak nebude snadno cestovati s těmito dvěma nešťastnými, kteří nemohou ani jíti; výlohy budou ohromny, a . . .“

„Demetrius jest bohat, jáť jej poprosím o pomoc; on se brzy navrátí, srdce mi to věští,“ pravila Juliana s nadšením.

Kmet potřásl hlavou, zůstal na chvíli zamyšlen, pak pravil:

„Nedobře jsem učinil, že jsem ti poradil prostředek, jenž nás nepřivede ku žádanému cíli. Ty jsi svatá osoba, plná lásky k těm, kteří ti dobře činili; ale vzdor tomu nebudeš moci podniknouti dalekou cestu, dělati pomocníci těch ubohých, jelikož sama potřebuješ podpory a návodu . . . Já jsem příliš stár, i nemohl bych tě doprovázeti, a pak musím spravovati statky Tekliny, aby se více ještě neztencily.“

„Já půjdu sama s těmito ubožáky, a za vůdce budu míti otce siroteků, Krále králů.“

„Nemyl se děvče,“ řekl jí Chaldejčan.

Juliana odhrnula si s čela vlasy, usmála se mezi slzami, a tleskajíc rukama pravila horoucně:

„Opustíme na vždy tento nešťastný dům; půjdeme do Říma! Tam na půdě mučeníků, kde spočívají kosti knížete apoštolů, na kolenách polezu od jednoho chrámu ke druhému, o odpuštění prosíc za tyto bídničky.“

„Jestliže Bůh vyslychá prosby andělů, budeš i ty vyslyšána. Ale ty ani nevíš, v kterou stranu Řím leží, děvče, a ve své nevědomosti domníváš se, že to město blízko našeho.“

„Já jsem Římanka,“ odpověděla děvče hrda jsouc na svou vlast, pak připojila: „Proč by mně bylo tak těžko vykonati onu cestu, kterou jsem vykonala ve svém mládí?“

V prudkosti tvé mysli není ti dáno uvážiti překážky, jaké se v cestu kladou tvému zámyslu,“ řekl Chaldejčan.

„Není žádných překážek pro toho, kdo pevnou má vůli.“

Kmet pokrčil ramenoma, usmál se, a zamlčev se na několik okamžiků pak připojil:

„Ty mluvíš, jako Demetrius; včera přišed ke mně pravil, že musí bezděky okamžitě odcestovati. Já mu radil, aby neodcházel, a obdržel jsem odpověď, že nic nemůže postaviti se proti vůli toho, kdo má sílu své vlastní vůle. Podle toho, co slyším, naučil tě Demetrius svým zásadám. O cestě tvé však promluvíme jindy i vyvolíme místo bližší, než jest Řím. Co nás okamžitě více zaujímá, jest naleznouti Teklu a Šimona; k tomu cíli vrátím se zpět do Cesareje a odtud vyšlu lidi po okolí.“

„Kéž tě Bůh sprovází, dobrý otče můj!“ pravila Juliana tisknouc ruku kmetovu.

Když Chaldejčan odešel, dala se děvče do rozmyšlení o budoucí cestě; i netrvalo to dlouho, a přesvědčení, že okolí římské by pozdravilo ty

ochrnulé, stalo se zarytou představou v její mysli. Pak s radostí pomyslí, že by uzřela Demetria, svého milého učitele, toho, jenž jí byl nejmoudřejším, nejlepším, nejšlechetnějším mezi lidmi. Konejšíc se všelijakými přeludy umírníla svůj bol, i pohlížela s tváří skoro veselou na nemocné, při pohledu na něž více neplakala od té chvíle, co se kochala nadějí, že se brzy pozdraví.

Ačkoliv mělo ještě mnoho času uplynouti, až by se vydali na cestu, začala již toho dne konati přípravy, skládajíc stranou předměty drahocennější v domě, jež chtěla udati Chaldejčanu, aby je prodal, a s nadšením prvních let panenství, v ohni oné blažené doby, v níž každý sen zdá se býti snadný ku provedení, chystala i roucha, jež Palladia měla nositi na cestě, nevýslovnou cítíc radost, že jí čas ubíhal u tak předčasných přípravách.

Hlava osmá.

V N e a p o l i.

 slunce zapadalo, a v tu dobu zdá se záliv neapolský býti krásnějším než kdy jindy. Nebe bylo potaženo nejlíbeznějším blankytem a mraky ozlacovanými paprsky zapadajícího slunce; vzduch byl teplý, libovonný; větříček mořský donášel z dáli výdechy z vonných květin, jež kvetouce rostly podél břehu mořského a na úpatí hory pausilipské.

Podobně jako veliké černavé skořepiny odrážely se ostrovy v zálivu na dalekém obzoru posetém pruhy nachovými. Hustý dým vystupoval z jícnu Vesuvova zatemňuje barvu nebeskou a se zelené stráně sopkovité hory proskakovaly následkem světla ob čas ohnivé plaménky.

Nedaleko odtud, kde doposud vyvstávají trosky náhrobku Vergiliova, na oné líbezné poloze tolikráte opěvané slovutným básníkem mantovanským, jenž si tuto vyvolil svůj hrob, bylo viděti malinký

domek o jednom poschodí, jehož zdi byly ozdobeny vypuklou prací, a na němž průčelí vynikalo políčeno jsouc živými barvami, pak bájeslovná skupina umístěná pod pavlanem obehnaným besídkou, jejíž bohaté lupení poskytovalo za vedra velmi čerstvý chládeček.

Jedno léto po událostech vypravovaných stála Juliana na tomto pavlanu obdivujíc západ slunce, a zádumčivý svůj zrak obracela ku předhoří misenskému. Zapomenuvši na přítomnost zaletěla myslí v časy minulé a připomínajíc si Demetriovy přednášky z dějin, vzpomněla si na básníky, kteří opěvovali okolí neapolské jako krásné, ale obyvatelův ukrutných a krvežíznivých.

S Homerem viděla tam Lestrigony lidožrouty, kteří vraždili neopatrné plavce, davší se svéstí zpěvem svůdným. S Diodorem sikulským obdivovala lidstvo hřmotných údů, obrovské postavy, jež původně toto pobřeží obývalo; pak se objevovali zraku jejímu podnikaví Kumejští z Chalcidy, kteří pod náčelníkem Misenem založili město Kumy a později zmocnili se Parthenopy, až pak seslabivše se požitky úrodné půdy přemožení byli od Etruskův.

Dlouho probíhala se děva v mysli mezi těmi národy, z nichž báje obry udělala a jež básnictví velikými učinilo, a otáčejíc očima na vše strany pohlížela na ta místa plná bájeslovných upomínek.

Na to pak objevili se národové skuteční a vymyšlení před její obrazotvorností; zádumčivost

zastínila ihned její obličej, a uslyševši povzdech poskočila i přiblížila se ku Pavlovi a Palladii, kteří jeden vedle druhého seděli uprostřed pavlanu na dlouhé podušce z peří.

Bratr a sestra byli posud ve stejném stavu jako posledníkráte. Palladia nebyla již ta přesličná děva jiskrných očí, vzezření hrdého, čela vzdorného. Krása její byla zmizela; ona se podobala kostře potažené koží, mrtvole, jež jsou galvanisována, se pohybuje. A Pavel? Pavel budil soucit. Rozcuchané jeho rusé vlasy dělaly hlavu jeho o mnoho větší; ztracena byla ta hbitost jeho postavy, statečnost, svěžest mladistvá. A ku dovršení toho neštěstí pochopovali oba, jak strašný ten neduh, jímž byli postiženi.

Juliana byla jejich jedinou podporou; byla jim matkou, sestrou, přítelkyní. Šlechetná ta děva zdvojnásobňovala se v posluhování jim i vynasnažovala se všemožně, aby jim život méně trapný upravila. Neschopni jsouce projeviti svou vůli, nestarajíce se, aby zvěděli, kam by byli vedeni, opustili Cesareji ve průvodu Juliany a jednoho starého služebníka, kteří z útrpnosti je doprovázeli. Traplivý, že to nelze ani vyjádřiti, byl jich převoz; když však dorazili do Neapole, o mnoho se zlepšili. To pohnulo Julianu, že upustila od svého záměru odebrati se do Říma, a odeslavši list k Demetriovi, v němž ho žádala o radu, najala zatím domek na pobřeží pausilipském.

Proti vůli staříckého Chaldejčana opustila Juliana Cesareji, když po dlouhém a marném pátrání pozbyla naděje naleznouti Teklu a Šimona. Kvapný její odchod měl ji státi mnoho slz. V prvních měsících posílala jí správa statků Tekliných od času k času a vždycky správně tolik, co dostačovalo ku výživě nemocných; ale od nějakého času nedocházely peníze, a od vícera dní začala osiřelá prodávati některé menší cenné věci, které jí byly posud zůstaly.

Nacházeti se v zemi cizé bez přátel a bez prostředků jest v pravdě hrozné. Ubohá Juliana trátila srdce. Činíc si trpké předhůzky, že neuposlechla rady Chaldejčanova, cítila úplné břímě nepředloženého jednání. Nicméně dodávala si srdce doufajíc ve Prozřetelnost, že ji neopustí.

„Ty trpíš, Palladio moje?“ pravila Juliana objímajíc jednou rukou okolo krku zuboženou.

Palladia obrátila zrak k nebesům, položila pravici na srdce, a slzy svlažily brvy její; dívajíc se pak po obzoru vzpomněla si na ony dni, kdy sedávajíc u nohou Tekliných pod přístřeškem cedrovým vídala zapadati slunce; slabým hlasem žvatlala jako v blouznění:

„Matko . . . matko!“

„Matko, odpusť!“ zvolal Pavel hlasem srdce-rvoucím.

„Spravedlnost božská tresce, ale jeho milosrdnost odpouští,“ pravila Juliana a při tom tisknula ruku jinochovu. Odšedši pak z pavlanu vešla do

jednoho pokoje u přízemí, kde na ni čekal služebník, k němuž se obrátivši tázala se :

„Nuže, co jsi pořídil, Barnabo?“

„Nic kloudného; přítel, na něhož jsem mohl spolehnouti se, odcestoval.“

„Bože můj, co počítí!“ zvolala děvka; „nemáme na živobytí pro zítřek; všecko jest již prodáno.“

„A za několik dní vyžene nás domácí pán, jestli mu nezaplatíme nájemné,“ připojil Barnabáš.

Osiřelá bolně si oddechla, sepjala ruce a pohlédnuvši ke stropu jala se pak mluvit:

„Barnabo, ty jsi dospělého rozumu; tvoje hlava jest klidnější než moje; poraď mi, rei mi, co mám učiniti?“

Služebník škrabal se za ušima, mnul si čelo i odpověděl rozpačitě:

„Nevím, co bych ti řekl.“

„Demetrius neobdržel můj list či snad již není v Římě . . . co počítí? Co mám činiti, Bože můj?“

To mluvíc probíhala Juliana dlouhými kroky pokoj u nejvyšším rozčilení, a chvílemi se zastavujíc dodala:

„Nemám nic více na prodej, a snad budu museti ty ubožáky viděti umíratí hladem . . . Ó, Teklo, ty's byla velmi trestuhodna, když jsi zlořečila dětem svým . . . Hrozná kletbo, i v cizé zemi tížíš hlavu Pavlovu a Palladinu.“

Tu se zamlčela děva i zabrala se do rozjímání; na to přeběhl nachový ruměnec líce její a vzpřímivši hlavu pravila s nevýslovnou hořkostí:

„Hrdosti a marnosti, vy byste hledaly příbytku v srdci chudičké děvy? Nejsem-li já snad dcera žebráková? A což netloukl-li otec můj na dvěře Tekliny žebraje? Nuže, co otec učinil pro mne, to já učiním pro dítky své dobrodějky. Proč bych se měla styděti prositi o almužnu? Chudí jsou miláckové Boží . . . Jestliže boháč, na něhož se s pláčem obrátím, mi přispěje, bude mu požehnání Boží uštědřeno; jestli se však ode mne odvrátí odepřev mi chleba, nebudu styděti se za odepření, aniž budu záviděti bohatství těm, pro něž nejsou připraveny slasti věčné, jelikož království nebeské není pro boháče.“

Takto mluvíc byla Juliana krásna krásou nadobyčejnou; pak se zahalila do tmavohnědého pláště, který jí větší část tváře zastíral, a povelevši Barnabovi, aby neodcházel od ochrnulých, odešla z domu.

Noc nastávala; nicméně Juliana brala se směrem ku Neapoli hledat prozřetelnost. Noby chvěly se pod ní, srdce jí mocně tlouklo a se sehnutou hlavou s těží kráčela, jako by měla sklesnouti pod břemenem kříže nesnesitelného, jenž tížil ramena její. Rozpakujíc se, nemajíc vytknutého cíle ubírala se pomalu a chvílemi se zastavovala pohlížeje na osoby, jež potkávala.

Ubohá, nikdy nebyla tolik vytrpěla, jako v tomto okamžiku; boly minulé byly větší než ten nynější, ale méně ostré, méně pichlavé, i jsouc syta trpění, byla by blahořečila smrti, kdyby ji byla stihla v tom okamžiku.

Najednou se obrátila, by pohlédla, kdo ji tahá za plášť, i zpozorovala chudou ženu, která očima zaslzenýma na ni hleděla řkouc poníženě:

„Nejedla jsem od včerejška i umírám hladem.“

Pohybem slepočinným prohledávala Juliana své kapsy, a na štěstí tam našla peníz nepatrné ceny; byl to jediný v jejím majetku.

„Tu máš, a buď bohatší než já,“ pravila Juliana podávajíc peníz žebračce; pak se ubírala dále; došedši tam, kde nyní stojí chrám sv. Lukáše, zastavila se pohlížejíc na jednu paní, jež nádherně jsouc oděna, vykračovala obklopena jsouc četnými služkami, a hrdě se pohybovala dívajíc se okem záštitným na všechny, kdo blízko ní šli.

Dodavši si srdce vedrala se osiřelá skrze služby a přiblíživši se ku paní řekla úpěnlivě:

„Ustrňte se nade dvěma nemocnými, jež nemají čím se uživiti!“

Paní pohlédla na ubohou Julianu, jejíž slušný oblek nejevil právě bídu, a potřásajíc hlavou odsekla hrdě:

„Nestydíš se žebrati na veřejné cestě? Táhni, nemám nic, co bych ti dala.“

Sklíčena jsouc pokořením utrpeným zůstala Juliana nepohnutě státi a sledujíc paní zrakem pravila úzkostlivě:

„Nemá nic, a její ruce a šíje jsou ozdobeny drahokamy. Obličej můj přece prozrazoval bol, stud, a ona mnou pohrdla, mně se vysmála.“

Ubírajíc se dále cestou utírala si Juliana slzy neosmělujíc se již přiblížiti se k někomu. Po několika krocích pozorovala, že ji opouštějí síly, a nemohouc udržeti se déle sedla si na zemi. V tom okamžiku kráčel před ní muž věkem pokročilý, oděný v roucho úřední, i obrátil se, aby se na ni podíval.

Juliana vyskočila na nohy; klopíc oči studem přistoupila ku šlechtici i opakovala, co byla řekla k paní.

„Švarná jsi, děvče moje, a v zásluhu tvé krásy budu k tobě štědrý,“ pravil šlechtic hladě s hanebnou důvěrností bledá líce děvčiny.

Juliana zsinala nevolí; rychle nazpět ustoupivši odmrštila nezbedu i ukázala mu pohybem plným šlechetné hrdosti na cestu řkouc:

„Nehanob chudého, šlechtici, jdi svou cestou; já opovrhnuji tvou štědrotou.“

Muž v úředním roucho vypukl do nehorázného smíchu; vida však, že Juliana není pochoutkou pro jeho zoubky, rychle se vzdálil.

Nebohá usedla si znova; ráznost její ji opouštěla, a jak milí jí byli Pavel a Palladia, již se jí nedostávalo srdce žebrati.

Hezkou chvíli trvala zemdlena jsouc pod tíží ukrutných úzkostí; na to u horečném záchvatu vzdalovala se pořád dále od příbytku, v němž onino dva ochrnulí ji s pláčem očekávali.

Mezitím nastala noc, a ubohá v zoufalosti horké prolévajíc slzy běžela volajíc hlasem srdce rozrývajícím :

„Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?!“

Proběhnuvši několika ulicemi, nevědouc, kam se ubírá, přišla do úhlu jednoho velikánského stavení, i zastavila se, jelikož množství lidu jí překáželo dále jíti nutíc ji zastaviti se.

Přišedši k sobě hleděla s úžasem na zástup, uprostřed něhož se nacházela; pak zočila muže stojícího na jednom kamenu, vedle něhož byly v zemi upevněny dvě pochodně, i slyšela přednášeti řeckým jazykem výňatek z jedné truchlohry Aischyllovy.

Pohled na krasořečníka překvapil Julianu. S dětinskou zvědavostí dívala se na výstup tak kromobyčejný pro toho, kdo jej ponejprve viděl, a na okamžik zapomněla na svůj bol.

Dokončiv přednášku sestoupil Řek na zemi a mávaje jednou z pochodní volal hlasitě:

„Buďte štědrí, šlechticové, krasořečník očekává svou mzdu!“

Množství peněz padalo k nohám Řeka, jenž líbaje si ruce vzdával díky uznanému obecenstvu.

Najednou projela myšlénka jako blesk myslí Julianinou. Vždyť ona uměla také přednášeti, hlas

její byl libozvučný, přednáška její líbezná a plná citu. Demetrius jí tomuto umění naučil.

Prodravši se zástupem, jenž proti ní se rozcházel, vracela se pak děva nazpět cestou, kterou byla vykonala; rychle vykračujíc pravila sama k sobě :

„Zítřa nebudou již Pavel a Palladia trpěti hladu, a já nebudu míti již potřebí žebrati . . . Zítřa si vzpomenu na tvé přednášky, šlechetný můj Demetrie.“

Hlava devátá.

K r a s o ř e č n i c e.

stavši časně z rána Juliana sedla si na okraj svého lože a tak zůstala chvíli v myšlénkách; pak si povzdechla několikráte, načež vešla do pokoje Palladiina a odtud brzy vyšla nesouc uzlík šatů.

„Musím obléci se tak, abych upoutala pozornost obecenstva,“ pravila, ana si česala dlouhé své vlasy a spojivši je nad týlem proužkem z pozlaceného kovu spouštěla je přes šíji v četných spanilých kadeřích, jež se jí přirozeně prstýnkovaly. Pak oblékla Palladiin kabátec se širokými rukávy stříbrem vyšívanými, vzavši pod něj jasnomodrou suknici, která byla olemována stužkou masové barvy.

Bylo to po prvníkrátě, co Juliana tak nádherně se vyšňořila; v těch hedbávných šatech stěží se pohybovala, nevědouc, že se leskne krásou obdivuhodnou.

Dokončivši svůj výstroj přeložila ruce křížem přes prsa; zrak její byl zamýšlen, až pak jala se pomalu mluvit:

„Co budu přednášeti? . . . V pravdě, já nevím nic; paměť mne opustila; zapomněla jsem básně Demetrioovy . . . kdybych přednášela verše z Homera? Nikoliv, ta hrdinská báseň plná bojů rozjitřuje mysl mou i nemohla bych ji líčiti . . . Jindy jsem uměla na ručest skládati. To okolí neapolské jest tak krásné . . . Příroda se mi tuto ukazuje ve vší své kráse; libovonný větérek, jenž vane od moře, opájí mysl básnickou i povzbuzuje ke mluvě vznešené . . . Zkusím to!“

Nikdy nejiskřily se oči Julianiny tak, jako v tomto okamžiku. Jiskra z plamene božského třpytila se v nich, a mysl její podivně pohnutá povyšovala se ku říším nebeským. Nedlouho' trval ten záchvat. Přisedši k sobě přejela si pravicí přes čelo. Vyšedši ze svého pokoje zastavila se u Pavla naslouchajíc chraplavým povzdechům odtud se ozývajícím.

Ty povzdechy dojalý srdce její a ranily je jako bodnutí dýkou; ona trpěla vždycky, kdykoliv slyšela přítele svého dětství sténati, a utírajíc si slzu kanoucí po tváři její pravila tiše:

„Spi pokojně, Pavle můj, Juliana pečuje o tebe, a když nadejde hodina tvého obědu, nebudeš míti v ničem nedostatku.“

To promluvivši přistoupila k oknu otevřenému, a jelikož bylo trochu časně vyjít z domu, spolehla se na ostění okna. Pláč začal opět svlažovati její brvy; pokleknuvši na zemi sepjala ruce i jala se mluvit hlasem třesavým:

„Bože milosrdný, rač mi to dáti, abych mohla dítky své dobrodějky viděti pozdravené, i obětuji ti za to svůj podíl na blahu pozemském a . . .“

Tu se zamlčela, jako by neměla síly dále pokračovati. Tvář její zbledla, hlava se jí trásla, jako by ochrnutím postížena byla; krátký zápas zmítal srdce její, načež připojila:

„A pak ti zasvětim zbytek dnů svých, chtíc uzavříti se mezi posvátné panny.“

Na to zůstala nepohnuta; povstavši pak v horoucnosti své modlitby vyšla kvapným krokem z domu; budoucí Bohu zasvěcená panna blouznivě jsouc oděna ubírala se krasořečnit na veřejné cestě!

Puzena jsouc vůlí vydělati na chléb pro dítky Tekliny domnívala se šlechetnomyslná děva, že se jí nebude nedostávati srdnatosti vydati se pochvale i ryku lidu; ale teď, kdy se blížil okamžik, mizela ráznost ducha jejího, a ruměnic se studem váhala v chůzi, aby protáhla tu chvíli, kdy měla podniknouti dílo, jež zvyky tehdejší doby považovaly za opovržlivé. Když se byla hezky dlouho nachodila, zastavila se u jedné sochy jezdce představující, jež se vypínala uprostřed jednoho náměstí, a majíc to místo za dosti vhodné, aby na sebe upoutala pozornost lidu, vystoupila na stupně vedoucí ku podstavci sochy.

Několik dítek z lidu obklíčily děvku a v rozpustilosti dětinské začaly dělat posuňky poskakující okolo ní a hloupě se smějíce.

Křik těch rozpustilecův a zočení Juliany připoutalo ponenáhlu pozornost všech, kdo mimo šli.

V malé chvíli rozmnoživ se zástup utvořil polokruh před podstavcem sochy, a všichni pohlíželi na krásnou tu ženu, jež rdíc se s očima sklopenýma neosmělila se na nikoho pohlédnouti, i byla by si přála raději propadnout se pod zemi.

Konečně však zvítězila síla její vůle; obličej její změnil barvu: pozdvihši k nebesům zraku rozníceného začala na ručest řečniti.

Souměrný a zvučný byl její hlas, její obličej háral plamenem básnickým, a skladba její, ač snad nedokonalá formou, výtečná byla pojmutím.

S nadšením vychvalovala krasořečnice krásu přírody, slunce, jež ozařuje vesmír, zúrodňuje květiny, žírné nížiny, plodné stráně, průzračné potůčky, tékavé mraky, kamenaté hory; a plna jsouc obdivu nad tolikerou krásou zapěla chvalozpěv na Onoho, jenž z ničeho byl stvořil věci tak krásné.

Posluchačstvo vzdávalo pochvalu úchvatnou; jsouc uvyklé obyčejně na zamilované zpěvy krasořečníkův u veřejnosti žaslo nad novotou líbezného skladby děviny.

Ten zástup posluchačů skládal se ze všech tříd. Nacházeli se tam sprostí lidé, šlechtici, zahaleči, osoby přísného vzezření; ale Juliana neviděla, nehleděla na nikoho; ba vznešenější než Sappho nevzdychala nad nestálostí Phaonovou, nýbrž pozdvihujíc zpěv svůj k nejvyššímu cíli, od květnaté

země povznášela křídla ve své obraznosti ku říším nadhvězdným.

V zástupu tom nacházel se muž, jenž více než kdo jiný pozorně naslouchal. Muž ten byl asi čtyřicátník; šlechtného jsa vzezření, sličného obličeje, byl vysoké a hubené postavy a chodil poněkud shrben. Oděn byl togou (řízou), ačkoliv to roucho nebylo již v oné době obvyklé, a zahalen byl do dlouhého tmavohnědého pláště.

Donucen byv od lidu zastaviti se, jenž mu zatáhnul cestu, hleděl na děvku okem nepříznivým; ale přednáška vnikla v ucho jeho krotíc jeho nevoli, jaká se ho byla zmocnila, když zočil děvku tak sličnou, jež se příliš vystavovala zrakům lidu, a rozpakuje se tázal se sama sebe:

„Od koho jsou ty verše? Básníkové řeční i latinští jsou mi vesměs známi: a neznám žádného básníka naší doby, jenž by schopen byl utvořiti tak líbeznou báseň.“

Mezitím umlkla Juliana, a sestupujíc od podstavce úzkostlivě se ohlížela vůkol neosmělujíc se žádati za svou odměnu.

Jednohlasý zavzněl výkřik pochvaly a déšť peněz padal k nohám krasořečnice. Juliana jsouc výkřiky poděšena zůstala nepohnutě státi upřeně hledíc na peníze. Rychle shluklo se množství kluků sbírat peníze, i podávali je děvě, která s největší radostí ukládala je do váčku.

Netrvalo dlouho a zástup se rozešel; každý bral se svou cestou, a u sochy jezdce představující

nezůstali než Juliana, muž v říze a dva mladí šlechticové, kteří štědřeji ostatních každý hodili hrst stříbrných peněz před sličnou krasořečnici.

V říze oděný stál hluboce jsa zabrán do svých myšlének; a šlechticové smějíce se rozmlouvali mezi sebou.

Unavena jsouc přednáškou odcházela Juliana od sochy; sotva však učinila několik krokův, anacítla ruku, která se jí položila na rameno, i zaslechla hlas řkoucí k ní:

„Sličná krasořečnice, prosím tě, na slovíčko.“

Juliana obrátivši se spatřila ty dva mladé šlechtice, kteří se k ní byli přiblížili, a ruměnic se zůstala státi, načež ten, jenž ji byl zadržel za rámě, připojil:

„Ty přednášíš ku podivu krásně; přál bych si slyšeti tě opět. Na dnešek pozval jsem několik přátel ku hostině na svůj letohrádek v Bajích. Ty musíš jíti tam se mnou; pojď tedy, a za každé tvé slovo dám ti stříbrňák; jsem bohat, i mohu býti štědrým, jak chci.“

„Děkuji ti, šlechtici; ale já nemohu jíti s tebou,“ pravila Juliana vzdalujíc se od jinocha, jenž zastaviv jí cestu jal se mluvit dále:

„Nebudť tak nezdvořilá, i budeš zajisté spokojena.“

„Řekla jsem ti, že mně to není možno, proto nech mne na pokoji,“ odpověděla děva s vážnou milostností.

„Nebud' svéhlavá; ty mně neutečeš i musíš mimo svou vůli následovati mne do letohrádku,“ vyjádřil se šlechtic násilně uchopiv pravici ubohé děvy.

Juliana dostala strach a v bázni své ohlížela se vůkol hledajíc pomoci.

Muž v říze byl svědkem tohoto výstupu. Vida však, že jinoch táhne Julianu za sebou, pokročil v před a položiv ruku na rámě šlechticovo pravil k němu s přízvukem výčitky:

„Pollione, Pollione, budeš vždycky zapomínati se, že jsi synem nábožné křesťanky?“

Jinoch obrátil se s užasnutím a ukloniv se na pozdrav před příchozím, jehož doposud nebyl zpozoroval, odvětil mu hlasem pokorným a úctyplným:

„Ty jsi to, ctihodný Pavline? Já myslil, že jsi v Nole.“

„Já jsem došel sem vykonat objednání Tereziino; ale co nejdříve odcestuji.“

„Řekni mi, kde bydlíš, a já přijdu navštívit tebe,“ chopil se opět slova šlechtic.

„Děkuji ti; ale ty bys mne nezastihl doma. Mám tu mnoho práce; nicméně však doufám brzy navrátiti se do svého klidného ovčince. Přijď mne navštívit v Nole. Srdce tvé jest dobré, ale hlava tvoje nestojí za mnoho i má potřebí moudré rady.“

„Kdo by mi ji mohl lépe uděliti, než ty?“ odvětil šlechtic ukloniv se hlavou.

„Budu tě tedy očekávati, víš, že dům můj jest hostinný.“

„Až příliš; neboť rozdávaje jiným ztratil jsi bohatství své, velikomyslný senatoře,“ pravil jinoch.

„Jsem bohatší, než se domníváš; bohat jsem na statky nehynoucí,“ dokládal Pavlin usmívaje se s nevýslovnou vlídností; pak obrátiv zraky k Julianě připojil: „Odejdi, Pollione, tvoje přítomnost děsí ubohou tuto děvku . . . Pozdrav ode mne svou matku a vezmi si za vzor svatý její příklad; hled' býti hoden, že jsi její syn.“

Když byl šlechtic odešel, obrátil se Pavlin ku Julianě i vece:

„Řekni mi, děvče, kdo jest skladatelem těch veršů, jež jsi před chvílí přednášela? Já jsem také básník; i přeji si zvěděti ho.“

Juliana se zarděla, a nesmýšlejíce vysoce o svém básnickém nadání, všecka jsouc popletena zajímajíc se odpověděla:

„Byly neuhlazeně, to vím; ale v tom okamžiku nevěděla jsem nic lepšího na ručest složit.“

„Byl to tedy výlev tvého básnického ducha!“ zvolal Pavlin u nejvyšším podivení.

Juliana sklopila hlavu a umlkla.

„Nadání tvé jest veliké, veliké jako tvá skromnost; ale proč se vydáváš na ulici? Proč samojediná takto jsouc oděna pouštíš se mezi lid? Nemáš žádných příbuzných? Bída tvoje jest tedy příliš hrozná, ona tě donucuje chopiti se zaměstnání, jež vzbuzuje opovržení. Mluv, kdo jsi?“

Tyto otázky byly činěny s nejživějším účastenstvím. Přívětivá a veselá tvář Pavlinova

změnila se a všechna jsouc zkormoucená jevila soustrastnou zvědavost.

„Nemám příbuzných, těžké nehody donutily mne státi se krasořečnicí,“ odpověděla Juliana truchlivě.

„Ty's tedy úplně osiřelá na světě . . . Nemýlím se, ctnotu lze ti čísti ve tváři; pojď se mnou, a v domě mém nalezneš matku, která tě bude milovati, i nebudeš již míti potřebí vydávati se v nebezpečí pádu,“ pravil Pavlin tiskna jí pravici s něžnotou otcovskou.

„Bůh ti žehnej za tvou laskavost,“ s pohnutím jala se mluvití Juliana, „avšak nelze mi přijmouti šlechetné tvé nabídnutí . . . Dva nešťastní na nejvýš mají potřebí péče mojí; umřeli by, kdybych je opustila.“

„Ty's mi pravila, že nemáš příbuzných.“

„Rekla jsem pravdu, i nejsem nic jiného než chudičká děvka, jež krasořečnic vydělává na chléb pro své pány ochrnulé,“ pravila Juliana.

Pavlin upřeně pohlédl na děvku a pohled jeho jevil výraz soustrasti, úžasu a obdivu. Šlechetné jeho srdce pochopovalo sebezapření a neobyčejnou velikomyslnost srdce Julianina, i jal se po krátkém mlčení mluvití:

„Musím viděti ty nešťastníky, o nichž mluvíš . . . Jáť méně trpkým učiním neštěstí jejich i tvé. Dobrota božská uštědřila mi bohatství, abych podporoval nuzné . . . Činil jsem povinnost svou a málo mi zbývá; nicméně mám ještě tolik, což

dostačuje, abych ti přispěl ku pomoci . . . Prozřetelnost dala mi setkat se s tebou, a dnešní den neuplyne neúčelně v počtu dní minulých . . . Kde přebýváš?“

„Nedaleko náhrobku Vergiliova, v jednom domku, nad nímž se vypíná vysoká besídka.“

„Znám ho. Dříve než se svečeří, uzříš mne tam.“ —

To praviv odešel od Juliany, zanechav děvku plnou radosti, že se setkala se šlechticem velkomyslným.

Hlava desátá.

Nola.

Dva pocestné vozy braly se skrze úrodnou Kampanii cestou, jež dělí Neapoli od Noly. Jeden z těchto vozů, jenž byl o čtyřech kolech, tažen byl šesti mezký zapřaženými jedním za druhým, a ve voze seděli šlechtic Pavlin a ochrnulý Pavel.

Drnhý vůz byl dvoukolý; korba jeho úhledně upletená z vrbového proutí byla na hnědo nabarvena, a čtvero mezků s pokryvkami z červené vlny táhlo jej. V něm seděly Juliana a Palladia; tato opírajíc hlavu svou o rámě věrné své družky, měla oči zavřené i vzdychla pokaždé, kdykoliv kola vozu na cestě vrazila na kámen, při čemž ona nazpět sklesla.

Juliana s napjatou pozorností dívala se na krásný pohled, jenž se poskytoval zraku jejímu; a v pravdě nemohlo nic krásnějšího býti nad úrodnou, šťastnou Kampanii, ozlacenou paprsky slunečnými a pokrytou ranní rosou. Od levého břehu řeky Volturna táhla se větev neúrodných hor až ku Nole,

a jejich křídová barva odrážela se od tmavé, zelené roviny, jež dotýkajíc se moře tyrrienského se rozprostírala až k úpatí Vesuvově. Hory samnické bylo v dáli viděti obrovsky vystupovati jako černé velikány.

Ty dva povozy pohybovaly se ponenáhlu, aby ochrnutým byla cesta méně trapnou učiněna. Když byli dojeli polovice cesty, zastavil se vůz, jenž v čele jel; Pavlin sestoupil s něho a vstoupiv do druhého pravil k Julianě:

„Pavel spí, já ho pohodlně uložil, a abych mu nezavazel, sestoupil jsem nechav ho samého s Barnabou.“

„Jak jsi laskav; a co ti dlužíme?“ řekla Juliana; „kdyby tebe nebylo, byla bych chodila ode čtyř dní krasořečnic po ulicích, vydána jsouc posměchu luzy. Ty's šlechetně přispěl mi ku pomoci a nabídnul jsi přístřeší své třem bídákům, kteří nevědí, kterak prokázati tobě svou vděčnost.“

„Neděkuj mi, dceruško má, málo jsem učinil pro tebe. Jestliť povinností každého člověka, přispěti jinému v neštěstí . . . Nepravil-li Spasitel: »Máš-li dvě suknice, dej jednu chudému«? Já mám více než dvě suknice, a pokud mi zůstane halěr, sdělím ho s nuzným.“

Tato slova byla s největší prostotou pronesena. Pavlin nedělal hluku se svou velikomyslností; prokazuje se štědrým měl za to, že koná svou povinnost.

„Až budeme v Nole, sdělím ti život těch dvou ubohých ochrnutých,“ pravila Juliana, jež až posud byla zamlčela příčinu nemoce Pavlovy a Palladiiny.

„Sdělíš mi, co myslíš, že mi můžeš svěřiti; já se tě nebudu tázati po ničem . . . Nechci svou neskromností vymoci, abys splatila pohostinnost, kterou ti poskytují,“ řekl Pavlin, v jehož chování zračila se netoliko veliká upřímnost, nýbrž rovněž též zdvořilost a milostnost, jež prozrazovaly muže zrozeného z nejvznešenější třídy; na to pak připojil: „V domě mém nalezneš anděla, jenž oblehčí útrapy tvé milostným svým působením.“

„Snad tvoje choť?“

„Ano, ta, která mi jí byla v prvních letech mého jinošství a která od drahých časů jest mou sestrou v Bohu . . . družka moje něžná a srdečná, která mne pobízí ku dobrému, která sdílí se mnou radosti i žalosti; ta, se kterou spojen budu na věky ve stáncích nebeských, a která se mnou pracuje na vinici Páně.“

Když Pavlin umkl, zůstala Juliana zamyšlena, rozvažujíc slyšená ta slova, jichž smyslu nechápala; zahlédnouc se pak znova do roviny zvolala bezděky:

„Jak krásná jest tato cesta!“

„Krásná a plná starožitných upomínek,“ dodal šlechtic.

„Nemýlím-li se, byl tuto poražen Hannibal.“

„Ty znáš také dějiny, děvo?“ divil se Pavlin.

„Jeden šlechetný muž, pohnut jsa soustrastí nad mou nevědomostí, vyučil mne lépe než obyčejně bývá osoba ženská mého rodu.“

„Blaženi ti, kteří vyučují nevědomé,“ pravil Pavlin, „a kteří dějinami minulosti se povzbuzují ke šlechetným činům . . . Tato rovina viděla vítězství Hannibalovo, a viděla též jeho porážku. Lidé odvážliví, velikomyslní nebo špatní, povstávali a budou povstávati každého času, ale co jsou to? Pouhé škrabošky, které mizí! Ti, kdo dostoupili vrcholu moci, pokládají se za všemohoucí i ženou se od vítězství ku vítězství, až dechnutí větru opačného, dětská ruka, nepatrné úskalí stávají se vražednou zbraní v ruce Nejvyššího, jenž ponižuje pyšné a do prachu je uvrhuje . . . Marnosti světské, kterak jste opovržení hodné tomu, kdo o vás rozjímá Zmizeli Karthažané s povrchu země nižádné po sobě nezanechavše stopy; vítězové pohlceni byli od přemožených, kteří místo nich se stali hrdinami . . . Smutný to osud národů; dnes jsou velici a mocní, zítra chudi a povrženi. Kolo času povyšuje jedny a točíc se střemhlav svrhne jiné.“

Juliana neztratila ani jedinkého slova Pavlinova a zároveň pohlížela na rovinu. Ten velikolepý obraz povznášel ji ku nejvyšším myšlénkám. Vzdálená vzpomínka ozývala se v mysli její, jakoby již jindy byla viděla tato místa.

„Ejhle, tu pásmo hor samnicko-hirpinských,“ jal se dále mluvit šlechtic; „a tamhle, kde výše vyčnívají ony dvě hory, tam jsou ty kaudinské

průsmyky. Sulla a Pompejus, kteří větší byli ve svém neštěstí než ve svém štěstí, ubírali se tou cestou. Neníť již rekův občanských, ani krutovládců nad říší; vítězné pluky netáhnou již z Říma ku dobývání dalekých a cizích zemí; hodina nadvládné velmoci již odbila pro věčné město; jiná sláva je očekává. Jakožto země míru, útočiště vyhnanců bude velikolepější v budoucnosti a dobývajíce pro nebe, bude rozvíjeti prapor svůj křesťanský.“

Oči Pavlinovy zářily svatým nadšením; vyzáblý jeho obličej začervenál se; zbožný básník cítil se uchvácená básnickým nadšením a v myslí své skládal na ručest hymnu o budoucí velikoleposti Říma.

„Ty jsi Říman, šlechtici?“ tázala se ho Juliana.

„V Římě stála kolébka mého rodu; ale já narodil jsem se v Aquitanii. Můj otec byl místodržitelem v Gallii.“

Juliana věděla, jak vznešená to byla důstojnost, i jsouc dojata hlubokou skromností Pavlinovou pravila k němu:

„Ty nejsi hrd na svůj vznešený rod, šlechtici.“

„Hrd!“ zvolal Pavlin vypoulenýma očima hledě na děvku; „a proč bych měl býti hrd? Jest to snad mou zásluhou, že jsem se narodil v rodině senátorské a že můj otec byl místodržitelem? Zpozdilí jsou, kdož se považují za vznešené, poněvadž u veliké vznešenosti ve světě stáli jejich předkové.“

Pavlin vypravoval ještě dlouho a Juliana naslouchala s nejživější pozorností a s největší uctivostí.

Ku hodině deváté (třetí s poledne) bylo zdáli viděti Nolu, a děva přejíc si doraziti tam co nejdříve, z bázně, aby cesta ochrnuté příliš neunavila, byla docela spokojena, když Pavlin k ní pravil:

„Za chvíli budeme na místě.“

Nola nynější doby jest malé město asi se šesti tisíci obyvatelstva, ležíc na úpatí jedné hory. Málo či nic krásného nenachází se tam vyjma starožitný chrám zasvěcený svatému Felixu, lípu ohromné tloušťky a zříceniny tvrze svobodných pánů ze středověku.

Tenkrátě však bylo tomu jinak ; rozsáblý hradební obvod obkličoval město asi s třiceti tisíci obyvatelstva. Široké ulice, krásná náměstí ozdobená sochami, nádherné budovy, sličné letohrádky bylo na všech stranách viděti. Nyní z toho všeho, co bylo, nic nezbyvá, a sotva lze nalézti nějaké nuzné zbytky z dob minulých.

Cestou potkávali lid oděný krojem řeckým, ale po způsobu římském, a ženské z lidu, pravý to ráz jižní, černých očí a černých vlasů nabíraly vody u obecných studní oněmi baňatými džbány dvouušáky, jakéž v Římě pověstny byly jménem nádob nolanských.

Při vjezdu do města zahalil se Pavlin do pláště, jež obyčejně nosil, a dav klobouk na hlavu pravil k Julianě :

„Nola jest krásná, a já jí dávám přednost před každým jiným menším městem.“

„Jest krásnější než jsem tušila,“ odpověděla Juliana ohlížejíc se na vše strany.

Mezitím projely vozy širokou ulicí, pak se ocitly na náměstí, kde se vypínal chrám slohu přísného a krásného, jakýchž se nevidalo v oněch prvotných dobách.

Uprostřed náměstí stál kamenný kříž, a s obou stran bylo viděti prázdné podstavce pohanských soch a sošek samovládců římských mezi bohy přesazených. V okamžiku, kdy vozy vjížděly na náměstí, trhla sebou Juliana úžasem slyšíc zvuk neznámý; byl to klinkot jednozvuký, žalný, jenž najednou změnil se ve klinkání silné a kvapné.

„Jaký jest to zvuk?“ tázala se Juliana obrátivši se ku Pavlinovi, jenž směje se úžasu děvinu odpověděl :

„Jest to znamení, které volá věřící k modlitbě; já jsem dal zbudovati chrám, jež tu vidíš, a aby se mohl všem oznámiti okamžik, kdy se božské obřady konají, vystavěl jsem nade střechou vížku, v níž nachází se spěžový nástroj, jenž tento zvuk vydává.“

„Nemohla jsem si představit nic slavnějšího,“ pravila Juliana.

„Ano, ten zvuk dojíhá mysl, když povzbuzuje k modlitbě, když vědomost dává věřícím, že smrt dotekla se jednoho z jejich bratrů; ale mohl by státi se obtížným a mohl by svým účelem minouti se, kdyby příliš se ozýval.“

„Ó, pospěšme též do chrámu, ana spěž nás tam volá,“ pravila děva.

Pavlin nenechal si to opakovati; zanechav ochrnulé ve vozích ubíral se ke chrámu za průvodu Juliany.

Krátká, ale vroucná byla jejich modlitba: pak vyšli oba ze chrámu. Děva s udivením pozorovala, že všichni, kteří jdouce do chrámu potkávali Pavlina odsud vycházejícího, odkrývali hlavy a s největší úctou jej pozdravovali.

„Kterak jest vážen tento šlechetný muž!“ myslila Juliana brdě si vykračující po jeho boku.

„Příteli, hled' k tomu, aby se vozy dostaly k onomu domu,“ pravil Pavlin ke služebníkovi Pavlovu a Palladiinu, jenž pak ihned obdržžený rozkaz sdělil mezkařům.

„Ejhle, můj dům,“ jal se šlechtic mluvit, ukazuje prstem na hezkou budovu, jež vypínala se na jedné straně náměstí.

„Ty ho ještě zveličuješ, jelikož vidím, že se vedle něho staví,“ pravila Juliana.

„Nikoliv; tam bude státi nemocnice pro ubohé choré stížené počasnými chorobami; a tamhle dále, kde viděti sotva započaté základy, začíná se stavěti útočiště pokoje, kde chce Terezie uzavřeně žíti s posvátnými pannami.“

„Tvoje choť tě tedy chce opustiti?“

„Ano, pro tento svět, aby se mnou na vždy spojena byla v nebesích . . . Vždyť jsem ti to již

řekl, Terezie jest teď moje sestra, a ve krátkém čase budu já posvěcen na kněze.“

Juliana neřekla na to nic, ale plná obdivu hleděla na toho světce, jenž žil, aby dobře činil svým bližním, aby miloval Boha a by se vzdával všeliké rozkoše pozemské.

„Jsme na místě,“ pravil Pavlin zastaviv se před podloubím spočívajícím na tlustých sloupech ze starožitného zeleného mramoru; pak zaklepal na dvěře u domu, napjal uši a uslyšev za dveřmi šustot křepkého kroku zvolal:

„Otevři, Terezie, já jsem to!“

Dvěře se otevřely okamžitě a osoba ženská čítající sotva třicet let objevila se na prahu. Byla nad míru spanilá; měla snědou, barvitou pleť, černé, bohaté vlasy, modré oči ozdobené dlouhými brvami.

Ráz jejího obličeje byl velmi líbezný, plný skromnosti a upřímnosti. Nikdo by ji nebyl považoval za paní, nýbrž za cudnou pannu; úsměv její byl jako úsměv nějakého anděla.

„Ty jsi to, Pavline? Netušila jsem, že tě tak brzy uzřím,“ pravila hlasem libozvučným.

„Později sdělím ti příčinu toho. Teď však chystej se uvítati hosti. Zabij tučného vola na znamení slavnosti, jelikož tři nešťastní tlukou na naše dvěře.“

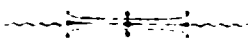
„Kdožkoliv jsou, buďtež velevítáni,“ pravila Terezie; na to obejmula Julianu jednou rukou okolo krku a políbila ji na čelo.

Vznešená ta paní ani se netázala, kdo by ta děva byla; byla nešťastná, to jí dostačovalo, a zovouc ji sestrou tiskla ji k srdci.

Staříčský služebník a děva byli přišli za Terezií, a ihned snažili se pomáhati Pavlinovi sdělati ochrnulé s vozů.

Při pohledu na Pavla a Palladii vzkřikla Terezie a s poděšením ustoupila nazpět; avšak litujíc ihned toho okamžitého odporu, jehož byla zakusila, pokročila v před a plna jsouc něžného citu vzala Palladii do svého náručí, i dodávala jí laskavými slovy srdce, přemáhajíc se, by zadržela slzy, jež soustrast jí vynucovala.

Za malou chvíli na to hostil dům světcův trestuhodné dítky trestuhodné matky cesarejské.

Hlava jedenáctá.

Pavlin a Terezie.

Julianě zdálo se, že jest obrozena ku novému životu v pohostinném domě Pavlinově, kde již nebyla samojediná k obsluze ochrnulých, jelikož Terezie, která ode všech nazývána byla andělem nolanským, sdílela její námahy.

Meropius Pontius Anicius Paulinus, manžel Tereziin, byl narozen v Burdegalech (Bordeaux) v provincii aquitanské léta 354.; otec jeho, místodržitel v Gallii, náležel do vznešené rodiny senatorské původu římského. Záhy již ukazoval se mladičkový Pavlin plna nadání a vznešených pocitův; a v pravdě slovutný spisovatel, věhlasný básník, měl se budoucně státi světlem církve. Mimo to obdařen jsa srdcem šlechetným nikdy neminul jakéhokoliv nešťastníka, aniž by se zastavil; a takto svou přirozenou laskavostí, svými jednoduchými a přívětivými způsoby docílil, že byl milován ode všech.

Po smrti otcově byl Pavlin zvolen konsulem ve šťastné Kampanii, kde měl rozsáhlé statky;

avšak přeje si žítí klidně a tiše vzdal se cti konsulátu a navrátil se do Aquitanie. Tuto zamilovav se do nábožné děvy španělské, jménem Terezie, v krátkém čase pak učinil ji svou chotí.

Velmi blažená byla první léta manželství těchto dvou křesťanských chotí, a synáček, jemuž dali jméno Celsus, dovršoval jejich radosti.

Terezie milovala něžně dítko své; a Pavlin opájel se radostí při myšlénce, že z něho jednou učiní muže moudrého a zbožného; avšak naděje ho sklamala. Jednoho krásného dne děťátko ochuravělo, jako kvítko s lodyhy utržené, a brzy na to leželo umrlé na klíně zkourmoucené matky.

„Bůh mně je dal, Bůh mně je vzal, budiž jeho vůle velebena,“ říkal Pavlin opakuje slova Jobova.

Ubohá matka nereptala proti řízení nejvyššímu; ale plačíc usedavě tiskla k srdci mrtvolu svého synáčka nemohouc odtrhnouti se od něho.

Po úmrtí Celsové Terezie a Pavlin zasvětili se zcela nábožným cvičením a prokazování dobrodiní chudým. Tato dvě zkormoucená srdce nacházela největší úlevu stírajíce slzy jiných, i těšila se ze svého vlastního žalu útěchu skýtajíce jiným.

Ponenáhlu odprodali velikou část svých statků rozdávajíce mezi nuzné; pak se usnesli na tom opustit Aquitanii a odebrati se do Noly, kde měli ještě četné pozemky.

Terezie a Pavlin posud se milovali; ale jejich láska byla prosta všelikého obalu smyslnosti; ne-

byla to již pozemská náklonnost, nýbrž v pravdě božský výron. Když přišli do Noly, byla první jejich myšlénka, její zaříditi útočiště pro posvátné panny, jeho věnovati se stavu kněžskému.

Dům Pavlinův byl útočištěm nešťastných; nikdy neodcházel chudý v zoufalosti ode světce, jenž v pozdější době měl státi se biskupem v Nole a u věcíh budoucích uctíván býti jakožto ochránce chudoby.

Oba manželé udělovali velmi štědře almužny, sami žijíce spořivě, jakoby byli chudi. Důchody jejich v okamžiku zmizely, díl za budovu nemocnice, díl ku podpoře nuzných. Dům jejich, zvenčí krásný, byl uvnitř všeho oloupen, a konečně se tam i prádla nedostávalo, ana Terezie je rozdala mezi chudé.

Jednoho dne, bylo to v polovici měsíce dubna, neměl Pavlin leč jediný sester. Chudá jedna žena zaklepala na dvéře; jelikož neměli služebnictva, běžela Terezie otevřít i pravila se slzami v očích ku žebračce, že nemá co by jí dala.

„Nechtíc, pronesla jsi lež,“ připojil Pavlin, jenž byl následoval svou choť, „jelikož se nepamätuješ, že tuto ve skříní jsou dva chleby.“

„A my?“ tázala se Terezie.

„My jsme jedli dnes ráno, a tato chudá žena má více hladu než my.“

Terezie běžela ke skříní a chutě vzavši chléb, jenž byl pro ni určen, podala ho žebračce.

„Proč jsi dala jen jeden bochník té ženě, či tam nebylo snad již druhého?“ pravil k ní Pavlin.

„Ty nesmíš trpěti hladu,“ odpověděla dobro-srdečná Terezie.

Pavlin zatřásl hlavou a ukazuje na vlaštovku, jež popolétala s drobkem chleba v zobáčku, jal se opět mluvit:

„Viz to ptáče; myslíš, že ten, jenž dal naleznouti vlaštovce potravu, mne by byl nechal umřítí hladem? Ty malověrná, proč jsi pochybovala?.. Zítřa možná dojedou dva koráby s obilím, jež vyplouly z Aquitanie; náklad jednoho prodám pro naše potřeby, náklad druhého rozdám mezi chudé. Vidíš, že jsme šťastnější než tato žena, které jsi dala toliko jeden bochník.“

Terezie sklopila hlavu, a skroušeně snášela mlčky laskavou výtku svého chotě.

Příštího dne obdržel Pavlin návštěví, že dva koráby obilím naplněné připlouly; ale že náhle povstala bouře jeden z nich ztroskotala při vjíždění do zálivu neapolského.

„Vidíš, Terezie,“ pravil Pavlin uslyšev tuto neblahou zvěst, „ten bochník, který jsi darovala chudé ženě, byl nám v obilí rozmnožen, ten druhý jest bez náhrady ztracen.“

Uprostřed těch dvou vzorných manželů, v domě světcově, byla by Juliana bývala úplně blažena, kdyby choroba Pavlova a Palladiina nebyla jí ztrpčovala život.

Vypravovalať svým novým přátelům truchlivé dějiny Tekliny, a oba manželé haněli matku i dívky;

nemožným zdálo se býti zbožné Terezii, aby syn mohl udeřiti matku, a aby matka mohla zlořečiti plodu svého lůna.

Uplynuly dva měsíce, co Juliana nacházela se v domě Pavlinově a po celý ten čas nebyla nižádné zprávy obdržela ni od Chaldejčana ni od Demetria, ačkoliv jim byla vícekrát psala.

„Demetrius jest mrtev; kdyby tomu tak nebylo, byl by ke mně přispěl,“ říkala vždycky děva oplakávajíc památku svého bývalého učitele.

Jednoho jitra, když Juliana podavši ruku Terezii, jež, ačkoliv byla šlechtična, nepokládala za nehodno zaměstnávat se pracemi domácími, ubírala se do chrámu, kam obyčejně vždycky touto hodinou chodila, a když vycházela z podloubí, zpozorovala muže, jenž kvapným krokem hnal se směrem k ní.

Pohled na něho dojal ji, i musela se skoro podepříti o jeden sloup, aby nesklesla. Úžas její, její radost byly tak veliky, že jí odejímaly dech, tak že nejmenšího nevydávajíc hlasu zůstala mlčeliva, považujíc to za hříčku ve snách.

„Ženo dobrá, od koho mohl bych dověděti se, jestliže senator Meropius Pavlin jest doma?“ tázal se příchozí obrátiv se ku Julianě, aniž byl na ni pohlédl.

„Demetrie můj, konečně tě nacházím,“ zvolala Juliana nabyvši řeči.

„Čí hlas jest to? jsi ty Juliana?“ pravil Demetrius ustupuje uděšen a užasnout.

„Ano, já jsem to,“ odpověděla děvka odhrnujíc vlasy s čela, aby svůj obličej lépe ukázala, jenž pohnutím nad míru zbledl.

„Ty's tu, kdežto já tě měl v Cesareji? A Tekla, Pavel, Palladia, kde jsou ti?“

„Bůh sám ví, kde jest Tekla. Co se týká Pavla a Palladie, mnoho vytrpíš, až je uzříš,“ truchlivě řekla Juliana.

Demetrius zbledl. Ačkoliv se byl ukázal lhostejným ku lásce Palladiině, nicméně srdce jeho bylo jí tajně doteknuto, a tuše nějaké neštěstí, tázal se s nejživější bázní jevící se na tváři jeho:

„Mluv, Juliano, nedrž mne u takové nejistotě.“

Několika slovy sdělila mu děvka šílenost Teklinu, zmizení Simonovo a odchod z Cesareje. Demetrius naslouchal chvěje se, a když Juliana umlkla, zamlčel se též na chvíli; pak pravil:

„Hrozný to pád! . . . Všemohoucí síla tajemné moci, jejíž trest jest strašný.“

„Byla to ruka Boží, jež stihla dítky Tekliny,“ dodala děvka.

„Ubohá Palladia! . . . Dobře jsi pravila, milá Juliano, budu trpěti, až ji uvidím . . . Tekla byla trestuhodnější než její dítky; já jsem jí to neštěstí předpovídal, když jsem jí řekl, že dříve nebo později stromy špatně pěstované trpké ponesou ovoce . . . Ó, neštěstí rodiny, jejímž přítelem jsem byl, nechává mne zapomenouti na mé vlastní. Také já jsem mnoho vytrpěl od té doby, kdy jsem tě opustil.

Potloukal jsem se ze krajiny do krajiny hledaje bytost milovanou; ale nebylo mi možno naleznouti ji.“

Demetrius mluvil pravdu; byl mnoho vytrpěl; obličej jeho to ukazoval a černé jeho vlasy začínaly probíleti.

„Ty jsi také trpěl, mistře můj?“ pravila Juliana tisknouc mezi své něžné ruce pravici Řekovu.

„Kdo netrpí na této zemi? Byla's ty snad blažena, Juliano, ačkoliv jsi to býti zasluhovala? . . . Já se ti divím, dcero má; obdivuji šlechetné tvé sebezapření, vznešené tvé smýšlení, jež tě pudilo státi se vůdkyní a podporou dvou ubohých proklatcův . . . Ty nábožný tvore, ty jsi řečnila na ulicích, a řečnila bys posud, kdyby Pavlin nebyl tě potkal . . . Kdybych měl dcerušku, byl bych člověk nejšťastnější, nejhrdější na světě, kdyby se tobě podobala.“

Juliana zarděla se radostí; ta pochvala Demetrioova byla jí hojnou odplatou za to, co byla vystála; pak se ho otázala:

„Ty znáš senatora Pavlina?“

„Ano, on byl mým přítelem ve mládí; seznal jsem ho v Aquitanii; jest to muž velikomyslný, jenž jednak jsa bohat ihned jest chud, jelikož ze svého majetku štědře rozdal mezi chudé . . . Já ho ctím, a nepokládám se za hodna míti jej přítelem.“

„Ale, ty jsi též velikomyslný, Demetrie, a chudí v Cesareji vědí, jak dobré jest srdce tvé,“ pravila Juliana.

„Nepřirovnávej mne ku Pavlinu,“ řekl Demetrius s největší skromností; pak následoval Julianu.

Vkročiv do pokoje, v němž nacházel se Pavlin zabrán jsa čtením v obsáhlém rukopise, neviděl Demetrius nic jiného, leč Palladii, jež ležíc na pohovce měla oči uzavřené; i ustoupil nazpět jsa dojat nejživější soustrastí.

Palladia otevřela zřítelnice, poznala Demetria, i svíjela se křečovitě; obličej její jevil strašnou zoufalost; ubohá trpěla více než kdy jindy při pohledu na muže milovaného.

Juliana a Terezie přiblížily se k ní, ale byly odmrštěny. Ochrnulá pohlížela hrozivým okem na osířelou; bylo by se mohlo říci, že ji chtěla ochromiti zraky svými; dřívější žárlivost vyvstávala v ní živěji, ana Juliana posud byla krásná.

„Upokoj se, dcero má,“ pravila Terezie přiblíživši se ku ochrnulé, jež se svíjela v nejhroznějších křečích.

Palladia uchopila rámě panino; pak jako by najednou byla nabyla svých sil, vlekla se ven z pokoje.

Demetrius byl ustoupil do koutu; tajná myšlénka ho k tomu pohnula úžasem ho naplňujíc a srdce mu rozrývající. Pavlin, jenž za křečí Palladiiných přestal čísti, byl celý vyděšen, ale nepozoroval přítomnost Řekovu. Juliana plakala neosmělujíc se jíti za Palladiou, ze strachu, aby ji znova nepopudila.

„Ubohá Palladic! kdož by mohl v tobě poznati nejspanilejší děvku cesarejskou?“ pravil Demetrius.

Pavlin se zachvěl, pohlédl na Řeka a běže k němu volal:

„Demetrie, Demetrie, jsi ty to?“

„Ano, příteli,“ odpověděl Demetrius otevíraje svou náruč.

Oba přátelé dlouho drželi se v objetí; Pavlin první se vyvinuv z objímání pohlédl opět na Demetria i pravil pak s pohnutím:

„Deset uplynulo let, co jsem tě posledníkráte viděl; ale ty's posud tentýž; obličej tvůj se ani o vlas nezměnil; léta minula, aniž nechala na něm jaké známky.“

„Obličej můj jest posud mladistvý, ale srdce mé jest ode dávna sestaralé,“ odpověděl Demetrius

„Tím lépe,“ pokračoval Pavlin usmívaje se, „pak budeš moudřejší a nepohrdneš více hlasem pravdy, jenž ti hlásá v úkrytu srdce. Známe se již z mládí, a mým nejvroucnějším přáním bylo vždycky moci doufati tebe spasena v nebi. Pamatuješ se na to, co jsem ti řekl onoho dne, kdy jsem tě posledníkráte viděl?“

„Promluvíme o tom jindy,“ řekl Demetrius, pak připojil: „Maje tvé rady zapotřebí přišel jsem poprosit tě o nový důkaz přátelství.“

„Mluv, Demetrie, znáš mé srdce.“

„Přál bych si jediné od tebe býti slyšen,“ pravil Řek hledě na Julianu, jež jsouc zkourmoucena

a zamyšlena ni jediného slova nezaslechla z rozmluvy Pavlinovy a Demetrioovy.

„Pojď se mnou do mého pokoje,“ pravil Pavlin.

Oba přátelé odešli a zůstali přes hodinu pospolu. Pak zavolał Pavlin Terezii i řekl jí, že Demetrius zůstane jejich hostem na nějaký čas.

Brzy na to vyšli senator a Řek z domu, a Juliana zaslechla prvnějšího říci ke druhému:

„Neklesej myslí. Bůh nás povede při našem hledání.“

„Co asi hledá Demetrius? . . . Ó, musí to býti osoba jemu velmi drahá,“ pravila Juliana, a na ve společnosti s paní zanášela se strojiti oběd pro Řeka.

„Nestarej se o to, co se tě netýká, a nezkoumej jednání druhého,“ dodala s něžným pohledem zbožná Terezie nevědouc, že Demetrius nebyl Julianě cizí, nýbrž laskavý přítel, jemuž děva cítila se zavázánu srdečnou vděčností.

Hlava dvanáctá.

V y p r a v o v á n í.

Darmo bylo pátrání mé; ti, již by byli mohli dáti vědomost, leží ve hrobě," vypravoval Demetrius, an sedě u okna v pokoji Pavlinově pohlížel roztržitým zrakem na mraky prohánějící se po obloze. „Dal bych život svůj, kdybych ji jen jednou mohl viděti, a požehnáv jí s radostí bych pak umřel . . . Včera jsem viděl jednoho starce zahaleného ve vetchý oděv; opíral se o rámě své dcerušky, sličné to děvy šestnáctileté. Ten otrhaný stařec vzbudil ve mně závist; on se pokládal za žebráka a byl bohatší než já, an jest otec . . . Co mi prospívá bohatství? učiní-li mě méně trudným vratký můj život? . . . V osamělosti uzavru brvy své ke spánku smrti, a nižádný milený tvor nebude plakati nade hrobem mým . . .“

To promluviv setřel si Demetrius slzu; pak se náhle obrátil zaslechnuv úzkostlivý povzdech.

Juliana stála mu po boku i jala se s pohnutím mluvit:

„Ty pláčeš, Demetrie? Ó, netaj přede mnou svůj žal.“

Demetrius styděl se za svou slabost, a zavrtěv hlavou pravil u líčeném poklidu:

„Trudná myšlénka znepokojila na okamžik mysl mou, ale ihned zmizela.“

„Demetrie, ty se trápíš, a špatně se přetvařuješ; ó, učiň, abych mohla plakati s tebou,“ doložila Juliana srdečně.

Demetrius začal probíhati pokoj dlouhými kroky; pokynuv pak Julianě, aby si sedla, pravil:

„Levnější jest hoře, když spočívá v nitru přítele, a žalost sdělená ztrácí mnoho ze své hroznosti. Ty neznáš dějiny mého mládí; slyš je tedy a polituj mne. Já jsem narozen v Thessalii; matka moje dadouc mi život zemřela, a otec můj žil až do dne, kdy jsem dospěl dvaceti let. Stav se svrchovaným pánem bohatého dědictví, nejša od nikoho odvislým opustil jsem Thessalii, a odebrav se do Gallie tam jsem se usadil oddávaje se životu hrozně marnivému. V tom čase seznal jsem Pavlina, jenž pohnut jsa lítostí nad mou nepředložitostí stal se mým přítelem v úmyslu, aby mne přivodil na dobrou cestu.

Moudré domluvy Pavlinovy a jeho příklad zmírnily poněkud horoucnost mých záhubných vášní. Ponenáhlu vzdaloval jsem se nešlechtnosti; ale vzdor tomu vytýkal mně přece přítel, že nemám víry.

An mne delší v Gallii pobyt omrzel, odtáhl jsem odtud. Řím byl vždy snem mého života, středem mých tužeb; tam jsem se odebral; a konečně bylo mi dopřáno obdivovati to velikolepé město. Tato doba byla nejblaženější v mém životě; rád se zanášeje úvahami o minulosti, poznáním původních pomníků v Římě běhal jsem do chrámů teď již prostých všech model, do závodisti, do divadel, do podloubí, do jezdisti, s nadšením meškaje před obrovskými budovami, jež mne nechávaly chápati velikolepý vkus národa hárajícího pro okrasu pomníkové; i přesvědčovaly mne víc a více, že nižádná věc nemůže lépe označiti pokročilost jednoho století, jako budovy, jež za jeho běhu byly provedeny.

Oblíbenou mojí procházkou, kam jsem z kratochvíle vycházel, byla silnice appijská; tamo sedě u noh některého náhrobku, jichž množství ji vroubí, pohlížel jsem na ten hrdopyšný hřbitov, tázaje se sama sebe, jestliže čas, jenž ničí schránku lidskou a ohlodává kámen, za budoucích věkův ušetří tohoto zádumčivého a krásného města umrlých.

Jednoho dne seděl jsem u sloupení, kde nachází se hrobka Cecilie Metelly, vzpomínaje na vznešený obyčej obrubovati silnice vojenské hrobkami za tím účelem, aby velitelové, již plni jsouce kořisti ze přemožených vraceli se z dalekých krajín, si vzpomněli, že vznešenost, moc, sláva, dříve nebo později končí se ve hrobě. An jsem takto rozjímal,

zaslechl jsem přelíbezný hlas, jenž nedaleko mne pravil :

„Matko, ó jak mnoho krásnější jest před očima mýma skromná hrobka křesťana, než tento hrdý pomník, jenž uspokojuje zrak, aniž by mluvil ku srdci, aniž by vzbuzoval ku modlitbě.“

Já se obrátil, chtě viděti, kdo ta slova pronesl, i zpozoroval jsem paní a děvku, jež seděly vedle mne.

Já je pozdravil a vida, že se mi zdvořile odpovědělo, dodal jsem si srdce promluvit k nim. Rozhovor náš byl živější, než obyčejně bývá mezi osobami, které po prvníkrátě se vidí; ty dvě ženské podivem mne naplňovaly svou upřímností a prostotou. Paní nazývala se Faustina a byla chotí Kornelia Vera, konsula v Gallii; dceruška jmenovala se Lucie.

Můj způsob hovoru, moje skromné se chování zalíbily se matce i dceři; bylo mi dovoleno doprovoditi je domů i byl jsem pozván ku návštěvě.

Nacházeje se sama v zemi cizé, bez přátel a příbuzných, byl jsem tomu velmi rád moci obcovati s osobami, jež mohly umírniti dlouhou chvíli mé osamělosti.

Palác Faustinin vypínal se nedaleko stráně Pulliový na Aventinu. Já tam docházel často. Paní i dcera byly obě křesťanky, ač o tom nevěděl Kornelius Verus, jenž povahy jsa ukrutné byl horlivým stoupencem bohů lživých.

Faustina byla zbožná paní vznešeného smýšlení, Lucie děvka něžná a sličná, jako nějaký nebeský zjev, ale tak slabá a bázlivá, že by si byla dala

skoro poroučeti od některé děvečky; vzdor této vadě nemohl jsem než obdivovati ji, i netrvalo dlouho, že jsem byl do ní nad míru zamilován.

Nemoha potlačiti horoucnost své lásky a nechtě mlčeti svěřil jsem se Faustině, která moudře mi odpověděla, že mi nemůže přislíbiti ruku dcery své, aniž by obdržela k tomu svolení od Kornelia, a že mu proto okamžitě bude psáti.

S nejživější úzkostlivostí čekali jsme Lucie a já, na žádoucí odpověď; ale uplynulo mnoho dní, minuly dva měsíce, a Kornelius Verus neuznal za hodno odpovědět.

Mezitím onemocněla Faustina; nemoc její horšila se čím dále tím více, a ve krátkém čase nacházela se nade hrobem. Tu mne dala zavolati k loži úmrtnímu, a ana Lucie klečíc zoufale plakala, pravila ke mně:

„Demetrie, nechci opustiti tuto zemi trýzněna jsouc myšlénkou, že dcera moje zde zůstane v moci otce, jenž použije její křehkosti a snad ji donutí zřici se Boha pravého. Ty's mi přislíbil, že se staneš křesťanem; nezapomeň na svůj slib, a dříve než nadejde prvý den příštího měsíce, hled, ať kněz požehná svazek tvůj s Lucií. Na to pak piš Korneliovi, a oznam jemu, že jsi u mého úmrtního lože přislíbil zasnoubiti se s dcerou mojí; ty's bohat, náležíš do rodu šlechtického, a manžel můj dá svolení své, aby manželství zákonnitě uzavřené před Bohem jím se stalo též před zákony římskými.“

Příštího dne na to dokonala Faustina; a za měsíc byl jsem chotěm Luciiným . . . Jednou

z rána, an jsem seděl u nohou své choti, těše ji ze ztráty matky a rozmlouvaje k ní o své upřímné lásce, přišel Kornelius, a přikvapiv do pokoje, tázal se mne, kdo jsem.

Lucie sklesla mi beze smyslů do náručí, a já nezatajil ničeho rozjitřenému otci.

Kornelius Verus vyrval mi choť z náručí a vyhnal mne surově ze svého paláce, řka ke mně u nejvyšší zpupnosti římské, že dědička jeho nemohla býti, aniž by mohla kdy státi se chotí opovrženého Řeka.

Co jsem měl počíti? Zákony římské nezněly ku mému prospěchu; manželství mé bylo svaté a zákonné; ale ukrutnost otcova mohla je před lidmi zrušiti.

Kornelius byl mocný a piklemi toho docílil, že jsem byl vypovězen z Říma. Já musel odtáhnouti, aniž bych uzřel svoji choť, již jsem prostřednictvím jednoho věrného služebníka dal věděti, že jsem se odebral do své vlasti, chtěje tu čekati na příznivý okamžik, kdy bych ji vyrval otci ukrutnému.

Sklíčen jsa nejhroznější úzkostí navrátil jsem se do své vlasti. Lámaje si hlavu, kterak bych jako manžel svému právu dodal platnosti, zdržel jsem se tam několik měsíců. Konečně obdržel jsem list od Lucie, v němž mi oznamovala, že blízka jsouc státi se matkou, musí každodenně snášeti ukrutné předhůzky Korneliovy, jenž vyhrožoval, že zabije naše dítě, jakmile by spatřilo světlo světa.

Zděsil jsem se, čta ten osudný list; a neuváživ nebezpečí letěl jsem do Říma; ale nebylo mi po-
přáno viděti Lucii, a byv od Kornelia vyslíděn,
znova jsem byl vypovězen.

Navrátil jsem se do Řecka se zoufalstvím ve
srdci. Došed tam, byl jsem náhlou nemocí postížen.
Přes rok ležel jsem nemocen na plíživé úbytě; ale
smrt byla se mnou ukrutna, zachovala mne ku větším
ještě mukám. Po dvou letech puzen jsa zběsilostí
uzříti choť svou, chtěje buď ji obejmouti aneb
umříti, opustil jsem opět Řecko.

Po dlouhé a trudné cestě spatřil jsem Řím
v podvečer. Nedbaje na svou unavenost, letěl jsem
do domu Kornelia Vera; nemoha se však dostat
do vnitř, zůstal jsem venku i pohlížel jsem z dále
na ty zdi, jež uzavíraly moje poklady . . . Já
blouznil, a ve blouznění mém zjevila se mi moje
choť jsouc oděna v rouchu svatebním, kadeře majíc
ověncené myrtou, skvějíc se čistou láskou, ana se
shýbá ke kolébce zdvihnout z ní děťátko.

Byla to noc hrozně strašná, kterou jsem strávil
před podloubím domu Korneliova. Ó, kterak jsem
plakal! . . . Jáť nebyl mužem; bolest udělala ze
mne křehkou ženu, bázlivé dítě . . . Já se ne-
osmělil tázati se po své choť, po svém dítěti,
z bázně přede vztekem nelidského otce.

Až do rána bdě jsem snil; a kdykoliv jsem
viděl někoho ze služebnictva odcházeti a přicházeti,
jenž vycházeli z domu Korneliova, ukryl jsem se,
abych nebyl viděn.

O poledni téhož dne mocně mi srdce tlouklo, i potlačiv výkřik radosti opřel jsem se o zeď, abych nesklesnul. Lucie vyšla z domu otcovského a krásná jsouc a se usmívajíc zavěšovala se o rámě mladého šlechtice, a před nimi šly dvě dívky.

Radost moje zmizela; hrozná myšlénka zableskla myslí mojí: kdo byl ten muž? komu patřily ty dvě dívky, jež držíce se za ručky poskakovaly? . . .

Lucie mne nezpozorovala; a když ten párek z mých očí zmizel, cítil jsem, že můj rozum se motá . . . Jsa pomaten na mysli, zbaven rozvahy, nedbaje, že budu poznán, vrhl jsem se do podloubí a uchopiv jednu služku za rameno, tázal jsem se jí, kdo ta paní jest a kdo ten šlechtic?

„Ta paní jest choť senatora Pompeja,“ odpověděla mi služka, divíc se mojí živé zvědavosti.

Krev mi stydla v žilách, světlo očí mi mizelo, i byl jsem na okamžik slep. Avšak hněv oživil mne co nejdříve i tázal jsem se hlasem přidušeným, ale velmi klidným:

„Kde pak jest první manžel tvé paní, kde jest plod toho nešťastného manželství?“

„Mlč, mlč, nemluv o tom na tomto místě. Senator byl velmi zadlužen; dcera Korneliova byla bohata; dítko, jak se praví, zemřelo sotva se narodivši . . . A o prvním milenci nikdo nic neví,“ odpověděla služka s hanebnou pomluvačností služebníků, již pravdu překrucují a upřílišují vždy ke škodě svého panstva.

Já odešel z toho domu pro mne tak nešťastného maje za to, že Lucie sklízela trest za svůj poklesek, jelikož zapomenuvši na přísahu svou teď byla stíhána i opovržením služebnictva, jež prozrazovalo, že má o ní velmi smutný pojem. An jsem byl zbaven své choti, oloupen o své dítě, dostoupila zoufalost moje vrcholu; ale čím větší bouře, tím rychleji mizí. Brzy povstala zpětná činnost v mysli mé; utřev si slzy pousmál jsem se trpce i pravil jsem sám k sobě:

„Jsem já to blázen; proč pláči nad nevěrou ženy a nade smrtí dítěte? . . . Senatore Pompeje, podrž si ji, která před lidmi jest tvojí chotí; ona jest hodna tebe, a já nepřijdu již, abych ti ji odebral. Dítě mé v předsiních andělských usmívá se vidouc plakati mne nad jeho smrtí, která ochotně vyrvala je z trpkostí a úzkostí života.“

Příštího dne setřásl jsem prach se svých sandálův a odešel jsem z Říma . . . Drahý čas jsem cestoval, aniž jsem se zastavil; konečně přišel jsem do Cesareje v Kappadocii a tam jsem se usadil . . . Ostatní víš, Juliano.“

„Nikoliv,“ odvětila děva, „jelikož nepovědoma mi příčina, proč jsi opustil Cesareji?“

„Nuže, zvěz ji,“ pokračoval Demetrius dále. „U večer onoho dne, kdy jsem pohovořiv s Teklou a Palladií rozloučil se s pahorkem nechtěje tam již dojíti, obdržel jsem list, jež Lucie byla poslala na správce mých statků v Thessalii, aby ho na

mne dopraviti hleděl. V listu tom četl jsem, že dědička Korneliova ode drahých časů jsouc vdovou a zbavena dítek samojediná umírá trýzněna jsouc plíživou chorobou; dříve než by umřela, přála si ubohá uzříti mne a vyprositi si ode mne odpuštění, bez něhož nedoufala, že by mohla smířiti se s Bohem. Vůle osoby umírající byla mně svatá; po třetí hnal jsem se do Říma, a uzřel jsem tu nevěrnici; bylať ovšem notně změněná, ale srdce moje tlouklo, když jsem ji uviděl . . . Odpustil jsem jí poklesek její a litoval jsem jí, poněvadž méně jsouc trestuhodna než nelidský její otec, aspoň umírala lítostí se očistivši. Stísněn jsa stál jsem u jejího úmrtního lože; ale bylo mi ke sklesnutí, když pravila ke mně:

„Demetrie, proč jsi nepřinesl s sebou naši dcerušku?“

„Naši dceru? . . . Já ji nikdy neviděl; ne-umřela-liž ihned jako nemluvně?“

Lucie vykřikla i bylo jí na nic; když přišla k sobě, vypravovala mi, že ze strachu, aby plod svůj neviděla zavražděný, svěřila jej manželce jednoho služebníka; když však i to vyslíděno bylo od Kornelia, povoleno otrokovi odtáhnouti z Říma pod vyhrůžkou smrti, kdyby neuposlechl. Ubohý ten muž odcestoval příslibiv Lucii, která mu byla nad míru veliký udělila dar, že mně donese dcerušku. Dlouho domnívala se ubohá matka, že dceruška u mne jest; několikráte byla mně psala, by návštějí obdržela, ale nižádné neobdržela odpovědi. Dcera moje tedy

nebyla mrtva. Byvši služebníkovi svěřena stala se snad děvkou, nebo se potulovala bídou. Nad touto hroznou myšlénkou ježily se mi vlasy na hlavě, a ztrpčovaly se Lucii poslední okamžiky. Rána dávno zahojená přetékala znova krví v nitru mém.

Oplakal jsem úmrtí ženy, kterou jsem byl tak velice miloval, a když jsem jí zatlačil oči, oddal jsem se klamně naději. Lucie udala mi známíčko, po němž bych mohl poznati dceru svou... Opustil jsem Řím, proběhl jsem Řecko dotazuje se, pátraje, slibuje polovici svého bohatství tomu, kdo by ji našel; avšak marny byly pokusy mé; svět jest tak veliký, a já pošetilec hledal v něm děvce, jejíhož jména ani nikdo neznal... Poslední naděje zbývala mi: chtěje se odebrati do Thessalie dal se služebník cestou do Neapole, kde nemaje dosti srdce vydati se na moře, snad se usadil... Pavlin byl za oné doby konsulem ve šťastné Kampanii, a ačkoliv jím již není, jeho zprávy jsou doposud závažné; já si vzpomněl na svého přítele a přišel jsem sem; on mohl poraditi mi a nápomocen býti. Nezmýlil jsem se; šlechetný ten a nábožný muž obradován jsa, že mne opět vidí, potěšil mne slovy svými a přislíbil mi svou pomoc... Až posud ničeho jsme se nedověděli; ale mnoho osob probíhá po Neapoli a okolí hledajících nešťastnou mou dceru.“ —

„Nezoufej, ty ji nalezneš, Demetrie,“ pravila Juliana, když byl Rek své vypravování ukončil.

Demetrius neodpovídal; hlavu maje na prsa skloněnou, oči k zemi upřené představoval si, jako by viděl dceru svou choditi jako tulačku a žebračku ulicemi lidnatého města.

Ubohý otec! Dobrota božská pohnuta jsouc soustrastí nad jeho zármutkem potěšila ho co nejdříve!

Hlava třináctá.

O t e c a d c e r a.

 ypravování Demetriovo vzbudilo v srdci Juliānině bolný pocit; ta děvka trpěla myšlénkou, že učitel její hledaje svou dceru nebude dbáti o ubohé ochrnulé, i pravila sama k sobě, ana se ubírala ku pokoji Palladiinu:

„Tím lépe, já je budu milovati tím více, když budou ode všech opuštěni.“

. Palladia ležela, a Terezie seděla vedle ní. Juliana kráčela docela tiše a přišedši až ku paní tázala se jí přidušeným hlasem:

„Jest tomu dávno, co Palladia odpočívá?“

„Hodina; konečně dostavil se spánek, aby ji občerstvil; ale rci mi, proč tolik trpí vidouc tebe, a proč tě odmršťuje, kdežto dříve tě každé chvíle volala?“ tázala se Terezie.

Juliana mlčela nechtíc nábožné paní prozraditi tajemství srdce ubohé Palladie.

„Ty mi neodpovídáš, dceruško moje,“ pokračovala Terezie, nevšímajíc si rozpaků děviných.

„Co chceš, abych ti řekla, šlechtično? Kdo si může vysvětliti choutky nemocného?“

„Máš pravdu,“ odvětila Terezie, jež ve své upřímnosti snadno byla přesvědčena.

Juliana pokročila k loži spící, jež najednou procitnuvši a spatřivši děvku pronikavě vykřikla a zuřivě rukama házela, by ji zapudila.

„Odejdi, Juliano,“ pravila Terezie.

Osiřelá uposlechla, a vycházejíc z toho pokoje řekla plačíc :

„Ó jak mnoho lépe bylo by bývalo, kdyby Demetrius nebyl do tohoto domu přišel!“

To řekši brala se do pokoje, v němž Pavlin čtával; vcházejíc viděla Demetria seděti u stolu, na němž ležel pergamen.

„Dobré jitro, mistře; dověděl jsi se již něčeho o té, již hledáš?“ pravila děvka položivši pravici na rámě Řekovo.

„Ničeho jsem nezvěděl; ale rci mi, Juliano, kdo to tak křičel před chvílí? Ten křik mne projel, že jsem se zachvěl.“

„Palladia to byla, jež mne od sebe odháněla.“

„A proč?“

„Nechtěj to věděti, mistře můj. Palladia má mne v ošklivosti,“ odvětila Juliana klopíc oči.

Demetrius zakryl si tvář rukama; pak vzdychnuv pravil :

„Nechtě jsem příčinou, že ta ubohá trpí; kdo by se toho byl domyslíl? . . . Já se pokládal za obstarlého . . . Odejdu z domu tohoto, ba nesmím tuto déle zůstat.“

„A tvoje dcera?“

„Marně ji hledám; nebude mi popřáno naleznouti ji.“

An Demetrius tato slova pronášel, padly oči Julianiny na pergamen, jenž ležel rozložen na stole; vidouc na něm vykreslený křížek se dvěma začátečními písmeny vzkřikla úžasem i tázala se úzkostlivě:

„Kdo kreslil ten křížek?“

„Já,“ odpověděl Řek a ukazuje děvě pergamen připojil: „Po tomto znamení od Lucie na ramenu mé dcery vyrytém poznám ji.“

Juliana vykřikla; oběma rukama držela se stolu a bledá jsouc jako mramor třásla se od hlavy až k patě.

„Proč se chvěješ, proč bledneš?“ zvolal Demetrius poděšen.

Juliana neodpovídala; třesoucí se rukou roztrhla šaty, a rámě sněhobílé, na němž křížek blankytový se dvěma začátečními písmeny do očí padal, objevilo se zrakům Demetrioovým.

Výkřik radosti zavzněl pokojem . . . Otec vinul k srdci svou dceru!

Řek nemohl se dosti vynadívati na svou dcerušku; ta děva, kterou byl vždycky obdivoval, byla

dcera Luciina. Opojen jsa radostí nebeskou pozbýval skoro rozumu, i plakal jako děcko.

Blaženost Julianina byla klidnější, nepřecházejíc ve přílišnost; byla vážná, odměřená. Pozdvihnuvši oči k nebi vzdávala vděčná děva díky neskončené dobrotě božské.

Sedíce jeden vedle druhého, otec a dcera mlčky hleděli na sebe. Demetrius nemohl pochopiti, kterak děva byla z Říma přivoděna do Cesareje.

A v pravdě, nemohl uhodnouti, že služebník věren jsa svému slibu odebral se do Thessalie; ale Demetrius tam právě nebyl; nevěda co počíti a chtěje uživiti svou manželku a děvčátko jemu svěřené vstoupil ubohý muž do služby u jednoho římského tribuna, v jehož domě Juliana naučila se dělati první kroky. Brzy na to zemřela pěstounka děvina a muž dovědév se, že Demetrius nachází se v Egyptě, odebral se tam; ale marné bylo pátrání jeho; nebylo mu možná naleznouti otce děvina. I odebral se odtud směrem ku Cesareji; otrhán jsa a žebraje dorazil tam i byl by hladem zahynul na blízku toho, jehož hledal, kdyby Tekla nebyla mu přispěla.

„Ó, život můj bude od této chvíle blažený, jak byl dříve zasmušilý a osamotnělý,“ pravil Řek nemoha se dosti nalichotiti děvě a najmenovati ji sladkým jménem dcery.

„Rovně jako ty budu blažena, otče můj,“ připojila Juliana usmívajíc se mezi slzami; ale úsměv její brzy zmizel se rtů jejích, a zármutek objevil

se na její tváři: kterak mohla býti blažena, kdežto Pavel a Palladia ustavičně trpěli, a kdežto ničeho nevěděla o Tekle?

„Nač myslíš, milená dcero má?“ tázal se Demetrius.

„Myslím na Pavla a na Palladii. Ó kéž by milosrdenství Boží vyslyšelo prosby moje! Budou-li ti dva ubožáci omilostněni, pak budu nejšťastnější mezi ženami . . .“

Také Demetriovo čelo potáhlo se mrakem zasmušilým; onť trpěl při myšlénce, že by Juliana nikdy nebyla šťastnou, pokud by Pavel byl ochrnulým, a že by bratr a sestra ztrpčovali život otce a dcery.

„Ó, otče, nečiň mi výčitek, že nepamětliva jsouc radosti, že jsem tě našla, neustále myslím na to hrozné neštěstí, jež spočívá na hlavách dítek mojí dobrodějky,“ pravila Juliana líbajíc a slzami smáčeje pravici Řekovu.

„Šlechtné srdce! Bůh ti žehnej a učiň tě blaženou, jak toho zasluhuješ!“ odvětil Demetrius s myslí pohnutou; na to připojil: „Myslíš snad, že já nestrádám vida muka těch dvou mladých osob, jež jsem seznal v jich dětství? Ubohá Palladia; ve své obraznosti vidím ji posud, kterak hrdá jsouc a krásná vykračuje si ulicemi cesarejskými . . . Ó! Teklo, ty's pěstovala zlo svých dítek, abys je pak pohnala ku provinění a jim konečně zlořečila!“

„Tekla byla moje dobrodějka,“ pravila Juliana s líbeznou výtkou.

„Neboj se, Juliano, já na to nikdy nezapomenu. Tekla ti prokázala dobrodiní, poskytla ti útočiště; budeme spláceti dluh svůj; děti její budou vždy žít po boku našem i budeme hleděti upravit jim život méně trapný.“

„Dobrý otče můj!“ zvolala Juliana líbajíc pravici Řekovu; pak odsud odběhla do pokoje Palladiina sdělit sklíčené, že našla svého otce.

Hlava čtrnáctá.

Odchod.

Byla noc, a obyvatelé domu Pavlinova nacházeli se pospolu v jednom pokoji ne příliš velikém a osvětleném kahancem visícím se stropu.

Pavlin seděl u stolu četl; paní předla; Pavel a Palladia leželi na dvou pohovkách, a ochrnulá upřeně hleděla na Demetria, jenž seděl vedle Juliany se zálibou díval se na děvku, která se vši pozorností dlouhou slonovou jehlou obrubovala sněhobílé plátno.

Obličej Řekův měnil se každého okamžiku jevě radost i zármutek. A v pravdě tyto dva pocity střídaly se v srdci jeho, zvláště když se nacházel uprostřed mezi Julianou a Palladií.

Všichni mlčeli z bázně, aby nepřekáželi Pavlinovi ve čtení: pouze bylo slyšeti dušné oddechování Pavlovo a vzdychání Palladiino.

Konečně odložil Pavlin list na stůl, a Terezie zastavivši vřetenou otázala se ho:

„Jest to zajisté velmi zajímavé, co jsi četl, an obličej tvůj zdál se mi býti pohnut.“

„Nemýlíš se,“ odpověděl Pavlin. „List ten došel mne z města Hippo, a sepsal ho velectihodný biskup Augustin.“

„A co ti v něm sděluje ten muž Boží?“ tázala se Terezie.

„Vypravuje mi o zázracích, jež se dály u ostatků svatého Štěpána.“

Juliana přestala šíti, i hleděla na Pavlina, až by pokračoval u vypravování o zázracích.

„Odpusť mi mou nevědomost, příteli; vždyť já nestarám se o ostatky; ale rád bych věděl, kterak ostatky prvomučeníkovy doletěly do města Hippo,“ vmísil se do řeči Demetrius usmívaje se ironicky.

„Nepřiletěly tam, nýbrž byly tam přenešeny,“ odpověděl Pavlin; „a povím ti také, kterak: jsou tomu asi čtyři léta, když Lucian, zbožný kněz v Kasergamale, ve snách viděl, čili lépe řečeno viděl u vidění ono místo, kde odpočívaly ostatky svatého prvomučnicka. Když své vidění sdělil Janu, biskupu jerusalémskému, umínil si tento odebrati se na místo vytknuté, i vydal se tam se dvěma biskupy z Palestiny. Při kopání přišlo se na hrubou rakev, jež otevřena byvši vydychovala líbeznou vůni a ukazovala svaté ostatky Štěpánovy. Množství lidu bylo tam přítomno, a téhož dne mnoho nemocných, kteří klečíce modlili se u ostatků světcových, byli jsou pozdraveni. Rakev s velikou slávou přenešena

do chrámu v Jerusalémě. Na východě, na západě povstávalo nemálo chrámů na počest toho světce; a Augustin obdržev ostatky prvomučeníkovy zbudoval velmi krásný chrám na jeho počest v Hipponě.“

„Ó, kéž bych mohla odebrati se do města Hippo!“ pravila Juliana s nadšením.

„A co bys tam dělala?“ tázal se Demetrius.

„Modlila bych se ke svatému Štěpánu, aby se přimluvil za ty naše bídáky,“ doložila pokorně Juliana.

Demetrius pokrčil ramenoma i odpověděl usmívaje se :

„Cesta kratší jest nejlepší; následuj mého příkladu; já se obracím na Boha, aniž bych obtěžoval světce.“

„Hrdost tvoje jest v pravdě veliká, milý Demetrie,“ pravil Pavlin ponenáhlu se k němu blíže, tak že stál před ním; pak doložil: „Řekni mi, považuješ se za něco více, než světec jest?“

„Zajisté ne,“ odpověděl Demetrius.

„Ba jistě,“ pokračoval Pavlin hlasem přísným, „an jsi toho přesvědčení, že Všemohoucí raději vyslyší prosby tvoje nežli ony svých mučeníkův a svých vyznavačův . . . Pošetilosti lidská! Když žebroníme o nějakou milost u císaře, plížíme se na všech čtyřech u nohou jeho milostníka: ale když chceme dosíci odpuštění svých hříchův a dosíci milostí Božích, my červíci opovržení hodní, tak bídni a tak ničemní před Bohem, doufáme býti vyslyšeni, i když

bez víry prosíme, i když hlas světců nepřimlouvá se za nás.“

Demetrius nevěděl na to odpovědět; jednoduchá logika Pavlinova spletla mudrce.

„Ó, otče, měj důvěru ve přímluvu prvomučně církve!“ zvolala líbezná Juliana.

Demetrius setrval mlčky; a Pavlin vzav list od biskupa Augustina četl plným hlasem návštějí o mnohých divných zázracích, jež se byly staly skrze ostatky prvomučeníkvy.

Té noci snila Juliana, že se nachází v městě Hippo; pak se jí zdálo, že vidí Pavla a Palladii již nikoliv ochrnulé choditi po ulicích cesarejských.

Uviděla též Teklu a Šimona; pak se jí mihnul mrak před očima, a po kratinké matenici zdálo se jí, že se nachází ve chrámě nově zbudovaném, a že oděna jsouc v bílá roucha, čelo majíc vínkem otočené, slyšela sbor hlasů nejlíbeznějších zanotiti: *Magnificat!*

Příštího jitra běžela ku Demetriovi a nejsladšími slovy úpěnlivě prosila ho, aby ji zavedl do města Hippo.

Demetrius snažil se všemožně přesvědčiti děvč, že tak daleká cesta byla by pro ty dva ochrnulé trapná, ba snad i smrtná.

Juliana neklesala mysli nad odepřením a po celý ten den několikráte opakovala svou prosbu; ale Demetrius zůstal neuprositelným; ustoupiti zdálo se mu býti slabostí, i žertoval s dcerou říkáje jí, že podnebí neapolské nebo římské lépe by uzdravilo ochrnulé, než by to mohly učiniti ostatky sv. Štěpána.

Zkormoucena jsouc nevěřivostí a tvrdošíjností otcovou neměla ubohá Juliana pokoje. Jelikož ji ustavičně ovládala zarytá představa, byla její mysl nepokojna, a ačkoliv milovala Demetria vší něžností dětinnou, jakéž jen schopna byla mysl její, nicméně ukazovala se býti chladnou a mlčelivou.

Uplynul tak měsíc; po celý ten čas stávala se Juliana vždy zasmušilejší. Konečně Demetrius jsa omrzelý viděti dceru svou strádati pravil k ní:

„Nuže, poněvadž tomu naprosto chceš, půjdeme do města Hippo; avšak uvidíš, že převoz bude neblahý pro Pavla i Palladii.“

Radost Julianina neznala mezí; poskakujíc a objímajíc otce okolo krku plakala slastí.

Přípravy k cestě byly brzy hotovy. Mimo služebníka, jenž byl ochrnlé doprovázel, vzal Demetrius i jiné chtěje, aby Pavel a Palladia pohodlně cestovali, přísluhu majíce v každém ohledu.

Okamžik odchodu blížil se; a Juliana byla by tomu velmi ráda bývala, kdyby nebyla musela odloučit se od Pavlina a Terezie, k nimž byla přichylna celým srdcem.

Bylo v podvečer, když Demetrius, Juliana a ochrnlí vstupovali do vozu, který je měl odnésti daleko od Noly.

„S Bohem, Pavline, s Bohem, příteli můj, brzy se opět uvidíme,“ pravil Demetrius vina k srdci muže čtihodného.

„Ano, na tomto světě, nebo v nebesích, nabudeš-li víry,“ odpověděl Pavlin.

Terezie plakala stojíc opřena zády o sloup ve podloubí.

„S Bohem, dobrodinče můj,“ pravila Juliana pokleknuvši před chotěm Tereziiným, jenž jí udělil požehnání tichou při tom říkáje modlitbu.

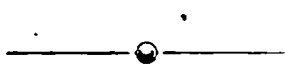
„Matko má, neplačiz; my se uzříme opět,“ pravila děva objímajíc paní, jež odpověděla:

„Nevěřím tomu.“

„Ba ano, my se zase uvidíme,“ pokračovala Juliana; pak naklonivši se k uchu nábožné paní připojila: „Jestliže Bůh vyslyší přimluvu sv. Štěpána, uzříš mne opět . . . A pak v tom posvátném útočišti, jež dáváš stavěti, budeme žíti pospolu.“

Hrdinská ta děva opakovala svůj slib, onen slib, jenž byl pro ni obětí bolestnou. Na to vyskočila do vozu, a když vzdalovala se od domu pohostinného, do něhož byla přišla chudičká, a z něhož ubírala se bohatá, obracela se pozdravujíc Pavlina a Terezii, kteří z dále dávali jí poslední: s Bohem!

Příštího dne plavili se naši cestovatelé ubírajíce se do svatyně v Hipponě ku Africe.

Hlava patnáctá.

V s t a ň a c h o d'.

Jakmile dorazil Demetrius do Hipponu, ihned odebral se k Augustinovi jako doručitel poselství od přítele svatého biskupa; pak najal dům ležící nedaleko chrámu sv. Stěpána.

Po celou plavbu strádali ochrnulí velmi málo a jsouce méně necitliví než obyčejně vícekrátě promluvili tázajíce se, kam by byli vedeni; avšak jakmile přišli do Hipponu, o mnoho se zhoršili.

Každodenně chodila zbožná Juliana do chrámu pomodlit se před ostatky prvomučeníkovými, a několikrátě chtěla tam zanést ochrnulé, kteří nechtěli tam vejíti a padali do hrozných křečů; nešťastníci považovali se za nehodny vniknouti do posvátné ohrady. Zároveň vidělo se, že více než dříve styděli se za svou chorobu, a ačkoli vycházeli skoro vždycky na nosítkách, rděli se strachem, že by viděni byli od obyvatelů hipponských.

Konečně po mnohých prosbách přemluvila Juliana nemocné, a ve svatopostní dobu čtrnácte dní před velikou nocí Pavel a Palladia ponejprve vkročili do svatyně.

Od toho dne chodívali tam každodenně nedbajíce již na lid, jenž díval se na ně, kterak se svíjejí a třesou po celou dobu svatých obřadů.

Ráno na slavnost velikonoční šla Juliana do chrámu doprovázejíc Pavla a Palladii, a následována jsouc od Demetria, jenž toho slavného dne tolikéž chtěl obcovati posvátným obřadům.

Chrám byl lidem naplněn; velmi slabé světlo ozářovalo posvátnou ohradu temně jen objasňujíc rozsáhlé lodi spočívající na sloupích z bílého mramoru. Světla nebyla zúplna rozžata, když ta společnost vcházela do chrámu, a zástup ustupoval těm dvěma ubožákům, jejichž patrná choroba všeobecnou vzbuzovala soustrast.

Juliana byla Palladii nápomocna, a Pavel byl podporován od Demetria. Prošedše zástupem ubíraly se ty dva páry ku zábradlí před oltářem, na němž bylo viděti ku veřejné účtě vystavené ostatky prvomučeníkovy.

Posvátné obřady nebyly posud započaty; akolyté rozžali již svíce a vůně kadidla a květin naplňovala vzduch velmi teplý. Slabé světlo ozářovalo bledé a šklebivé obličejy Pavla a Palladie.

Juliana byla klekla; jednou rukou podporovala Palladii, jež hlavu majíc skloněnou a ruce sepjaté zdála se, jakoby vniterně se modlila.

Demetrius držel se při Pavlu, jenž stoje u zábradlí namáhal se, aby se na nohou udržel.

Zástup udělal místo vůkol tohoto skupení soucitně na ně pohlížeje.

Najednou zavrával Pavel s jedné strany na druhou, svíjel se jako had, a pak sklesl bez sebe k zemi.

Zavzněl jeden výkřik; lid shluknul se okolo skleslého, a Demetrius přiskočil, aby ho zdvihнул.

„Nedotýkej se ho!“ volalo vícero hlasův a Řek cítil se držána za rameno.

Největší ticho panovalo ve chrámě, všichni hleděli na ochrnulého, a Juliana zsinalá jsouc ve tváři, poděšena, sevřena nesmírným bolem neměla daleko pozbyti smyslů.

Najednou se Pavel zatřásl, povstal se země a krokem jistým nikoliv jako ochrnulec ¹⁾ kráčel ku zábradlí a spínaje ruce ke svatým ostatkům zvolal :

„Bůh budiž veleben!“

¹⁾ „Lid byl shromážděn ve chrámě, an jinoch, jenž pevně držel se zábradlí, sklesl před ostatky svatého prvo-mučeníka a zůstal na zemi ležeti beze všeho třesení, kdežto dříve i ve spánku se třesával. Skleslý naplnil všechny úžasem, a jakmile někdo se vyskytl, jenž ho chtěl zdvihnouti se země, bránili mu v tom druzí řkouce, že třeba vyčkati výsledku. A v pravdě jinoch vstal sám od sebe a beze všeho třesotu, poněvadž byl uzdraven.“ Sv. Augustin „o městě Božím,“ kn. 22, hl. 8.

Milosrdenství Boží odpustilo hříšníkovi; Pavel byl uzdraven! . . .

Jednohlasný křik radosti, vděčnosti, chvály ozýval se chrámem, a zástup hrnul se za mužem ještě mladým ctihodného vzezření, jenž oděn jsa v posvátná roucha vyšel ze sakristie; byl to svatý biskup Augustin.

Vyslyšev vypravování o zázraku přiblížil se biskup hipponský k jinochovi, jenž padl na kolena před ním, a položiv mu pravici na hlavu udělil mu požehnání; pak ho vedl ke kazatelně a velel mu tam vystoupiti, aby ho ukázal zrakům všech, kdož ho byli viděli ochrnulého.

„Bůh budiž veleben, Bůh budiž chválen!“ volal zástup.

Konečně nastalo ticho; a Augustin Pavla máje po boku předčítal z Písma svatého začna tam, kde sv. Petr pravil k žebráku chromci: „Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to tobě dávám: Ve jménu Ježíše Krista vstaň a choď!“

Biskup pokračoval ve čtení Písma svatého a mezi lidem bylo slyšeti pláč usedavý.

Před kazatelnou nacházely se tři osoby, jež více ostatních byly pohnuty, totiž Palladia, Juliana a Demetrius.

Demetrius se hlavou sklopenou, s očima slzami zarosenýma litoval své nevěřivosti; Palladia majíc oči vypoulené třásla se více než obyčejně; Juliana zraky majíc upřené ke stropu chrámovému, ruce

na prsou sepjaté zdála se býti u vytržení, jakoby měla pozdvihnouti se od země

Tři dni po zázračném uzdravení vystupoval Augustin opět na kazatelnu, aby ve přítomnosti Pavlově za příklad vypravoval život dítek vdovy cesarejské.

Palladia sedíc na stupních ku kazatelně¹⁾ podepírala si rukama čelo a chvílemi vyskakovala, jakoby pružinou puzena byla.

Pavel stál vedle ní a s největší vroucností prosil Boha, by uzdravil sestru jeho.

Demetrius opíral se o jeden sloup v lodi upřeně hledě na biskupa, by neviděl to křečovitě trhání Palladie, jež v tom okamžiku strašně strádala; a Juliana klečíc před ostatky neviděla a neslyšela ničeho.

Přítomní hleděli na biskupa Augustina, a lpíce na rtech jeho báli se ztratiti i sebe nepatrnější slovíčko ze zajímavé jeho přednášky, pro niž nikdo nepozoroval Palladii, jež povstavši, aniž by byla podpory potřebovala, obešla chrámem vyhýbajíc zastupu, a pak poklekla vedle Juliany před oltářem sv. Štěpána.

Chvíli zůstala ochrnulá nepohnuta; pak sepjala ruce a spínajíc je k nebi zvolala u vzlykotu:

¹⁾ Sv. Augustin vypravuje: „Dal jsem položití bratra i sestru na stupně ku kazatelně, na niž jsem vystoupil kázat, aby všichni věřící je mohli viděti. A lid viděl onoho (bratra) v postavení zcela klidném, a tuto (sestru) třesoucí se od hlavy až k patě a na všech údech. Ti, již nebyli viděli bratra ve stejném bídém postavení, naučili se na sestře poznati milosrdenství Boží.“ (O městě Božím kn. 22, hl. 8.)

„Bože, odpust!“

Na to sklesla ubohá k zemi na témž místě, kde před třemi dny byl sklesl Pavel. Ozval se výkřik.

Shromáždění vytrženo byvši ze své pozornosti hrnulo se k oltáři, a tu s úžasem trvalo, hledíc na nový zázrak.

Naděje věřících nebyla sklamána; Palladia oddechovala, jakoby procitla ze slastného spánku, pak vyskočila na nohy jsouc uzdravena.¹⁾

Zástup pokřikoval, a děva u vítězoslávě donesena uprostřed hlavní lodi před kazatelnu.

Ihned nastalo opět ticho, a hlas Augustinův zvučný a zároveň pohnutím se třesoucí volal:

„Chvalme Boha všemohoucího, jenž křísí mrtvé!“

Zástup padl na kolena, a Pavel i Palladia spínali ruce k nebesům děkující Všemohoucnosti božské.

Dvě hodiny později ubírali se bratr a sestra ze chrámu sv. Štěpána. Množství věřících sprovázeli je nesouce voskovice rozžaté a zpívající vznešenou hymnu, jižto před několika lety byli na ručešť složili sv. Ambrož a sv. Augustin ve sloupení chrámu milánského. —

¹⁾ „Ale najednou jakmile dotekla se zábradlí, sklesla podobně jako bratr k zemi, aby brzy na to povstala docela jsouc pozdravena. Když jsem se otázel, co se přihodilo, a odkud zaznívají ty radostné výkřiky, přinesl ji lid přede mne do hlavní lodi ve chrámě zúplna přeplněném.“ Sv. Augustin „O městě Božím“, kn. 22., hl. 8.

Hlava šestnáctá.

Naděje Julianiny.

Dni jsouce vděčnosti ku dobrotě božské přicházeli Pavel a Palladia k novému životu, a mohouce choditi, pohybovati se, běhati dle libovůle, oddávali se radosti nevýslovné.

Julianin sen se byl vyplnil: viděla Pavla a Palladii chodit uzdravené ulicemi hipponskými.

Bratr i sestra nebyli již ti dřívější. Palladia vynasnažovala se následovati Juliany, i byla pokorná, skromná, bedlivá, jakož za minulých dob bývala hrdá, marnivá, lenivá. Před Demetriem neosmělila se mluvit, a s očima sklopenýma a s bledou tváří ustupovala do koutku v pokoji; jen potajmu a nejsouc pozorována pohlížela na něho, jehož způsoby plné šlechetnosti a líbeznosti jen rozmnožovaly v srdci jejím pocit, jakýž ode dávna ji ovládal.

U Demetria a Juliany byla by uzdravená děvča úplně bývala šťastna, kdyby vzpomínka na Teklu

nebyla jí rušila spokojenost bodajíc jako trn srdce její: ona viděla staříčkou svou matku trávit dny v pláči v dalekých krajinách; a každé noci vstávala s lože svého a na zemi klečíc úpěnlivě prosila Boha, by jí dal naleznouti matku. Naleznouti ji a pak umřít, toť bylo nejvroucnější přání Palladiino, toť byla nejhoroucnější její modlitba.

Také Pavel byl ustavičně trýzněn hryzením svědomí nad minulými poklesky, hryzením, jež nikdy nebylo tak hrozné, jako touto dobou; neustále jsa mlčeliv vyhýbal se Julianě, a mnohdy při zoení dcery Demetrioovy potlačoval vzdychot a sleduje ji zrakem říkal sám k sobě:

„Blažen ten muž, jenž ji bude zvátí svou chotí!“

Juliana pak byla truchlivější všech; mohlo se říci, že zápas citů trýznil srdce její. Každodenně chodila do chrámu a mnohdy dlouho se tam modlila, jindy zase skoro brzy vyšla a nevědouc kam jíti, chodila ulicemi městskými jako duše od Boha odsouzená ke trestu toulati se po zemi. Často též vycházela na pobřeží mořské a sedíc na lesklém písku upřeně se dívala na tu lazurovou a klidnou vodu, zrakem nad míru smutným, anebo libovala si zírati na dmoucí se vlny, jež podobně jako bouře jejího srdce vztekly ječely. Ale navráťvši se domů stavěla se býti veselou, usmívala se na Demetria, rozmlouvala s Pavlem dotazujíc se ho po příčině jeho mlčelivosti, a snažila se všemožně, aby Palladia ukazovala se býti rozšafnou a ušlechtilou v očích Řekových.

Jednoho jitra nacházel se Demetrius ve svém pokoji, skrze jehož polootevřené dvěře bylo viděti na teras, vůkol něhož ve velikánských mramorových nádobách nasázeno bylo množství kaktusů se špičatými listy a s květy bílými i červenými, jež se otevíraly ve spanilé zvonky spojené na způsob chocholu.

Juliana seděla uprostřed terasu pohlížejíc zrakem na moře, Palladia stála zpříma vedle ní a chvílemi nazírala potajmu do dveří polootevřených a zardívala se.

„Na co myslíš, sestřičko?“ tázala se dcera Teklina kloníc se k Julianě a ji líbajíc.

„Dívám se na moře i představuji si spokojenost plavcovu, když po bouři ocítá se v přístavu.“

Ve slovech Julianiných spočíval tajemný smysl, jenž ušel pozornosti Palladie, jež vzdálivši se od své přítelkyně dala se do sbírání květů kaktusových.

„Proč sbíráš tolik květů?“ tázala se jí Juliana.

„Chci je dáti na oltář sv. Štěpána,“ odvětila Palladia, a udělavši kytici připojila: „Mé nejživější přání jest vrátiti se do Cesareje; ale nemůžeš si představit, milá Juliano, kterak mne trudí myšlénka vzdáliti se od svatyně, v nížto jsem byla uzdravena před ostatky svatého prvomučně.“

„Demetrius dá v Cesareji vystavěti chrám, jenž se zasvětí svatému Štěpánu,“ pravila Juliana.

„Tvůj otec má srdce andělské,“ šepotala Palladia ruměnic se.

„Řekni mi, sestřičko,“ ujala se Juliana slova přivínuvši k sobě přítelkyni svou, „kdyby muž

ve stáří mého otce, jenž by se jemu ve všem podobal, tebe si žádal za manželku, byla bys spokojena?“

Palladia zbledla, a položivši hlavičku svou na rámě Julianino, pravila vzdychajíc:

„Nikoliv, poněvadž bych ho nebyla hodna.“

Juliana vinula přítelkyni k srdci, políbila husté její kadeře, pak líbezně ji odstrkujíc připojila:

„Jdi odsud, sestro, Pavel jest samotn ve svém pokoji; on potřebuje útěchy a není dobře ponechávati ho v jeho dumných myšlénkách. Jdi k němu a řekni mu, že brzy navrátíme se do Cesareje, jelikož já chci prositi otce svého, by urychlil náš odchod.“

Palladia okamžitě se vzdálila. Juliana zůstala na chvíli zamyšlena; pak se odebrala do pokoje, kde se nacházel Demetrius, usedla si vedle otce i otázala se ho hlasem nejlíbeznějším:

„Pocestujeme brzy ku Cesareji?“

„Ano, co nejdříve,“ odpověděl Demetrius jsa roztržit.

Juliana položila růžové své rty na pravici Řekovu, načež připojila:

„Otče, uzříš tam opět onen příbytek, do něhož dcera tvá byla přijata, a v němž narodila se Palladia.“

„Tenkrát byla Palladia docela jiná,“ pravil Demetrius, jakoby odpovídal svým vlastním myšlénkám.

„Nalezneme tam svou dobrodějku,“ jala se dále mluvit Juliana, „a budeme blaženi; blaženi? Ó, nikoliv, já nebudu zúplna, jelikož budu museti odloučiti se od Palladie.“

„Ty se od ní odloučiti! A proč?“ tázal se Demetrius.

„Protože my nebudeme moci přebývati v domě Teklině,“ pravila Juliana, jejíž slova k vytknutému cíli mířila.

„Jest pravda,“ odvětil Řek a zrak jeho stal se roztržitým.

„Ó, kdyby Palladia mohla vždycky žíti po boku tvém! . . .“ zvolala Juliana tleskajíc rukama.

„Ty budeš moci přebývati s ní, chceš-li.“

„Ó nikoliv, otče, já nechci opustiti tebe.“

„Mysleme na něco jiného, dcero má,“ pravil Demetrius chtěje odchýliti se od této rozpravy; „především budeme museti hledati Teklu a pak voliti si místo ku přebývání.“

„Poslyš mne, milený otče můj, ty bys mne mohl učiniti nejšťastnější mezi dcerami,“ řekla Juliana padši na kolena před Řekem, pohybem živým a plným vděčnosti dětinné.

„Viděti tě blaženu jest jediné přání mé; mluv, dcero milená,“ pravil Demetrius hladě líce děviny.

Juliana se na okamžik rozpakovala, pak dodavši si srdce s odhodlaností začala:

„Máš jedinou dceru; jsi ještě jinoch, sličný, a . . . Palladia byla by šťastna, kdyby tě dostala za chotě. Již jsem to řekla! . . .“

Demetrius vyskočil na nohy, hleděl na děvku očima vypoulenýma, vykřikl úžasem, pak pravil hlasem třesavým :

„Milá Juliano, ty blouzníš, ty pozbýváš rozumu . . . Já jsem stár, mám vlasy šedivé . . . Palladia jest tvého věku, a já jsem tvůj otec!“

„Chceš tím říci, že Palladia může býti tvou dcerou? Nepopírám; ale ty vyhlížíš velmi mlád, a přítelkyně má dala by tobě přednost před sebe svěžejším jinochem v Cesareji.“

„Mlč, dcero, nemluv o snu, jenž nikdy se neuskuteční. Bezděky jsi příčinou, že já trpím,“ odpověděl Demetrius ubíraje se ke dveřím.

„Ó, otče, zůstaň zde,“ zvolala Juliana; na to uchopivši pravici Řekovu jala se dále mluvit hlasem žaluplým: „Ty mne tedy nemiluješ, an mne nechceš viděti spokojenu, a blaženost má závisí ode tvého spojení se s Palladií.“

„Mlč, dcero, mlč!“ odvětil Demetrius hlasem prosebným.

Juliana neuposlechla; tolik do něho mluvila, tak ho přemlouvala, plakala, prosila, až Demetrius, aby se zbavil větších ještě útoků, pravil :

„Nuže, dobře, nechej mne, abych si tvá slova rozmyslil, a pak ti sdělím své rozhodnutí.“

Obveselena jsouc touto odpovědí a toho přesvědčení, že Demetrius není zcela lhostejným, ku vnaďám Palladiiným odešla Juliana od otce i oddala se horování mysli plné sebezapírání, jež nežila leč

pro oblažování jejích miláčků, běžela ku Palladii a něžně ji objímajíc pravila k ní plačíc radostí:

„Palladio moje! dle stáří jsi mi sestřičkou; ale jakmile přijdeme do Cesareje, budeš smáti se, až uslyšíš jmenovati se matkou své Juliany.“

Palladia neporozuměla docela těm slovům, avšak je uhádla, i bylo jí skoro na nic; pohnutí, radost tak působily, že by byla pozbyla smyslů; zotavivši se pak poněkud zvolala:

„Nikoliv, to není možno; toť by bylo příliš mnoho blaženosti, a já jí nezasluhuji!“

„Ano, budeš blaženou, Palladio moje, budeš jí s otcem mým,“ dokazovala Juliana polibky zahrnujíc bledou tvář Palladiinu.

Dcera Teklina vyvinula se z objetí přítelkyně; mrak dumné zasmušilosti ztemnil její čelo, rozplašuje ono radostné opojení, i pravila hlasem volným a vážným:

„Nebude tuto poklidu pro mne, pokud mi neodpustí matka moje, pokud její rty neodvolají kletbu, jež posud tíží hlavu mou . . . Jestliže Bůh ve své neskončené milosrdnosti mi dopřeje naleznouti ji, jež mi život dala, a jestliže pravice matčina spočine na hlavě mé, aby mi požehnala, . . . pak bude vůle Demetriova i vůlí mou; ale jestliže Tekla ve hrobě spočívá, pak odpočívají i moje naděje s ní!“

„Ó, Palladio, ty's hodna otce mého, ana tak smýšlíš!“ zvolala Juliana nemohouc nepochváliti slov přítelkyně své.

„Ty jsi anděl ctnosti, Juliano,“ pokračovala Palladia; „pros tudíž Všemohoucího, abych mohla naleznouti matku svou, a pak i ty utvoříš blaženost Pavlovu.“

Juliana vzdychla položivši ruku na srdce; pak odvrátila hlavu, by ukryla slzu, jež ponenáhlu kanula přes líci, i pravila:

„Blaženost moje není na této zemi, aniž bude pomíjející, nýbrž věčná tam na hoře v nebesích.“

To pravivši utřela si slzu, pousmála se, a výraz nebeské utěšenosti okrášlil obličej její: šlechetná děva nepřála si nic jiného, než viděti své miláčky spokojeny, a pak býti blaženou v jich blaženosti!

Hlava sedmnáctá.

C t i o t c e i m a t k u.

hodinu, kdy slunce vystupujíc nad obzor ozařuje tvorstvo, vzduch očisťuje a působí, že rosa stkví se na listech květinných, bral se sbor cestujících po nenáhlou cestou, jež vede z Trebizondy do Cesareje v Kappadocii.

Již zdaleka bylo vidět Cesareji s jejími palmami, jež svou zeleň jako slunečník rozešťíraly nad dělníky, když sbor cestujících odchýlil se, a místo by pokračoval k městu, obrátil se v pravo a pak se zastavil. Čtyři osoby tu vystoupily a kráčejíce po dvou ubíraly se směrem k pahorku, na jehož temenu vypínal se dům.

Ty čtyři osoby byly: Demetrius a Juliana, Pavel a Palladia; mlčky vracejíce se od svatyně hipponské blížili se ku příbytku Teklinu.

Bratr a sestra kráčeli s hlavou sklopenou jako dva zločinci před svého soudce. Když se blížili

k domu, v němž se byli narodili a z něhož byli odešli prokleti byvše, zdálo se jim, jako by slyšeli kletbu matčinu vznášející se na perutích vánku ranního. Najednou se zastavili a padše na kolena spínali ruce k onomu místu druhdy tak příjemnému a nyní tak špinavému a zasmušilému.

Příbytek Teklin nebyl již, jako dříve býval; ten překrásný domek vyhlížel jako nečistá poustka. Zdi byly rozpukané, dvěře roztrískané rozpadávaly se; přístřešku tam již nebylo; jeden ze stromů ležel na zemi, druhý vypínal se sice, ale bez zelených palem. Ni květiny ni křoviny nebylo vidět na pahorku; toliko žlutavé kropáčky, pichlavé aloevníky, bodlavé kaktusy kořenily se mezi pískem, hrudami a šterkem. Všude četla se napsaná: kletba, pustina!

„Já nebudu míti síly, bych došla nahoru; tuto chci umřítí,“ pravila Palladia plazíc se na úpatí pahorku.

„Sestro, v pokoji, v němž jsme byli prokleti, musíme plakati a modliti se,“ doložil Pavel.

Palladia povstala a horké prolévajíc slzy dala se do chůze.

Demetrius a Juliana kráčeli za ní; oni též měli mysl sklíčenou; cítili vzájemně hrozné ty dojmy, jichž v tom okamžiku zakoušeli jejich přátelé.

„Bože dobrotivý, odpusť provinivším se dětem, jež kajicně vracejí se do domu otcovského,“ pravil Pavel, dříve než překročil práh domu; pak vešel

tiskna studenou ruku Palladiinu: dítky marnotratné očistivše se kajicností a zadosťučiněním vstupovaly do příbytku, v němž se byly zrodily.

Vnitřek domu jevil vzezření největší opuštěnosti. Látky, jimiž zde potaženy byly, visely roztrhané a vybledlé; nábytek ztratil svou zhlednost; podlaha byla pokryta vrstvou prachu. Nikdo nedbal, aby byl dohlídnul na dům, an Chaldejčan náhle byl umřel za několik dní po odchodu Julianině. Každý se bál přiblížiti se k onomu místu, jež lid cesarejský považoval za prokleté, a o němž tolikeré kolovaly pověsti, jež působily, že křesťan pocestný mimojda poznamenal se křížem.

Mlčky a jako by ani dechu neměli, aby jedinké pronesli slovo, prošedše jídárnou ubírali se ku pokoji, v němž Tekla byla své dítky proklela. Pavel kráčel v čele i otevíral již dvěře, an ustoupiv na jednu zpět zvolal:

„Slyšte, slyšte!“

I bylo slyšeti křik chraplavý, bolestný, jako poslední vzdychání umírajícího.

Všichni mlčeli jsouce poděšení.

„Matko, matko moje!“ zvolala Palladia letíc do pokoje.

Pavel, Demetrius a Juliana následovali jí; ale užasnůvše zarazili se před výjevem, jenž poskytoval se zrakům jejím.

Pokoj byl slabě osvětlen, a bledé světlo odráželo se od muže s dlouhými vlasy, s vousy neupravenými, v oděvu roztrhaném. Vyhlížel jako

žebrák zsinalé tváře. Ležel na zemi před výklenkem, kde stál kříž, naznak s bradou pozdvíženou, s očima zavřenýma a ústa maje polootevřená; dušený chrapot ozýval se ze rtů jeho.

Demetrius naklonil se k ležícímu a odhrnuv mu vlasy s čela s výkřikem zvolal: „Šimon!“

Pavel a Palladia padli na kolena ke svému bratru zakrývajíce si tváře rukama, by ho neviděli.

Bezbožný ten syn ležel na sotnách; kletba Teklina neopustila ho ani na okamžik. On se byl potuloval Egyptem, Kappadocií, Syrií, nenalézaje nikde pokoje, žebre, trpě hlad, slouže za terč výsměchu lidu a šprýmů dítek, brzy nacházeje pravici milosrdnou, brzy býváje odmrštěn; a tížen jsa hryzením svědomí, jež neustále do ucha mu šepotalo: „Táhni, proklatče!“ došel konečně svého rodného domu, aby v něm umřel.

Juliana s pomocí Demetrioitou pozdvihla hlavu umírajícího, aby mu dýchání méně trapným učinila.

„Matko, odpusť!“ s těží vyrazil ve smrtelném zápasu.

Hlas jeho nacházel ozvěnu v srdcích Pavla a Palladie. Ubožák neumíral nekajicně; ba bylo by se mohlo říci, že sbor andělův opětoval ta slova, aby vystoupila ku vyslyšení před trůn Nejvyššího.

„Ó! . . . kdybych mohl jediné uslyšeti slovo . . . odpuštění,“ žvatlal Šimon úzkostlivě.

Pavel a Palladia spínali ruce k Ukřižovanému prosíce za svého umírajícího bratra. Demetrius plakal, Juliana se modlila.

• Šimon neviděl a neslyšel nic. Studený pot vystupoval mu na čele, a ochrnulec třásl se strašně. Snad viděl v tomto posledním okamžiku opět Teklu zahalenou v bílém jejím plášťku, viděl ji státi hroživou před výklenkem, a slyšel pronášeti tu strašnou kletbu.

„Odpust, Bože můj!“ pravil umírající hlasem dušeným.

Juliana povstala na nohy; obličej její stkvěl se nadlidskou krásou, oči její jiskřily se jako dvě hvězdy. Přikročivši k výklenku vzala z něho kříž a držíc ho v pravici položila levici na hlavu umírajícího řkouc k němu hlasem zvučným:

„Ty's prosil Nejvyššího za odpuštění, i ne-umíráš nekajicně, Šimone! . . . Synu Teklin, věčný Bůh odpouští tobě, a já ve jménu matky tvé tobě žehnám!“

To pravivši milosrdná panna položila kříž na prsa umírajícího; na to klekla a pravila:

„Pomodleme se modlitby za umírajícího.“

Demetrius jediný odpovídal na modlitbu od Juliany předříkávanou; Pavel a Palladia plakali.

Šimon tiskl kříž k srdci, ohlédnul se vůkol, otevřel rty, jakoby chtěl mluvit, ale nic neřekl, pak se pousmál, zavřel oči a vydechnul.

Věčná spravedlnosti božská, přísná a milosrdná! Bezbožný syn odkál poklesek svůj na zemi.

Den po tom, kdy mrtvola Šimonova byla uložena do hrobu, ubírala se stařena shrbená, otrhaná,

žebrácká ku pahorku opírajíc se o rámě děvčátka desítiletého. Bylať slepá; běl a rohůvka jejích očí byly krví zality; i nebylo již lze rozeznati barvy jejích zřítelnic, jež zánět očí docela byl shasl.

Žena a děvčátko kráčely pomalu; a když přišly až k úpatí pahorku, tázala se prvá své vůdkyně:

„Kde jsme?“

„Nedaleko Cesareje, u onoho pahorku, jež jsi mi byla udala.“

Žebračka vzdychla, pak si utřela svrchní dlaní zaslzené oči i pravila:

„Nechej mne, dceruško, ať si odpočinu, než polezu nahoru, dříve než vkročím opět do onoho domu, v němž jsem byla šťastna . . . Ach, kde budou moje děti? . . . Mnoho let uplynulo od té doby, co . . . Bože můj, popřej mi, abych na to zapomněla; a co se stalo potom? Ach, nevím . . . Pláčem mi pošly oči; slepa jsem pro vždy! . . . Ó, tak dobře si to pamatuji, utekla jsem ze příbytku svého, abych neviděla děti své, bloudila jsem potulujíc se, prošla jsem pouští. Nábožný jeden kněz, muž to evandělický, přijal mne pohostinu; on umřel; já se octnula sama ve světě, ale rozum se mi byl navrátil a s ním i žal a lítost nad mými poklesky, vzpomínka též na mé děti! Ty, ubohý sirotku, nabídla jsi se mi za vůdkyni a podporovala jsi kroky slepé ulicemi trebizondskými Pojdme; srdce mi tlučte . . . děti, děti, kde budou asi? . . . Pojdme; nahoře se dovím . . . Pojdme, srdnatě!“

„Pojďme!“ opakovala slepá a seděla nepohnutě na kamenu s lokty podepřenými o kolena a prsty do vlasů zahrabanými.

„Pojďme tedy, slunce zachází, a noc by nás překvapila na tomto místě,“ pravilo děvče.

„Ó, slunce, a já je nevidím, aniž kdy uvidím,“ řekla slepá povstávajíc s kamena.

Již se smrákalo, když stařena a děvče tloukly na dvéře domu na pahorku. Juliana otevřela dvéře a vidouc žebračku pravila k ní:

„Vejdi, dobrá matko; nuzný jest vždy velevítán v tomto domě.“

„Ano, býval vždycky velevítán, a proto Bůh ho nezničil od vrchu až do základu,“ pravila slepá.

Juliana ustoupila nazpět; zděšení zbavilo ji mluvy, až pak posvítivši kahancem na tvář žebraččinu vzkřikla:

„Teklo, matko moje!“

Tekla hýbala rukama ve vzduchu i pravila hlasem dumným:

„Kdo jsi ty? Já tě nevidím; neboť jsem slepa.“

Juliana vykřikla úzkostlivě.

Na její křik přiběhli Pavel a Palladia; okamžitě poznali svou nešťastnou matku, i padli před ní na kolena prosíce za odpuštění.

Třesoucí se ruka slepé matky hledala hlavy obou dětí; pak však nemohouc přemoci to množství dojmův omdlela i sklesla do náručí Julianina . . .

Kahanec hořel před výklenkem, v němž stál kříž, jako onoho nešťastného večera, kdy matka

byla proklela dítky své. Tekla seděla v tomtéž pokoji, na témže sedadle; Pavel a Palladia klečíce u nohou jejích plakali. Demetrius a Juliana, již dokončili vypravování o zázraku vykonaném před ostatky sv. Štěpána a o úmrtí Šimonovu, stáli vedle ní.

„Račiz Bůh odpustiti mému prvorozenci, jako já jemu odpouštím,“ pravila Tekla, „nepláči nad jeho úmrtím, jelikož ho brzy uzřím u nohou Boha Otce, jenž více než který pozemský otec miluje své dítky kajicné . . . Pavle, Palladio má, potěšte se; vy jste byli od Boha předzvoleni, an na vás ukázati chtěl svou všemohoucnost . . . Poslední ještě povinnost zbývá mi vykonati na této zemi, na níž jsem byla tak trestuhodna. Pozdvihněte mne, dítky, a veďte mne, abych mohla přiblížiti se ke kříži Spasitelovu.“

Pavel a Palladia uposlechli. Staříčká matka dotekla se posvátného dřeva, vzala je z výklenku a vzhůru je pozdvihnuvši pravila:

„Dítky kající matky, klekněte před tímto božským znamením.“

Bratr a sestra padli k zemi na kolena, a Tekla pokračovala:

„Budtež požehnány, dítky moje, žehnán budiž okamžik, kdy jsem vás počala, v požehnání plyňtež dnové vaši až do vysokého stáří!“

Hluboké ticho přerušované vzlykotem Pavlovým a Palladiiným následovalo po těchto slovech stařeny.

Demetrius a Juliana byli též poklekli; jediná Tekla stála zpříma držíc kříž v pravici.

Ten pokoj, jenž druhdy byl svědkem provinění Šimonova a kletby matčiny, byl teď svědkem posledního požehnání matčina.

Kahanec nevyhasl, jak onoho dne neblahé paměti, kdy bezbožný syn sáhnul na svou roditelku; nýbrž jiskřil se živým plamenem osvětluje dojemný výjev odpuštění a kajicnosti.

D o s l o v.

vony chrámu sv. Felixe v Nole vyzváněly večerní klekání. Tou hodinou dvě ženské osoby stejně oděné v roucho z bílé vlny okolo beder opásané pasem koženým a s hlavami zahalenými dlouhými plenami pod bradou sepnutými procházely se po zahradě obklíčené převysokou zdí.

Stromořadí hálkovců probíhalo líbeznou tuto ohradu, ten stinný útulek ptactva; a uprostřed bylo vidět pažiť posetou květinami souměrně rozestavenými.

Ty dvě osoby procházely se ve stínu stromův; jedna ubírala se krokem volným, druhá brzy předbíhala svou družku, brzy se zastavovala přikládajíc některé kvítko do kytice, kterou byla ve chvíli sebrala.

„Terezie, matko moje,“ pravila druhá utrhnuvši se kře bílou růží měsíčnou, „podívej se na mou kytici, jak jest krásna; jest krásna jak obraz Bohorodičky, před nějž ji položím dnes u večer, ve svatvečer dne výročního, pro mne posvátného.“

„Jest pravda,“ odvětila Terezie zastavivši se a voníc ke kytici, „zítra se doplní tři léta, co jsi

vstoupila do tohoto kláštera . . . Řekni mi, Juliano, navrátila bys se ráda do světa?“

„Navrátiti se do světa!“ zvolala Juliana, a veselá i usmívavá její tvář stala se zasmušilou; na to potřásajíc líbeznou svojí hlavičkou připojila: „Venku před těmito ohradami mnoho jsem vytrpěla, i nechtěla bych to znova vytrpěti . . . Svět nebyl pro mne učiněn; já v něm byla ztracena . . . Již od nejútlejšího věku svého prosila jsem Boha moci přebývati v jeho stánku; i byla jsem konečně vyslyšena. Moji milí jsou šťastní a více mne nepotřebují; kdyby tomu tak nebylo, byla bych po jejich boku . . . Ty víš, matko, že mi nebylo snadno obdržeti svolení od otce mého. Teď jest on šťasten se svou něžnou chotí, a malinká Juliana nechává ho zapomínati na jeho prvorozenou.“

„A Pavel?“ tázala se choť Pavlinova upřeně hledíc okem pronikavým na pannu.

„Pavel plakal mnoho nad úmrtím Tekly, jež zesnula v náručí mém, a plakal též nad mým odchodem; ale já mu řekla: „Pamatuj na svou matku, na Boha, jenž tě pozdravil, a na mne zapomeň.“ A on tak učinil . . . Více než přes rok nezmiňuje se mi Demetrius o něm, a posledníkráte, kdy to učinil, sdělil mi, že Pavel zaměstnán jest dohlídkou na stavbu chrámu zasvěceného sv. Štěpánu, ježž otec můj dal stavěti na pahorku, kde Palladia se narodila, a že po ukončení stavby odebere se do kláštera na hoře Libanu.“

„Bůh ti rač požehnati, dceruško, srdce tvé jest dobré jak zbožné,“ pravila Terezie; pak opustila pannu berouc se k velikolepému sloupení, kdež se nacházel vchod do zahrady.

Juliana pokračovala skládat svou kytici; najednou zastavila se sledujíc očima let vlaštovky i volala žvástajíc hlasem veselým za ní:

„Ptáčku tažný, až poletíš vedle Cesareje, rei mým milým, že v dáli i na blízku budu je vždycky milovati.“

Vesela jsouc a usmívajíc se těkala mezi květinami, které ani bělostí ani krásou ji nepřekonávaly, ana sestra jí oznámila, že více osob ji očekává v hovorně.

„Více osob!“ pravila Juliana s úžasem; na to vyšla ze zahrady, proběhla dlouhou chodbou, a když otevřela hmotná dubová křídla u dveří, vzkřikla i opřela se o dveřní pažbu, aby beze smyslů ne-sklesla k zemi.

Sedmero osob nacházelo se v hovorně, totiž: Demetrius, Palladia, Pavel, dvě dítky a dva služební.

Demetrius posud sličný, ačkoli vlasy jeho sešedivěly, držel za ruku děvčátko, jež chvílemi pozdvihoval od země opět a opět je líbaje.

Palladia seděla v koutku s chlapečkem několik měsíců starým na klíně.

Nedaleko od ní Pavel oděný v roucho řeholníků sv. Basilia vysvětloval Barnabovi a děvčeti, jež bylo Teklu do Cesareje přivedlo, svaté obrazy malované na obmítce na stěnách hovorny.

Na tváři Palladiině a na obličejí Demetrioově bylo čísti výraz klidné a blažené spokojenosti. Oba manželé byli šťastni, jak dalece to možno na této zemi. Palladia stala se nábožnou paní, matkou něžnou a zároveň přísnou, jež pamatujíc na minulost své dívky vychovávala ke ctnostě.

Při zoení Juliany všichni vzkřikli radostí; a Palladia v ústrety jí běžíc pravila k ní:

„Juliano moje, vidíme se opět po třech předlouhých letech!“

Panna si usedla uprostřed svých miláčkův, i byla ke všem něžná, přívětivá, přátelská. Když nadešla hodina loučení, obrátila se k Řekovi i otázala se ho:

„Uvidíme se zítra opět?“

„Ano, zítra, a ode dneška pak každodenně. My neopustíme již Nolu. Velectihodný biskup Pavlin nabídl nám ve svém domě pohostinství do té doby, až bychom si zakoupili dům,“ pravil Demetrius.

„Ty také, Pavle, přijdeš mne navštívit, než se vrátíš na Libanon?“ tázala se Juliana obrátivši se ku Basilianu, jenž truchlivě odpověděl:

„Zítra odcestuji do Říma navštívit hrobku knížete apoštolů, pak se navrátím do svého kláštera.“

Juliana sklopila oči, ale ihned je jiskřící se pozdvihla, a podávajíc jinochovi pravici pravila k němu:

„S Bohem tedy pro tuto zemi. Stejně jako já prosil jsi Boha moci vždy přebývatí ve svatyni

jeho . . . My jsme si vyvolili tu nejlepší stránku, i uzříme se pak opět tam nahoře v nebesích . . .“

Při posledním dávání si s Bohem těchto dvou mladých lidí nebylo žádného zármutku; vesele, tiše loučili se na této zemi, kde léta příliš rychle plynou, toho jsouce přesvědčení, že se uzří opět v nebi.

Palladia i Demetrius usadili se v Nole, kde těšice se ze přátelství svatého biskupa Pavlina blaženě žili obklopeni jsouce četným potomstvem.

Dlouhého požívala živobyť Juliana, jež byvši ode všech ctěna zemřela dvě léta po smrti zbožné Terezie.

Řeholník na Libanu zvěděl o zbožném skonání své družky z dětství několik dní před svou smrtí, i dokonal v důvěře, že nalezne v nebesích onu, jižto byl ztratil na zemi.

I. O. G. D.!

OBSAH.

	Strana
Hlava první: Tekla	185
„ druhá: Juliana	194
„ třetí: Demetrius	204
„ čtvrtá: Pavel a Šimon	215
„ pátá: Kletba	227
„ šestá: Šílená	238
„ sedmá: Útěk	248
„ osmá: V Neapoli	257
„ devátá: Krasořečnice	267
„ desátá: Nola	277
„ jedenáctá: Pavlin a Terezie	287
„ dvanáctá: Vypravování	297
„ třináctá: Otec a dcera	309
„ čtrnáctá: Odchod	315
„ patnáctá: Vstaň a choď	321
„ šestnáctá: Naděje Julianiny	327
„ sedmnáctá: Cti otce i matku	335
Doslov	344

